

Beskrivning av

SVENSKA FOLKDANSER

DEL I

Allmänna bestämmelser

OMDANSNING

Utförs av endast två personer, där ej annorlunda bestämmes, och rörelseriktningen är då medsols.

RINGDANS

Utföres av flera än två personer, vilka då vanligen håller varandra i händerna och rörelseriktningen är då medsols där ej annorlunda anges. Dam står i allmänhet till höger om sin kavaljer.

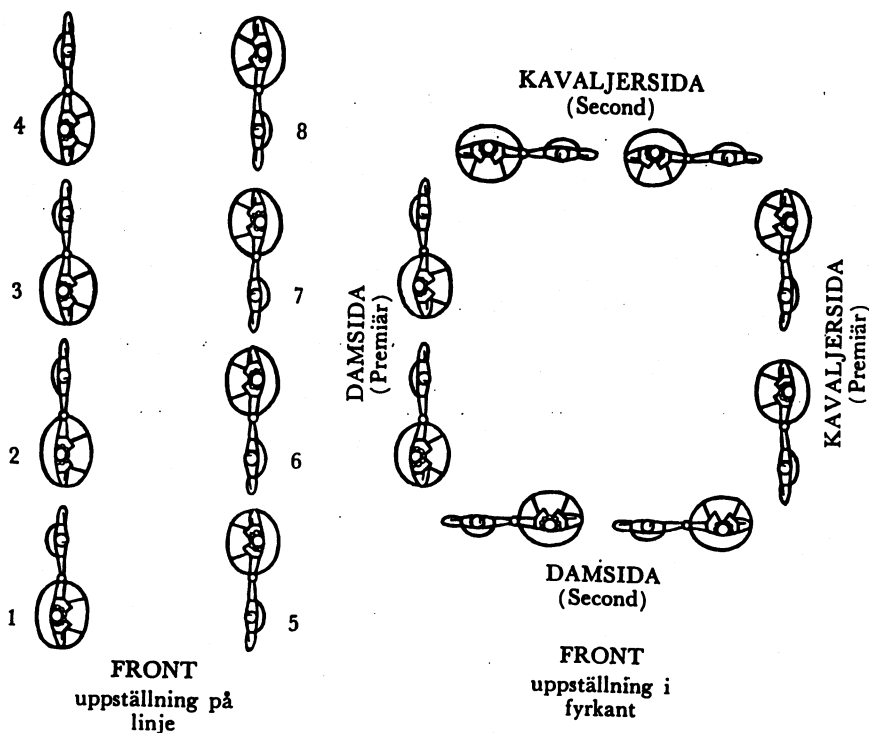
PARDANSER

Utföres av obestämt antal par som i regel dansar medsols efter varandra i en ring vars rörelseriktning är motsols.

UTGÅNGSSTÄLLNINGAR

Man utgår ifrån att dansplanen är en fyrkant med ena sidan vänd mot åskådarna. Denna sida benämnes »fronten».

Utgångsställning är den ställning ett par intar vid början av en dans, icke vid början av en tur.

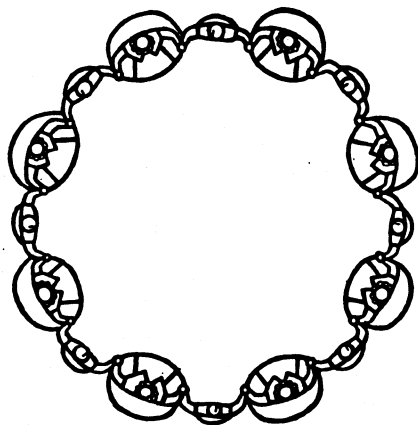
UPPSTÄLLNING PÅ LINJER

Då uppställning sker så, att de dansande står på mot varandra vända och mot fronten vinkelräta linjer, sägs de par som står till vänster från fronten sett, stå på DAMSIDAN, och de par, som står till höger från fronten sett, står på KAVALJERSIDAN.

UPPSTÄLLNING I FYRKANT (Kadrilj)

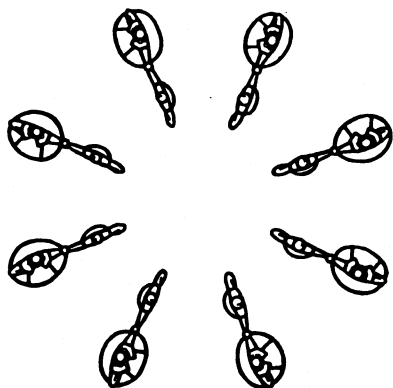
Vid uppställning i fyrkant sägs paren till vänster från fronten sett, stå på damsidan, och paren till höger från fronten sett, står på kavaljersidan, samt paren närmast fronten och med ryggen vänd mot fronten står på damsidan och paren längst bort från fronten och med ansiktena vända mot fronten står på kavaljersidan.

Paren till vänster och höger från fronten sett, utgör första omgången (premiär) och paren närmast och längst bort från fronten utgör andra omgången (sekond).

UPPSTÄLLNING I SLUTEN RING

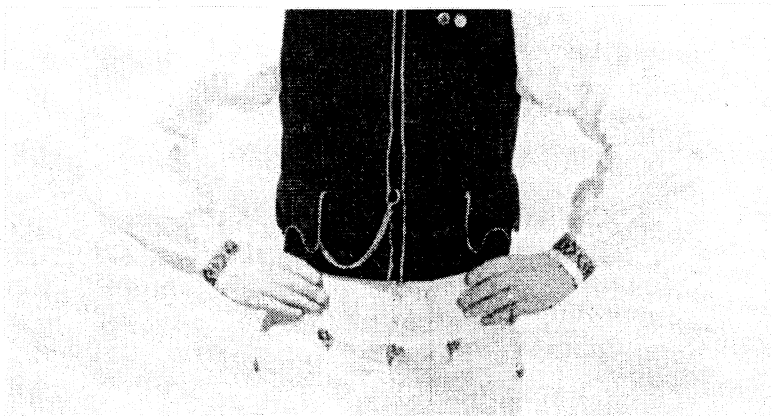
Paren bildar en sammanhängande ring, damen står till höger om kavaljeren där ej annat anges.

UPPSTÄLLNING PARVIS I RING

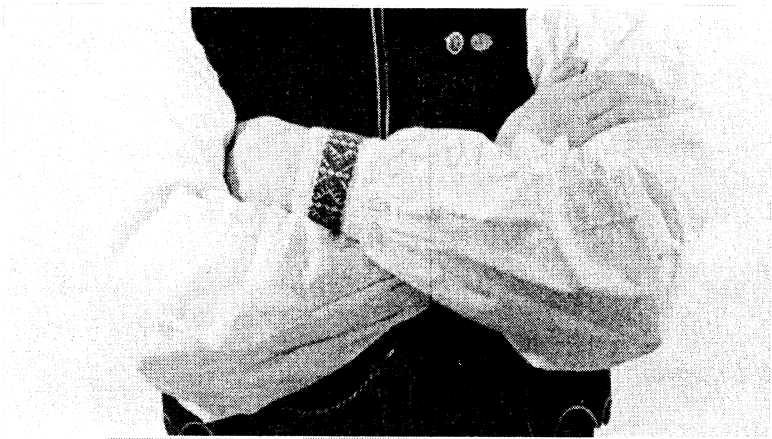
Vid uppställning parvis i ring står de dansande uppställda par efter par vända motsols.

FATTNINGAR

LEDIG HAND I SIDAN

Handen hålles på höften med fingrarna framåt liknande »höfter fäst».

ARMARNA I KORS

Armarna i kors vilande mot bröstet, den högra handen vilande mot den vänstra överarmen medan den vänstra handen föres under den högra överarmen och låser fattningen.

ÖPPNA FATTNINGAR

NR 1 ENKEL HANDFATTNING

Damen lägger sin vänstra hand i kavaljerens högra, armarna krökta, händerna i axelhöjd, ledig hand i sidan.

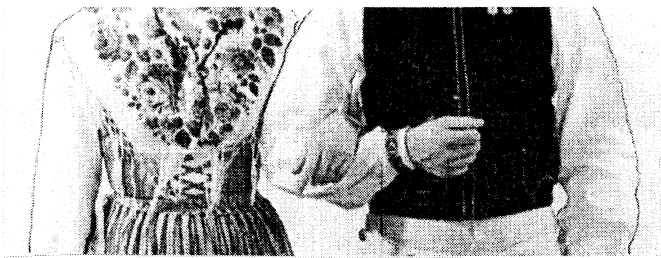
NR 2 ENKEL MIDJEFATTNING

Kavaljeren håller sin högra arm om damens midja, damen sin vänstra hand på kavaljerens högra axel, ledig hand i sidan.

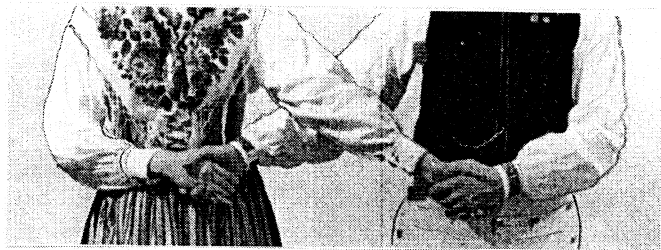
NR 3 ARMKROKSFATTNING

Höger armkrok: Var och en fattar med högra armen böjd om den andras högra arm, ledig hand i sidan. Vänster armkrok: Samma fattning med vänster arm.

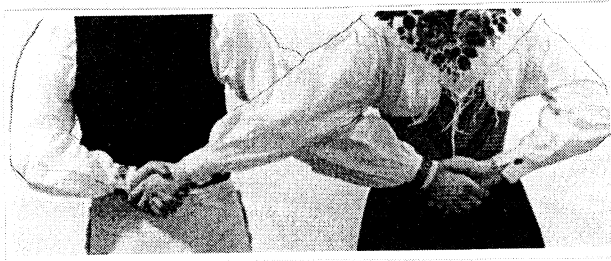
NR 4 ARM I ARM

Damen lägger sin vänstra arm i kavaljerens böjda högra arm.

KORSFATTNING FRAMFÖR

Kavaljeren sträcker sin högra arm under damens vänstra och framför henne samt fattar hennes högra hand. Damen fattar med sin vänstra hand kavaljerens vänstra.

KORSFATTNING BAKOM

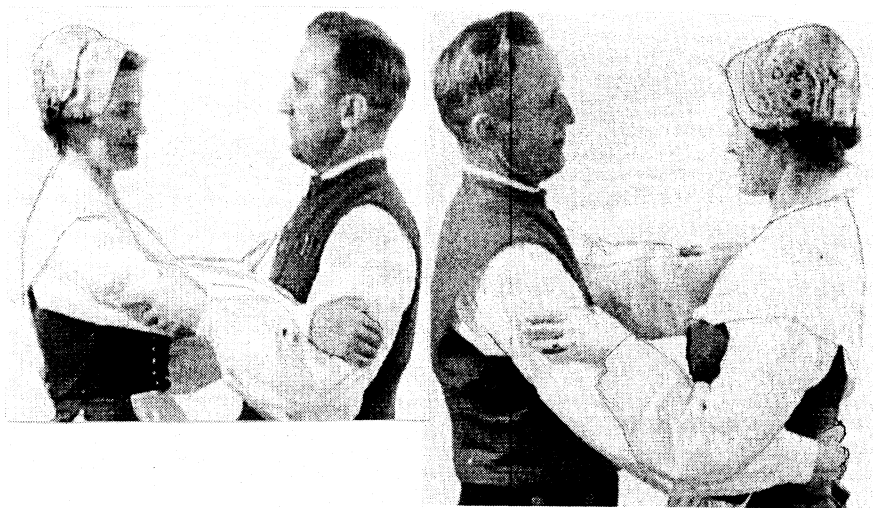
Kavaljeren sträcker höger arm under damens vänstra arm och bakom hennes rygg samt fattar hennes högra hand. Damen fattar med vänster hand kavaljerens vänstra hand, bakom kavaljerens rygg.

SLUTNA FATTNINGAR

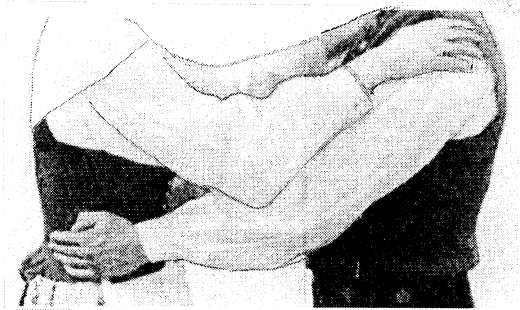
NR 1 VALSFATTNING

Kavaljeren lägger höger arm om damens liv och fattar med vänster hand damens högra hands fingrar samt sträcker vänster arm utåt, obetydligt böjd, handen i axelhöjd. Damen lägger sin vänstra hand på kavaljerens högra överarm.

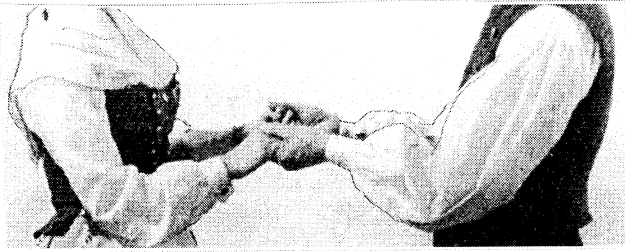
NR 2 HAMBOFATTNING

Lika med fattning nr 1 men med den skillnaden att kavaljeren håller sin vänstra arm starkt krökt, handen uppåtriktad och öppen. Damen lägger sin högra armbåge i kavaljerens vänstra hand och sina händer på kavaljerens överarmar.

NR 3 DUBBEL MIDJEFATTNING

Kavaljeren fattar med båda händerna om damens midja, damen lägger sina båda händer på kavaljerens axlar, armarna något krökta.

NR 4 DUBBEL HANDFATTNING

Damen lägger sina händer i kavaljerens händer, armarna något krökta.

NR 5 MAZURKAFATTNING

Lika med fattning 1 men med den skillnaden att kavaljeren med bibe-hållen fattning sätter vänstra handen i sidan.

NR 6 LIKSIDIG FATTNING

Både dam och kavaljer fattar med höger hand i varandras midja och lägger vänster hand på damens resp. kavaljerens högra överarm.

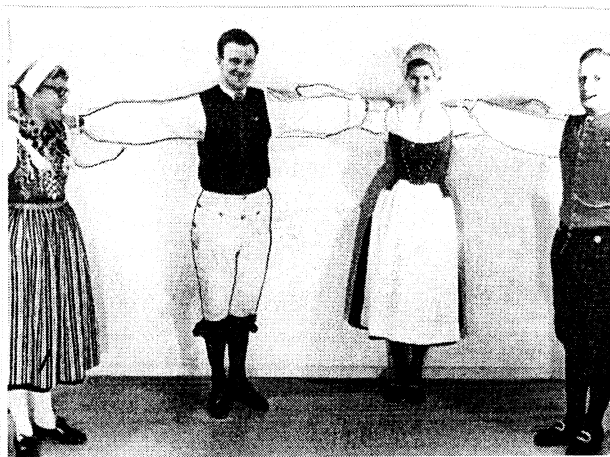
NR 7 POLSKEFATTNING

Kavaljeren lägger höger arm om damens midja och vänster hand på damens överarm vid axelleden. Damen lägger vänster hand över kavaljerens högra arm och höger hand innanför kavaljerens vänstra arm och fattar med händerna i axelleden. Båda står något till vänster om varandra. Motsatt fattning, då de dansande står något till höger om varandra, kallas **OMVÄND POLSKEFATTNING**.

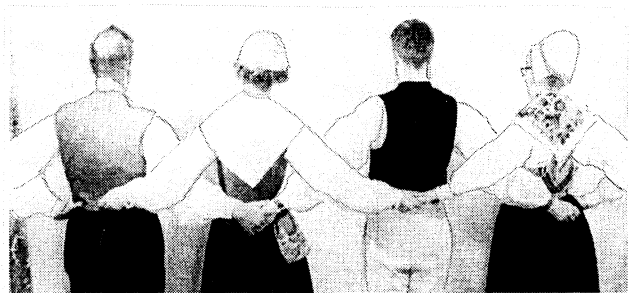
KEDJA

Den bildas när kavaljerer och damer i motsatta riktningar går förbi varandra, så att kavaljererna går ömsevis utanför och innanför mötande dam samt damerna ömsevis innanför och utanför mötande kavaljerer samt fattar varandras vänstra resp. högra hand.

KRINGELFATTNING

I sluten ring bildas den genom att kavaljeren lägger sina händer på damens överarmar vid axeln. Damerna lägger sina händer på yttersidan av kavaljerens överarm.

LIVFATTNING

Kavaljererna fattar varandras händer bakom damernas rygg. Damerna gör detsamma bakom kavaljerernas rygg.

RINGFATTNING

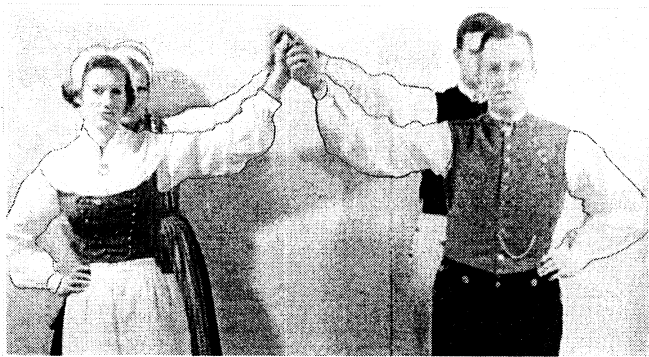
Paren bildar en sammanhängande ring, damen står till höger om sin kavaljer och lägger sina händer i kavaljerens.

SLINGER

Kedja utan handfattning.

SLADD

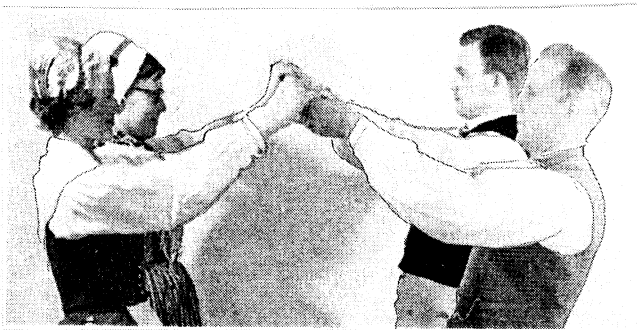
Bildas då flera par genom att fatta varandras händer, bildar en sammanhängande rad, vilken icke är sammanknuten till ring och där alla är vända åt samma håll.

Enkel valvbåge

VALVBAGE

En sammanhängande rad av portar.

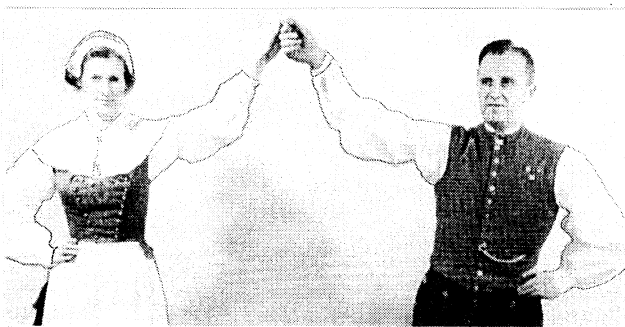
Dubbel valvbåge

PORT

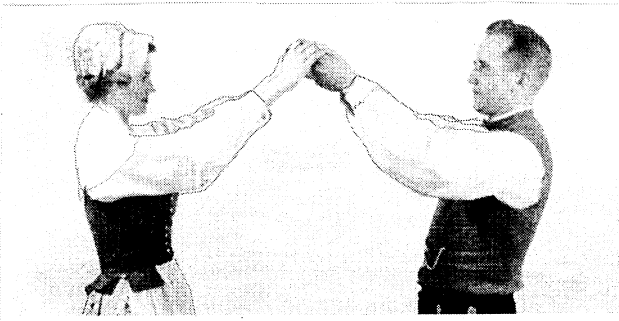
Bildas av ett par då kavaljer och dam höjer de händer varmed de hålla varandra, så att armarna bildar en båge.

Om kavaljeren håller sin dam med en hand, kallas porten enkel.

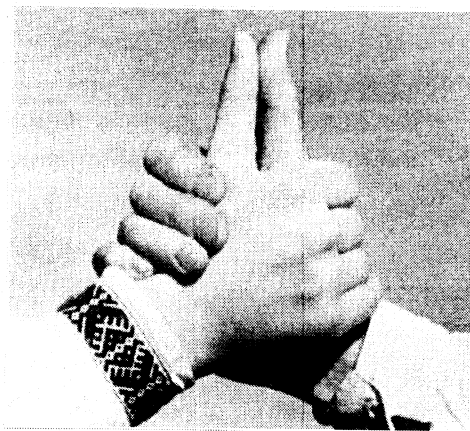
Om kavaljeren håller sin dam med båda händerna kallas porten dubbel.

Enkel port

Dubbel port

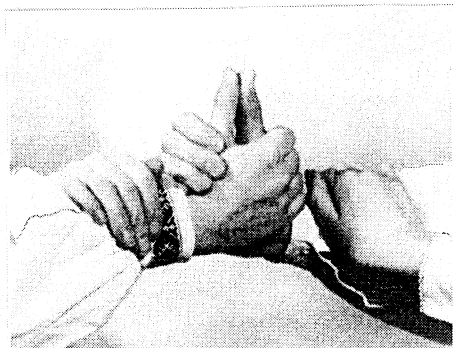
TUMGREPP

De dansande fattar varandras högra hand (höger tumgrepp), eller vänster hand (vänster tumgrepp), med krökta armar, armbågarna nedåtböjda och tummarna riktade uppåt mot varandra samt med de övriga fingrarna omslutande varandras händer.

KORS

Bildas på sådant sätt att fyra personer fattar om bakomvarandes handled, armarna skola vara sträckta. Då fattningen sker med höger hand benämnes den HÖGERKORS och med vänster hand VÄNSTERKORS.

KORS MED TUMGREPP

Utföres av två par, varvid kavaljererna fattar tumgrepp och damerna bakomvarande kavaljers handled.

STJÄRNA

Bildas i likhet med beskrivning av kors men av obestämt antal par.

STEG

Där benämningen YTTRE foten förekommer avses kavaljerens vänstra och damens högra fot. Står damen till vänster om kavaljeren är förhållandet omvänt.

Där benämningen INRE foten förekommer avses kavaljerens högra och damens vänstra fot. Står damen till vänster om kavaljeren är förhållandet omvänt.

SIFFRORNA inom parentes ange taktens ordningsnummer räknat i följd från första takten utan repris.

BLEKING-STEG

Med ett hopp isättes båda fötterna på en gång med hela fotsulan i golvet och tåpetsarna rakt framåtriktade, vänster fot framför den högra. Med ett nytt hopp byter fötterna plats o. s. v. Det framflyttade benets knä sträckt och kroppstyngden vilande på det bakre något böjda benet. Steget benämnes höger eller vänster Bleking-steg beroende på den fot varpå kroppstyngden vilar. Armarna skola följa kroppens rörelser.

Dalsteg

DAL-STEG dansas i $\frac{3}{4}$ -takt

På första taktdelen isättes höger fot med en lätt knäböjning, på andra och tredje taktdelarna göres en tåhävning och sänkning. Under tiden föres den vänstra foten med sträckt vrist något i kors över högra benet framåt-uppåt åt höger, dock högst en fotlängd från golvet och återföres därefter mot sin plats (höger Dal-steg). På första taktdelen av nästa takt isättes så vänster fot med en lätt knäböjning, tåhävning och sänkning som förut beskrivits, under det att högra foten med tåspetsen nedåtriktad föres något i kors över det vänstra benet och framåt-uppåt åt vänster samt återföres mot sin plats (vänster Dal-steg). Vid förflyttning framåt utföres dalstegget med ett hopp, vid dalsteg på stället endast tåhävning, där ej annorlunda beskrivits.

DRUFFSTEG (långa sammanbundna polkasteg) dansas i 4/4-takt

På första taktdelen isättes vänster fot ungefär ett par fotlängder ifrån den högra i riktning med- eller motsols, beroende på vridningsriktningen. På andra taktdelens andra åttondel flyttas den högra foten ett hastigt och kort steg efter den vänstra, på tredje taktdelen togs ännu ett ganska långt steg med vänster fot och på fjärde taktdelen göres en liten fjädrande nigning på vänster ben (vänster druffsteg). Samma rörelser med början på höger fot (höger druffsteg).

ENGELSKA STEG dansas i 2/4-takt

Vänster fot isättes bakom den högra och gör ett litet hopp på plats under det högra foten lyftes och föres bakom den vänstra, sedan gör höger fot ett hopp framåt under det den vänstra foten lyftes o. s. v. Detta göres så att man under en takt hinner med två sådana steg med vänster och höger fot.

FRYKSDALS-STEG dansas i 3/4-takt

På första taktdelen isättes vänster fot, på andra taktdelen isättes höger samtidigt som vänster lyftes och föres framåt, på tredje taktdelen göres ett hopp på höger fot samtidigt som vänster fot föres bakåt dock ej längre än att den kommer i jämnhöjd med högra benets vad (vänsterfryksdalssteg). Om samma rörelse utföres med början på höger fot och samtidigt svängen med benet utföres med höger fot benämnes detta höger fryksdalssteg.

FÖRSTEG

Med öppen fattning nr 2 och hängande armar tar såväl dam som kavaljer ett kort steg fram med yttre foten (1), dröjer kvar två (2) taktdelar, samtidigt som innerfoten föres fram och på tredje (3) taktdelen sättes intill yttre foten.

GALOPPSTEG 2/4-takt

På första taktdelen föres vänster fot fram med tån i rörelseriktningen, på andra taktdelen föres höger fot intill vänster häl vinkelrätt mot vänster fot. Vid parvis uppställning börjar kavaljer med vänster och dam med höger fot.

GAMMALVALSSTEG dansas i 3/4-takt

På första taktdelen isättes under en ganska markerad nigning vänstra fotsulan i golvet, medan den högra foten lyftes, på andra taktdelen tages ett litet stödsteg på högra fotsulan också under nigning, ehuru något mindre markerad, medan den vänstra foten lyftes och på tredje taktdelen tages ett nytt litet steg på vänstra fotsulan medan högra foten lyftes (vänster gammalvalssteg). På följande taks första takt del isättes så under en markerad nigning högra fotsulan i golvet medan den vänstra foten lyftes, på andra taktdelen tages under en svagare nigning ett litet stödsteg på vänstra fotsulan, medan den högra foten lyftes, och på tredje taktdelen tages ett nytt litet steg på högra fotsulan medan vänstra foten lyftes (höger gammalvalssteg). Dam och kavaljer dansar gammalvals med alldeles samma steg, ehuru med motsatt fot. Observera att den väsentliga nigningen kommer på första taktdelen i varje takt.

GANGSTEG

Gångsteg är sådana steg, som förekommer vid vanlig rytmisk gång och behöver därför ej särskilt beskrivas.

HAMBOSTEG (dansas i 3/4-takt).

Kavaljer: På första taktdelen isättes efter ett kort steg, och svag böjning av benet, den högra foten. På andra taktdelen sättes den vänstra foten till hälften på tvären, något mer än en fotlängd framför den högra och på sådant sätt, att den vänstra fotens tå nästan befinner sig i förlängningen av högra foten och omedelbart påbörjas på vänster fotsula en vridning av kroppen medsols. På tredje taktdelen fortsätter vridningen i det närmaste ett varv runt, medan den högra foten, beskrivande en liten båge bakåt, sättes till tåstöd intill den vänstra fotens klack.

Dam: På första taktdelen isättes med ett hopp vänster fot ett steg framåt, samtidigt som en vridning medsols påbörjas. På andra taktdelen isättes höger tå bakom vänster häl under fortsatt vridning medsols. På tredje taktdelen tages ett kort steg framåt på höger fot. Damen har nu under en takt vridit sig ett varv medsols. Steget börjar på nytt på vänster fot.

Omdansningen föregås av försteg, som kan dansas på följande sätt:

Kavaljer: Vänster dalsteg, höger dalsteg och ett tresteg med början på vänster fot varpå omdansningen börjar med höger fot på fjärde takten.

Dam: Höger dalsteg, vänster dalsteg och ett tresteg med början på höger fot. På första taktdelen i fjärde takten isätter damen, efter ett litet hopp, vänster fot i golvet och höger tå bakom vänster häl. På andra taktdelen vilar hon i denna ställning. På tredje taktdelen tages ett kort steg framåt med höger fot varpå omdansningen börjar med vänster fot som i beskrivningen ovan.

I försteget håller kavaljer och dam enkel handfattning, i omdansningen hambofattning.

HOPPSTEG dansas i 4/4-takt

På första taktdelen isättes ena foten, på andra taktdelen göres ett litet hopp på samma fot, på tredje taktdelen isättes andra foten och på fjärde taktdelen göres ett litet hopp på denna fot o. s. v.

JIGGSTEG dansas i 4/4-takt

De likna hoppstegen men med den skillnaden, att kroppen något vaggas över åt den isatta fotens håll. Böjningen sker i veka livet.

KADRILJOMDANSNINGSTEG (Hurrar)

Stegets dansas alltid runt på stället. Kavaljeren fattar med slutet fattning nr 1 sin dam, båda står något till vänster om varandra. Kroppstygden överföres på högra foten under utförande av små sviktrörelser, samtidigt som den vänstra foten hålles bakom den högra och giver fart åt omdansningen. Stegen förekommer både i 2/4-takt och 3/4-takt.

KLACKSTEG MED TITTUT dansas i 3/4-takt

Utföres alltid parvis, varvid den ena står bakom den andra, hållande den framförstående i midjan med båda händerna. Den framförstående håller händerna i sidorna, där ej annorlunda anges. Under vridning åt

höger och kroppen något lutad bakåt åt vänster isätter den framförstående på första taktdelen höger fot ungefär en fotlängd framåt-utåt i fotens längdriktning, samtidigt görs en lätt svikt på vänster ben. På andra taktdelen bibehålles denna ställning och på tredje taktdelen intages utgångsställning. Den bakomstående lutar på första taktdelen kroppen åt höger och flyttar vänstra foten en fotlängd framåt-utåt åt vänster samtidigt görs en lätt svikt på höger fot. På andra taktdelen bibehålles denna ställning och på tredje taktdelen återtages utgångsställning (höger tittut). Samma rörelser men åt motsatt håll (vänster tittut).

Obs. Under första och andra taktdelen i varje takt ser paret emot varandra.

KNÄFALL

Vänster fot isättes ett kort steg framåt, den dansande går ner på höger knä utan att flytta foten. Kroppen bibehålles rak, ledig hand i sidan.

Klacksteg

Tåsteg

KLACK- och TASTE

Med en lätt svikt på vänster fot isättes på första taktdelen höger klack en fotlängd i fotens riktning, därefter vila på andra taktdelen och på tredje taktdelen föres högra foten intill vänstra fotens klack till tåstöd (vänster klack- och tåsteg).

MAZURKASTEG dansas i 3/4-takt

och liknar tresteget, men med den skillnaden att på första taktdelen isättes båda fötterna, den vänstra något framför. (Den bakre foten isättes en aning tidigare (höger mazurkasteg). Om steget utföres med höger fot främst betecknas steget (vänster mazurkasteg).

OMDANSNINGSTEG dansas i 4/4-takt

På första taktdelen isättes med ett hopp båda fötterna på en gång vänster fot något framför den högra på andra taktdelen vilar den dansande i denna ställning; på tredje taktdelen isättes med ett litet hopp höger fot, medan vänstra foten upplyftes bakåt; på fjärde taktdelen förblir den dansande i denna ställning. Med ett nytt hopp isättes båda fötterna o. s. v.

POLKASTEG dansas på fotsulan i 4/4-takt

På första taktdelen isättes vänster fot samtidigt som höger fot upplyftes, på andra taktdelen isättes höger fot samtidigt som vänster upplyftes, på tredje taktdelen isättes åter vänster fot samtidigt som höger upplyftes och på fjärde taktdelen göres ett litet hopp på vänster fot medan den högra föres framåt (vänster polkasteg). Samma rörelse med början på höger fot (höger polkasteg).

TRESTEG dansas i 3/4-takt

På första taktdelen isättes vänster fot ett steg framåt, på andra taktdelen isättes den högra foten i jämnhöjd med vänstra fotens häl och på tredje taktdelen isättes den vänstra foten ytterligare ett kort steg framåt (vänster tresteg). Den högra foten flyttas så förbi och framför den vänstra, vänster fot flyttas i jämnhöjd med den högra fotens häl och den högra foten flyttas ytterligare ett steg framåt (höger tresteg).

TVASTEGSVALSSTEG dansas i 3/4-takt

På första taktdelen isättes vänster fot och höger fot lyftes något; på andra taktdelen göres en svag knäböjning med vänster ben med åtföljande tåhävning och på tredje taktdelen göres ett litet hopp på vänster fot (vänster tvåstegsvals). Samma rörelser med isättande av höger fot (höger tvåstegsvals).

UTSLAGSSTEG dansas i 3/4-takt

På första taktdelen isättes med ett hopp båda fötterna på en gång med

böjda knän, fötterna något isär och med tåspetsarna riktade utåt; armarna slås samtidigt i båge utåt, halvt krökta och med händerna knutna i axelhöjd. På andra taktdelen förblir den dansande i denna ställning och på tredje taktdelen intages utgångsställning.

Dansas flera utslagssteg i följd (svikhopp), flyttar den dansande på tredje taktdelen med ett hopp båda fötterna intill varandra och för samtidigt händerna knutna intill bröstet med överarmarna i axelhöjd.

ÖSTGÖTASTEG dansas i 3/4-takt

På första taktdelen flyttas vänstra foten ett steg åt sidan, på andra taktdelen flyttas först högra foten nära intill den vänstra, varefter den vänstra foten åter flyttas ett kort steg åt sidan. På tredje taktdelen flyttas den högra foten med ett hopp i kors över den vänstra.

POLSKESTEG .

Beskrives under respektive danser.

SCHOTTISCHSTEG dansas i 4/4-takt

På första taktdelen isättes vänster fot ett kort steg framåt, på andra taktdelen isättes höger fot intill den vänstra, på tredje taktdelen tages ytterligare ett steg framåt med vänster fot och på fjärde taktdelen göres ett hopp på vänstra foten. På följande takt isättes höger fot, vänster intill, höger fot fram och ett hopp på höger fot o. s. v. Då höger fot isättes först, benämnes detta höger schottischsteg. Obs. Vid schottischsteg under öppen fattning iakttages att den framflyttade fotens tåspets är riktad framåt i rörelseriktningen.

SIDSTEG dansas vanligen i 3/4-takt

På första taktdelen föres den vänstra foten ungefär en fotlängd åt sidan varefter den högra flyttas intill den vänstra, upprepas på andra och tredje taktdelen (vänster sidsteg). Samma rörelser åt höger (höger sidsteg).

SPARKSTEG

Dansas på stället så att fötterna växelvis föres framåt-uppåt ungefär en fotlängd och med vristen sträckt. Steget benämnes höger eller vänster sparksteg beroende på den fot varpå kroppstyngden vilar.

SPRINGSTEG

Är steg med lätt svikt och dansas på fotbladet.

Pardanser

Berlinskan

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring. Ringens rörelseriktning hela tiden motsols.

FATTNINGAR: Sluten fattning nr 1 (valsfattning).

STEG: Mazurkasteg beskrivna nedan.

BERLINSKAN: »Under det att paret svänger runt i små cirklar, först medsols, sedan motsols, dansas mazurkasteg. Första mazurkasteget medsols dansar kavaljeren ett höger och damen ett vänster mazurkasteg. Första steget motsols dansar kavaljeren ett vänster och damen ett höger mazurkasteg. Svängningarna omfattar tre mazurkasteg medsols, samling på den fjärde takten (1-4) samt tre mazurkasteg motsols, samling på den fjärde takten (5-8). Upprepas (1-8).

Därefter ett mazurkasteg medsols, samling på den andra takten (9-10), ett mazurkasteg motsols, samling på den andra takten (11-12). Upprepas tre gånger (13-16 9-16).

UPPGIFTER OM DANSEN

Denna dans, som upptecknats av Gerda Runnquist-Jakobson, har förekommit på flera håll i Skåne, men utfördes på något olika sätt. Även musiken har varierat något. Takterna 1-8 överensstämmer nästan helt med andra repressen i Varsoviene medan takterna 9-16 mycket påminner om första repressen i samma dans. Någon motsvarighet till Varsoviennes tredje repris, där paren dansar vals, finns emellertid ej i Berlinskan, och det är ovisst vilken av danserna som kan anses vara den ursprungliga. I Torna härad har Berlinskan dansats redan på 1800-talet och troligen ännu tidigare.

Bleking

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring vända mot varandra. Kavaljererna innanför.

FATTNINGAR: Sluten fattning nr 1 (valsfattning). Sluten fattning nr 4 (dubbel handfattning).

STEG: Blekingsteg, jiggsteg.

TUR 1

Med sluten fattning nr 4 dansar paret blekingsteg: Vänster, höger (1), vänster, höger, vänster (2), höger, vänster (3), höger, vänster, höger (4); upprepas (5-8).

TUR 2

Med sluten fattning nr 1 omdansar paret med jiggsteg med samtidig rörelse i ring motsols (9-16).

Bodapolska

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring vända motsols. Se Orsapolska.

FATTNINGAR: a. under förstegen: Lika som i Orsapolskan.

b. i polskan: Sluten fattning nr 7 (Polskefattning).

STEG: a. Förstegen eller letjen (Leken) har ungefär samma utförande som Orsapolskan dock med mindre tålyft och fotvridning på takt 1.
b. Polskestegen, kavaljeren: I omedelbar följd med förstegen påbörjas vändningen genom att en hastig framåtvridning göres med höger klack, som markerar taktindel 1. Efter vändning medsols $\frac{1}{2}$ varv på vänster fot, som lyfts på 3:ans »å», isättes foten ett steg framför den högra (2), höger fot efter fullbordad vändning ytterligare ett steg. Med klacken i golvet lyftes höger fotblad obetydligt, vrides utåt och markerar lätt men precis taktindel 1, under det vändningen medsols påbörjas o. s. v. - Märk Bodapolskans betonade 2:dra taktindel.

DAM

A. Vid övergången från förstegen till omsvängning.

1. Vänster tå vid kavaljerens högra
2. Höger fot på stället (känner takten).
3. Höger fot sättes mellan kavaljerens fötter och omvändning sker på fotbladet.

B. Därefter vid omsvängningen.

1. Med vänster fot tages ett långt steg, vändningen på vänstra fotbladet börjar.
2. Under fortsatt vändning, men med kroppstyngden fortfarande på vänstra foten, tar damen tåstöd intill vänstra foten.
3. Hon tar ett långt steg med höger fot och fullbordar vändningen. Antal försteg och polskesteg efter behag.

C. Under efterspelets 2-3 takter avslutas dansen med vridning och handslag i likhet med Bakmesen.

UPPGIFTER OM DANSEN

Uppptecknad år 1958 av Johan Larsson, Gagnef, uppgiftlämnare var Finn Jonas Jansson, Silverberg. Den har även filmats vid Gammelgården i Boda. Bodapolskan har lång obruten tradition och när spelmännen sätter i gång med sina sugande polskor, kan få motstå frestelsen att gå med i dansen bland svepande kjolar och långrockar. Polskan dansas fortfarande vid festliga tillfällen i socknen och danskunnandet är stort inte bara bland de äldre utan även bland ungdomarna.

Bosk

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Sluten fattning nr 7 (polskefattning).

STEG: Dansen börjar med »försteg» där kavaljeren börjar med vänster och damen med höger fot.

KAVALJER

Samma polskesteg som i Gammalvänster men med den skillnaden att en markering sker med höger fotsula på takt del 3.

DAM

På takt del 1 flyttar dam höger fot tillbaka och vrider sig med vändning på fotsulorna $\frac{1}{4}$ varv medsols. På takt del 2 smäller dam höger klack i golvet. På takt del 3 flyttar dam vänster fot och sätter ned den ungefär ett steg vid sidan av och ett steg framför höger fot.

UPPGIFTER OM DANSEN

Pardans från Åsarnas socken, Jämtland.

Uppgifterna lämnade av Lovisa Olsson, Åsarna, f. 1888, Helga Nilsson, Lillsved, Åsarna, f. 1898, och Olov Nilsson, Lillsved, Åsarna, f. 1896. Upptecknad av Göran Karlholm, Kövra i Åsarna socken, Jämtland, 1953.

Dansa på strå

UTGANGSSTÄLLNING: Sluten ring.

FATTNINGAR: Ringfattning.

STEG: Särskilt beskrivna.

Halmstrån utlägges på golvet så att de bildar ett kors. Obegränsat antal deltagare. Till musik användes en livlig polka.

De dansande tar i ring och ställer sig mellan de utlagda halmstråna. Med ett hopp kastas det högra benet över det vänstra, vristen sträckt så att benen kommer i kors (1), med ett andra hopp kastas det vänstra benet över det högra (2). Dessa steg upprepas under hela dansen. När ett halmstrå överhoppas skall det befinna sig mellan de korslagda benen. Så fort någon av deltagarna trampat på ett halmstrå stannar dansen och den försumliga får gå ur. Dansen fortsätter till endast en är kvar.

UPPGIFTER OM DANSEN

Tävlingsdans från Jösse härad, Värmland.

Fan-i-banko

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

Ringens rörelseriktning hela tiden motsols.

FATTNINGAR: Slutent fattning nr 5 (mazurkafattning).

STEG: Mazurkasteg, polkasteg.

TUR 1

Paren dansar mazurka medsols (1-8), därefter mazurka motsols (1-8).

TUR 2

Paren dansar polka medsols (9-16), därefter polka motsols (9-16). Dansen upprepas lämpligt antal gånger.

UPPGIFTER OM DANSEN

Dansen som upptecknats av Gerda Runnquist-Jakobson efter beskrivning av spelmannen P. J. Berndtsson, Skärалid, består av växling mellan mazurka och polka. Enligt uppgiftslämnaren lär även de duktigaste dansarna ofta haft svårt att följa med i de hastiga växlingarna från mazurka till polka och tvärt om.

Fingerpolkett

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Sluten fattning nr 5 (mazar kafattning), ledig hand i sidan.

STEG: Polkasteg och särskilt beskrivna steg.

TUR 1

Paren dansar med polkasteg 8 takter medsols (1-8) och 8 takter motsols (1-8). Ringens rörelseriktning motsols.

TUR 2

Damerna bildar en yttre ring vända inåt ringens mitt, ledig hand i sidan. Kavaljererna bildar en inre ring vända utåt mot damerna. Dam och kavaljer trampar 5 gånger i golvet i takt med musiken med början på höger fot (9-10). De klappar därpå i händerna 5 gånger i takt med musiken (11-12), höter först med höger pekfinger mot varandra (13) och därefter med vänster (14). Dam och kavaljer slår så höger handflata mot motpartens högra handflata och vänder var för sig åt vänster ett varv med två gångsteg (15) därpå tre små trampsteg på plats (16). Upprepas (9-16).

Tur 1 och 2 upprepas varefter dansen avslutas med polka.

UPPGIFTER OM DANSEN

Dansen som upptecknats av Lars Holmström, Arvika, är en variant av den över hela landet kända "Klappdansen".

Fjäskern

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Ledig hand i sidan.

STEG: Springsteg och sparksteg.

TUR 1

Med springsteg dansar paren 8 takter motsols (1-4, 1-4).

TUR 2

Parvis vändning mot varandra, ledig hand i sidan. Därefter dansar paren 4 sparksteg med början på vänster fot, klappar i händerna varefter kavaljer och dam byter plats genom att springa förbi varandra till vänster. Sparksteg och handklappning upprepas och därefter med springsteg åter till egen plats (5-8). Upprepas (5-8).

Dansen omtages från början men för varje omtagning flyttar sig damerna motsols till framförvarande kavaljer.

Gammalvänster

MUSIK

En polskemelodi som spelas i ett lungt tempo.

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 2 med hängande armar. Sluten fattning nr 2 (hambofattning) dock med den skillnaden att kavaljerens vänstra och damens högra hand lägges på motpartens överarm. Armarna förda intill kroppen. Förr användes bara sluten fattning nr 2, som ovan beskrivits till både polska och gammalvänster. På senare tid användes denna fattning till polskan och samma fattning (fast nu har kavaljeren vänster hand i damens midja) till gammalvänster.

STEG: Försteg och särskilt beskrivna steg.

FÖRSTEG

Paren dansar med fattning nr 2 två försteg framåt.

POLSKA

Kavaljeren. På första taktdelen tages ett steg fram med vänster fot och göres en vridning på vänster fot ett halvt varv medsols. På andra taktdelen isättes höger klack ungefär en fotlängd bakom vänster fot. På tredje taktdelen fortsättes vridningen på vänster fotsula och höger klack ytterligare ett halvt varv.

Damen. På första taktdelen isättes höger fot (hela foten) med klacken före ett steg fram¹. På andra taktdelen isättes vänster fot ett steg fram samt påbörjas en vridning (vilken fortsätter på tredje taktdelen) ett varv medsols. På andra taktdelen lyftes höger fot. På tredje taktdelen föres höger fot intill vänster ut att sättas i golvet.

¹ mellan kavaljerens fötter

ÖVERGÅNG FRÅN POLSKA TILL GAMMALVÄNSTER

Här beskrives fyra variationer för kavaljeren, damen använder sig endast av trampstegen.

1. Kavaljeren trampar vänster, höger, vänster.

Damen trampar höger, vänster, höger.

2. Kavaljeren: På första taktdelen släpper kavaljeren damen. På andra taktdelen klappar han ett slag i händerna och på tredje taktdelen görs ett hopp på höger fot och kommer ned på vänster fot samt böjer det högra benet och med höger hand smäller i klacken. (Denna övergång ej så vanlig, kanske påverkan från Norge, Rörospolsk.) Dam lika som i 1.

3. Kavaljeren hjular en gång, vänster hand sättes först i golvet. Dam förflyttar sig framåt.

4. Kavaljeren: På första taktdelen isättes vänster fot, på andra taktdelen smäller kavaljeren ihop bägge benen i luften. (I Jämtland användes förr alltid läderstövlar på danserna och de smällde bra.) På tredje taktdelen sättes vänster fot i golvet. Dam lika som i 1.

Kavaljeren börjar gammalvänster vid beskrivningens första taktdel medan damen samtidigt börjar vid beskrivningens fjärde taktdel.

GAMMALVÄNSTER

Stegen lika för dam och kavaljer. På första taktdelen för man fram höger fot ett kort steg. På andra taktdelen flyttas vänster fot ett steg fram. På tredje taktdelen flyttas åter den högra foten fram varefter man omedelbart – på samma fot – påbörjar en vridning ett halvt varv runt motsols. När man börjar vridningen lyftes den vänstra foten en aning från golvet och utför en bågformig rörelse för att på fjärde taktdelen sättas ned intill den högra (fötterna i 90° vinkel). Man förbliver i denna ställning under fjärde och halva femte taktdelen under det man gör en

obetydlig knäböjning och sträckning. Under den sista halva femte och sjätte taktdelen vrider sig den dansande cirka ett halvt varv motsols på klacken. Vid slutet av sjätte taktdelen sättes vänstra fotsulan i golvet.

VILTUR I GAMMALVÄNSTER

Dam och kavaljer polketterar = dansar runt medsols 8 takter med de steg som beskrivits i övergångssteg nr 1.

Denna viltur förekom efter polskan medan de övriga dansade övergångssteg och gammalvänster.

Dansen utföres sålunda: Under 8 takter dansas utgångssteg och polska. De följande 8 takterna övergångssteg och gammalvänster.

UPPGIFTER OM DANSEN

Gammalvänster kallades även förr »Dansa vänster». Upptecknad i socknarna Oviken, Myssjö och Asarna i Jämtland 1953.

Uppgifterna lämnade av syskonen Anders Heljeback f. 1888, Lackåsen, Kövra, Per Logrim f. 1896, Kinderåsen, Myrviken, Bendigt Andersson f. 1905, Älven, Kövra, samt Ernfrid Paulsson f. 1902, Gisselfors, Myrviken, och Martin Mårtensson f. 1900, Sölvbacken, Oviken.

Mårtensson har lärt sig dansen av en man född 1840.

Upptecknad av Göran Karlholm, Kövra.

Gubben Noak I

UTGANGSSTÄLLNING: Två kavaljerer vända mot varandra på fyra stegs avstånd med respektive höger och vänster sida mot fronten, och med var sin käpp i högra handen.

STEG: Gångsteg, hoppsteg och engelska steg.

TUR 1

De dansar med fyra gångsteg med början på höger fot mot varandra och fyra gångsteg tillbaka (1-4). Därefter dansas åtta engelska steg höger fot bakom på plats (1-4).

»Gubben Noaks» käppföring

TUR 2

Under hoppsteg på plats med början på höger fot förs käppen med höger hand framför höger ben, mellan benen och bakom vänster ben, fattas med den vänstra handen, föres framför vänster ben, mellan benen

och bakom höger ben där den åter fattas med den högra handen, förs framför höger ben, bakom vänster etc. till reprisens slut (5-12). Dansen kan därefter omtagas från början. Kan även utföras av en person.

UPPGIFTER OM DANSEN

Uppgifterna om denna dans har lämnats till Thoralf Borglin av Johannes Gudmundsson, Väsby socken, Höganäs.

Om spelman saknades sjöngs följande ramsa under dansen :

://: Se åter nalkas, åter nalkas
 julens fest igen ://:
 Se vinterfåglar tusen
 liksom julgransljusen
 faller neder, faller neder
 ifrån himmelen

Gubben Noak på loftet II

Musik: Melodin »Gubben Noak».

Sångtext: Se dansen »Gubben Noak».

UTGANGSSTÄLLNING: Tre kavaljerer bildar en uppställning från fronten sett med en mittenkavaljer och en höger- och en vänsterkavaljer, de senare vända mot varandra och mellan dem något bakom i fonden mittenkavaljeren vänd mot fronten. Höger- och vänsterkavaljererna fattar var sin handduk, högerkavaljeren med vänster och vänsterkavaljeren med höger hand, och lägger sedan handduken runt nacken så att den fria handduksänden kommer framåt.

FATTNINGAR: Särskilt beskrivna.

STEG: Engelska steg.

Dansen börjar så att mittenkavaljeren ställer sig mellan de två övriga, vilka står vända mot varandra, och fattar med vardera handen om de fria handduksändarna med ett stadigt grepp. Därefter dansar han engelska steg i takt med sången och musiken. Sedan han dansat några takter svänger han upp fötterna i taket och fortsätter med stegen till reprisens slut eller så länge han kan.

UPPGIFTER OM DANSEN

Gubben Noak på loftet har, enligt uppgifter nedtecknade av Kurt Bengtsson, dansats som tävlingsdans i Skåne under mitten av 1800-talet. Dansen fordrar god färdighet av den dansande och dessutom forna tiders låga takhöjd.

Hallingen

UTGANGSSTÄLLNING: Två kavalerer bredvid varandra, vända mot fronten. A håller B:s högra hand i sin vänstra, ledig hand i sidan.

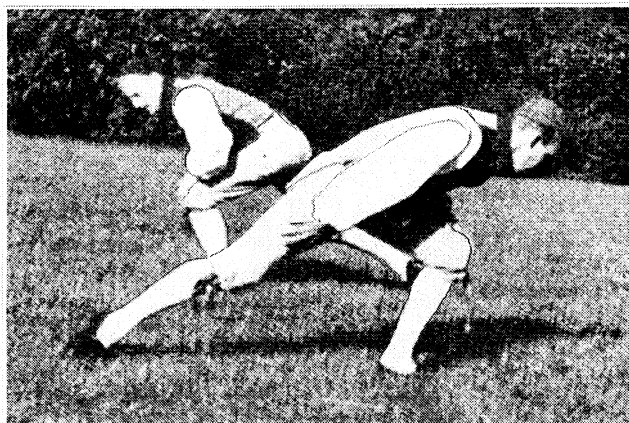
STEG: Se särskilt beskrivna steg.

TUR 1 A

Båda tar A med höger och B med vänster fot ett steg framåt, varvid den framsatta fotens tåpets vrides något inåt. De vänder sig samtidigt mot varandra, med kroppen någon böjd mot fronten, vilande på det framsatta benet, som hålles något krökt. Det andra benet också något krökt, riktas bakåt, utan att vidröra marken med foten vinkelrätt mot den framsatta foten. Samtidigt föres de händer, med vilka de håller i varandra, bakåt med nästan raka armar. De dansande kommer genom steget att något avlägsna sig från varandra. Vid början av taktens andra hälft gör de dansande, under bibehållande av den intagna kroppsställningen, ett mjukt hopp på den framsatta foten (1), varefter de för fram den bakre foten och med denna på liknande sätt tar ett nytt steg framåt. På samma gång föres de bakåtvända händerna framåt och de dansande närmar sig varandra nästan vända rygg mot rygg samt gör under taktens senare hälft, ett hopp på den främre foten (2). De fortsätter på detta sätt med ytterligare fem steg fram mot fronten (3-7), varefter båda halvt vända mot varandra isätter A vänster och B höger fot och därpå långsamt för det andra benet utåt och armarna uppåt. De släpper varandras händer samt, då den i musiken angivna kadensnoten anslås, stannar i denna ställning (kadensställning). Vid kadensens slut nedföres det upplyfta benet till det andra, kroppen vrides åter fram mot fronten, och tummarna sättes i ärmhålorna på västen (8).

TUR 1 B

A lyfter på en gång högra fotens klack och vänstra fotens tå och vrider båda fötterna ett fjärdedels varv åt höger, så att tåpetsarna kommer intill varandra, samt höjer samtidigt armbågarna till jämnhöjd med axlarna. Här efter lyftes högra fotens tå och vänstra fotens klack, fötterna vrider på nytt ett fjärdedels varv åt höger, så att klackarna kommer intill varandra, samtidigt sänkes armbågarna. A fortsätter på detta sätt, alltjämt vänd mot fronten, med två fotvridningar för varje takt förflyttar han sig åt höger, varefter han vid reprisens slut stannar och vänder sig mot B (9-16). Denne har på liknande sätt förflyttat sig åt vänster, varigenom båda kommit att på en linje avlägsna sig från varandra.

Hallingen tur 2 A

TUR 2 A

De dansande låter långsamt högra foten glida ett stort steg framåt i riktning motsols (B måste på första takt delen göra en vridning inåt) med sträckt vänsterben och händerna stödda mot knäna, samt böjer samtidigt kroppen under svängningen från vänster till höger djupt fram över högra knät (1). Därefter föres vänstra foten också med en glidning långsamt framåt ett steg framför den högra - händerna fortfarande stödda mot knäna - och kroppen, som under steget vridits något åt höger, vrider åter långsamt framåt och lutar ned över vänstra knät under svängning från höger till vänster (2). Båda fortställer på detta sätt med ytterligare fem glidsteg i en vid båge motsols över till

varandras platser (3-7), varefter de vänder sig mot varandra och med isättande, A av höger och B av vänster fot, intar kadensställning på det sätt den beskrivits i första turen (8).

TUR 2 B

De dansande närmar sig varandra med små hopp, vilka utföres två för varje takt, med raka knän och fötterna tätt slutna intill varandra. Händerna, som i de första fyra takterna hålles nedåt, lyftes därefter halvt knutna framför bröstet, nästan i jämnhöjd med axlarna, med pekfingerarna riktade rakt framåt, och de dansande markerar för varje hopp takten genom att omväxlande föra än den ena, än den andra handen något framför den andra (9-16).

TUR 3 A

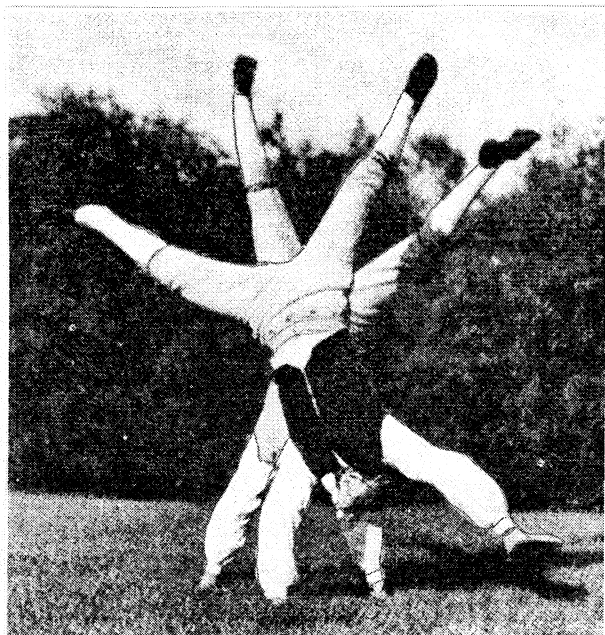
De dansande fattar varandras händer och gör »harsteg», d. v. s. sätter sig hastigt ned på vänstra fotens häl och för samtidigt det högra benet framför och slår klacken i marken, gör därpå, utan att resa sig upp, hastigt fotombyte (1) och fortsätter på detta sätt med två steg för varje takt, allt under det att de omdansar med varandra ett halvt varv medsols (2-7). Båda reser sig härefter upp och intar kadensställning vända mot varandra (8).

TUR 3 B

De dansande drar sig så måningom baklänges tillbaka från varandra, under det de starkt bakåtlutade sparkar framåt-uppåt, först med högra därpå med vänstra benet, två gånger för varje takt, och samtidigt för varje takt svänger runt två varv med armarna i riktningen framåt-uppåt-bakåt-nedåt (9-16).

TUR 4 A

Båda sätter händerna i sidan, tar med markering ett steg framåt med höger fot (1), varefter de med en hjulning byter plats (2) och därpå, vända mot varandra, kvarstannar på de nya platserna, gör fyra uppsparkningar och armsvängningar, lika med beskrivningen i tredje turen avd B (3-4). De gör åter markering på höger fot (5), hjular tillbaka till sin plats (6) och upprepar där uppsparkningarna och armsvängningarna (7-8). Vid hjulningen sättes vänstra handen först i marken (vänsterhjulning) och hjulningen göres alltid rygg om rygg.

Hallingen tur 4 A

TUR 4 B

Med lugna glidsteg dansar båda i en vid båge motsols så att de återkommer till egen plats, där de stannar framåtlutade över vänstra benet. De bibehåller denna ställning tills de vid musikens sista takt gör en kadens (9-16).

TUR 5 A

De dansande fattar varandra händer, gör ett högt luftsprång och sjunker därpå ned på högra fotens häl med det vänstra benet sträckt utåt, så att inre fotknölen och knäet vidrör marken, reser sig därefter upp med en rätning av högra benet, så att de kommer att göra ett nytt luftsprång på stället (1), sjunker nu i sin ordning ned på vänstra hälen med högra benet utåtsträckt, byter därefter med ett luftsprång (2) ånyo om fot och fortsätter sålunda med ett hopp för varje takt, sammanlagt sju takter (3-8).

TUR 5 B

De dansande reser sig upp och omdansar medsols med isättande av båda fötterna och därefter tre springsteg (höger, vänster, höger). Detta upprepas igen o. s. v. (9-16).

UPPGIFTER OM DANSEN

Hallingen, sådan den här beskrives, är hämtad från Philochoros, där den utförts i denna form alltifrån föreningens begynnelse. Varifrån föreningen erhållit beskrivningen på dansen är obekant. En springdans med samma namn dansas ännu i dag i vissa trakter av Norge och uppgives härstamma från Hallingdalen. Den skiljer sig dock från den här beskrivna dansen, då den endast dansas av en person. Att dansen utföres i Dahlgrens folkskådespel »Värmlänningarna» tyder på värmländskt ursprung. Utan att dock beskriva dansen omnämner A. E. Holmberg i sin »Bohusläns historia och beskrivning» Hallingen såsom en i äldre tider i Bohuslän förekommande solodans..

Takt

- 1- 8 Tur 1 A Atta steg framåt. Kadens.
- 9-16 B Arm och fotrörelser från varandra.
- 1- 8 Tur 2 A Glidsteg motsols. Kadens.
- 9-16 B Hoppsteg mot varandra.
- 1- 8 Tur 3 A Harsteg medsols. Kadens.
- 9-16 B Sparksteg framåt-uppåt.
- 1- 8 Tur 4 A Hjulning till höger förbi varandra.
- 9-16 B Glidsteg motsols. Kadens.
- 1- 8 Tur 5 A Luftsprång börjar åt vänster.
- 9-16 B Omdansning.

Jösse Häradspolska

(Utarbetad för scenen)

UTGANGSSTÄLLNING: Ett par, damen vid kavaljerens högra sida och fattande med sin vänstra hand hans högra, ledig hand i sidan. Vid dansens början ställer de sig längst bort från fronten sett, kavaljeren med sin vänstra sida mot fronten.

FATTNING: Vid omdansning, slutna fattning nr 3 (dubbel midjefattning).

STEG: Jössehäradssteg, östgötasteg, springsteg, hoppsteg, hambosteg och särskilda steg som beskrives i den tur där de förekommer.

JÖSSEHÄRADSSTEG: Kavaljeren börjar med vänster fot, tar ett steg framåt samtidigt som kroppen lutar något framåt, högra benet lyftes och hålles utsträckt med sträckt vrist bakåt och nedåt i kroppens förlängning, kroppstyngden överföres på vänstra benet. Därefter framföres och isättes höger fot på samma sätt samtidigt som kavaljeren vänder sig något från damen. Hon utför samma steg och rörelser, men med början på motsatt fot. Armarna, som under dessa steg hålles nästan raka, utför en pendel-liknande svängningsrörelse växelvis bakåt och framåt.

Jössehärads-
polska tur 1

TUR 1

Sex jössehäradssteg framåt i en båge motsols mot fronten, börjande med appell (1-6). Kavaljeren fattar med vänster hand damens vänstra samt för högra armen i kors över den vänstra och hjular ett varv i rörelseriktningen (7-8). Upprepas (1-8). Paret skall nu ha kommit tillbaka till utgångsplatsen.

TUR 2

Paret tar slutet fattning nr 3, kavaljeren med den vänstra och damen med högra sidan åt fronten. Båda stöter ifrån varandra och springer sex korta steg bakåt, med början på vänster fot (9-16), båda klappar tre slag i händerna (11), damen sätter händerna i sidorna och kavaljeren böjer sig hastigt ned och slår på andra takt delen höger hand i golvet samt reser sig hastigt upp (12). Med östgötasteg mötes paret och omdansar (13-16). Upprepas (9-16).

TUR 3

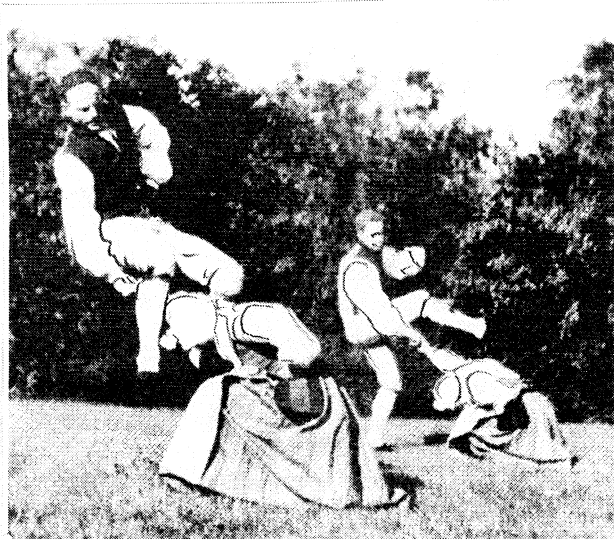
Lika med halva första turen (1-8). Paret dansar här i en mindre båge, så att det vid åttonde takten befinner sig mitt på banan och båda vänder sig mot fronten.

TUR 4

Kavaljeren hoppar på tå bakom damen, med båda fötterna samtidigt i golvet, sex steg åt höger. Vid första, tredje och femte hoppet slås armarna utåt sidorna, något böjda med knutna händer, tummarna riktade utåt i axelhöjd, samtidigt som fötterna bildar rät vinkel med klackarna ihop. Vid andra, fjärde och sjätte hoppet föres de knutna händerna mot varandra och tummarna inåtriktade framför och tätt intill bröstet, armarna i vågrät ställning, samtidigt som fötterna bildar rät vinkel med tårna ihop (9-10). Samma steg och armrörelser tillbaka (11-12). Dammen utför samtidigt samma hopp åt vänster utan armrörelser (9-10). Samma steg tillbaka (11-12). Dammen vänder sig om och båda omdansar med östgötasteg (13-16). Upprepas (9-16).

TUR 5

Lika med tur 3 (1-8), men turen avslutas med att kavaljeren vänder sig mot damen med sin vänstra sida mot fronten.

Jösshärads-
polska tur 6

TUR 6

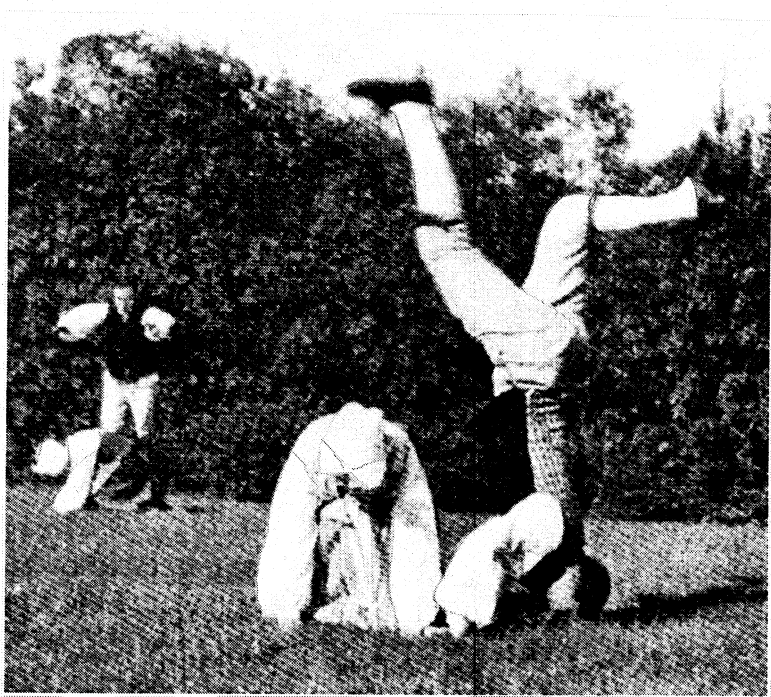
Kavaljeren fattar med höger hand damens högra, båda tar ett sidsteg åt fronten (17), därefter ett sidsteg från fronten (18). Damen faller ned på höger knä och kavaljeren svänger sina båda ben, från vänster till höger, över damens huvud (19), varefter damen reser sig upp och vrider sig ett varv medsols under högra armen (20), damen faller åter på knä, kavaljeren gör översparkning och damen vrider sig under högra armen ett varv medsols (21–22), paret står stilla (23–24). Upprepas (25–31). Handfattningen och ledig hand i sidan skall bibehållas under hela turen.

TUR 7

Kavaljeren sjunker ned på höger häl med vänster ben framåtsträckt, reser sig hastigt upp på tå och sjunker ned på vänster häl med höger ben framåtsträckt. Dessa steg utföres åtta gånger i följd. Damen går bakåt i båge medsols med åtta tvåstegsvalssteg med början på höger, drar kavaljeren med sig (17–24). Kavaljeren reser sig upp och sjunker med appell åter ned på höger häl och damen dansar med springsteg två varv medsols vridande kavaljeren med sig runt på stället (25–31). Damen drar därefter upp kavaljeren till sin vänstra sida.

Jösse Häradspolska tur 7

Jösse Häradspolska tur 8 o 9

TUR 8

Paret vänder sig med vänstra sidan åt fronten och dansar i likhet med tur 1 tre steg motsols (1-3). Kavaljeren för över damen åt vänster, hon springer till mitten av banan, vänder sig mot fronten och faller framstupa på höger knä, med båda händerna i golvet. Kavaljeren följer efter och slår en handvolt över damen, händerna sättes i golvet på andra sidan damen (3-8). Upprepas (1-8).

TUR 9

Omdansning med hambosteg utan nigning (1-8). Hastigheten i omdansningen ökas med varje takt till reprisens slut. På sista taktdelen lyfter kavaljeren damen, under det han själv vrider sig runt ett varv motsols.

UPPGIFTER OM DANSEN

Utarbetad för scenen av balettmästare Selinder vid Kungl. Operan till »Värmlänningarna», premiär 1846.

Tredje reprisen i musiken förekommer ej i en vanlig Jössehäradspska.

Takt

1- 6 Tur 1	Jössehäradssteg.
7- 8	Hjulning.
1- 8	Återupprepas en gång.
9-10 Tur 2	Springsteg från varandra.
11-12	Handkl. höger hand i golvet.
13-14	Östgötasteg mot varandra.
15-16	Omdansning.
9-16	Återupprepas en gång.
1- 8 Tur 3	Lika med tur 1, en gång.
9-16 Tur 4	Utslagssteg i sidled fram och tillbaka, omdansning.
9-16	Återupprepas en gång.
1- 8 Tur 5	Lika med tur 3.
17-31 Tur 6	Sidsteg och översparkning.
17-31 Tur 7	Harsteg.
1- 8 Tur 8-9	Jössehäradssteg och handvolt.
1- 8	Återupprepas en gång.
1- 8	Polska.

Jössehäradspolska

Jössehäradspolskan är en mycket individuell dans, dess huvudmoment är polskan, vari inlägges olika kast och figuréer allt efter håg och lägenhet. Figuréerna inlägges var som helst under dansen som vilningsmoment och kasten som en avslutning på repriserna av musiken. Dansen är här uppsatt i turer för att lättare kunna inövas. Inom Jössehäradslaget, som upp-tecknat denna dans, dansar varje par efter eget skön, den får då rätta utseendet av en pardans. Flera kast och figuréer än här uppsatta finns. De bäst kända är här upptecknade. Hela dansen dansas i ring motsols med rask takt varvid kavaljeren hela tiden genom smidighet, styrka och akrobatiska kast försöker vinna sin dams beundran.

POLSKA: Kavaljeren isätter höger fot och vrider sig ett halvt varv medsols (1), hoppar ett kort steg och isätter vänster fot samtidigt som han vrider sig ett halvt varv medsols och flyttar höger fot med pendlande rörelse något bakom den vänstra foten (2).

Damen samma steg, men börjar med höger fot halvtakt efter kavaljeren. När kavaljeren isätter höger fot skall damen isätta vänster fot och när kavaljeren isätter vänster fot skall damen isätta höger fot.

TUR 1 A

Med öppen fattning nr 2 (enkel midjefattning) börjar båda med yttre foten och springer sex små springsteg framåt (1-2), paret svänger runt med sex springsteg ett varv medsols på stället (3-4), sex små springsteg framåt (5-6), svänger ett varv runt motsols på stället med sex springsteg (7-8).

TUR 1 B

Polska: Slutten fattning nr 3 (dubbel midjefattning) (9-14).

TUR 1 C

Kavaljeren fattar med höger hand damens vänstra hand, damens arm böjd med handen uppåtvänd. Paret springer tre korta steg framåt (15). Kavaljeren slår en handvolt på vänster arm, damen håller kvar kavaljerens högra hand under tiden och stöder honom under volten (16).

TUR 2 A

Kavaljeren springer framför damen med ryggen vänd mot henne, räcker sin vänstra hand bakåt som damen fattar med egen vänster hand, springer så tre små springsteg framåt, damen följer efter samtidigt. Kavaljeren vänder sig med två springsteg medsols mot damen, liksom ångrande sig, och fattar med höger hand damens högra så att armarna härigenom kommer att korsas. Kavaljeren släpper nu med vänster hand och med högra ger han damen fart, så att hon snurrar två varv runt motsols varunder hon håller sig på kavaljerens högra sida. Kavaljeren hoppar under livlig figuré i glädje över den fart han givit damen och slår höger hand med en smäll i vänstra skosulan. Därefter slår han ihop händerna under krökt vänster knä (1-4).

TUR 2 B

Kavaljeren lägger sin högra hand i damens vänstra, båda kröker armarna och damen har sin hand och arm under kavaljeren och bildar på så sätt ett stadigt stöd för kavaljerens arm och hand. Båda springer framåt med små springsteg och tar fart för kastet. Kavaljeren gör ett högt språng kastande upp båda benen mot taket. Damen stöder med sin vänstra arm kavaljerens högra och med sin högra hand stöder hon honom i ryggen (5-8).

TUR 2 C

Polska (9-16).

TUR 3 A

Damen dansar gammalvalssteg motsols vridande sig medsols medan kavaljeren gör vänster hujning i yttre delen av ringen fyra gånger (1-8).

TUR 3 B

Polska (9-14).

TUR 3 C

Lika med första turen C (15-16).

TUR 4 A

Vilningstur. Öppen fattning nr 2, paret dansar med mazurkasteg framåt i ringen.

TUR 4 B

Polska (9-14).

TUR 4 C

Lika med första turen C (15-16).

TUR 5 A

Kavaljeren fattar med egen höger sin dams högra hand, damen drar sig baklänges med gammalvalssteg motsols. Kavaljeren kastar vänster ben över de sammanknutna händerna och släpper samtidigt med höger hand (1), fattar med egen vänster damens vänstra hand och kastar över det högra benet (2). Upprepas tre gånger (3-8). Dessa steg påminner om översparkningen i Vingåkersdansen.

TUR 5 B

Polska (9-14).

TUR 5 C

Lika med första turen C (15-16).

TUR 6 A

Kavaljeren och damen gör pannkaksvändning, vilket tillgår så, att paret fattar varandra i händerna, kavaljeren vrider sig motsols och damen medsols så att de kommer att stå med ryggen mot varandra och armarna uppåtsträckta (1) och förblir i denna ställning en takt (2). Damen böjer sig framåt, kavaljeren bakåt över damens rygg, under det de fortfarande håller varandra i händerna, varefter kavaljeren med stöd av damens rygg gör en graciös kullerbytta baklänges över damen (3) samt nedkommer framför damen och vänd mot henne fortfarande hållande hennes händer i sina (4), upprepas (5-8).

TUR 6 B

Polska (9-16). På sista takten lyfter kavaljeren damen högt upp, samtidigt som han vrider sig ett varv. Damen hjälper till, så att lyftningen kan ske på takten och mycket smidigt.

UPPGIFTER OM DANSEN

Upptecknad i Jösse härad, Värmland, av Lars Holmström, Arvika.

Klappdans

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Sluten fattning nr 5 (mazurkafattning). Ledig hand i sidan.

STEG: Polkasteg. Gångsteg.

TUR 1

Med öppen fattning nr 1 dansar paren med början på yttre foten åtta polkasteg under noga iakttagande av att den framflyttade fotens tåspets är riktad rätt framåt i rörelseriktningen. Vid polkasteg på yttre foten vänder sig dam och kavaljer något mot varandra och för händerna bakåt, vid polkasteg på inre foten vänder de sig något ifrån varandra och för händerna framåt (1-8). Paren dansar därpå vanlig polka med sluten fattning nr 5, varvid kavaljer på sista takten stannar inuti ringen, vänd utåt, och dam mitt emot och ett steg ifrån sin kavaljer utanför i ringen, vänd inåt. Båda sätter händerna i sidorna (1-8).

TUR 2

Kavaljeren bugar för sin dam, vilken samtidigt niger för sin kavaljer (9), båda klappar tre slag i egna händer (10), detta upprepas (11-12). Kavaljer och dam slår högerhändernas innersidor mot varandra samt klappar ett slag i egna händer (13), slår så på liknande sätt vänsterhändernas innersidor mot varandra samt klappar ett slag i egna händer (14). Båda vänder sig därefter med två gångsteg ett varv motsols på plats varvid de vid vändningen slår ihop högerhändernas innersidor (15) samt utför tre små markerade steg på plats (16). Kavaljeren bugar på nytt för sin dam, vilken niger för kavaljeren (9), båda klappar tre slag i egna händer (10). Detta upprepas (11-12). Båda höter så med högra pekfingeret mot varandra (13), samt med vänstra (14), vrider sig därefter, som nyss, ett varv motsols på stället och slår vid vändningen högra händernas innersidor mot varandra (15), samt utför tre små markerade steg på plats (16). Dansen omtages från början, varvid kavaljeren släpper sin dam samt tar första och andra polkasteget på plats och sträcker sin högra arm bakåt och med höger hand fattar närmast bakomvarande

dams vänstra hand. Dansen brukar pågå tills kavaljererna i tur och ordning hunnit dansa med alla damer, men kan naturligtvis avbrytas när som helst.

Kopparslagarn

UTGANGSSTÄLLNING: Två kavaljerer hållande varandra i händerna. Kavaljererna betecknas A. och B.

FATTNING: Sluten fattning nr 4 (dubbel handfattning).

STEG: Druffsteg och särskilt beskrivna steg.

TUR 1

På första takten dansar A med ett druffsteg innanför förbi B, som trampar takten på plats. Under andra takten är det B som dansar förbi A med ett druffsteg. A står då och trampar takten på stället. A och B växlar på så vis med stegen. Svängningen sker medsols med stark fart, i ring eller efter väggarna, runt motsols till reprisens slut (1-16).

TUR 2

A och B släpper varandra och klappar i händerna (ett slag på varje fjärdedel) samtidigt som de gör ett hoppsteg på vänster fot och svänger det högra benet rakt framåt, högt uppåt, varefter de slår ihop händerna under benet. På första fjärdedelen i nästa takt slår de ånyo ihop händerna i brösthöjd och gör hoppsteg på höger fot med bensvängning på vänster fot, och på andra fjärdedelen klappas i händerna under benet. Växlar på så vis ben under det att man klappar i händerna till reprisens slut. Handklappning och hoppsteg göres i en liten rund ring efter varandra medsols på plats (17-32). Dansen upprepas från början så länge man orkar.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Dansen har gått i arv inom Hembygdsgillet i Malmö, där den dansades allmänt omkring år 1900. Att lokalisera dansen till viss plats har icke lyckats. Enligt äldre personers uppgifter var det vanligt vid kalas och familjefester att »pågarna» dansade Kopparslagarn som ett kraftprov.

Dansen är genuint »skånsk», en motsvarighet till »Skobodansen». På 1890-talet kom en visa på samma melodi, men enligt uppgifter är dansmelodin äldre. Även i Roskilde, Danmark, förekommer dansen till samma melodi och med lika utförande. Kopparslagarna dansas endast av »pågar». Uppgifterna om dansen har lämnats av Wilhelm Sjökvist, Malmö.

Takt

1-16 Tur 1 Druffsteg.
17-32 Tur 2 Klappar i händerna, hoppsteg.

Kringellek från Gagnef

MUSIK

Kringellåt från Gagnef. Låten spelas en gång, ofta avslutad med en eftersläng om två takter. Kort paus (varunder danspartner kan bytas och musik och dans upprepas efter behag).

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNING: Sluten fattning nr 6 (liksidig fattning) men kavaljeren fattar vid damens högra axelled.

STEG: Kavaljeren rör sig i en snäv cirkel medsols runt damen. Han börjar med vänster fot genom att taga ett ganska långt och något markerat steg med kroppstyngden på det framsatta benet (1), vilar på vänster fot med höger fotblad i golvet bakom (2), varpå ett kort steg toges med höger fot (3). Alltså: Vänster (1-2), höger (3) liknande försteg.

Damen dansar runt medsols på stället genom att - efter ett hastigt mellansteg med vänster fot (å) - med en obetydlig fotförflyttning isätta höger fot (1), vila (å-2). Hon tager ytterligare ett mellansteg med vänster fot (å), vilket åtföljes av en fotförflyttning med höger fot osv. Kroppstyngden vilar hela tiden huvudsakligen på högra benet. Vänstra foten flyttas aldrig förbi den högra.

Eftersom man här kan tala om synkoperade steg, räknas takten vid inlärandet lämpligen: 1-å, 2-å, 3-å. Mellanstegen med vänster fot utföres då på 2:ans »å» och på 3:ans »å».

1-å, 2-å, 3-å, 1-å, 2-å, 3-å
h h v h v h h v h v

Damens högra ben är alltså centrum i dansen. Man bör sträva efter att »dansa på en tolvskilling», »dansa som en kronbrud», d. v. s. med god hållning och god svikt samt utan att klackarna har golvkänning.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Upptecknad år 1958 av Johan Larsson, Gagnef.

Kristin, Kristin

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Sluten fattning nr 5 (mazurkafattning). Ledig hand i sidan.

STEG: Polkasteg, blekingsteg.

TUR 1

Paren dansar polka femton takter medsols, ringens rörelseriktning mot-sols (1-8) (1-7) och stannar därefter vända mot varandra (8).

TUR 2

Med ledig hand i sidan dansas blekingsteg, varvid de dansande börjar med vänster blekingsteg (9-16) (9-16).

Dansen börjar åter med polka och tages om lämpligt antal gånger.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Pardans från Hälsingland.

Kuldans I

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i sluten ring.

FATTNINGAR: Ringfattning. Sluten fattning nr 3 (dubbel midjefattning).

STEG: Östgötasteg.

TUR 1

Paren dansar med östgötasteg åtta takter medsols.

TUR 2

Utan att stanna tar paret slutet fattning nr 3 och omdansar på plats med sex östgötasteg, varefter kavaljeren lämnar damen på sin vänstra sida (9-14) och dansen fortsätter därefter med dambyte efter varje omdansning.

SANGTEXT

:/: Vill inte du, så vill fäll' jag
och vi ska dansa med kulla :/
Kulla, kulla, kulla, kulla, kulla, kull
Kulla, kulla, kulla, kulla, kulla, kull
Hej, så dansar vi med kulla

Kuldans II

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i slutet ring.

FATTNINGAR: Ringfattning, hängande armar.

STEG: Springsteg. Jämfotahopp.

TUR 1

Paren dansar med springsteg åtta takter medsols (1-8).

TUR 2

Fattningarna upplöses och de dansande vänder sig parvis mot varandra och dansar under fyra takter med hängande armar jämfotahopp på plats (9-12). Med handklappning och markering på första taktdelen vänder sig de dansande på andra och tredje taktdelen $\frac{3}{4}$ varv medsols på höger fot (13) varefter kavaljeren (på två taktdelar) tar två små steg i ringens rörelseriktning (vänster-höger) och damen två steg mot ringens rörelseriktning (kavaljer utanför dam), så att nya par bildas (14). Dansen fortsättes, varje gång med dambyte på takt 14.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Dansen rekonstruerad av Ingvar Norman, Säter, efter en gammal uppteckning från södra Dalarna.

Lachats

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Arm i arm. Sluten fattning nr 4 (dubbel handfattning).

STEG: Gångsteg, hoppsteg.

TUR 1

Med början på yttre foten dansar pären arm i arm efter varandra i stor ring gångsteg motsols (1-8) (1-8).

TUR 2 A

Med en handklappning börjar pären figurera, med hängande armar och vända mot varandra, med fyra hoppsteg åt höger och fyra hoppsteg åt vänster. Upprepas (9-16). Därefter förflyttar sig kavaljeren medsols i ringen och damen motsols varefter kavaljeren gör handklappning och figuré mot den dam som under tur 1 dansade närmast bakom hans egen dam (9-16).

TUR 2 B

Med sluten fattning nr 4 omdansar pären med hoppsteg åtta takter medsols och åtta takter motsols (17-24) (17-24).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Dansen som upptecknats av Gerda Runnquist-Jakobson, har troligen förekommit i Färs härad i ovan beskrivna form. Den har starkt tycke av »Kiviks marknad». Under samma namn har på sina håll en dans, som i viss mån liknar ovan beskrivna, förekommit, biland även kallad »achäs» eller, som t. ex. i Bara härad, »Tosingadansen».

Takt

1- 8, 1- 8	Tur 1	Parvis gångsteg, motsols.
9-16, 9-16	Tur 2 A	Figuré med dambyte.
17-24	Tur 2 B	Omdansning medsols.
17-24		Omdansning motsols.

Laditå (Lott ist tod)

Schottischvariant

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Slutna fattning nr 1 (valsfattning) med armarna sträckta i rörelseriktningen.

STEG: Sidsteg med främre foten i rörelseriktningen.

TUR 1

Med början på vänster fot för kavaljeren och höger fot för damen dansar paret med fyra stora, långsamma steg mot ringens mitt varvid armarna föres nedåt-uppåt (1-2) varefter de dansar baklänges med åtta hastiga steg till utgångsplatsen (3-4). Upprepas (5-8).

TUR 2

Med slutna fattning nr 1 omdansar paret med hoppsteg medsols. Ringens rörelseriktning motsols (9-16).

Tur 1 kan även dansas i stor ring motsols.

Leksandslåten

Först spelas »krusut» (krusigt), d. v. s. ett slags förspel till dansen, t. ex. en vanlig låt i 3/4-takt, varunder damen bjuder upp kavaljeren till dansen, en låtdans. Denna dansas på så sätt, att paret håller sig tätt slutna till varandra och svänger runt ungefär som när en kvarnsten svänger. När det dansas åt höger, håller kavaljeren högra foten, med tyngdpunkten vilande på klacken, så gott som på samma ställe hela tiden. Med en stampning med vänstra foten, som markerar vändning, vänder paret om och dansar åt vänster, varvid vänstra foten bibehåller samma läge som förut den högra, då det dansades åt höger. Med den andra foten, som är i ytterlinjen, markeras takten, fast i synkopertakt. Damens svänger runt kavaljeren i ytterlinjen, men med bibehållande av minsta möjliga omkrets. Man kan även dansa tre i taget, och merendels då två damer och en kavaljer. Dansens fortsättning torde bäst framgå av följande berättelse: »När den första omgången eller förlåten var slut, blev det en liv-

lig tävlan bland pojkarna att få köpa låten av spelmannen. I Leksandslåten får nämligen damen (även gifta kvinnor) bjuda upp till dans hela tiden. Men genom att köpa låten, vilket var förbehållet männen, fick den som först lyckades göra detta tillfälle att bjuda upp sin dam, samtidigt som han (den köpande) då intager ledareplatsen.

Då en av kavaljererna (eller de gifta karlarna) fått köplåten och spelmannen stoppat slanten i livstycsäckan, spelade spelmannen upp en låt, och den som köpt låten steg fram på golvet och stampade. Var han rik och storkaxig, så blev stampningen därefter. Han kunde ibland hoppa upp jämfota och stampa till med båda fötterna samtidigt, så att det då-nade i dansstugan. När kavaljeren stampat, kom den damen fram, som han vid förlåten blivit uppbjuden av och dansat med, och de dansade. De andra damerna fick bjuda upp som vanligt. Under tiden passade än den ene, än den andre av kavaljererna på att stjäla den dam som låtköparen dansade med och dansa med henne. Dock fick ingen stjäla mer än en gång, och ingen dam fick bjuda upp den som köpt låten, utan han fick under tiden stå som åskådare. Men innan spelmannen spelat ut låten, måste kavaljeren som köpt den ha tillbaka den dam han stampat för. Då hände det ibland, merendels på skämt, att spelmannen i förtid avslutade låten med dessa takter:

och samtidigt helt prydligt sjöng: »Säg, vill du gift' dej, Karin» (eller vad låtköparens dam hette). När nu låten avslutats på sådant sätt, måste »kjolsäcken» fram, d. v. s. en ny låt måste beställas, och kavaljeren fick stampa för sin dam igen. Det dansades lika som vid första låten, men nu var kavaljeren mera påpasslig att i tid få igen sin dam. »Kjolsäcken» eller »kjolsäckslåten» var en benämning för den låt som blev på köpet, och merendels fick den, som från början köpt låten, en låt till, så att betalningen egentligen gällde för två danser. Priset på låten var efter råd och lägenhet, men merendels 3 shilling».

Dansen upptecknad av Carl Gudmunsson.

Lilla Lotten

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning) varvid kavaljer har ledig hand löst hängande utmed sidan och dam nyper nätt i kjolen. Sluten fattning nr 1 (valsfattning).

STEG: Sidsteg med främre foten i rörelseriktningen. Gammalvalssteg.

TUR 1

Paren dansar tre sidsteg framåt varvid dam börjar med höger och kavaljer med vänster fot. På fjärde takten tre små trampsteg (1-4). Upprepas med ändrad handfattning (dams högra hand i kavaljerens vänstra) och med början på motsatt fot tillbaka till plats (5-8). Hela turen upprepas (1-8).

TUR 2

Paren dansar gammalvals medsols. Ringens rörelseriktning motsols (9-16) (9-16).

Dansen omtages lämpligt antal gånger.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Fru Christine Schönhult, Vilken, har berättat om denna dans, att sista gången hon såg dansen var från tiden omkring 1870. Hur namnet uppkommit mindes hon inte.

Limmerhults gammelpolska

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring vända mot varandra, kavaljeren med ryggen mot ringens mitt.

FATTNINGAR: Sluten fattning nr 4 (dubbel handfattning). Armkrok.

STEG: Polskesteg, dalsteg.

Polskesteget dansas med springsteg med isättande av vänster fot. På vänster fot utföres en obetydlig nigning samtidigt som höger fot lyftes bakåt-uppåt, dock ej för högt, därefter två springsteg, höger, vänster fot. Upprepas med början på höger fot o. s. v.

TUR 1

Med slutan fattning nr 4 omdansar paren medsols med polskesteg (1-8). Vändning med markering och omdansning motsols (9-16).

TUR 2 A

Pannkaksvändning med polskesteg och med vändning åt vänster för kavaljeren (1-4). Pannkaksvändning med vändning åt höger för kavaljeren (5-8).

TUR 2 B

Parvis dansas dalsteg på plats med början på vänster fot valfritt svängande åt båda håll. (9-16).

TUR 3

Med höger armkrok omdansar paren medsols med polskesteg (1-8). Vändning med markering och omdansning motsols med vänster armkrok (9-16).

TUR 4

Tur 2 b och a upprepas.

TUR 5

Tur 1 upprepas.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Uppt. av Erik Betz.

Beskrivningen på denna dans har erhållits genom Erik Sandblad, Limmerhult, som sett den dansas på ett bröllop 1938 i Limmerhult, Härryda socken. Musiken har upptecknats av spelmannen Allan Forslund, Lerum.

Mazurka från Jämtland

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring. Ringens rörelseriktning motsols.

FATTNINGAR: Slutna fattning nr 1 (valsfattning).

STEG: KAVALJER. På första takt delen flyttar kavaljeren vänster fot

ett steg i rörelseriktningen. På andra taktdelen flyttas höger fot intill. På tredje taktdelen lyfter man vänster fot utåt samtidigt som man gör en sviktning med höger fot. Man skall ej sträcka på vristen på den fot man lyfter. Kavaljers och dams fötter skall vara riktade mot varandra (1). Under de nästa tre taktdelarna tar man med vänster fot ett steg åt sidan, sätter höger fot intill samt tar ytterligare ett steg med vänster fot. Under dessa tre steg skall man vrida sig $\frac{1}{4}$ varv motsols så att kavaljeren står med höger sida utåt och med vänster sida mot ringens mitt. Det blir motsatt förhållande för dam (2). Under de tre följande taktdelarna går man rakt utåt (från mitten) med för kavaljeren höger fot ett sidsteg, vänster fot intill samt på tredje taktdelen en sviktning på vänster fot samtidigt som man lyfter upp höger fot (3). Med tre steg (tre taktdelar) vrider man sig $\frac{3}{4}$ varv runt motsols med gångsteg (vridsteg) med början på höger fot (4). På de följande tre taktdelarna tar man som i början ett steg åt sidan med vänster fot, ett steg intill med höger fot för att på tredje taktdelen lyfta upp vänster fot samt göra en sviktning med höger fot (5). På följande sex taktdelarna vrider man sig med sex gångsteg) ett varv runt motsols (6-7).

DAM: För damen samma slags steg fast hon alltid dansar med motsatt fot mot kavaljeren. Hon börjar dansen med höger fot ett steg åt sidan. Obs. Alla som dansar måste lyfta upp fötterna på samma gång. Det är mycket viktigt.

Dansen omfattar sju takter varefter den börjar på nytt på åttonde takten.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Upptecknad i Åsarna socken, Jämtland, 1953 av Göran Karlholm, Kövra. Uppgifterna lämnade av Lovisa Olsson, Åsarna, f. 1888, Helga Nilsson, Lillsved, Åsarna, f. 1898, och spelmannen Olov Nilsson, Lillsved, Åsarna, f. 1896. Lovisa Olsson hade lärt dansen av Jan i Jans-Jans (Jans-Olsa), f. 1831.

Möllaredansen

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Sluten fattning nr 1 (valsfattning).

STEG: Druffsteg och gångsteg.

A

Paren dansar runt medsols med två druffsteg (1-2), omedelbart därpå i sidled tre små gångsteg (3-4). Till gångstegen sjunges ett två tre. Kavaljeren börjar vänster, höger, vänster, damen höger, vänster, höger. Ringens rörelseriktning är motsols.

B

Paren dansar nu motsols två druffsteg (5-6) och omedelbart därpå i sidled tre gångsteg (7-8). Sjunges ett, två, tre, kavaljer höger, vänster, höger, dam vänster, höger, vänster. Ringens rörelseriktning medsols. Paren kommer därmed tillbaka till utgångsplatsen.

C

A upprepas med den skillnaden att paren dansar fyra druffsteg (9-12) och därefter tre gångsteg i sidled (13-14).

D

B och tillägget i C upprepas (9-12) 13-14). Dansen kan upprepas från början.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Möllaredansen är en liten trevlig dans, som har stor likhet med »Skåningen» eller »Stoppen».

Dansen är en pardans och till dansen hör en ramsa så lydande:

Kan du dansa Möllaredansen, ett två, tre?

Kan du dansa Möllaredansen, ett, två, tre?

Möllaredansen, ett två, tre.

Möllaredansen, ett två, tre, ett, två, tre.

Möllaredansen, ett två, tre.

Möllaredansen, ett, två, tre, ett, två, tre.

Obs. När paret svänger runt medsols börjar kavaljeren med vänster, damen med höger druffsteg, och då är de dansandes rörelseriktning i ringen motsols. Då paret svänger runt motsols börjar kavaljeren med höger, damen med vänster druffsteg, och rörelseriktningen i ringen är medsols. Uppllysningar om dansen lämnade av Gerda Runnquist-Jacobson.

Orsapolska

MUSIK: Orsapolska, som spelas långsamt. Högst = 120.

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: A. Under förstegen. Båda tar livfattning med kavaljrens arm under. Ytterarmar endera hängande eller handfattning som vid galopp. B. Under polskan. Slutten fattning nr 7 (polskefattning).

STEG: Försteg: Möjligt är att dessa försteg utvecklats från de mera markerade, som förekommer i samband med andra polskevarianter t. ex. i Bakmesen. På takt del 1 göres på högra klacken en obetydlig utåtvridning av foten. (Ibland skedde vridningen på högra fotbladet så att klacken lyftes och vreds framåt.) Därefter isättes vänstra foten ett steg framåt (2) och så högra foten ett steg så långt, att högra klacken befinner sig mitt för vänstra tån (3). Alltså: höger fotvridning (1), vänster steg (2), höger fot (3). Vänstra foten lyfts vid »å» efter takt del 3 och framflyttas under 1-å för att sättas i golvet på 2, därigenom får man redan nu karaktären på polskan. Paret dansar 2-4 försteg, båda börjar med samma fot.

Polskesteg för kavaljer: Övergår till polskan genom att på »å» efter sista förstegets takt del 3 höja sig på tå, börja omvändningen medsols på höger fotblad och med högra klacken klart markera att polskan begynnar (1-å). Paret har samtidigt vänt sig mot varandra (1) och tagit dansfattning. Under tiden, d. v. s. under 3:ans »å» samt vid 1-å, föres vänstra foten i jämn rörelse utåt-framåt och isättes ett steg framför den högra (2) under fortsatt vridning på vänstra fotbladet. På »å» pendlar högra foten bakåt i rörelseriktningen, isättes genom att högra tån först berör golvet, allt efter som kroppstyngden överföres från vänstra benet sker en »rullning» med högra foten från tå till klack, på vilken vändning ett varv fullbordas (3-å). På detta »å» börjar dels vänstra foten steget, dels lyfts och vrids högra foten och fotsulan »tryckes» mot golvet (1), varefter omvändning sker på fotbladet (å). Jämför försteg och polkesteg. Vänstra foten är helt eller delvis i golvet på 2-å-3, högra foten på 3-å-1-å. Kavaljeren bör ha en bredbent ställning. Damens högra fot skall ha utrymme mellan hans fötter. Obs. Kavaljeren markerar med högra klacken, endast när polskan börjar.

Polskesteg för dam: När kavaljeren gör sin klackmarkering, vänder sig damen mot honom och sätter sin vänstra fot vid hans högra tåspets (1). Hon överför kroppstyngden på högra benet isättande högra foten mellan kavaljerens fötter med tån först i golvet och börjar omvändningen (2), väger bakåt på klacken (å), isätter vänster tå (3), fortsätter väga bakåt på vänstra klacken under fullbordandet av första varvet runt (å). Så påbörjas vägning framåt under vändning på tå (1-å) och höger tå med fortsatt vändning (2) o. s. v. Vägningrörelsen framåt på 1-å-2, bakåt på å-3-å. Särskilt kännetecknande för damens dans är dels det sträckta högra benet, dels överförandet av kroppstyngden från det ena benet till det andra i jämna vägningrörelser. Genom att de olika rörelsemomenten i denna dans övergår i varandra utan skarpa gränser, kan inlärandet underlättas om man använder takträningen 1-å, 2-å, 3-å. Under inga omständigheter får hamboutförande komma med. Polskan skall dansas mjukt och fast utan knyckar, liksom flyta fram. Den kan omväxla med försteg. Antalet försteg och polskesteg efter gottfinnande.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Upptecknad år 1947 av Johan Larsson, Gagnef, och Ingvar Norman, Säter. Jämte sånglekar och långdans var polskan den enda dansform, som förekom i Orsa under förra seklet fram till 1870-talet, då valsen kom.

De här nämnda personerna hör till dem som lärt polskan i unga år, när den ännu var ganska allmän, och de har sedan dess haft tillfälle att i olika festliga sammanhang visa sin ungdoms älsklingsdans. Orsapolskan håller annars på att glömmas bort.

Polskan visades av f. soldaten Erik Sköld från Maggås (1873-1954), Back Kerstin Eriksson från Lisselhed, f. 1886, och storspelman Gössa Anders Andersson, f. 1878, vilka inövade dansen med flera par, varpå den filmades 1947 i Storstugan vid Orsa Gammelgård.

Oxdansen

UTGANGSSTÄLLNING: De dansande A och B står mitt framför varandra, omkring ett stegs mellanrum, båda händerna i sidan, A står på damsidan och B på herrsidan.

Oxdans tur 1
mom 1

TUR 1 A

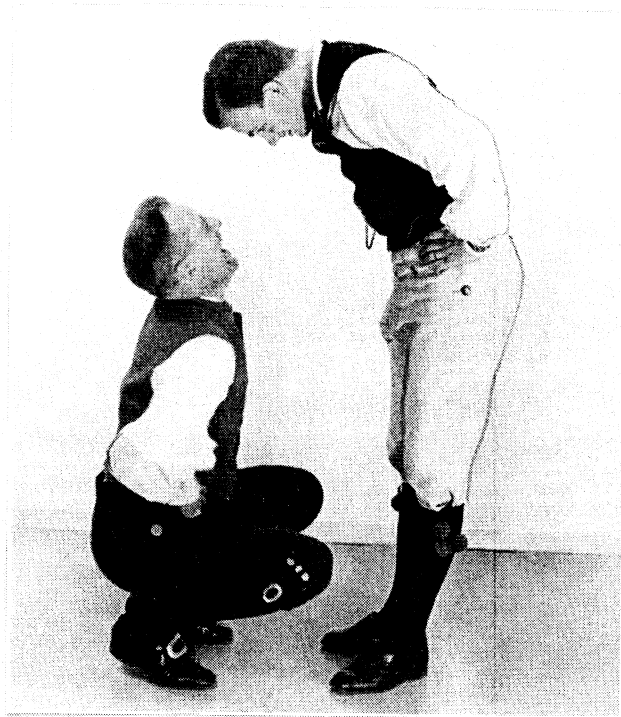
Upptakt och första takt i vila, gäller även övriga turer.

Vid andra taktens början bugar sig A för B och B gör djup knäböjning.

Vid fjärde taktens början bugar sig B och A gör knäböjning. Detta upprepas vid början av sjätte och åttonde takterna. Under takterna 9-16 fortsättes bugningarna och knäböjningarna i hastigare tempo, så att de dansande vardera bugar och knäböjer en gång på varje takt.

TUR 1 B

A slår ut armarna med en kraftig rörelse och vrider huvudet åt höger, samtidigt föres högra benet rakt utåt så att han kommer att lyfta sig på vänstra fotbladet, tar därpå med högra foten ett långt steg åt höger och för vänstra foten intill den högra (17). Härefter tar han ytterligare ett kort steg åt höger med höger fot och markerar därpå med vänster

Oxdans tur 1
mom 2

for två gånger invid den högra under det han samtidigt vrider huvudet framåt och åter för händerna framför bröstet med armbågarna i jämnhöjd med axlarna och knutna händer (18). Samma steg tillbaka med början på vänster fot, men med endast en märkning (19-20). Upprepas (21-24), varefter händerna sätts i sidan. B dansar under tiden på liknande sätt, men börjar med vänster fot när A börjar med höger och tvärtom, så att de dansande hela tiden kommer att dansa mitt för varandra.

TUR 2 A

De dansande lägger höger hand på varandras huvud. Vid andra taktens början böjer A ned B:s huvud. Vid fjärde taktens början reser B sitt huvud och böjer samtidigt A:s. Detta upprepas vid början av sjätte och åttonde takt, samt fortsätter därefter i hastigare tempo i likhet med vad som beskrevs i tur 1 A.

TUR 2 B

Lika med tur 1 B.

TUR 3 A

Vid början av andra takten för båda vänster fot med ett litet hopp framåt med hela foten i golvet. Vid fjärde taktens början föres vänstra foten tillbaka till sin plats och med ett hopp göres så fotombyte. Detta upprepas vid början av sjätte och åttonde takten, varefter under takterna 9-16 fotombyten fortsätter i hastigare tempo, så att två fotombyten sker på varje takt.

TUR 3 B

Lika med tur 1 B.

TUR 4 A

Vid andra taktens början gör båda med ett hopp vänster om så att högra armbågarna vidrör varandra. Vid fjärde taktens början gör båda med ett hopp helomvändning åt höger, så att vänstra armbågarna vidrör varandra. Detta upprepas i början av sjätte och åttonde takterna och fortsätter därefter i hastigare tempo i likhet med vad som beskrevs i tur 1 A.

TUR 4 B

Lika med tur 1 B.

TUR 5 A

Vid andra taktens början räcker A med båda händerna lång näsa åt B under det denne för upp båda händerna till öronen samt räcker ut tungan under en ful grimas åt A. Vid fjärde taktens början utföres samma rörelse, men nu gör A B:s rörelse och tvärtom. Detta upprepas vid början av sjätte och åttonde takten och fortsätter därpå i hastigare tempo.

TUR 5 B

Lika med tur 1 B.

TUR 6 A

Vid andra taktens början för båda hastigt högra armen med knuten hand in under den andres armbågsveck, liksom för att boxas, samt drar därefter hastigt armen tillbaka och vid fjärde taktens början göres samma rörelse med vänster arm. Detta upprepas vid sjätte och åttonde takterna och fortsättes i hastigare tempo, dock utan ledig hand i sidan.

TUR 6 B

Lika med tur 1 B.

TUR 7 A

Vid andra taktens början för A hastigt fram högra handen till B:s vänstra öra, som om han gav B en örfil, och B klappar samtidigt ett slag i händerna för att återgiva ljudet av smällen varefter händerna åter hastigt sättes i sidan. Vid fjärde taktens början ger B på liknande sätt A en örfil. Detta upprepas vid början av sjätte och åttonde takten och fortsätter därpå i hastigare tempo.

TUR 7 B

Lika med tur 1 B.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Ett allmännare namn på denna dans var »Frikassé», under vilken benämning den i början av 1800-talet dansades lite varstans i västra och södra delarna av Sverige. Anledningen till namnet är utgivaren obekant. Möjligen är den att söka i de dansandes vana att variera dansen med nya turer, vilka tillverkades för tillfället i hart när obegränsat antal. Sålunda har den i Karlstad, enligt uppgift av en gammal karlstadsbo, dansats i ända till 48 turer. Benämningen »Oxdans» lär härstamma från Karlstads gamla gymnasium. Det rådde som bekant i de gamla gymnasierna en strängt upprätthållen rangskillnad mellan de olika klasserna, vilken gav sig uttryck i mångahanda former. En sådan var i Karlstad den plägseden att låta de lägre klasserna, de så kallade oxarna, till de högre klassernas förlustelse dansa »Frikassé», vilken då helt naturligt fick namnet »Oxdans». Turernas ordning kunde härvid betydligt växla allt efter andemeningen med dansen. Dansen kunde antingen, som beskrivningen här avser att återgiva, skildra hur

ett par personer från god sämja och artiga hövlighetsbetygelser så småningom övergick till gräl och slutligen till fullt slagsmål. Eller också kunde turerna tagas i omvänd ordning och skulle då med sina många variationer ge en bild av hur de dumma och obildade oxarna, genom de högre klassernas förädlande inflytande, fick sina ursprungliga ohyfsade manér bortslipade och blev väluppfostrade män. Det är från en gammal före detta elev vid Karlstads gymnasium, som Skansen genom artisten Gottfrid Kallstenius förmedling hämtat oxdansen, sådan den här beskrives. Det är av den anledningen som dansen på Skansen utföres i gymnasiets gamla djäknedräkt, knäbyxor, läderbälte, djäknekappa och mjuk, bredbrättig hatt.

Takt

- 1- 8 Tur 1 A Långam bugning.
 9-16 B Hastigare bugning.
 17-24 C Utslagssteg (upprepas i varje tur).

Samma indelning i varje tur.

- Tur 2 Högerhand på den andres huvud.
 Tur 3 Vänstra foten fram.
 Tur 4 Höger armbåge mot varandra.
 Tur 5 Kavaljererna börjar räcka lång näsa.
 Tur 6 Högra handen knuten fram, boxning.
 Tur 7 Kavaljererna börjar med höger hand örfil.

Polsdanser

UPPLYSNINGAR OM POLSDANSERNA

Upptecknade av Johan Larsson, Gagnef, och Ingvar Norman, Säter, åren 1950-56.

De som lämnade uppgifter och visade danssteg och danser var i Särna spelmannen Halvar Bäckman (Bäcke-Halvar), 1862-1951, dennes son folkskollärare Arvid Bäckman, f. 1901, dotter fru Amanda Eliasson, f. 1895, alla från Särna, och (till Polsdans 2) spelmannen Allan Manneberg, Saltsjö-Duvnäs, f. 1900, bosatt i Särna 1924-25, samt i Transtrand spelmannen Nils Johansson, Sälen, f. 1904, fröken Elin Lisslass, Högstrand, f. 1908, och Ludvig Larsson, Sälen, f. 1880, m. fl.

Polsdanserna har dansats allmänt i Särna och Idre fram till början av 1900-talet om ock med ganska olika utförande såväl individuellt som i skilda sockendar. Polsdans I dansades enl. uppgift på liknande sätt

i angränsande norska bygder. Huvudmomenten i polsdansen var bakmes och polska. Bakmes dansades även i Transtrand, Lima, Malung och Älvdalen. Enligt Bäcke-Halvar plägade de pojkar, som så kunde, under dansens gång inlägga vigheter av varierande art, såsom slag med högra handflatan i golvet eller på högra fotens utsida, hjulningar, volter, kråkhopp o. s. v. Mästarprovet bestod dock i att kunna sparka i taket. En gammal särnabo, Korila-Jo, lär ha sagt till spelmannen: »Du må späll den där låten en gång te', så ska jag ligg punni taka som en ringorm.»

Bakmes från Särna

MUSIK: Polska (Pols) från Särna.

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring vända motsols.

FATTNINGAR: Kavaljeren håller höger arm om damens liv, damen vänster arm om kavaljerens högra överarm, men under dennes arm, ledig arm hängande.

STEG: Försteg och särskilt beskrivna steg.

BAKMESSTEG: Kavaljeren: På takt 1 tages med vänster fot ett steg framåt med foten kraftigt utåtvriden (taktedel 1), vila 2, varpå höger fot isättes i rät vinkel med högra hälften mitt framför vänster tå (3). Under taktedel 2-3 sker vridning 1/2 varv motsols. På takt 2 isättes vänster fotblad (sjunk ej ned på hälen) vinkelrätt bakom och förbi den högra tån i höjd med högra hälen (1-2), därefter höger fot snett framför den vänstra (3). Under 2-3 sker vridning på vänster fotblad ytterligare 1/2 varv, alltså vridning ett varv på två takter.

Damen: Med början på vänster fot göres tre små springsteg (1). På takt 2 isättes med ett litet hopp och nigning höger fot (taktedel 1), vänster fot isättes bakom den högra (taktedel 2) och slutligen höger fot intill den vänstra (taktedel 3).

TUR 1

Dansen, som går motsols under vridning motsols, inledes med tre försteg där båda börjar med vänster fot (1-3). På takt 4 dansar kavaljeren ytterligare ett försteg, varunder damen börjar dansa bakmes med förut beskrivna springsteg framför kavaljeren, som samtidigt för damen till

vänster så att paret kan taga omvänd polskefattning (damen fattar med höger hand högt på kavaljerens vänstra överarm). På takt 5 begynner även kavaljeren dansa bakmes, vilken fortsätter efter behag. Efter bakmesens slut förekom ofta ett efterspel omfattande två (ev. tre) takter, varunder paret fattar varandras högra händer och vrider sig därunder, damen ett varv motsols och kavaljeren ett varv medsols (1). Efter vridningen räcker kavaljeren hastigt fram sin vänstra hand i vilken damen lägger sin vänstra hand uppåtvänd, i denna lägger kavaljeren sin högra hand varpå damen gör ett hörbart handslag med sin högra i kavaljerens högra hand (2). Om dansen fortsättes behåller man höger handfattning och damen dansar 1/2 varv motsols under kavaljerens höjda arm, medan damen förflyttar sig till kavaljerens högra sida. Detta sker under det kavaljeren tar första försteget. Mycket ofta förekom det att dansen upprepades två gånger, enligt ovan, t. o. m. omtogs efterspelet med vridning och handslag.

Bakmes i tre turer från Idre

Denna bakmes dansades tre gånger i följd enligt samma utförande som Bakmes från Särna till särskild melodi med sång »Käringa me' staven». Under takterna motsvarande efterspelet i Särnabakmesen sjöngs slutraden »i Hågådalen» o. s. v. i resp. verser.

Käringa me' staven

1. Käringa me' staven
 langt opp i Hågådalen.
 Atta potter röme, fyra marker smör
 kärna söster Kari, Ola hade för'.
 Käringa me' staven
 i Hågådalen.
2. Käringa me' säcken
 datt ner i alle bäcken.
 Först datt ho' ner, so blé ho' blöut,
 så sprang ho' hemat, så feck ho' gröut.
 Käringa me' säcken
 (i alle bäcken).
 (Denna rad lades stundom till.)

3. Käringa på Tim-tam-tuk
lejde seg en getargutt.
Gutten skulle gete vickuna ut.
Självs kul' ho' gete helga,
men så feck ho' ont i bälga.
Anm. Röme = grädde; bälga = magen.

Älvdalspolska

MUSIK: = Bakmes från Särna.

UTGANGSSTÄLLNING: = Bakmes från Särna.

FATTNINGAR: = Bakmes från Särna.

STEG: Försteg, polskesteg och bakmessteg (se Bakmes från Särna).

TUR 1

Bakmes (1-2 repriser).

TUR 2

(1-2 repriser). Polskesteget har börjat med vänster fot i vissa delar av socknen, med höger fot i andra. Polska = »Älvdalspolska». Vid turens början eller slut kan kavaljeren utföra akrobatik av olika slag, allt från kråkhopp till hand- och frivolter med spark i taket.

Kavaljerens steg: Vänster fot isättes under påbörjad vändning medsols ett ganska långt steg framåt (1-å), höger fotblad snett bakom vänster fot - kroppstyngden börjar nu överföras på höger (2-å). Så väger man över på höger klack (3) medan vänster tå hålles kvar i golvet, kroppstyngden vilar nu helt på höger varefter en vägning åter sker på höger fotblad (-å), vänster fot är nu lyft. Under taktdelarna 2-3 sker vägning eller rullning på höger fot, varunder vändning fortsätter tills helomvändning skett. Alltså: vänster 1-å, höger fotblad (2-å), höger klack (3), höger fotblad (å) o. s. v.

Damens steg: Höger fot (taktdel 1), vänster fotblad (2), höger fotblad (2-å), vänster (3), 1-2-å-3-å-1-2-å-3. Damens steg utföres något trippande.

Polsdans I

MUSIK: = Bakmes från Särna.

UTGANGSSTÄLLNING: = Bakmes från Särna.

TUR 1 A

Försteg under fyra takter (= förstegen i Bakmes från Särna).

TUR 1 B

Bakmes.

TUR 1 C

Polska. Se polsdans 3, tur 2 (1-2 repriser).

Polskan uteslöts ibland i en eller flera av turererna efter de dansandes eget val.

TUR 2 A

Kavaljeren dansar fyra försteg med handklapp (klapp på takt del 1 och 3). Damen med händerna i sidorna dansar samtidigt under vridning motsols kavaljerens bakmessteg, först vid sidan av (takt 1-2), sedan framför och halvt förbi kavaljeren. Vid fjärde taktens slut stannar damen snett framför och till vänster om kavaljeren vänd mot denne.

TUR 2 B = tur 1 B.

TUR 2 C = tur 1 C.

TUR 3 A

Kavaljeren figurerar under fyra takter efter eget val i ringens rörelseriktning (exempelvis med två handvolter).

Damen dansar samtidigt med hängande armar tre försteg eller bakmes i likhet med tur 2 A vid kavaljerens sida (1-3) och fortsätter med tre springsteg framför kavaljeren, då paret tar omvänd polskefattning och dansar bakmes (1-2 repriser).

TUR 3 B = tur 1 B.

TUR 3 C = tur 1 C.

TUR 4 A

Kavaljeren lägger höger arm om damens liv under hennes arm, damen lägger vänster arm om kavaljerens liv, hängande yttre armar. Kavaljeren dansar fyra försteg, damen tre försteg, det första vid kavaljerens sida (1), det andra bakom kavaljeren fram till hans vänstra sida (2). Efter första steget fattar kavaljeren med vänster hand damens vänstra, denna fattning behålles takterna 2-4. På takterna 3-4 dansar damen bakmes under kavaljerens höjda vänstra arm 3/4 varv motsols.

TUR 4 B = tur 1 B.

Polsdans II

MUSIK: Bakmespolska.

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i ring vända motsols.

FATTNINGAR: A. Under förstegen. Kavaljeren håller höger arm om damens liv, damen vänster hand på kavaljerens axel. Ytterarmar hängande.

B. Under bakmesen. Omvänd hög polskefattning. Ludvig Larsson i Sälen förde sin högra arm under damens vänstra armhåla, så att han kunde lägga handen mot hennes skulderblad och fingertopparna på axeln pekande framåt.

STEG: Försteg = förstegen i Bakmes från Särna. Båda börjar med vänster fot. Bakmessteg. Både dam och kavaljer = kavaljerens bakmessteg i Bakmes från Särna.

Dansen börjar med valfritt antal försteg. Samtidigt som kavaljeren utför sista försteget börjar damen dansa bakmes framför och förbi kavaljeren, som för henne över åt vänster, så att paret kan taga dansfattning. Låten spelas 4-5 gånger. Under dansens gång kunde kavaljeren stundom slå högra handflatan mot högra klackens utsida, vilket skedde på takt del 2 av udda bakmestakt. Kavaljeren brukade visa sin dansskicklighet genom att på jämn bakmestakts första takt del göra en nigning, ibland så djup, att vänstra knät berörde golvet och så fortsätta en lång stund. Ludvig Larsson dansade bakmesen värdigt med mjuka steg.

Rillen

Dansen, som äger endast en tur, beskrives till sin första hälft överensstämmande med andra turen i schottisch, det vill säga kavaljeren med höger arm om damens liv och hållande damens högra hand i egen vänster vrider sig, förande damen framför sig, först med ett schottischsteg ett fjärdedels varv åt vänster (1) och därefter med ytterligare ett schottischsteg ett halvt varv åt höger (2). I senare hälften av turen framträder däremot olikheten, i det att kavaljeren här släpper sin dams högra hand och därpå med den högra armen, som fortfarande hålles om damens liv, lyfter damen och med två fasta jämna gångsteg vrider sig med damen upplyft ett helt varv och sätter ned henne på plats (3), varefter båda med ledig hand i sidan rör sig framåt med två gångsteg (4) för att därpå omtaga turen på nytt (5-8).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Rillen är uppenbarligen en variant av den tyska »Rheinländer». I svenska landsmålsföreningens tidskrift för år 1895, häftet 55, meddelar framlidne härads hövdingen Nils Andersson i Lund, att dansen på skilda orter i Skåne förekommer under namn av »renländaren», »reländaren», »raibläggaren» (repläggaren) och »ringläggaren», samt beskriver den i huvudsaklig överensstämmelse med andra turen i schottisch, dock med tillägg att »på sista fjärdedelsnoten i fjärde och åttonde takterna brukar var kavaljer lyfta sin dam högt från golvet».

I Toarps-trakten i Västergötland förekom samma schottischtur under benämningen »rellen», dansad av skolbarn såsom sångdans till följande ord:

Ett, två, tre, fyra och fem, nu ska vi dan-sa rel-len igen, å den ska' vi ta' för den går så bra, å den ska' vi dan-sa till lju-san da'!

»Rillen», i den form den här beskrives, är hämtad från Delsbotrakten. Såväl beskrivning som musik har meddelats av föreningen »Allmogedansens Vänner» i Gävle.

Framlidne nyckelharpspelmannen Jonas Skoglund på Skansen erinrade sig jämväl dansen i denna form från den tid (1870-talet) då järnvägsbygget pågick mellan Gävle och Uppsala. Musiken var då något annorlunda och sjöngs till orden:

»Rallebuse upp och rallebuse ner,
Och aldrig svall jag säga rallebuse mer».

Ringlängder

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring, damen med ryggen mot ringens mitt, ringens rörelseriktning är medsols.

FATTNINGAR: Slutna fattningar nr 1 (valsfattning) i samtliga turer utom tur 5 där även öppen fattning nr 1 (enkel handfattning) förekommer.

STEG: Hoppsteg, sidsteg och schottischsteg som utföres med svikt.

TUR 1

Parvis dansas åtta schottischsteg under vridning medsols (1-8) samt åtta schottischsteg under vridning motsols (1-8). Ringens rörelseriktning är medsols.

TUR 2

Kavaljer förande dam framför sig tar ett schottischsteg åt vänster och ett åt höger (dam börjar med motsatt fot) varefter paret omdansar med fyra hoppsteg (9-12). Upprepas (13-16).

TUR 3

Lika med tur 2, men i stället för omdansning utför kavaljeren fyra hoppsteg bakåt, damen följer kavaljeren med fyra hoppsteg framåt (9-12). Ringens rörelseriktning är motsols. Upprepas (13-16).

TUR 4

Dam och kavaljer utför fyra sidsteg, dam börjar med höger kavaljer med vänster fot. Under fyra hoppsteg vrider sig dam medsols, kavaljer motsols två varv runt (1-4). Upprepas (5-8).

TUR 5

Med öppen fattning nr 1 och med början på yttre foten dansas parvis två schottischsteg framåt, kavaljeren fortsätter med fyra hoppsteg, medan damen något framför, vrider sig under kavaljerens upplyftade högra arm, på fyra hoppsteg motsols (1-4). Upprepas (5-8).

TUR 6

Med två schottischsteg dansar paret ett varv runt medsols varefter dansas parvis fyra sidsteg medsols (9-12). Upprepas (13-16).

TUR 7

Lika med de två första takterna i tur 2 (ingen omdansning) varefter kavaljeren släpper sin dams högra hand, samtidigt som han tar ett stadigt fäste med höger arm om damens liv och lyfter damen ett helt varv medsols, under det kavaljeren samtidigt med två fasta jämna steg vänster, höger, vrider sig ett varv medsols (baklänges), (9-10, 11), varefter båda med ledig hand i sidan dansar framåt med två gångsteg, dam höger, vänster, kavaljer vänster, höger (12). Upprepas (13-16).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Upptecknad på olika platser i Jämtland i socknarna Oviken, Myssjö och Åsarna under år 1953. Uppgifter om dansen har lämnats av Lisa Jonsson (Lisa i Hans-Jons), Drottningminne, Kövra, f. 1878, Salomon Eliasson, Kövra, Anders Heljebäck, Lackåsen, Kövra, f. 1888, Jonas Sahlin, Prästbordet, Oviken, f. 1875, Lovisa Olsson, f. 1889, och Helga Nilsson, f. 1898.

De olika turerna dansades ofta om varandra. En del kunde bara någon eller några turer vilka användes under hela dansen. Dansen kallades Ringländer men benämndes även Ringdans. I Åsarna kallades den Ringaländer. Ordningföljden på turerna har upptecknaren gjort för att plocka ihop de olika smådanserna till en större dans.

Upptecknad av Göran Karlholm.

Takt

1- 8	Tur 1	Parvis omdansning medsols, schottischsteg. Ringen rör sig medsols.
1- 8		Parvis omdansning medsols, schottischsteg. Ringen rör sig medsols.
9-12	Tur 2	Ett schottischsteg åt vänster och ett åt höger, omdansning, hoppsteg.
13-16		Upprepas.
9-12	Tur 3	Lika med tur 2 men hoppsteg baklänges, motsols.
13-16		Upprepas.
1- 4	Tur 4	Fyra sidsteg framåt, omdansning från varandra, dam medsols, kavaljer motsols.

- 5- 8 Upprepas.
1- 4 Tur 5 Två schottischsteg med öppen fattning, dam under kavaljerens högra arm, medsols, hoppsteg.
5- 8 Upprepas.
9-12 Tur 6 Parvis omdansning med 2 schottischsteg, parvis 4 sidsteg.
13-16 Upprepas.
9-12 Tur 7 Parvis 2 schottischsteg framåt, kavaljeren lyfter dam medsols 2 gångsteg.
13-16 Upprepas.

Räknaren

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i ring, vända mot varandra. Kavaljeren med ryggen mot ringens mitt.

FATTNINGAR: Ledig hand i sidan, vid omdansning slutna fattning nr 1 (valsfattning).

STEG: Sidsteg, schottischsteg, hoppsteg.

TUR 1

Dam börjar med höger, kavaljer med vänster fot och utför fyra sidsteg i ringens rörelseriktning vilken är motsols, samtidigt som de räknar 1-2 3-4 5-6 7-8 och på sista taktdelen en liten markering. Med början på motsatt fot upprepas sidstegen tillbaka till plats (1-4). Det hela upprepas (1-4).

TUR 2

Under 2 schottischsteg, där rörelseriktningen är motsols figurerar dam med kavaljer med början på främre foten ett schottischsteg vända mot varandra och ett schottischsteg vända från varandra. Fortsätter sedan tillbaka med 2 schottischsteg (ringens rörelseriktning är medsols), ett schottischsteg vända från varandra varefter dam vänder medsols och kavaljer motsols och dansar det sista schottischsteget vända mot varandra (5-8) varpå omdansning följer med hoppsteg (5-8). Ringens rörelseriktning är motsols. Vändning på schottischsteget sker alltid på 4:e taktdelen. Dansen tages om lämpligt antal gånger.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Schottischvariant som har dansats i mellersta Bohuslän, Hunnebostrands fiskeläge till fram mot 1900-talets början enligt uppgift efter Oskar Svensson, f. 1840 i Gideröd, Askum socken, Bohuslän. Musiken är upptecknad av O. Svensson efter uppspelning för fru Nordstrand, Hunnebostrand.

Schottisch

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning) och nr 2 (enkel midjefattning), slutna fattning nr 1 (valsfattning) och nr 3 (dubbel midjefattning) och korsfattning bakom.

STEG: Schottischsteg och hoppsteg, kavaljeren börjar med vänster och damen med höger fot, där ej annorlunda beskrives.

TUR 1

Med öppen fattning nr 2 dansar paret 16 hoppsteg motsols (1-8).

TUR 2

Slutna fattning nr 1, kavaljeren för damen som dansar schottischsteg framför sig, tar ett schottischsteg åt vänster och därefter ett schottischsteg åt höger, varefter paret med hoppsteg omdansar två varv medsols (9-12). Upprepas (13-16).

TUR 3

Kavaljeren fattar med höger hand damens högra hand, ledig hand i sidan, dansar framåt med schottischsteg, först åt vänster (1) och därefter åt höger (2) och för samtidigt damen framför sig först åt vänster och sedan åt höger, allt under det damen samtidigt figurerar baklänges framför kavaljeren, i det hon först med ett schottischsteg åt höger vänder sig något motsols (1) och därefter med ett steg åt vänster vänder sig något medsols (2). Därefter dansar kavaljeren framåt med hoppsteg, under det damen också med hoppsteg, framför kavaljeren och under hans högra arm dansar runt två varv medsols (3-4). Upprepas (5-8). Vid de tillfällen då damen under dansen är vänd mot kavaljeren, nedföres händerna i brösthöjd.

TUR 4

Paret dansar som i tredje turen, men med den skillnaden att under hela turen kavaljeren håller armarna korslagda över bröstet och damen händerna i sidorna (9-16). Vid turens slut skall kavaljeren dansa upp vid damens sida. Öppen fattning nr 2 intages.

TUR 5

Kavaljeren för över damen mot sin vänstra sida och tar två schottischsteg på stället, under tiden dansar damen med två schottischsteg motsols runt kavaljeren, samtidigt som hon själv dansar runt ett varv motsols, vändningen sker huvudsakligen på första schottischstegets fjärde takt del. Då damen befinner sig på kavaljerens vänstra sida kan kavaljeren underlätta damens rörelser genom att med sin vänstra hand hastigt fatta om undersidan av hennes högra överarm och liksom skjuta på i damens rörelseriktning. Då damen efter de båda schottischstegen kommit upp till kavaljerens högra sida, tar paret öppen fattning nr 2 och dansar fyra hoppsteg framåt (1-4). Upprepas (5-8).

TUR 6

Paret tar korsfattning bakom och dansar, under vändning åt vänster på första steget, tre hoppsteg in mot ringens mitt och stannar på fjärde steget med inre foten framflyttad och klacken i marken (9-10). Med början på inre foten och en hastig vändning åt höger på första steget, dansar paret tre hoppsteg utåt och stannar på fjärde steget med yttre foten framflyttad och klacken i marken (11-12). Upprepas (13-16). Andra gången de dansande isätter klacken mot ringens mitt utropas ett »Hej».

TUR 7

Med öppen fattning nr 1 och markering på vänster fot faller kavaljeren på höger knä i ringens rörelseriktning med höger hand upplyft över huvudet och vänster hand i sidan. Samtidigt dansar damen med två schottischsteg ett varv motsols runt kavaljeren (1-2). Denne reser sig upp och paret dansar framåt med fyra hoppsteg, öppen fattning nr 2 (3-4). Upprepas (5-8).

TUR 8

Kavaljeren lägger höger hand om damens liv, ledig hand i sidan och för med ett schottischsteg åt vänster damen över till sin vänstra sida, varvid damen kommer att under schottischsteget vända sig ett halvt varv motsols. Kavaljeren släpper därpå sitt tag med höger arm och för med vänster arm på liknande sätt damen tillbaka till sin högra sida. Paret tar slutan fattning nr 3 och omdansar två varv med fyra hoppsteg medsols (9-12). Upprepas (13-16). Då damen befinner sig på kavaljerens högra sida, lägger hon sin vänstra hand på hans högra axel, och då hon befinner sig på hans vänstra sida, lägger hon sin högra hand på kavaljerens vänstra axel.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Schottisch är en synnerligen populär dans, som med växlande turer och olika variationer dansats överallt i bygderna. Oftast dansades allenast den andra av beskrivna turer (jämför beskrivningen av Rillen), men även tredje, fjärde och åttonde turer är allmänt förekommande. De övriga mindre kända turer meddelades Philochoros från Värmland i slutet av 1880-talet. Man har även dansat 1:a turen med 8 gångsteg (med markering) och därefter 8 hoppsteg. Det kallades att »stampa» upp en schottisch.

Takt

- 1- 8 Tur 1 Öppen aftning, hoppsteg framåt.
- 9-16 Tur 2 Slutna fattning, schottischsteg och omdansning, hoppsteg.
- 1- 8 Tur 3 Höger handfattning, schottischsteg, dam under arm.
- 9-16 Tur 4 Kavaljeren korslagda armar, lika tur 3.
- 1- 8 Tur 5 Damen runt kavaljeren, öppen fattning, hoppsteg framåt.
- 9-16 Tur 6 Korsfattning bakom, hoppsteg och klacksteg.
- 1- 8 Tur 7 Kavaljerens knäfall, öppen fattning, hoppsteg framåt.
- 9-16 Tur 8 Öppen fattning lika med tur 2, omdansning slutna fattning.

Sjuspring

UTGANGSSTÄLLNING: Jämmt antal kavaljerer i slutna ring, indelas medsols i 1 och 2.

FATTNINGAR: Ringfattning. Ledig hand i sidan.

STEG: Sidsteg, hoppsteg med benrörelser framåt-uppåt.

TUR 1 A

Alla kavaljerer tar ringfattning och dansar sidsteg fyra takter medsols, fyra takter motsols (1-4, 1-4).

TUR 1 B

Kavaljer 1 och 2 vänder mot varandra och figurerar med fyra hoppsteg börjande på vänster fot. Ledig hand i sidan (5-8).

TUR 1 C

Alla vänder sig mot ringens mitt och lägger sig på höger knä (9). A, B, C upprepas sex gånger, varje gång spelar musiken takt (9) en gång mera.

För varje gång tillkommer följande rörelse.

Andra gången vänster knäfall.

Tredje gången höger armbåge sättes i golvet.

Fjärde gången vänster armbåge sättes i golvet.

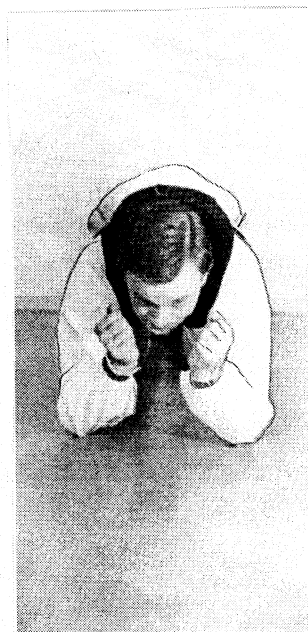
Sjuspring tur 1 C

Sjuspring tur 2 C

Sjuspring tur 3 C

Sjuspring tur 4 C

Femte gången häger handflata i golvet.
Sjätte gången vänster handflata i golvet.
Sjunde gången pannan mot golvet.

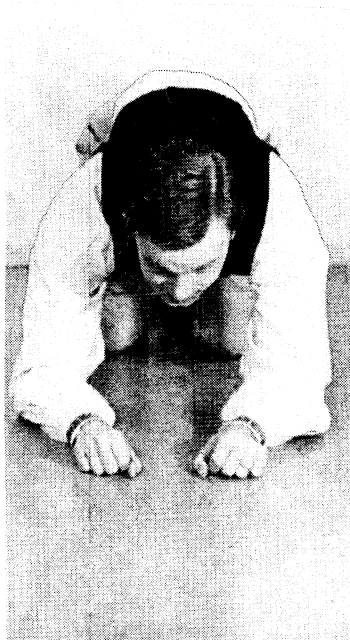
Musiken ökar hastigheten efterhand som rörelserna i C tillkomma. Förr i tiden, berättas det, att dansen upplöstes på så sätt att man tog bort en rörelse varje gång och började då med den sjunde, sedan den sjätte o. s. v. Dansen försvann således på samma sätt som den tillkom.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Denna dans är säkerligen en av våra allra äldsta danser. Den har säkerligen anor direkt från hedenhös, då människorna offrade till jorden och fruktbarhetsgudinnan för den kommande årsväxten. Dansen finns också i de flesta länderna i västra Europa. Dansen upptecknad av Kurt Bengtsson, Höganäs.

Sjuspring tur 5 C

Sjuspring tur 6 C

94 Sjuspring tur 7 C

Takt

1-4, 1-4	Tur 1	A	Ringfattning, sidsteg medsols, sidsteg motsols.
5-8		B	Figuré mot varandra, vänster hoppsteg.
9	1	ggr	1 C Alla vänder sig mot ringens mitt, höger knäfall.
1-4, 1-4	Tur 2	A	Lika med tur 1.
5-8		B	Lika med tur 1.
9	2	ggr	2 C Lika med föregående tur + vänster knäfall.
1-4, 1-4	Tur 3	A	Lika med tur 1.
5-8		B	Lika med tur 1.
9	3	ggr	3 C Lika med föregående tur + höger armbåge.
1-4, 1-4	Tur 4	A	Lika med tur 1.
5-8		B	Lika med tur 1.
9	4	ggr	4 C Lika med föregående tur + vänster armbåge.
1-4, 1-4	Tur 5	A	Lika med tur 1.
5-8		B	Lika med tur 1.
9	5	ggr	5 C Lika med föregående tur + högra handen i golvet.
1-4, 1-4	Tur 6	A	Lika med tur 1.
5-8		B	Lika med tur 1.
9	6	ggr	6 C Lika med föregående tur + vänstra handen i golvet.
1-4, 1-4	Tur 7	A	Lika med tur 1.
5-8		B	Lika med tur 1.
9	7	ggr	7 C Lika med föregående tur + pannan i golvet.

Skarva

UTGANGSSTÄLLNING: De dansande ställer sig på omkring fyra stegs avstånd från varandra, över en golvspringa med ett fyllt glas i höger hand. Handen hålles i jämnhöjd med bröstet, ej nödvändigt med ledig hand i sidan. Från fronten sett är kavaljer A på vänster sida, kavaljer B på höger sida.

TUR 1

Kavaljer A sätter höger fot framför vänster med tåspetsen riktad mot golvspringan (1), höger fot föres tillbaka och bakom vänster fot. Med tåspetsen mot golvspringan (2) föres höger fot i samma riktning och nedsättes framför vänster fot, tåspetsen nedåt (höger ben är då tvinnat om vänster ben 3/4 varv) (3). Höger fot föres tillbaka och nedsättes med hela fotbladet framför vänster fot (4). Samma steg upprepas med vänster fot, höger fot, vänster fot, d. v. s. tillsammans fyra steg (1-8,

1-8). Vid återgång till utgångsställning efter fjärde steget nedsättes glaset på golvet. B utför samtidigt likadana steg och rörelser som A. Kavaljererna är vid början av 2:a turen mitt för och på ett stegs avstånd från varandra och ha glasen mellan sig på golvet.

TUR 2

Kavaljererna fattar varandra med vänster hand, A för höger ben sakta framåt, rakt ben, sträckt vrist samtidigt som han böjer något på vänster knä (1). Höger fot föres sakta bakåt så långt som möjligt, samtidigt som vänster knä först sträcker och sedan böjes ytterligare (2). Upprepas två gånger (3-6), för varje gång höger ben föres framåt eller bakåt böjes vänster ben sakta något nedåt, så att kavaljeren till slut närapå sitter på golvet. Rörelsen får ej ske ryckvis utan lugnt och mjukt. Vid takt 6, då kavaljeren har sitt högra ben bakåt, fattar han sitt glas med höger hand och för det till munnen, dricker ur glaset vid takt 7, då höger ben föres framåt. Vid takt 8 sättes glaset tillbaka på golvet och kavaljeren reser sig upp. Höger fot föres framåt vid takterna 1-3-5-7 och bakåt på takterna 2-4-6. Vid takt 8 reser sig kavaljeren upp sedan glaset blivit nedsatt på golvet. B gör likadana steg men med den skillnaden att han står på höger fot och gör rörelserna med vänster fot samt att han på takt 1 för foten bakåt. När den ena kavaljeren för foten framåt skall den andra kavaljeren föra foten bakåt. B för foten framåt på takterna 2-4-6 och bakåt på takterna 1-3-5-7. Glaset fattas på takt 5 och drickes ur på takt 6 samt nedsättes på takt 7. Kavaljeren reser sig upp på takt 8.

TUR 3

Kavaljererna fattar varandra i händerna med slutan fattning nr 4 och omdansar medsols med mazurkasteg runt om glasen med hastigt takt (9-16).

UPPGIFTER OM DANSEN

Gillesdans från Jösse härad i Värmland, upptecknad av Lars Holmström, Arvika. Namnet kan uttydas på två vis, antingen av »Skarva», benämningen på springan emellan två golvbräder, eller också av att »skarva på ett förut befintligt rus. Det första antagandet mera troligt,

därigenom att dansen skall ske efter en golvspringa. Skarva dansades för det mesta av två personer, manliga eller kvinnliga. Dansades den av endast en person brukade det fyllda glaset, som den dansande skall dricka ur ställas på ett bord. Beskrivningen är för två kavaljerer, när endast en dansade »Skarva» användes nedanstående sång, men till annan melodi än den här upptecknade.

»Så dansa vi på skarva, på skarva, på skarva.
Skarva är vår del
och supen är vårt fel,
så dansa vi på skarva.»

Takt

1- 8, 1- 8 Tur 1
1- 8 Tur 2
9-16 Tur 3 Omdansning.

Skobodansen

UTGANGSSTÄLLNING: Två kavaljerer, A och B. A med höger och B med vänster sida mot fronten. Observera upptakten i musiken vid dansens början.

FATTNINGAR: Sluten fattning nr 4 (dubbel handfattning).

STEG: Särskilt beskrivna.

TUR 1

A och B fattar varandras händer och går börjande med vänster fot medsols med tre sävliga gångsteg (1), varefter de vid andra taktens början stannar med en markering med höger fot och kvarbliva i denna ställning, liksom de betänka sig en smula att fortsätta dansen (2). Detta upprepas tre gånger (3-8), varefter båda på liknande sätt gå

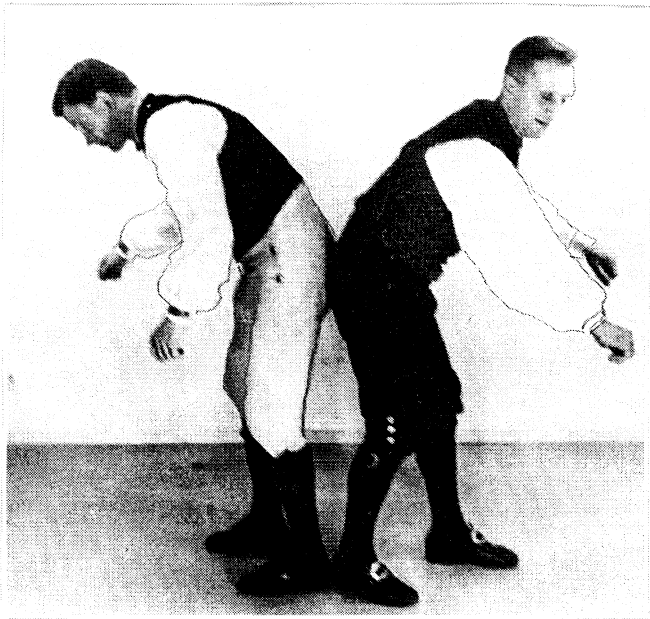
Skobodansen
tur 1

Skobodansen
tur 2 mom 1

Skobodansen
tur 2 mom 2

Skobodansen
tur 2 mom 3

motsols, nu med början på höger fot och markeringarna med vänster fot (1-8). Hela första turen har en dröjande, tveksam, betänksam karaktär, i motsats till andra turen där all förlägenhet sättes åsido och i stället det omedelbara, drastiska kommer fram.

TUR 2 (se bild sid 99)

Kavaljererna släpper varandras händer och vänder sig, börjande med vänster fot tre steg ett helt varv runt medsols (9), varefter B hastigt böjer sig ned, under det A med isättande av höger fot svänger vänstra benet från vänster till höger över B:s huvud (10). (Se bilden.) Efter en ny liknande helomvändning (11) sparkar B över A:s huvud (12). Så vända sig båda på nytt ett helt varv runt medsols (13) och böjer sig framåt emot varandra, så att pannorna vidröra varandra (14). Slutligen vända de sig, fortfarande med tre steg, ett halvt varv runt medsols, så att de med ryggarna vidröra varandra (15) varpå båda med en kraftig knyck av rygglutet stöta varandra ifrån sig (16). Upprepas (9-16).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Såväl beskrivningen som musiken till denna dans har meddelats och upptecknats av framlidne häradshövdingen Nils Andersson i Lund, som år 1885 sett dansen utföras av ett par bondgubbar på ett julgille i Hofterup, Harjagers härad i Skåne. Att dansen är en av våra rent äkta allmogedanser torde ej behöva betvivlas. Den kan göras mycket humoristisk, beroende på de dansandes förmåga att framställa humor, men man bör akta sig för att göra sig till för mycket och på detta sätt förstöra dansen.

Skåningen eller stoppen

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Sluten fattning nr 5 (mazurkafattning).

STEG: Druffsteg.

Paren omdansar medsols (1-7), varefter kavaljeren stannar med markering på höger fot (8). Ett druffsteg motsols med början på höger

fot (9), markering på vänster fot (10), druffsteg medsols med början på vänster (11), markering på höger fot (12). Druffsteg motsols (13-15), markering (16). Ringens rörelseriktning blir under takterna 1-8 motsols, 9-10 medsols, 11-12 motsols och 13-16 medsols.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Dansen lär vara gammal och har sitt ursprung i Skånebygden.

Slängpolska

Beskrivning av Gerda Runquist-Jakobson.

Enligt samstämmiga uppgifter från flera landskap, var slängpolskan allmän och återfinnes i Fyramannadansen, med den skillnaden att det är fyra i stället för två dansande. Stegen synes vara östgötasteg, som dansats både med- och motsols. Äldre personer i Östergötland, Västergötland och Värmland ha bestyrkt detta. Slängpolskan är en ytterst intressant dans, som jag gjort mig rätt så stor möda att få grepp på. Troligen har jag dock endast fått ett svagt genljud av denna en gång så omtyckta dans. Före runddansernas tid var det huvudsakligen denna dans som användes av allmogen i Skåne.

Enligt Nicolovius dansade bönderna vid 1800-talets början nästan uteslutande polska. Vid jultiden varierade den med sånglekar, men vid sånglekens slut upplöstes alltid den stora ringen i en slängpolska. Hur omtyckt-den varit kan man förstå därav, att en otalig mängd melodier till densamma finnas upptecknade. Hade det varit lika enkelt att få själva dansen bevarad, så hade det inte varit någon nöd. Men redan för trettio år sedan sade Nils Andersson, att det var hart när omöjligt att beskriva huru en äkta gammal polska dansades. »Man är numera ej i tillfälle att se den dansas, då ju med all sannolikhet ingen av nu levande generation riktigt kan dansa polska.» Redan på 1820-1830-talen började allmogen i Skåne lägga bort slängpolskan. På hoverigodsens, där de gamla traditionerna längst bibehölls, levde den ännu kvar en tid, men valsen hade dock även där intagit rangplatsen. Endast som en kuriositet visades den, när de gamla någon gång skulle upp och dansa. Ännu i dag leva dock många, som själva varit med och dansat den eller som sett de gamla dansa den. Att dessa dock ej kun-

nat vara så värst »gamla», måste man ju tänka sig, då dansen beskrives såsom »frisk, livlig och kraftig». »I själva utförandet», säger Nils Andersson, »fanns snart ej mycket kvar av den skicklighet och variation i danssätt, som förr utmärkte polskan», samt att »de invecklade stegen, som till och med kunde markera sextondelarna, de hastiga rörelserna, allt krävde övning, uthållighet och kraft.»

Över själva dansen lämnar han följande beskrivning:

»Då reprisen spelades första gången svängde de dansande, hållande varandra i händerna, åt vänster. Under sista takten i reprisen släppte de varandras händer och gjorde var för sig en svängning runt, med klappningar och stampningar markerande taktens båda sista fjärdedelar. Det var under denna sväng som drängarna, sedan de fått händerna fria, understundom passade på att lyfta litet i sina 'vrielausböjsor', vilka gärna ville glida ned i följd av den häftiga rörelsen. Andra gången reprisen spelades, svängde man åt höger, och andra reprisens dansades på samma sätt, blott att de dansande nu höllo varandra om livet.» Han säger även: »Ehuru de dansande svängde om på ett och samma ställe, behövdes så stort utrymme, att i allmänhet endast ett par kunde dansa åt gången.» Denna beskrivning förefaller ju tydlig nog. Men vid inövandet skall man märka, att den skicklighet och variation i danssättet, som förr utmärkte polskan», måste varit det väsentliga och givit den charm. Att stegen varit »invecklade» kan jag icke förstå. Av alla muntliga beskrivningar jag fått, vill det synas som om i vissa trakter använts s. k. »östgötasteg», i vissa trakter åter mera ursprungliga gångsteg, så att vid svängning medsols högra (alltså inre) foten isättes först och vilar på de två första takdelarna, varefter vänstra foten flyttas något efter under den tredje takt delen. Vid svängning motsols isättes i stället vänster fot först. Överallt tycks det ha varit brukligt, att de dansande från början hållit varandra i händerna. På vissa håll stodo de vid dansens början mitt emot varandra (som när man »maler senap - eller salt»), på andra åter något vid sidan om varandra. »Sedan hände det» - enligt en sagesman i sydvästra Skåne - »att de togo varann om livet». Detta var troligen brukligt överallt, förmodligen beroende därpå att dansen då blev mindre ansträngande. I sydöstra Skåne »hände det» - enligt en annan sagesman - »att de kysstes som avslutning på dansen». Om detta verkligen stod i något samband med dansen, vågar jag icke yttra mig om. Såsom »variation

i danssättet» har jag hört omtalas, att somliga markerade avslutningen av en repris med jämfotahopp, att andra stundom under dansens gång slängde det ena benet bakåt-uppåt. Mjuk i knäna måste en skicklig dansör vara. Ett knäfall då och då, som på intet sätt fick avbryta dansen, en handflata i golvet eller ett grepp om damens fotled kunde göra att man för hela livet blev berömd som en duktig slängpolskedansare. Enligt Nicolovius var det brukligt på den tiden, när polskan stod som högst i gunst, att vid gillena envar utvalde åt sig en »maka» för hela aftonen. Att oupphörligt byta maka ansågs ej anständigt. Detta förhållande bidrog säkerligen till skickligheten vid utförandet.

Slängpolska från Gotland

Upptecknad av Aug. Fredin.

Bland de många danser som den gotländska befolkningen, både gammal och ung, med liv och lust övade, var polskan den mest omtyckta. Den var gotlänningarnas hedersdans vid bröllop och andra högtidliga tillfällen, den var deras huvuddans vid varjehanda andra glada samkväm, såsom vid »sletkalsgildar» (slätteröl); vid »ating», då man samlades för att hjälpa en släkting eller granne att täcka sitt ladugårdstak med den gotländska myragen; vid barndop, »bidningskalas» (bjudningskalas), lekstugor och andra tillfällen. Varhelst man dansade var polskan oundgänglig.

Under den tidsrymd polskan var så populär, gick nästan all folklig ton-diktning ut på att skapa vackra polskemelodier. Vad de gamla bondspel-männen, ju stundom även mera musiklärda personer, tänkte och kände, gav sig under nämnda tid uttryck i dels glättiga, dels vemodsfulla melo-dier, men nästan alltid i – polsketakt. De svårare mollpolskemelodierna begagnades visserligen även på sina håll att dansa efter, men då deras innehåll och skönhet förlorade på att föredragas i så rask takt och hurtigt tempo, som denna livliga dans kräver, spelades de på många ställen icke till dans, utan endast »för att höra på». Durpolskemelodierna däremot utfördes mest till dans och föredrogos med skarpt markerad takt och rytm. Dansen polska utfördes olika på olika ställen och av olika åldrar, mest parvis, men rätt ofta av flera par tillsammans. I den s. k. enkla polskan, som utfördes av ett par, höllo de dansande antingen varandra

i händerna, stundom med utsträckta, stundom med böjda armar, eller ock höllo de med en hand vardera om livet, och de andra händerna höllos tillsammans något upplyftade med böjda armar. Svängningen skedde på senare tid alltid åt höger (»dansä ret»). Men i äldre tider (i slutet av 1700-talet) svängdes vid reprisombyte även åt vänster (»dansä avutt»), under det man i båda fallen trippade på tårna eller fotens främre del (börjande med höger fot) i takt med polskemelodiernas åttondelar. Svängningen skedde runt om, oavbrutet på samma ställe, där man började dansen. Det dansande par, som icke kunde hålla sig på samma plats (mitt i stugan), där de begynte dansen, utan vacklade än hit, än dit, stundom upp till spegeln, stundom ned till dörren, blev av det övriga sällskapet alldeles utskrattat. De äldre, makliga gubbarna, orkade stundom ej trippa åttondelarna, utan markerade endast fjärdedelarna (»ga u dansä»); men det oaktat kunde de med detta danssätt »sno» i så stark fart, att även den mest danslystna flicka, som av dem fördes, kunde få trippa sig belåten. vid lekstugor och mindre högtidliga tillfällen utbytte ofta kavaljererna under en och annan takt trippandet mot stampande (med hela fotsulan och klacken), ävenledes då markerande åttondelarna. På en del ställen brukade öven glada kavaljerer, sedan de bjudit upp en dam, fatta henne med högra armen om livet och endast med denna arm »hålla fast» henne, under det hans vänstra arm var fri och utstående. På detta sätt svängde de ganska vidlyftigt omkring under de två första takterna av reprisen, därvid endast markerande fjärdedelarna. Därefter fattade de även med de hittills fria händerna om varandras liv och snurrade raskt om men »trippade» då alltid åttondelarna. Jag tror, att detta sätt att dansa icke får betraktas såsom något särskilt slag av polska. För min del anser jag detta fria svängande de två första takterna endast såsom en förberedelse eller inledning till den egentliga polskan, som gjorde det lättare att komma på takten (»kumm på takti»), såsom de brukade säga.

Enligt gamla personers berättelser och förevisningar, däribland min farmor, som var född 1796 och dog vid 84 års ålder, skulle man för hundra år sedan, och troligen ännu längre tillbaka i tiden, icke dansat polskan alldeles så som jag här beskrivit, vilken beskrivning gäller för 1800-talet. Då markerades icke alla åttondelarna i takten, utan endast på första fjärdedelen trippades åttondelar, den första åttondelen med höger, den andra med vänstra foten (så som förut beskrivits); andra fjärdedelen

markerades med högra foten, och under det tredje fjärdedelen spelades i takten, hoppade man så att säga jämfota ett hopp med båda benen; samtidigt med detta hopp böjde man knäna mycket mera än i de två första fjärdedelarna av varje takt. Under hela tiden svängdes åt höger, så länge en repris speltes, men vid reprisombyte svängdes åt vänster, med markering och åtbördor på samma sätt, som då man dansade till vänster. Jag vill söka åskådliggöra, vad jag här sagt om de gamles sätt att dansa polska, genom att anföra de två första takterna av följande gamla polska med ord:

3/4

»Spel-mannen spe-lar, | al-la ska dan-sa | o. s. v.»

Flera par kunde också tillsammans utföra denna dans (»dubbel polska»). Sedan ett par uppjudit ett, två eller tre par till gemensam dans, bildade alla tillsammans en ring, som hölls ihop genom att man bjöd armarna åt de närmast stående, varefter t. ex. »gossarna» sammanflätade sina händer med de mitt emot stående »flickornas». Sedan alla nu förvissat sig om att de hade riktigt säkert tag, snurrade hela klungan om i rask fart på samma sätt, som beskrivet är om den enkla polskan.

I »disciplinerat» lag dansade aldrig mer än ett par i sänder, och alltid i bestämd tur och ordning. På senare tider urartade denna sed, så att man kunde få se hela golvet fullt av dansande par, som samtidigt svängde dels parvis, dels i klungor (enkla och dubbla polskan), så långt utrymmet medgav. Under de gamla spelmännens dagar hände det aldrig. Man höll sträng och faderlig uppsikt över att allt måtte ordentligt tillgå.

Denna folkdans så enkel och föga omväxlande kunde dock, där den utfördes med behag, liv och lust te sig ganska imponerande, i synnerhet vid ett ståtligare bondbröllop. Där börjades alltid dansen med minst tre, stundom fyra officiella skyldighetsdanser, vilka voro polskor. Den första var »skaffarepolskan», då skaffarefar och skaffaremor, skaffaredrängen och skaffarepigån måste dansa (eller ock lega för sig). Den andra hette »ungmansdrängspolskan», då dansade ungmansdrängarna med brudpigorna (marskalkarna och tärnorna). Den tredje hette »brudpolskan», då brudgummen och bruden, bruttebonden och bruttöverskan dansade med varandra. Den fjärde officiella polskan som å vissa orter spelades

hette »kunämädrus» polska. Då skulle »kunämädru» (den närmaste och mest ansedda kvinnliga släktingen i huset) dansa med närmaste och mest ansedda manliga släktingen i brudehuset. Huru det tillgick vid dessa danser, skildras av C. J. Bergman i »Gotländska skildringar och minnen» sid: 258-260 under rubriken »bondbröllop», i A. Th. Snöboms »Gotlands land och folk» sid. 339, 340 samt utförligast hos N. Lithberg i Fataburen 1911, sid: 153 ff. Om gotländska polskans ålder kan jag icke bestämt upplysa. Vid flera tillfällen alltifrån barnaår hörde jag av framstående personer, att den har dansats här på ön ungefär tvåhundra år. Min nyss omnämnda farmor omtalade flera gånger för mig, att hennes farmor hade sjungit polskor och dansat för henne. Dessa polskor hade hon åter i sin ordning lärt av sina föräldrar och så vidare. Men hur långt tillbaka i tiden de spelats och dansats här kan jag ej bestämt säga. Visserligen påstod en gubbe i Hablingbo, att åtskilliga polskor som han spelade voro minst 250 år, men huruvida detta påstående äger grund vill jag ej avgöra.

Angående polskans förekomst kan jag däremot bestämt säga, att den varit allmän överallt på ön, från Fårö till Hoburgen, från Östergarn till Västergarn, många bevis finnas härpå. Ett säkert sådant är, att det finnes många kända polskospelare och polskekompositörer från alla delar av Gotland.

Sme-Gräbban

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNING: Slutet fattning nr 5 (mazurkafattning).

STEG: Polkasteg.

TUR 1

Paren dansar polka medsols 16 takter Ringens rörelseriktning är motsols. Paren stannar så att kavaljer och dam är vända mot varandra, damen vänd mot ringens mitt (1-8, 1-8).

TUR 2

På första taktdelen gör de dansande en lätt knäböjning och slår med båda händerna på knäna. På andra taktdelen reser de sig upp och slår ihop händerna. På första taktdelen i nästa takt slår paren så händerna

mot varandra. På andra taktdelen vilar de i denna ställning. Dessa rörelser utförs 3 gånger i följd och fortsätter med att de dansande växelvis slår händerna mot varandra och klappar i egna händer (9-16). Det hela upprepas (9-16). Dansen tages om efter behag.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Denna dans som upptecknats av Thoralf Borglin är en variant av Klappdansen och dansades förr allmänt i trakten kring Genarp i södra Skåne. Uppgifterna äro meddelade av spelmannen Olof Alqvist. Trots sin höga ålder kom han ihåg och berättade noga om alla detaljer i dansen, vilken han i sin ungdom ofta spelade på logdanserna.

»Sme-Gräbban» är en enkel pardans i 2 turer som skall dansas i rask takt, särskilt polketten.

Snurrebocken

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Sluten fattning nr 3 (dubbel midjefattning). Öppen fattning nr 2 (enkel midjefattning).

STEG: Särskilt beskrivna steg och springsteg.

TUR 1

Med sluten fattning nr 3 dansar paren 8 takter s. k. delsbopolska, där kavaljeren till skillnad mot det vanliga hambosteget på första taktdelen för fram vänster fot och på andra taktdelen sätter båda fötterna i golvet, dock med bibehållande av kroppstyngden på den vänstra foten, samtidigt som vridning sker åt höger, på tredje taktdelen föres så höger fot fram. Damen börjar polkasteget med att på första taktdelen isätta båda fötterna och för sedan på andra taktdelen fram höger fot och på tredje vänster fot (1-8).

TUR 2

Paret tager öppen fattning nr 2 och springer med början på yttre foten med springsteg framåt. På sista taktdelen i takt 16 vänder sig paret mot varandra och sätter händerna i sidan (9-16).

TUR 3

Paret gör djup bugning mot varandra, vänder därefter helt om motsols (17), bugning från varandra och vändning motsols mot varandra (18). Dansen upprepas.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Snurrebocken eller »Snurrbottjen», såsom den benämnes på Tierpsmålet, återgives här sådan den av en medlem av föreningen »Allmogedansens Vänner» i Gävle, J. B. Gussander, upptecknats efter en gammal nyckelharpspelman i Tierp vid namn Ström. Även framlidne nyckelharpspelmannen på Skansen, Jonas Skoglund från Tolfta, bekräftade att dansen i hans ungdom varit mycket vanlig i Tierp och kringliggande trakt. Skoglunds beskrivning av dansen överensstämmer med Ströms, likaså musiken med undantag av sista takten.

Enligt riksspelman T. Härdelin i Delsbo lär dansen även förekommit rätt allmänt i Hälsingland.

Stigvals — Bakmes

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Särskilt beskrivna nedan.

STEG: Särskilt beskrivna nedan.

STIGVALS

Kavaljeren lägger höger hand om damens midja samt placerar vänstra handen på damens högra överarm. Damen lägger sina båda händer på kavaljerens överarmar.

Stora ringen rör sig motsols, paren rör sig runt medsols. Samma steg för dam och kavaljer, dock att stegen är förskjutna en takt mellan de dansande.

På första taktdelen sättes höger fot ett steg fram samt föres vänster fot framåt för att på tredje taktdelen isättas. På tredje taktdelen göres en liten vridning medsols på vänster fot. På fjärde taktdelen isättes höger tå bakom vänster häl (rät vinkel). På femte taktdelen böjes knäna något samt isättes hela högra foten. På sjätte taktdelen lyftes vänster fot

samt göres en liten vridning medsols på höger fotsula samt isättes vänster fot igen. På dessa två takter skall man hinna ett varv. Dam börjar steget på andra takten.

BAKMES

B för Bakmes.

Kavaljeren lägger vänster hand om damens midja samt placerar höger hand på damens vänstra överarm. Damen lägger sina båda händer på kavaljerens överarmar. De dansande gick in i ringen och dansen började när kavaljeren hade rätt fot i golvet.

Stora ringen rör sig medsols, paren rör sig motsols. Samma steg för dam och kavaljer, stegen är dock förskjutna en takt mellan de dansande. På första taktdelen sättes vänster fot ett steg fram samt föres höger fot ett steg framåt. På tredje taktdelen isättes höger fot samt göres en liten vridning motsols på höger fot. På fjärde taktdelen isättes vänster tå bakom höger häl (i rät vinkel). På femte taktdelen isättes hela vänster fot samt böjes knäna. På sjätte taktdelen lyftes höger fot och göres en liten vridning motsols på vänster fotsula samt isättes höger fot igen. Ringen rörde sig runt motsols (Stigvals) vanligen en repris (8 takter). Då klappade ledaren i händerna. Alla räknade då tyst i två takter, bytte fattning och gjorde sig beredda att dansa åt andra hållet, medsols (bakmes) i 8 takter. Ibland klappade ledaren i händerna först när ringen gått ett varv runt. Det hände ibland att han ville skämta med de dansande och då hann de bara dansa i ett par takter åt ena hållet innan han klappade i händerna. Vid större bjudningar med många dansande hände det att de dansande ordnade sig i två ringar, den ena ringen rörde sig motsols när den andra rörde sig medsols. Efter handklappning tvärtom.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Upptecknad av Göran Karlholm, Kövra i Myssjö socken, Jämtland, 1959. Uppgifterna lämnade av Anders Heljebäck, f. 1888, Lackåsen, Kövra. Han såg dansen när han var ung (10 år). Bland de äldsta som dansade den var hans morfar, f. omkring 1820. Denne kom från Ångermanland, men dansen förekom allmänt i Oviken. Vid den tiden då Stigvals-Bakmes dansades förekom ej den nuvarande gammalvalsens. Den går även att dansa till en polka vilket visar att den är äldre än valsens. Med all sannolikhet är Stigvalsens den första valsvarianten som dansats i Jämtland.

Tantoli

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 2 (enkel midjefattning). Sluten fattning nr 1 (valsfattning).

STEG: Hoppsteg, sidosteg och ett schottischsteg, som särskilt beskrives. Alla omdansningar utföres under förflyttning framåt.

SCHOTTISCHSTEG i TANTOLI: Steget är ett schottischsteg framåt och bakåt med den skillnaden att på sista $\frac{1}{4}$ -delen i första takten utföres en benvängning framåt-bakåt med inre foten, så att schottischsteget bakåt kan börja på andra taktens första $\frac{1}{4}$ -del.

TUR 1

A. Med öppen fattning nr 2 dansar paret med början på yttre foten två hoppsteg framåt, därefter två hoppsteg ett varv medsols (1-2). Samma steg upprepas tre gånger (3-8).

B. Paret dansar ett schottischsteg framåt med början på yttre foten, därefter ett schottischsteg bakåt med början på inre foten (9-10). Omdansning två varv medsols med fyra hoppsteg (11-12). Upprepas en gång (13-16).

TUR 2

A. Med öppen fattning nr 2 framsätter båda yttre foten med klacken i golvet (benet sträckt), föra därpå samma fot bakåt och sätta i tån (benet sträckt) samt taga - fortfarande med början på yttre foten - ett tresteg framåt (1-2). Samma steg utföres med inre foten (3-4). Upprepas med såväl yttre som inre foten (5-8). Märk! När klacken och tån sätts i golvet böjes det andra benets knä.

B. Med sluten fattning nr 1 omdansar paren med hoppsteg. Kavaljeren börjar med vänster och dam med höger fot, under omdansningen föras armarna växelvis nedåt och uppåt (9-16).

TUR 3

A. Paret vänder sig mot varandra, kavaljeren med ryggen mot ringens mitt. Kavaljeren har armarna i kors över bröstet, damen ledig hand i sidan. Båda tar 4 sidosteg motsols i ringen, det sista med appell samt en benvängning (kavaljer höger och dam vänster) framför det andra be-

net (1-2). Samma steg medsols i ringen (3-4). Detsamma motsols och medsols (5-8).

B. Omdansning som i tur 2 B (9-16).

TUR 4

A. Med öppen fattning nr 2 dansar paret ett schottischsteg framåt med början på yttre foten och ett schottischsteg bakåt med början på inre foten (1-2). Yttre benet med böjt knä lyftes. Därefter en rörelse med underbenet framifrån och bakåt två gånger, samma fot föres bakåt, och tån stötes tre gånger i golvet (3-4). Detsamma upprepas (5-8).

B. Omdansning som i tur 2 B (9-16).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Dansen en variant till Schottisch. En del av här upptagna turer har dansats under namn av Finsk Tantoli. Dansen har dock spårats med ett flertal varierande turer i mellersta Sverige. Ofta förekom sång till dansen, och som exempel kan anföras följande strof från Västmanland.

Jag åh min flicka vi skulle dansa polka.

När vi kom opp så var de Tantoli.

Min flicka kunde dansa, men jag kunde inte.

Å därför så va de ju bäst låta bli.

Tra - la - - - under omdansningen.

Takt

1- 8	Tur 1 A	Öppen fattning nr 2 hoppsteg framåt, omdansning medsols.
9-16	1 B	Öppen fattning schottischsteg framåt och bakåt, omdansning medsols.
1- 8	Tur 2 A	Öppen fattning nr 2, klack- och tåsteg framåt.
9-16	2 B	Omdansning med slutna fattning nr 1.
1- 8	Tur 3 A	Kavaljer och dam vända mot varandra, sidsteg.
9-16	3 B	Omdansning med slutna fattning nr 1.
1- 8	Tur 4 A	Schottischsteg framåt, bakåt, berörrelse do.
9-16	4 B	Omdansning med slutna fattning nr 1.

Tosingadansen

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i slutna ring.

FATTNINGAR: Ringfattning. I figuré nyper dam i kjolen och kavaljer håller händerna efter sidorna. Slutna fattning nr 1 (valsfattning).

STEG: Hoppsteg. Gammalvalssteg.

TUR 1

Paren ringdansar med hoppsteg medsols (1-8) och motsols (1-8).

TUR 2

Kavaljer och dam vänder sig mot varandra och figurerar med fyra hoppsteg åt vänster och fyra hoppsteg åt höger. Upprepas (9-16). Sedan förflyttar sig kavaljeren motsols, dam medsols i ringen till nästa dam resp. kavaljer och utför samma figuré (9-16).

TUR 3

Dam och kavaljer som senast figurerat mot varandra dansar vals med slutan fattning nr 1 (17-24, 17-24).

Dansen fortgår på samma sätt under ständigt ombyte.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Dansen upptecknad av Gerda Runnquist-Jakobson.

Takt

1- 8,	1- 8	Ring.
9-16		Figuré.
9-16		Dambyte och figuré.
17-24,	17-24	Vals.

Tretur

UTGANGSSTÄLLNING: En kavaljer och två damer på linje vända mot fronten, kavaljeren i mitten.

STEG: Hoppsteg och sparksteg.

FATTNING: I figuré har kavaljer hängande armar, dam nyper i kjolen. Slutna fattning nr 6 (liksidig fattning).

TUR 1

De tre fattar i ring och dansar med början på vänster fot hoppsteg, 4 takter medsols och 4 takter motsols tillbaka till plats, där damerna vänder sig mot varandra (1-4, 1-4).

TUR 2

Kavaljer och högerdam figurerar mot varandra med början på vänster, hoppsteg med benföring framåt (5-6). Omdansar sedan med slutna fattning nr 6, hoppsteg runt medsols (7-8) medan vänsterdam står stilla.

Kavaljeren vänder sig sedan mot vänsterdam och upprepar samma rörelse (5-8) och högerdam står stilla.

TUR 3

Lika med tur 1 (1-4, 1-4).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Uppgifter lämnade av fru Schönhult, Nyhamnsläge, och upptecknade av Nils Th. Svensson, Esperöd, Ingelstrede.

Träskodans

UTGANGSSTÄLLNING: Dam och kavaljer bredvid varandra, damen vid kavaljerens högra sida, vända mot fronten, längst bort från fronten sett, damen nyper nätt i kjolen och kavaljeren har hängande armar.

FATTNINGAR: Beskrives under respektive turer.

STEG: Polkasteg och särskilt beskrivna steg.

TUR 1

Damen börjar med höger och kavaljeren med vänster fot, dansar med polkasteg mot fronten, kavaljeren under dansen dragande sig åt vänster bort från damen och stannar halvt vänd mot fronten (1-8). Damen ser därefter liksom sökande efter kavaljeren åt höger (1), så åt vänster (2), blir då varse kavaljeren som vänder ryggen åt henne, höter under ett skälmskt leende med höger pekfinger åt honom (3-4), dansar så bort till kavaljeren och fattar hans högra arm ungefär vid handleden med sin högra hand och vänster hand uppåt hans armbåge (5-8).

TUR 2

Med stark markering av takten drar damen kavaljeren med sig baklänges mot mitten, båda till utseendet stretande åt var sitt håll. Under denna del av turen döljer kavaljeren skamset sitt ansikte med vänstra handen. Då båda hunnit mitten av banan, vänder damen med en hastig knyck kavaljeren så att båda vänder ansiktena mot varandra, damen höger och kavaljeren vänster sida mot fronten (9-16). Damen niger en djup flicknigning och kavaljeren vänder sig förargad om åt vänster (9), varefter damen med polkasteg följer honom i en båge åt höger så att hon åter kommer att vända ansiktet mot honom (10-12). Damens nigning o. s. v. upprepas fullständigt (13-16).

TUR 3

Damen för med smäktande uppsyn sina händer till hjärtat (1), gör så en betydelsefull gest med högra handen som om hon ville bjuda kavaljeren sitt hjärta (2), och för högra handen tillbaka till hjärtat och vrider sig sakta till vänster och höger (3), samt gör en inbjudande gest med båda händerna (4). Kavaljeren som under tiden stått och åsett damens rörelser, svarar nu på ungefär samma sätt, men slår i stället för den inbjudande gesten ifrån sig med båda händerna och dansar med polkasteg bort till den plats han intog i slutet av tur 1 (5-8). Damen dansar efter kavaljeren (1-8) och drar honom i jackskörten baklänges tillbaka till mitten av banan, där hon knuffar till honom så att han faller på knä (9-16).

TUR 4

Damen dansar med vänstra handen i sidan och med gäckande uppsyn hötande med högra handens pekfinger åt kavaljeren flera varv runt ho-

Träskodans tur 4

nom motsols, under det att kavaljeren med dum uppsyn och med händerna upplyftade (handflatorna mot varandra) i jämnhöjd med hakan, vrider sig omkring på knä så att han med ögonen kan följa damen (se bilden) (9-16). Vid slutet av reprisen, andra gången den spelas, knuffar så damen till kavaljeren så att han trillar omkull. Damen dansar med polkasteg och ställer sig på den plats, som kavaljeren intog i slutet av tur 1 (1-4). Kavaljeren reser sig ganska makligt och borstar sig på knäna, höter därefter med hämndgirig min med högra knytnäven åt damen (3-4), dansar fram till damen och låtsas trampa till henne kraftigt med sin högra fot på hennes vänstra (5-8) så att hon gråtande och hållande förklädet med båda händerna för ögonen, samt haltande (obs. på rätt fot) går mot andra sidan, där hon ställer sig, fortfarande med förklädet för ögonen, till hälften vänd från kavaljeren och till hälften mot fronten (1-8). Medan damen gråtande haltar över banan, klappar sig kavaljeren självbelåten och skadeglatt ett par gånger på knäna, men ångrar sin elakhet (1-2) och dansar med ångerfull uppsyn med höger pekfinger på läpparna fram till damen (3-6), faller där på knä och drager henne försiktigt i kjolen för att fästa hennes uppmärksamhet på sig (7-8).

TUR 5

Kavaljeren gör nu samma gester som beskrivits i första avdelningen av tur 3 (9-12) varefter damen, som under tiden låtit sina händer först den högra och sedan den vänstra långsamt glida ned från ansiktet, upprepar ungefär samma gester och slående ifrån sig med båda händerna (se tur 3), springer en liten sväng åt höger samtidigt med att kavaljeren från sin knästående ställning med en hastig knyck kastar fram benen och sätter sig på golvet (13-16). Damen som nu åter vänder sig mot kavaljeren blir ivrig att hjälpa upp honom och klappar sig själv ett par gånger på knäna (9-10), fattar så med båda händerna kavaljerens händer och försöker att draga upp honom men släpper taget så att han med en duns återigen sätter sig på golvet. Detta upprepas ett par gånger så att kavaljeren först vid reprisens slut kommer på fötter (11-16).

TUR 6

Paret dansar vanlig polka medsols med slutan fattning nr 3, de stannar ganska nära fronten kavaljeren med vänster, damen med höger sida mot fronten, och kavaljeren fattar damens händer (1-8, 1-8). Paret dansar

från fronten, kavaljeren börjar med höger och damen med vänster fot och med appell vänder sig damen helt om medsols och kavaljeren motsols så att båda vänder ryggen mot varandra och fattar åter varandras händer (9). Båda vänder sig ånyo med appell helt om åt samma håll, så att de vänder ansiktena mot varandra och fattar varandras händer (10), gör åter två liknande men hastigare vändningar (11) och därpå ännu en vändning (12), de står nu med ryggarna mot varandra, fortsätter sedan precis på samma sätt med två långsamma och två hastiga samt åter en långsam vändning under de följande fyra takterna, så att de på takt 16 åter står med ansiktena mot varandra (13-16). Nu vänder de om och går med appell i motsatt riktning, damen motsols och kavaljeren medsols men förövrigt alldeles lika tillbaka till turens utgångsställning vid fronten (9-16). Då damen och kavaljeren i denna tur fattar varandras händer böra armarna höjas något litet och sedan hastigt sänkas igen.

TUR 7

Polka lika med tur 6. Paret stannar mitt på banan med sidan mot fronten som i tur 6 men något till vänster om varandra, kavaljeren med hängande armar och damen med båda händerna fattande i kjolen (1-8, 1-8). Båda tar med höger fot ett steg framåt, hoppar sedan jämfota ett steg, tar ytterligare ett kort steg framåt och gör därpå en jämfota helomvändning åt höger med knäsvikt, därefter ett svikhopp på vänster fot under det att högra benet föres rakt utåt, så ett svikhopp på höger fot medan vänstra benet föres utåt, och slutligen ett hopp på vänstra foten under det att högra benet föres utåt. Vid taktens slut sättes högra foten intill den vänstra (9-12). Upprepas (13-16, 9-16).

TUR 8

Polka lika med tur 6. Paret stannar mitt på banan på ungefär ett stegs avstånd från varandra med ryggarna mot varandra och med sidan, damen höger och kavaljeren vänster, mot fronten (1-8, 1-8). Båda gör med armarna utsträckta åt sidorna en böjning något bakåt åt höger och låter blicken samtidigt liksom söka efter den andra (9), böjer sig därefter på samma sätt något bakåt åt vänster (10), varefter kavaljeren förblir i denna ställning, under det att damen åter böjer sig åt höger, så att båda lutar åt samma håll (11). Nu får de se varandra och vänder sig

Träskodans tur 8

förvånande och glada till hälften mot varandra, samt klappar ett slag i händerna (12). Knuffande varandra med armbågarna vänder sig båda med trampsteg, fortfarande med ryggen mot varandra, i takt, ett halvt varv medsols så att de kommer att stå på varandras platser (13-16). Upprepas (9-16).

TUR 9

Polka lika med tur 6, paret stannar på högra sidan från fronten sett och med vänstra sidan mot fronten. Med öppen fattning nr 2 och förtjusta blickar på varandra föra båda höger fot framåt något åt höger och isätter klacken, för därefter samma fot bakåt och isätter tån bakom vänstra fotens klack (9) samt tar med kroppen något framåtlutad tre små steg framåt åt höger (10), gör sedan efter en hastigt frontförändring halvt åt vänster liknande fotflyttningar med början på vänster fot samt tar med

kroppen framåtlutad tre små steg framåt åt vänster (11-12). Upprepas (13-16), men så att paret på 16:e takten tar en liten sväng och kommer att vända sig med högersidan mot fronten (9-16).

TUR 10

Polka lika med tur 6 (1-8, 1-8). Då reprisen spelas andra gången fattar flickan med sina händer i kjolen vid sidorna. De sista polkatakterna (7-8) dansas med jämfotahopp runt på stället.

Takt

1- 8, 1- 8	Tur 1	Polkasteg mot fronten.
9-16, 9-16	Tur 2	Polkasteg baklänges, nigning.
1- 8, 1- 8	Tur 3	Dam friar, polkasteg motsols.
9-16		Polkasteg baklänges.
9-16	Tur 4	Dam motsols runt knästående kavaljer.
1- 8, 1- 8		Polkasteg mot fronten, kavaljeren trampar dam.
9-16, 9-16	Tur 5	Kavaljeren friar, damen hjälper upp kavaljeren.
1- 8, 1- 8	Tur 6	Polka slutet fattning.
9-16, 9-16		Kavaljer och dam rygg om rygg.
1- 8, 1- 8	Tur 7	Polka slutet fattning.
9-16, 9-16		Figuré med hoppsteg.
1- 8, 1- 8	Tur 8	Polka slutet fattning.
9-16, 9-16		Sökande efter varandra.
1- 8, 1- 8	Tur 9	Polka slutet fattning.
9-16, 9-16		Öppen fattning, klack- och tåsteg.
1- 8, 1- 8		Polka slutet fattning.

Vingåkersdans

UTGANGSSTÄLLNING: En kavaljer och två damer, damerna på var sin sida om kavaljeren hållande honom i hand, ledig hand i sidan. Vid dansens början ställer sig alla tre med vänster sida mot fronten och några steg från fronten.

FATTNINGAR: Beskrives under resp. turer.

STEG: Dalsteg med början på höger fot, tvåstegs-valssteg, gammalvalssteg och andra särskilt beskrivna steg.

VINGAKERSSTEG: Dansas i $\frac{3}{4}$ -takt.

På första taktdelen göres en djup knäböjning, på andra taktdelen en hastig uppåtsträckning, varvid fötterna föras något isär; klackarna isättes och tårna lyftas från golvet. I denna ställning förblir den dansande under tredje taktdelen. På följande takts första takt del svänger den dansande på högra foten ett varv motsols, hoppar på andra taktdelen ett litet hopp på höger fot och isätter vänstra foten en fotlängd ifrån den högra foten samt för på tredje taktdelen klackarna tillsammans. Ledig hand i sidan.

TUR 1

Alla tre dansar fyra dalsteg framåt (1-4), varefter kavaljeren vrider sig ett fjärdedels varv åt vänster med fyra dalsteg på stället, medan damerna hållande i kavaljerens pekfinger under hans upplyfta armar vrider sig runt ett varv med tvåstegsvalssteg, högerdam motsols och vänsterdam medsols (5-8). Detta upprepas tre gånger, varvid iakttages att kavaljeren sista gången svänger av åt vänster så att alla tre efter att under turen ha dansat utmed sidorna i en fyrkant, vid turens slut är i fyrkantens mitt, vända mot fronten (9-16, 17-32).

TUR 2

Kavaljeren fortsätter med dalsteg på stället, fattar med vänster hand högerdams vänstra hand och för henne framför sig mot vänsterdam, damerna fattar varandra med höger hand och byter plats med dalsteg, varefter kavaljeren och vänsterdam vänder sig mot varandra (1-4) och omdansar ett varv på stället med tvåstegsvalssteg, samtidigt med att högerdam vänd mot fronten dansar dalsteg på stället (5-8). Kavaljeren fattar under dalsteg på egen plats med vänster hand vänsterdams vänstra hand och för henne mot högerdamen, damerna byter under fattning med höger hand ånyo plats med dalsteg (9-12), kavaljer och högerdam omdansar ett varv på stället med tvåstegsvalssteg, under det vänsterdamen vänd mot fronten dansar dalsteg på stället, varefter alla tre intager den ställning de innehade vid turens början (13-16). Vid omdansningarna slutet fattning nr 2.

TUR 3

Vänsterdam och kavaljer dansar dalsteg på stället och bildar port, vilken högerdam med dalsteg kryper igenom följd av kavaljer, varpå alla tre

vänder sig mot fronten (17-24). Högerdamen och kavaljeren bildar port med dalsteg på stället, vilken vänsterdamen med dalsteg kryper igenom, samtidigt som kavaljeren för högerdamen över till sin vänstra sida, så att damerna kommer att byta plats vända från fronten (25-28). Alla tre dansar dalsteg fram mot fronten, damerna baklänges (29-32). Kavaljeren dansar åtta dalsteg från fronten och drar damerna med sig, vilka stödjande sidorna mot varandra liksom spjärna mot (1-8), varpå alla tre dansar fram mot fronten (9-12), där kavaljeren med dalsteg på stället för damerna tillbaka till sina platser (13-16).

TUR 4

Kavaljeren vrider sig på stället ett varv motsols med tvåstegsvalssteg, vänstra armen upplyft och höger hand i sidan, under det vänsterdamen hållande i kavaljerens vänstra pekfinger och vridande sig medsols under hans arm, dansar tvåstegsvals ett varv motsols kring kavaljeren och högerdamen vridande sig runt medsols och hållande sig strax bakom kavaljeren, dansar gammalvals ett varv motsols omkring honom (17-24). Kavaljeren vänder sig därefter mot högerdam och vrider sig på stället ett varv medsols med tvåstegsvalssteg, högra armen upplyft och vänster hand i sidan, under det högerdamen hållande i hans högra pekfinger och vridande sig runt motsols under hans arm med tvåstegsvalssteg dansar ett varv medsols kring honom, och vänsterdamen vridande sig runt motsols och hållande sig bakom kavaljeren med gammalvalssteg dansar ett varv medsols kring honom (25-32).

TUR 5

Alla tre bildar ring, kavaljeren håller de båda damerna om midjan och damerna håller varandra och kavaljeren på axlarna och ringdansar med början på högerfot på första taktdelen gammalvalssteg tre varv medsols på stället-(1-16).

TUR 6

Kavaljeren faller på höger knä, vänsterdamen sätter sig på hans knä och tittar förtjust på honom, kavaljeren lägger sin vänstra hand om hennes midja och fattar med höger hand om hennes högra handled, och damen klappar i händerna ett slag för varje takt, under det högerdamen

Vingåkersdansen
tur 7

vridande sig runt medsols dansar gammalvalssteg ett halvt varv medsols kring kavaljeren (17-24). Högerdamen svänger undan vänsterdamen och intar hennes plats och klappar i händerna på samma sätt som nyss

beskrivits, medan vänsterdamen vridande sig runt motsols med gammalvalssteg dansar ett halvt varv motsols bakom kavaljeren (25-30). Kavaljeren reser sig upp vänd mot fronten med korslagda armar, högerdamen ställer sig bakom honom med händerna på hans axlar och vänsterdamen bakom högerdamen med händerna på hennes axlar, högerdamen med huvudet lutat åt höger och vänsterdamen åt vänster så att alla tre synas (31-32).

TUR 7 (se bild sid 121)

Alla tre isätter höger fot och dansar ett tvåstegs-valssteg med höger fot samtidigt som de svänger vänstra foten framåt-uppåt (1), under ett nytt tvåstegsvalssteg på höger fot svänges vänstra foten bakåt med vristen sträckt och tån nedåtriktad (2). Samma steg men med början på vänster fot (3-4), upprepas (5-16). På dessa steg drar sig de dansande fram mot fronten, där kavaljeren vänder sig helt om mot högerdamen.

TUR 8

Kavaljeren och högerdamen dansar gammalvals i båge bort från fronten, tätt följd av vänsterdamen som även dansar gammalvals (och som vid musikreprisens mitt på innersidan dansar förbi paret) med vänstra pek-fingret i mun och butter min (17-24), varefter kavaljeren skjuter undan högerdamen och med vänsterdamen dansar gammalvals fram mot fronten, följd av högerdamen på nyss beskrivet sätt (25-32). Upprepas, varpå högerdamen ställer sig något till vänster bakom vänsterdamen hållande henne i midjan, båda med vänster sida åt fronten, kavaljeren framför och vänd mot dem (1-16).

TUR 9

Damerna dansar baklänges med gammalvalssteg börjande på höger fot, medan kavaljeren först fattar vänsterdams högra hand med egen höger och efter markering på vänster fot svänger fötterna, den högra under och den vänstra över damens vänstra hand från vänster till höger, samtidigt som han släpper hennes hand, tager därpå tre små steg med början på vänster fot (17-18), fattar damens vänstra hand med egen vänster och med ett nytt liknande steg med markering på höger fot svänger fötterna åt vänster och tar tre små steg med början på höger fot (19-20). Medan vänsterdamen drar sig till vänster om och bakom högerdamen samt fat-

Vingåkersdansen
tur 9 överspark

tar henne i midjan, tar kavaljeren på nyss beskrivet sätt högerdamens högra hand och sparkar över den (21-22) samt hennes vänstra och sparkar över den (23-24). Högerdamen drar sig i sin tur till vänster om och bakom vänsterdamen och fortsätter turen till dess alla tre efter att ha dansat i en ring motsols åter kommit fram till fronten, där högerdamen med vänster arm fattar vänsterdamens högra arm i armkrok, ledig hand i sidan, båda med vänster sida åt fronten och kavaljeren stående framför och vänd mot dem (25-32).

TUR 10

Damerna dansar med gammalvalssteg, börjande på höger fot, baklänges i båge först bort från och därpå fram mot fronten, följda av kavaljeren med vingåkerssteg. Vid turens slut stannar damerna vända från fronten och kavaljeren framför dem, vänd åt fronten (1-16)

TUR 11

Kavaljeren dansar åtta dalsteg baklänges, medan damerna med gammalvalssteg dansar bort från fronten vridande sig, högerdamen medsols och vänsterdamen motsols, samt dansar bakom kavaljeren förbi varandra, vänsterdamen närmast kavaljeren, och återtager sina platser på var

sin sida om kavaljeren (17-24), varefter alla med dalsteg dansar fram mot fronten (25-28), där kavaljeren med dalsteg på stället höjer armar och damerna liksom i första turen vrider sig runt ett varv under hans armar och stannar vända mot fronten (29-32). I hela dansen bör damerna med miner och åtbörder visa sig som tydliga rivaler om kavaljeren.

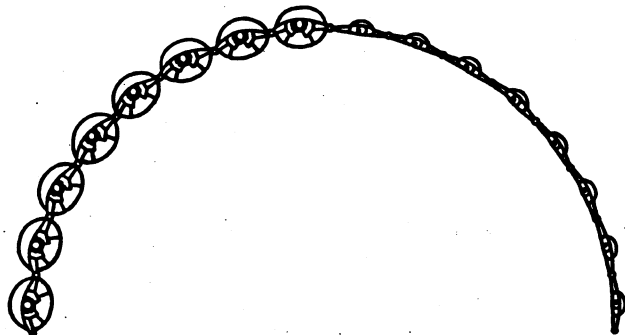
UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Vingåkersdansen är en konstnärlig produkt av balettmästaren Anders Selinder, ledare för baletten vid Kungl. Operan och Ladugårdslands-teatern under 1800-talets mitt. Även musiken är enligt uppgift komponerad av Selinder. Erkänns måste att såväl dans som musik återspeglar Södermanlands leende natur och folklynne. Ovanstående uppgifter är lämnade av en elev till Selinder, fru Lotten Åström. Vingåkersdansen är älskad av alla, i över 100 år har den dansats som svensk folkdans, påminnande om kär hembygd i Södermanland.

Takt

1-32	Tur 1	Dalsteg, dam under arm.
1-16	Tur 2	Damerna byter plats, omdansning.
17-32	Tur 3	Vänster och höger portar.
1-16		Dalsteg fram och baklänges.
17-32	Tur 4	Vänster och höger dam dansar under kavaljerens arm.
1-16	Tur 5	Alla dansar i ring.
17-32	Tur 6	Kavaljeren knäfaller, vänster dam sätter sig.
1-16	Tur 7	Alla bakom varandra.
17-32	Tur 8	Kavaljeren, höger dam och gavaljer, vänster dam, vals.
1-16		Dito.
17-32	Tur 9	Kavaljeren överspark, vänster och höger dam, valssteg.
1-16	Tur 10	Kavaljerens vingåkersteg, damerna valssteg.
17-32	Tur 11	Damerna valssteg till plats, kavaljeren dalsteg.

Gruppdanser

Armbågsleken
utgångsställning

Armbågsleken

(Armbuöglietjen) från Evertsberg, Älvdalen.

UTGANGSSTÄLLNING: Lika många damer och kavaljerer i ring med låg handfattning. Damen står till vänster, kavaljeren till höger från fronten sett och i var sin ringhalva.

FATTNINGAR: Särskilt beskrivna.

STEG: Särskilt beskrivna.

Under förspelets 4 takter upplöses fattningarna. De dansande vrider sig mot fronten så att kavaljeren är vänd medsols och damen motsols efter kavaljeren och damen närmast fronten, vilka står vända mot varandra, ledarkavaljeren med vänster, ledardamen med höger sida åt fronten. Ledarparet inleder dansen genom att på takt del 1 taga höger armkrok och samtidigt under svag markering och svag knäböjning med någon vridning åt vänster isätta höger fot ett steg framåt med kroppstyngden på denna, medan vänster ben med något böjt knä och skosulans innerkant mot golvet lätt »släpa» efter på takt del 2-3. Nästa takt dansar damer och kavaljerer med närmast följande kavaljer resp. dam med vänster armkrok, vänster fot isättes under någon vridning åt höger medan höger ben föres liksom vänster ben i föregående takt.

Följande takter dansas med växelvis höger- och vänstersteg, varvid alltså endast ett steg utföres på varje takt. På varje takt och med samma fot som ledardamen resp. ledarkavaljeren faller i tur och ordning en ny dansare, som dittills stått stilla, in i leken på vardera sidan, tills samtliga kommer med i dansen, vilken fortsätter i ring efter önskan.

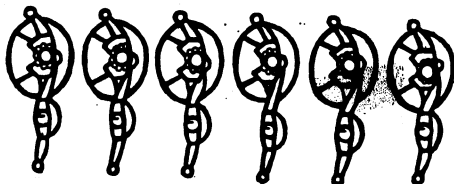
UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Upptecknad i mars 1955 av Johan Larsson, Gagnef, och Ingvar Norman, Säter, efter uppgifter av Sväs Märta Eriksson (f. 1903), Evertsberg, vilken i sin barndom såg Armbågsleken dansas både hemma i byn och fäboden, Månsbodarna, och även själv deltog i dansen. Allmän till omkring 1910.

Bruddans

från Evertsberg, Älvdalen

UTGANGSSTÄLLNINGAR: Sex par på kolonn, första paret, brudparet, i höjd med spelmannen. Ceremonimästaren med staven i hand mitt på golvet, spelmännen i ett hörn av rummet. (Se skiss.)

Bruddans från
Evertsberg
utgångsställning

FATTNINGAR: Kavaljeren håller sin högra arm om damens midja och damen lägger sin vänstra arm över kavaljerens högra och håller om kavaljerens midja, ytterarmar hängande.

STEG: Försteg och särskilt beskrivna steg.

Älvdalenspolska, kavaljerens steg: Vänster fot isättes under påbörjad vändning medsols ett ganska långt steg framåt (1-å), höger fotblad snett bakom vänster fot - kroppstyngden börjar nu överföras på höger (2-å). Så väger man över på höger klack (3). medan vänster tå hålles kvar i golvet, kroppstyngden vilar nu helt på höger - varefter en vägning åter sker på höger fotblad (-å), vänster fot är nu lyft. Under taktdelarna 2-3 sker vägning eller rullning på höger fot, varunder vändningen fortsätter tills helomvändning skett. Alltså: vänster (1-å), höger fotblad (2-å), höger klack (3), höger fotblad (-å) o. s. v.

Damens steg: Höger fot (takt del 1), vänster fotblad (2), höger fotblad (3). Damens steg utföres något trippande.

TUR 1

Brud och brudgum ger tecken åt spelmannen genom bugning resp. nigning att dansen kan börja. Alla dansar med försteg. Genom att stöta staven i golvet ger dansledaren tecken att polskan skall vidtaga. Brudparet dansar polska, tills de nått kön, de övriga fortsätter under tiden med försteg. På ledarens tecken börjar nästa första par polskan, som dansas tills kön är uppnådd. Turen fortsätter så att de återstående paren får dansa polska och brudparet ånyo står främst. Under ett kort uppehåll i dansen förflyttar sig kavaljeren till framstående kavaljers plats. Brudgummen blir kavaljeren till sjätte dam. Polskan i bruddansen var den i socknen allmänt dansade.

TUR 2

Efter ny komplimang av första paret omtages dansen i likhet med föregående tur. Nya kavaljerbyten.

TUR 3 och 4

Lika med föregående turer. Kavaljererna har återkommit till sina utgångsplatser.

TUR 5

Lika med föregående men utan kavaljersbyten.

Efter bruddansen vidtog allmän dans för bröllopsgästerna.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Upptecknad av Johan Larsson, Gagnef, och Ingvar Norman, Säter, 1956. Uppgifterna lämnade av Johan Ersson Tenn, Evertsberg född 1894. Bruddansen dansades första bröllopskvällen av brud-brudgum, brudsätan (som klädde bruden) - källarsvennen samt ytterligare tvenne brudparet närstående par. Till dansen hörde ceremonimästaren oftast en äldre man med lång stav, vilken var vissångare och ledde dans och lek under bröllopfesten. Bruddansen föregicks av prästens polska med bruden till en särskild melodi.

Dansen bibehölls allmänt till mitten av 1800-talet, men förekom ända till början av innevarande sekel. Omkring 1905 samlade Anders Zorn äldre bybor hos Grav Per Persson i Evertsberg, varvid dessa visade dansen. Någon uppteckning därom är dock ej känd.

Daldans

UTGANGSSTÄLLNING: Kavaljererna håller armarna i kors över bröstet, damen stående vid hans högra sida, håller vänstra handen på kavaljerens högra axel och högra handen i sidan, båda vända mot fronten. Dansen kan dansas av ett obegränsat antal par, antingen i kolonn eller i ring, parvis efter varandra. Beskrivningen här nedan avser dock endast ett par.

FATTNINGAR: Slutet fattning nr 2 (hambofattning) och nr 4 (dubbel handfattning). Armkrok. Korsfattning framför.

STEG: Dalsteg med början på höger om ej annorlunda anges, sparksteg, springsteg med början på vänster fot, utslagssteg, tvåstegsvals, särskilda steg som i de olika turerna beskrives.

TUR 1

Paret dansar dalsteg, vikande av åt damens sida, bort från fronten (1-8), viker därpå ånyo av åt damens sida och dansar med dalsteg fram till sin utgångsplats (1-8).

Daldans tur 2
pannkaksvänd-
ning

TUR 2

Kavaljer och dam vänder sig mot varandra och tar slutan fattning nr 4, dansar två dalsteg på stället (9-10), varefter de gör »Pannkaksvändning», d. v. s. vänder sig under lyftning av armarna, fortfarande hållande varandra i händerna och trampar i takt med musiken, ett varv runt, kavaljeren motsols och damen medsols (11-12). Upprepas (13-16). Obs. under »pannkaksvändningen» skall händerna hela tiden hållas i axelbredd.

TUR 3

Kavaljeren med korslagda armar och damen med händerna i sidan springer åt vänster förbi varandra och vänder sig sedan på ungefär fyra stegs avstånd från varandra helt om medsols (17-18), gör tre sparksteg (19) samt därefter ett utslagssteg (20). Båda springer åt vänster och byter plats samt vänder sig medsols (21-22), gör tre sparksteg (23) och ett utslagssteg (24). Turen upprepas (17-24).

TUR 4

Kavaljeren med armarna korslagda och damen med händerna i sidan dansar åtta dalsteg mot varandra (25-32). Paret tar slutet fattning nr 4 och kavaljeren framflyttar vänster fot med hälen i golvet, samtidigt med att damen på samma sätt framflyttar höger fot, tåspetsarna mot varandra (25). Med ett hopp återför kavaljeren sin vänstra fot till utgångsställningen, samtidigt för han högra foten bakåt uppåt och framåt med hälen i golvet. Damen utför samtidigt samma rörelse med motsatt fot (26). Fotombytet upprepas till reprisens slut (27-32).

TUR 5

Damen med händerna i sidan vänder sig på stället ett varv motsols med tvåstegsvals under det kavaljeren dansar åtta dalsteg ett varv motsols omkring damen, klappande i händerna ett slag för varje takt (1-8). Obs. På fjärde steget skall kavaljeren ha hunnit halvvägs.

TUR 6

Paret gör »pannkaksvändning» (9-10), varefter kavaljeren med höger hand böjer ner damens huvud och damen sätter sig ned på högra fotens häl med huvudet djupt nedböjt och händerna i sidan (11). På första taktdelen klappar kavaljeren ett slag i händerna och svänger högra benet åt vänster över damens huvud, vänder sig på andra taktdelen på vänstra foten ett varv runt åt vänster för att på tredje taktdelen sätta höger fot intill den vänstra, under det att damen reser sig upp (12). Upprepas tre gånger (13-16, 9-16).

Daldans tur 6
överspark

TUR 7

Medan kavaljeren tar tre steg bakåt och stannar med korslagda armar, dansar damen hållande händerna i sidorna fram mot fronten på sådant sätt, att högra foten på första taktdelen föres ett kort steg framåt åt höger, på andra taktdelen föres den vänstra foten i kors över den högra, varvid kroppstyngden för ett ögonblick överflyttas på den vänstra foten och den högre foten något lyftes, på tredje taktdelen nedsättes åter den högra foten på samma plats (17), därefter tages ett liknande korssteg åt vänster med början på vänster fot (18), tre sparksteg (19) och ett utslagssteg (20). Upprepas (21-24). Damen återvänder därefter, sakta vändande sig runt medsols med tvåstegsvalssteg och börjar på höger fot, till sin plats framför kavaljeren och drar sig under de två sista stegen från kavaljeren samt stannar på fyra stegs avstånd (17-24). För varje takt vänder sig damen ett halvt varv runt.

Daldans tur 8
figuré mot var-
andra mom 1

TUR 8

Kavaljeren med korslagda armar och damen med händerna i sidan sätter vänster fot ett steg fram mot varandra i fotens riktning vändande sig något mot varandra, vilande på vänstra benet, som något krökes, högra benet rakt, utsträckt bakåt med tåspetsen något nedåtriktad (25), samma steg utföres på höger fot samtidigt som kavaljer och dam fattar varandras händer (26). Damen sätter händerna i sidan, kavaljeren armarna i kors. Därefter för dam och kavaljer vänstra foten ett steg bakåt och nedsätter efter att ha vänt sig under mjuk tåhävning (svikt) ett varv motsols på vänster fot (27) med ett hopp och under svag knäböjning båda fötterna på utgångsplatsen (28). Upprepas tre gånger (29-32, 25-32). Obs. vid handfattning lägger damen sina händer i kavaljeren och armarna föres under mjuk rörelse något utåt.

Daldans tur 8
figuré mot var-
andra mom 2

TUR 9

Kavaljer och dam tager med markering höger armkrok och omdansar två varv, ledig hand i sidan (1-4). Samma sak upprepas med vänster armkrok, varefter båda vänder sig mot fronten (5-8).

TUR 10

Kavaljer med korslagda armar och damen stående vid hans högra sida, med vänstra handen på kavaljerens högra axel och högra handen i sidan, tager två dalsteg med isättande av vänster fot först (9-10), varefter damen vid tredje »dalsteget» lägger båda händerna på kavaljerens axlar och denne fattar damen med båda händerna om midjan och lyfter henne (11) samt ställer henne vid sin vänstra sida (12). Kavaljeren med korslagda armar och damen med höger hand på hans

vänstra axel, vänstra handen i sidan, gör två dalsteg med isättande av höger fot först (13-14), varefter kavaljeren på nyss beskrivet sätt lyfter damen till sin högra sida (15-16). Upprepas (9-16).

TUR 11

Medan damen stiger ett steg åt sidan och stannar där med händerna i sidan och vänd mot fronten, dansar kavaljeren åtta dalsteg fram mot fronten, för varje steg svängande den arm som motsvarar den isatta foten i båge bakåt, och den andra armen i båge framåt över bröstet, händerna knutna (17-24), varefter han fortfarande vänd mot fronten med åtta mjuka utslagssteg bakåt återvänder till sin dams vänstra sida (17-24).

TUR 12

Paret tar korsfattning framför, varpå damen med framflyttande av sin vänstra fot på första fjärdedelen gör ett mjukt mellansteg, på andra fjärdedelen ett hopp och ned på höger, på tredje fjärdedelen sätter vänster fot intill. Hon har nu förflyttat sig till kavaljerens vänstra sida, vänd åt fronten (25), själva hoppet sker alltså på andra taktdelen. Kavaljeren dansar på samma sätt över till damens vänstra sida (26).

Tittut

Damen dansar ännu en gång över till kavaljerens vänstra sida (27) och båda avbidar den följande taktens slut (28). Damen dansar på liknande sätt över till kavaljerens högra sida (29), denne följer efter (30), damen dansar ännu en gång över (31), varefter kavaljeren ställer sig bakom damen, som håller händerna i sidan, och fattar med båda händerna om hennes midja (32). Båda dansar, kavaljeren med isättande av höger och damen av vänster fot, åtta steg liknande dalsteg på stället, varvid den svängande foten, i stället för att föras i kors, blott upplyftes med tåspetsen utåtvriden och kavaljeren lutar sig för varje steg omväxlande åt höger och vänster, samtidigt med det damen vänder sig omväxlande åt höger och vänster, så att de båda halvt vänder sig mot varandra (25-32).

TUR 13

Hambo med slutan fattning nr 2 (1-8).

Takt

1- 8, 1- 8	Tur 1	16 dalsteg.
9-16	Tur 2	Höger och vänster dalsteg, pannkaksvändning.
17-24, 17-24	Tur 3	Platsbyte med spring, spark och utslagssteg.
25-32, 25-32	Tur 4	Dalsteg mot varandra, klackstöd med motstående.
1- 8	Tur 5	Dalsteg motsols kring damen.
9-16, 9-16	Tur 6	Pannkaksvändning, överspark, upprepas 3 gånger.
17-24, 17-24	Tur 7	Damerna solo.
25-32, 25-32	Tur 8	Figuré mot varandra, upprepas 3 gånger.
1- 8	Tur 9	Höger armkrok 4 takter, vänster armkrok 4 takter.
9-16, 9-16	Tur 10	Vänster och höger dalsteg, höger och vänster dalsteg vid överlyft, upprepas.
17-24, 17-24	Tur 11	Kavaljerernas solo.
25-32, 25-32	Tur 12	Korsfattning framför, förflyttning dam-kavaljer-dam, upprepas.
Daltitt kavaljer bakom dam.
1- 8	Tur 13	Hambo slutan fattning nr 2.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Melodierna till dansens turer är gamla vismelodier från Dalarna, enligt uppgift av spelmannen O. Tillman, Floda. Själva dansen lär ha utformats vid mitten av 1800-talet av A. Selinder vid Kungliga Teatern. Första gången dansen framfördes var år 1843 på Kungliga Teatern i ett »Nationaldivertissement» i anledning av konung Karl XIV Johans 25-åriga regeringsjubileum: »En solodans av en Morakarl och en kulla». Om det är lekar till vismelodier eller den fria polskedansen (Jössehärads polka m. fl.), som bearbetas för scenen, är icke bekant. (Se »Ord och Bild» 1928, andra häftet sid. 75.)

Dansa fyra

UTGANGSSTÄLLNING: Under det spelmannen spelar upp till dansen, ordnar man sig fyra, eller två par, vända mot varandra. Är det många som dansar på en gång, kan det vara lämpligt med linjer parvis vända mot varandra. Numrera paren 1-2-3 o. s. v. i båda linjerna. Då skall 1:orna bilda fyrkant mot varandra och 2:orna för sig o. s. v.

FATTNINGAR: Ringfattning, livfattning, slutna fattning nr 4 (dubbel handfattning) och armkrok.

STEG: Små springsteg, då paret vänder, markering på första taktdelen.

TUR 1

Två par bildar ring och dansar fyra takter medsols (1-4). Med markering på första taktdelen höjes händerna och paren dansar fyra takter motsols (5-8).

TUR 2

Alla fyra bildar kors med höger hand, lägger vänstra handen på framförvarandes högra överarm och dansar medsols (9-12). Vändning var för sig medsols och därefter bildas kors med vänster hand och höger hand på framförvarandes vänstra överarm samt dansar motsols (13-16).

TUR 3

Alla bildar ring med livfattning och dansar först medsols (1-4), motsols (5-8).

TUR 4

Kavaljererna böjer sig ned, damerna sätter sig på kavaljerernas armar och lägger sina händer på kavaljerernas axlar, kavaljererna bär damerna på sina armar först medsols (9-12) och därefter motsols (13-16).

TUR 5

Parvis höger armkrok (1-4) och därefter vänster armkrok (5-8).

TUR 6

Kavaljeren fattar med höger hand framförvarande dams högra handled samt lägger vänster hand på samma dams högra överarm. Damerna fattar på samma sätt så att ett kors bildas, korset svänger runt först medsols (9-12) (vändning åt höger och bildar vänster kors). Dansar sedan motsols (13-16).

TUR 7

Parvis omdansning med slutan fattning nr 4. Medsols (1-4), motsols (5-8).

TUR 8

Dansen avslutas med ring, lika med tur 1. Medsols (9-12), motsols (13-16).

Takt

1- 4	Tur 1	Stor ring medsols.
5- 8		Stor ring motsols.
9-12	Tur 2	Höger kors medsols.
13-16		Vänster kors motsols.
1- 4	Tur 3	Ring fattning bakom rygg medsols.
5- 8		Ring fattning bakom rygg motsols.
9-12	Tur 4	Kavaljer lyfter dam medsols.
13-16		Kavaljer lyfter dam motsols.
1- 4	Tur 5	Höger armkrok.
5- 8		Vänster armkrok.
9-12	Tur 6	Höger och vänster fattning framför medsols.
13-16		Vänster och höger fattning framför motsols.
1- 4	Tur 7	Omdansning parvis medsols.
5- 8		Omdansning parvis motsols.
9-16	Tur 8	Lika med tur 1.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Dansen är upptecknad i Västergötland av Torsten Edlund, Borås, och har enligt de gamlas utsago dansats allmänt i socknarna Fristad, Gingri och Tärby. Beskrivningen är uppdelad i turer för att underlätta inövan- det. De gamla visste givetvis inte om turer i dansen, den skulle gå i en följd. I stället för omdansning som avslutning brukades även ringdans, lika med första turen, därför att dansen ofta dansades flera gånger i följd. Hela dansen dansar fyra tillsammans, därav namnet. Det berättas även att det hände ibland att spelman saknades eller hade något fyr för sig, och då sjöng man en särskild visa att dansa efter.

Dockedansen

UTGANGSSTÄLLNING: Fyra par i fyrkant.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning), ringfattning.

STEG: Trippande gångsteg.

TUR 1

A. Alla paren ringdansar med början på vänster fot 6 takter medsols (1-6).

B. Kavaljer med hängande armar och dam nypande i kjolen dansar premiärsidans par mot visavi börjande på yttre foten och till vänster förbi varandra samt över till motsatta sidans plats där de vänder helt om mot varandra.

Upprepas tillbaka till egen plats (7-13).

TUR 2

A. Lika med tur 1 A (1-6).

B. S kondan dansar på samma sätt som premiären i tur 1, avd. B (7-13).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Dans från Skåne upptecknad av Gerda Runnquist-Jakobson.

Musiken spelas i sakta valstakt, de dansande tar ett steg på varje fjärdedel i takten. Stegen blir härigenom korta och trippande. Detta torde givit anledning till dansens namn.

Dubbel fyrtur eller fyrtur med keding

UTGANGSSTÄLLNING: Två par stående mitt emot varandra.

FATTNINGAR: Ringfattning. I figuré kavaljer hängande armar, dam nyper i kjolen.

STEG: Hoppsteg. Gångsteg.

TUR 1

Paren bildar ring och dansar med början på vänster fot med gångsteg medsols (1-8) och därefter motsols (1-8).

TUR 2

De dansande släpper varandras händer och figurerar med hoppsteg oberoende av egen dam eller kavaljer emot det motstående paret och tillbaka (dam mot kavaljer (9-10), varefter de dansar emot och förbi varandra, vänster åt höger, intagande varandras platser (11-12). Det föregående upprepas - kavaljeren nu till höger om sin dam - och alla återvänder till sina platser (13-16).

TUR 3

Dam och kavaljer vänder sig mot varandra och med gångsteg dansas vänsterhandskedja varv (9-16).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Dans från Skåne upptecknad av Gerda Runnquist-Jakobson.

Ekebypolska

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant. Paren numreras medsols 1-8 fr. o. m. premiärens damsida.

STEG: Mazurkasteg, springsteg, dalsteg och hambosteg.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Slutten fattning nr 2 (hambofattning) och 4 (dubbel handfattning). Ledig hand i sidan då ej annorlunda anges.

TUR 1 A

Premiärens damer dansar börjande med vänster fot, tre springsteg mot varandra med markering på fjärde steget med höger fot intill vänster (1-2). Med slutet fattning 4 utföres två dalsteg med början på höger fot (3-4). Mot damsidan utföres därefter en pannkaksvändning (5-6). Med tre springsteg dansar damerna åt vänster förbi varandra och över till motstående kavaljer där de stannar med markering på höger fot (7-8). Med slutet fattning 4 och med början på höger fot utföres fyra dalsteg (9-12). Med springsteg omdansning parvis två varv medsols (13-16).

TUR 1 B

Premiärens kavaljer dansar nu lika med damerna i tur 1 A, men med den skillnaden att de när de kommer över till motsatta sidan till egna damer omdansar endast 1 1/2 varv (1-16). Sekondens par dansar, under tiden premiären dansar tur 1 A och B, fyra dalsteg på plats, kavaljeren börjar med höger och damen med vänster dalsteg (1-4). Omdansning med hambosteg varvid paren på samma sida byter plats (5-8). Upprepas tre gånger (9-16, 1-16).

TUR 1 C

Sekondens damer dansar nu lika med premiärens damer i tur 1 A (17-32). Sekondens kavaljerer lika med premiärens kavaljerer i tur 1 B (17-32). Premiärsidan dansar lika med sekond i tur 1 B.

TUR 2

Premiärens linjer dansar, med början på höger fot, fyra dalsteg mot varandra (1-4). Höter med höger pekfinger 4 gånger mot mötande dam eller kavaljer (5-8). Under kringelfattning bildar de mötande paren två små ringar och dansar med sex mazurkasteg 1 1/2 varv medsols. Ringarna upplöses och paren dansar baklänges med springsteg till utgångsplatsen (egen plats) (9-16). Upprepas av sekondens par (1-8, 9-16).

TUR 3

Med markering på första takt delen utför kavaljeren vänster knäfall och fattar med höger hand damens vänstra. Damen dansar samtidigt, med början på vänster fot, springsteg runt kavaljeren motsols och sätter

Ekebypolska
tur 2 Hötningen

sig på kavaljerens högra knä vänd medsols. Kavaljeren lägger höger hand om damens midja, vänster hand i sidan (17-20). Damerna klappar i takt med musiken (21-24). Damerna bildar nu ring med ringfattning och dansar med mazurkasteg medsols, kavaljeren blir kvar i knäfallsställning och under tiden markeras takten med en handklappning, då damen kommit fram till egen kavaljer reser denne sig upp (25-32).

TUR 4

Paren 1-8, 2-3, 4-5, 6-7 bildar höger kors med tumgrepp och dansar mazurkasteg medsols, vänder ett halv varv medsols vilket markeras med handklappning (17-24). Bildar sedan ett vänsterkors och dansar tillbaka motsols (25-32).

TUR 5

Alla bildar stor ring med ringfattning och dansar mazurkasteg motsols

(1-8). Tillbaka till plats medsols (9-16). Samtliga par utför dalsteg lika med tur 1 B men under omdansningen med hambosteg förflyttar sig paren motsols i fyrkanten till den tredje platsen med egen plats räknad (1-4, 5-8). Upprepas tre gånger till utgångsställning (9-16, 17-32).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

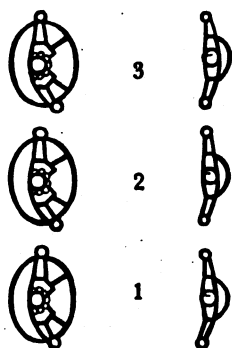
Dansen komponerades år 1922 till en festlighet i Boxholm av ledaren för Boxholms folkdanslag, Filip Rylander. Bearbetad av Folke Kennryd.

Takt

- 1- 2 Tur 1 A Premiärs dam mot varandra, springsteg.
 3- 4 Två dalsteg höger, vänster.
 5- 6 En pannkaksvändning mot damsidan.
 7- 8 Tre springsteg med markering.
 9-12 Fyra dalsteg, höger, vänster, höger, vänster.
 13-16 Omdansning medsols springsteg.
 1-16 Tur 1 B Premiärs kavaljerer dansar lika med tur 1 A.
 Sekondsidan dansar samtidigt dalsteg och hambo med platsbyte.
 Upprepas 3 gånger.
 17-32 Tur 1 C Sekondsidas damer dansar lika med tur 1 A.
 17-32 Sekondsidas kavaljerer dansar lika med tur 1 B.
 Premiärsidan dansar samtidigt dalsteg och hambo, med platsbyte.
 Upprepas 3 gånger.
 1- 4 Tur 2 Premiärsidan fyra dalsteg mot varandra.
 5- 8 Med höger pekfinger höter 4 gånger.
 9-14 Två ringar (kringelfattning) omdansar med 6 mazurkasteg.
 15-16 5 springsteg bakåt, halt, utgångsplats.
 1-16 Sekondsidan upprepar dalsteg, höter, omdansar och springsteg.
 17-20 Tur 3 Kavaljer höger knäfall, dam motsols runt sätter sig på kavaljerens högra knä.
 21-24 Damerna klappar i takt med musiken.
 25-32 Damernas ring medsols, kavaljererna klappar.
 17-24 Tur 4 Paren i samtliga hörnor höger kors med tumgrepp.
 25-32 Upprepas med vänster kors.
 1- 8 Tur 5 Stor ring motsols.
 9-16 Stor ring medsols.
 1-32 Dalsteg och hambo med platsbyte å samtliga sidor.

Engelska för tre par

UTGANGSSTÄLLNING: Utgångsställning och numrering enligt skiss.

FRONT

Engelska för tre
par, utgångs-
ställning

FÄTTNING: Kavaljeren ledig hand i sidan, damen nyper i kjolen.

Skälet: Kavaljeren löst hängande armar, damen nyper i kjolen.

Figuré: Kavaljeren korslagda armar över bröstet, damen nyper i kjolen.

STEG: Lätta, mjuka gångsteg, engelska steg, sidsteg, hoppsteg samt särskilt beskrivna figurésteg.

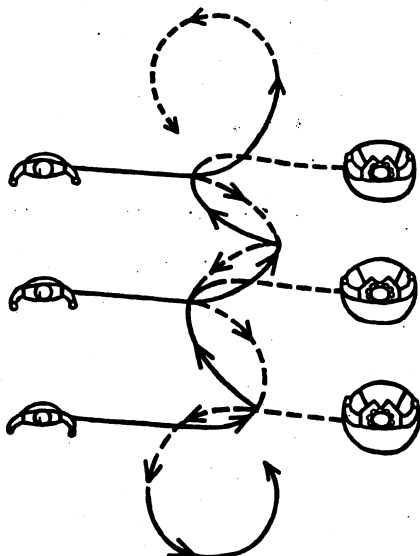
TUR 1

Stjärnan (högerkors). Andra och tredje parets damer går rakt fram och framför egen kavaljer under vändning ett halvt varv motsols. Kavaljerer och damer bildar nu stjärna, kavaljer med höger tumgrepp. Stjärnan rör sig 8 takter medsols med mjuka gångsteg (1-8). Med handklappning och vändning motsols bildas vänster hands stjärna, hoppsteg tillbaka till utgångsplats där stjärnan upplöses på sista takten så att alla är på sin plats vid reprisens slut (1-8).

TUR 2

Figuré. Damerna dansar engelska steg med början på vänster fot bakom. Kavaljererna figurerar samtidigt växte vi på så sätt att höger fot föres fram med sidan av foten i golvet så att sulan blir synlig (9-16), med handklapp och gångsteg, vänster, höger, vänster och höger intill, går paren mot och förbi varandra till vänster och vänder sig medsols upp

på varandras platser (9-10). Damens engelska steg och kavaljerens figurésteg upprepas, inget platsbyte (11-16).

FRONT

Engelska för tre par Skålet

TUR 3

Skålet. Dansarna står nu med vänster sida mot varandra och dansar fyra sidsteg mot egen dam resp. kavaljer så de kommer rygg om rygg. Därefter gör kavaljer 1 och 2, dam 2 och 3 vändning åt vänster på 4:e steget. Kavaljer 3 och dam 1 gör ej någon vändning, de skall fortsätta på rundan ytterligare 4 steg med vändning på 4:e steget. Övriga dansar därefter med sidsteg och vändning på vartannat steg utom när de kommer till ringarna, då de skall göra vändning på 6:e steget. Samtliga skall stanna på utgångsplats.

TUR 4

Lika med tur 2 (9-16, 9-16).

TUR 5

Lika med tur 3 (1-8, 1-8).

TUR 6

Lika med tur 1 (9-16, 9-16).

DETALJBESKRIVNING AV SKÄLET

Skiss 2 visar ställningen vid början av skälet. Efter 4 steg står alla något förbi varandra rygg mot rygg. På 4:e steget skall alla utom kavaljer 3 och dam 1 göra vändning motsols (åt vänster).

Under nästa två steg skall kavaljer 1 och dam 2 mötas rygg mot rygg, samt kavaljer 2 och dam 3 detsamma. Kavaljer 3 och dam 1 fortsätter på rundan. Samtliga skall göra vändning på sista steget utom kavaljer 3 och dam 1.

Under nästa 2 steg skall kavaljer 1 och dam 3 mötas. Kavaljer 2 och dam 2 skall börja på rundan (6 steg utan vändning). Kavaljer 3 och dam 1 skall vara färdiga med rundan (vändning på 6:e steget).

Under nästa 2 steg skall kavaljer 1 och kavaljer 3 samt dam 1 och dam 3 mötas. Par 2 fortsätter på rundan.

Under nästa 2 steg skall kavaljer 3 och dam 1 mötas. Kavaljer 1 och dam 3 börjar på rundan. Par 2 är färdiga med rundan (vändning på 6:e steget).

Under nästa 2 steg skall kavaljer 2 och dam 1 samt kavaljer 3 och dam 2 mötas. Kavaljer 1 och dam 3 fortsätter på rundan.

Rätt indelning i »Engelska för tre par» blir följande (+ = vändning).
Kavaljer 1 och dam 3 = $4+2+2+2+2-4+2+2+2+2-4-4 = 32$ steg.

Kavaljer 2 och dam 2 = $4+2+2-4+2+2+2+2-4+2+2-4 = 32$ steg.

Kavaljer 3 och dam 1 = $4-4+2+2+2+2-4+2+2+2+2-4 = 32$ steg.

Samtliga gör 8 vändningar och dansar 32 sidsteg.

Takt

1- 8	Tur 1	Stjärna, medsols.
1- 8		Stjärna, motsols.
9-16, 9-16	Tur 2	Figuré och platsbyte.
1- 8, 1- 8	Tur 3	Skälet.
9-16, 9-16	Tur 4	Figuré och platsbyte.
1- 8, 1- 8	Tur 5	Skälet.
9-16	Tur 6	Stjärna, medsols.
9-16		Stjärna, motsols.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Dansen är upptecknad i Hunnebostrand på Sotenäset. Den lär ha förekommit där och på andra platser utmed kusten sedan mitten av 1700-talet och har sannolikt rönt inflytande från de många skottar som »invaderade» kusten under den stora sillrushen vid nämnda tidpunkt. Det i dansen ingående »engelska» steget förekommer i ett flertal danser från olika landsändar. Dansen lär även ha förekommit för 2 eller 4 par. Uppgifterna om dansen har bl. a. lämnats av A. Svensson, född 1862, i Gideröd, Askums socken i Bohuslän.

Fjällnäspolska

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis på två parallella mot fronten vinkelräta och mot varandra vända linjer, omkring fyra stegs avstånd mellan linjerna.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning) och slutan fattning nr 2 (hambofattning), slutan fattning nr 3 (dubbel midjefattning) och slutan fattning nr 4 (dubbel handfattning).

STEG: Springsteg, dalsteg, utslagssteg, blekingsteg, klacksteg, klack- och tåsteg.

TUR 1

Med noga iakttagen rättning linjevis dansar samtliga par med början på vänster fot tre små springsteg fram mot varandra (1) och gör halt (2) med höger fot intill den vänstra, därefter gör alla höger dalsteg och vänster dalsteg (3-4), så åter tre små springsteg, nu med början på höger fot, fram mot varandra (5) och halt (6) med vänster fot intill den högra, samt därefter vänster dalsteg och höger dalsteg (7-8). Linjerna har nu hunnit fram mot och i omedelbar närhet av varandra. Paret tar slutan fattning nr 4, fortsätter dalstegen mot varandra med vänster dalsteg, höger-vänster-höger dalsteg (9-12). Kavaljeren släpper damens händer och alla dansar med början på vänster fot och med händerna i sidorna tre små springsteg till vänster och förbi var-

andra i linjernas längdriktning (13) samt gör utslagssteg (14). Kavaljererna rygg om rygg, ett litet stycke från sin egen dam, alla gör ett hastigt hopp helt om på stället medsols och gör två utslagssteg (15-16), dansar så ånyo tre något längre springsteg med början på vänster fot, till vänster förbi varandra (17) samt gör utslagssteg rygg om rygg (18), hoppar därefter som nyss helt om på stället medsols och gör två utslagssteg mot varandra (19-20). Kavaljererna fattar med vänster hand sina damers högra hand och paren springer med noga iakttagen rättning linjevis tillbaka till utgångsställningen på samma sätt som i turens början, d. v. s. tre små springsteg med början på vänster fot och halt på höger samt höger dalsteg och vänster dalsteg (21-24) och därefter tre små springsteg med början på höger fot och halt på vänster samt vänster dalsteg och höger dalsteg (25-28). Vid turens slut kommer alltså linjerna att befinna sig på samma plats som vid turens början, men vändande varandra ryggen.

TUR 2

Med en vändning vrider sig kavaljeren motsols på höger fotsula och damen medsols på höger fotsula helt om, så att linjerna blir vända mot varandra, varvid kavaljeren med höger hand fattar sin dams vänstra hand. Alla för omedelbart efter vändningen sin vänstra fot något i kors över den högra och låter för ett ögonblick kroppstyngden överflyttas på den framflyttade foten, stiger så ett kort steg tillbaka på den högra foten samt flyttar vänstra foten något snett framåt vänster med kroppstyngden vilande på denna fot (1). Stiger med högra foten något i kors över den vänstra och låter då för ett ögonblick kroppstyngden vila på denna fot, stiger därefter ett kort steg tillbaka på vänster fot och flyttar den högra foten något snett framåt åt höger (2), dansar så tre små trampsteg (obs. ej sparksteg) på stället, med början på vänster fot (3) och halt på höger (4). Upprepas, men med början åt vänster med höger fot (5-8). Linjerna har nu ånyo såsom i första turen kommit fram mot och i omedelbar närhet av varandra. Kavaljerer och damer släpper nu varandras händer och sätter dem i sidan samt vänder sig helt om på sådant sätt att kavaljeren under vändning på vänstra fotsulan genom flyttning av den högra foten framåt med klacken i golvet under två tredjedels takt och tillbaka med tåspetsen i golvet under en tredjedels takt, fyra gånger efter varandra, liksom

delar upp helomvändningen motsols i fyra perioder, samtidigt som damerna på samma sätt under vändning på högra fotsulan under fyra fram- och tillbakaflyttningar av vänstra foten vänder helt om medsols (9-12). Linjerna dansar nu bort från varandra till utgångsställningen, kavaljererna med vänster hand hållande sina damers högra hand med alldeles samma steg som nyss mot varandra (13-20). Vid denna turs slut kommer linjerna åter att befinna sig vid utgångsställningen, vändande varandra ryggen.

TUR 3

Paren tar slutan fattning nr 4 och dansar höger blekingsteg (21), vänster blekingsteg (22), höger-vänster-höger blekingsteg (23), vänster blekingsteg (24). Upprepas (25-28). (Obs. Alla dessa blekingsteg skall ske i linjernas längdriktning). Med bibehållen fattning dansar paren höger och vänster dalsteg, varvid de dansande drar sig något åt höger (21-22), efter en vändning åt vänster höger-vänster dalsteg, men nu med dragning åt vänster (23-24). Upprepas åt höger och vänster (25-28).

TUR 4

Linjerna dansar linjevis fyra dalsteg, med början på höger, fram mot varandra (29-32), varvid iakttages att vid höger dalsteg såväl kavaljer som dam för den högra handen lätt böjd över pannan från vänster till höger, som när man skuggar för solen, vid vänster dalsteg på samma sätt med vänstra handen. Den lediga handen hålles i sidan. När linjerna på det fjärde dalsteget kommit i omedelbar närhet av varandra, fattar kavaljererna med slutan fattning nr 3 de i andra linjen kommande damerna och vänder dessa framför sig på tre steg, ett helt varv medsols (33), samt stannar med markering med båda fötterna i golvet (34). Sedan skjuter kavaljeren damen ifrån sig och alla springer med början på vänster fot tre springsteg baklänges till plats (35) samt gör utslagssteg (36). Upprepas (29-36).

TUR 5

Sex klacksteg med tittut börjande åt höger (21-26), varefter kavaljeren med bibehållen fattning för sin dam ett helt varv runt medsols med sex små springsteg (27-28). Upprepas (21-28).

TUR 6

De dansande intager utgångsställning, halft vändande varandra ryggen. Ledig hand i sidan. Alla flyttar nu, kavaljeren vilande på vänster och dam på höger fot, den andra foten ömsevis framåt med klacken i golvet under två tredjedels takt tillbaka med tåspetsen i golvet under en tredjedels takt, under det att kavaljeren med högra handens pekfinger och rörels av högra handen och armen i takt med musiken vinkar åt de i andra linjen mitt emot stående damerna. Sedan kavaljeren utfört sex på varandra följande vinkningar (29-34), vänder kavaljerer och damer med sex springsteg ett helt varv. Kavaljeren motsols och damen medsols, så att de står med ryggarna halvt vända mot varandra (35-36). Upprepas i sin helhet (29-36), men så att damen i stället med sin vänstra hand vinkar till de i andra linjen stående kavaljererna och vändningen under takterna (35-36) blir endast ett halvt varv. Effekten av denna tur brukar man höja genom att damen under kavaljerens vinkningar med huvudgester, miner och blickar gör antydning om att hon för den egna kavaljerers skull ej vågar besvara den gjorda inviten, hur inbjudande den än kunde vara, och kavaljeren gör likadant under damens vinkningar.

TUR 7

Med slutet fattning nr 2 dansar paren hambo, varvid de under omdansningen kommer att dansa i en ring med samma inbördes ordning som vid dansens början (29-36).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Denna dans tillägnades Fjällnäs senatorium av Philochoros, Uppsala, vid turnén i slutet av 1800-talet genom en av dess medlemmar. Musiken är en känd dalpolska.

Takt

1- 2	Tur 1	Springsteg linjevis mot varandra.
3- 4		Höger, vänster dalsteg.
5- 6		Ater springsteg framåt.
7- 8		Vänster, höger dalsteg.
9-12		Parvis vänster, höger dalsteg, upprepas.
13-14		Springsteg till vänster förbi, utslagssteg.
15-16		Medsols vändning två utslagssteg.
17-20		Ater springsteg förbi till vänster, utslagssteg, upprepas.

- 21-28 Linjevis tillbaka, springsteg och dalsteg upprepas.
1- 4 Tur 2 Under hastig vändning övergångssteg åt höger och vänster, tre trampsteg.
5- 8 Övergångssteget upprepas vänster, höger tre trampsteg, vila.
9-12 4 klacksteg, kavaljer motsols, dam medsols.
13-20 Övergångsstegen linjevis till utgångsplatsen.
21-28 Tur 3 Parvis blekingsteg höger-vänster, vänster-h-v-h-v upprepas.
21-28 Parvis dubbla dalsteg höger, vänster.
29-32 Tur 4 Linjevis mot varandra, 4 dalsteg med skuggning.
33-34 Omdansning med motsvarande, tre springsteg, ralt.
35-36 3 springsteg tillbaka till plats, utlagssteg.
29-36 Upprepas.
21-26 Tur 5 Kavaljeren bakom dam, 6 klacksteg med tittut.
27-28 Medsols runt 6 springsteg med bibehållen fattning.
21-28 Upprepas.
29-32 Tur 6 Halvt vända från varandra, 6 klacksteg med vinkningar.
35-36 Vändning helt om, kavaljer motsols, dam medsols.
29-36 Upprepas.
21-23 Tur 7 Hambo.

Fria valen

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant.

FATTNINGAR: Ringfattning. Sluten fattning nr 4 (dubbel handfattning). Arm i arm. I figuré: Kavaljer hängande armar, dam nyper i kjolen.

STEG: Hoppsteg. Gångsteg.

TUR 1

Alla paren bildar ring och dansar med början på vänster fot hoppsteg först medsols (1-8) därefter motsols (1-8).

TUR 2

Var och en figurerar på stället för sin egen dam eller kavaljer med hoppsteg (9-16).

TUR 3

Lika med tur 1. Under turen går en av kavaljererna in i ringen, bjuder

upp en av damerna och dansar med henne i ringen med hoppsteg och sluten fattning nr 4. Härvid brukar ofta förekomma ett skämt, man låtsas bjuda upp en men ångrar sig och vänder sig plötsligt mot en annan och svänger om med henne (1-8, 1-8).

TUR 4

De inuti ringen dansande återvänder till sina ursprungliga platser, och figuré utföres lika med tur 2 men till annan musik (17-24). Dansen fortsätter på liknande sätt enligt tur 2 och 3 till dess alla kavaljerer bjudit upp. Sedan är det damernas tur att bjuda upp och de begagna nu tillfället att hämnas och göra samma skämt vid uppbudningen. Allt för ofta bör detta dock ej förekomma, ty då förlorar skämtet sin udd. (Till tur 4 användes omväxlande musik 9-16 och 17-24).

TUR 5

Till slut spelas marschen två gånger och då promenerar paren arm i arm motsols.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Upptecknad av Gerda Runnquist-Jakobson.

Fryksdalsdans

UTGANGSSTÄLLNING: Jämna antal par på två kolonner vända mot fronten, paren i jämnhöjd sidledes.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Slutens fattning nr 3 (dubbel midjefattning). Slutens fattning nr 4 (dubbel handfattning).

STEG: Hoppsteg, klacksteg, blekingsteg, springsteg. Vid omdansning hoppsteg.

TUR 1

Parerna dansar med början på ytterfot, två hoppsteg framåt (med liten obetydlig vändning mot och från varandra), åtföljda av tre springsteg och gör på sista steget helomvändning inåt samt tar ny handfattning (1-2). Detta upprepas fast kavaljer och dam nu vänder sig mot varandra

och tager sluten fattning nr 4 (3-4). Paren på utgångsplats. Mot fronten utföres nu på fyra hoppsteg två pannkaksvändningar (5-6), varefter om-dansning sker på stället ett och ett halvt varv, så att paren står vända från fronten 7-8). Hela turen upprepas (1-8). Utgångsställning nu in-tagen.

TUR 2 A

Kavaljer och dam gör mot egen dam resp. kavaljer växelvis två klack-och tåsteg, kavaljer börjar med innerfot och samtidigt två svängningar utåt-uppåt med inre hand och »tumme upp» i axelhöjd (9-10). Kaval-jer och dam dansar om med hoppsteg var för sig ett varv medsols så att de byter plats (11-12).

TUR 2 B

Nu upprepas A men innerfot och hand gör rörelsen (13-16).

Fryksdalsdans
tur 2 klack och tå

TUR 2 C

A upprepas (9-12) och därefter omdansas med fyra steg medsols och fyra steg motsols så att paren mot slutet av turen bildar ring, kavaljererna vänder motsols och damerna medsols (13-16).

TUR 3

Ringen rör sig motsols ett varv med hoppsteg. På fyra steg dansar damen, under det hon med båda händerna nyper i kjolen, medsols två varv, medan kavaljeren med vänster hand i sidan och med höger hand vidrörande damens vänstra axel underlättar omdansningen. Därpå omdansas parvis två varv medsols (17-20). Upprepas tre gånger (21-24, 17-24). Efter sista omdansningen har paren nått utgångsplats, fast de nu står på linje vända mot varandra parvis och har tagit slutet fattning nr 4.

TUR 4

På en takt göres två blekingsteg, höger och vänster samt ytterligare en takt tre blekingsteg, varefter kolonnerna med möte åt vänster byter plats med sex springsteg (1-4) och omdansar ett varv medsols och ett varv motsols (5-8). Upprepas dock så att vänstra kolonnens par efter omdansningen medsols omdansar endast ett halvt varv motsols, d. v. s. damlinjerna kommer därmed att stå innanför kavaljerlinjerna, alla vända mot fronten (1-8).

TUR 5

Klacksteg och handrörelser som i andra turen (9-10). Dam i vänstra kolonnen fattar med vänstra hand motstående kavaljers i högra kolonnen ytterhand med löst grepp, under det hon med början på innerfot (höger), som hon isätter i kors över den vänstra, gör fyra hoppsteg i »ruta» framför och runtom kavaljer med fattningen bibehållen. Paret är hela tiden vänt mot fronten (11-12). Damen står nu i högra kolonnen, upprepar klacksteg och handrörelse (13-14) och fattar med höger hand egen kavaljers högra hand och gör fyra hoppsteg, med början på vänster, som sättes i kors över den högra, runt kavaljeren och har så kommit till utgångsplatsen (15-16). Hela turen upprepas (9-16). Damerna i högra kolonnen dansar samtidigt med förflyttning först åt höger därefter till utgångsplats. Obs. dam som förflyttar sig åt vänster dansar bakom den dam som rör sig åt höger.

Kavaljer i högra kolonnen fattar - efter klacksteg och handrörelse (9-10) kommande dams vänstra hand med egen vänster, som han för över sitt huvud, gör fyra hoppsteg genom att först isätta högra foten bakåt-inåt höger, därefter vänstra foten i kors över den högra, högra foten i kors över den vänstra och vänster fot bakåt-utåt vänster (11-12). Upprepas (13-16, 9-16). Genom denna rörelse kan paren utan svårighet medhinna hela rutan. Kavaljeren i vänstra kolonnen börjar rutan med vänstra foten bakåt-inåt vänster, därefter högra foten i kors över den vänstra, vänstra foten i kors över den högra samt högra foten bakåt-utåt höger.

TUR 6

Kavaljer med armarna korslagda och damen nypande i kjolen dansar med hoppsteg fyra rutor i likhet med vad i femte turen beskrivits, fast damen nu ej byter kolonn utan varje par kretsar om för sig under hela turen vänt mot fronten (17-24).

TUR 7

Paren omdansar medsols i ring, som rör sig motsols till reprisens slut (17-24).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Upptecknad av Johan Larsson, Gagnef.

Takt

1- 2	Tur 1	2 hoppsteg, 3 springsteg parvis framåt, vändning.
3- 4		Upprepas till utgångsplatsen, slutan fattning nr 4.
5- 6		2 pannkaksvändningar framåt.
7- 8		Omdansning medsols, stannar vänd från froten.
1- 8		Upprepas till utgångsplatsen.
9-10	Tur 2	Klack och tåsteg samt armrörelser parvis.
11-12		Platsbyte medsols, hoppsteg.
13-16		Upprepas till egen plats.
9-12		Upprepas.
13-16		Omdansning 4 hoppsteg medsols, 4 hoppsteg motsols.
		Stannar i ring, kavaljer motsols, dam medsols.
17-20	Tur 3	Kavaljer 4 hoppsteg framåt, dam 4 hoppsteg runt medsols.
21-24, 17-24		Omdansning parvis, slutan fattning nr 3.
		Upprepas 3 gånger, utgångsplats, slutan fattning 4.

1- 4	Tur 4	5 blekingesteg, 6 springsteg, platsbyte.
5- 8		Omdansning medsols och motsols.
1- 8		Upprepas till egen plats. Alla vända mot fronten, kavaljeren ytterst.
9-16, 9-16	Tur 5	Lika med tur 2 men med dambyte.
17-24	Tur 6	Lika med tur 5 men utan handfattning.
17-24	Tur 7	Omdansning i ring parvis efter varandra.

Fryksdalspolska

UTGANGSSTÄLLNING: Två parallella, mot fronten vinkelräta och mot varandra vända linjer, två par i varje linje, omkring fyra stegs avstånd mellan linjerna. Öppen fattning nr 1. Prens nummerordning är, från fronten sett och räknat i linjen till vänster 1 och 2 samt i linjen till höger 3 och 4, första och tredje paren står således främst.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Sluten fattning nr 6 (liksidig fattning).

STEG: Fryksdalssteg, springsteg med början på vänster fot, sparksteg och klacksteg med tittut. Omdansning sker alltid med fryksdalssteg.

TUR 1

Paren 1 och 2, 3 och 4 vänder sig mot varandra, båda paren tar i ring och dansar ett varv med fryksdalssteg (1-4). Paren bildar kors med höger tumgrepp och alla fyra fattar med vänster hand om framförvarandes högra arm vid armbågsvecket och dansar ett varv (5-8), varefter paren omdansar till egna platser (9-16). Tredje och fjärde paren dansar samtidigt på liknande sätt.

TUR 2

A. Damerna dansar med sex springsteg över till de mitt emot varande kavaljererna och fattar vid mötet motstående dam med höger hand och sedan mitt emot stående kavaljers vänstra hand med egen vänster och föres av kavaljeren ett varv runt samt stannar tätt framför och vänd ifrån kavaljeren, händerna i sidorna (1-4). Efter att ha stått stilla under takterna 1-2 fattar kavaljeren med vänster hand den till honom kommande

damens vänstra hand samt lägger sin högra hand om damens midja och för henne med springsteg på stället ett varv runt motsols (3-4). Paren gör fyra klacksteg med tittut, börjande åt höger (5-8). Damerna dansar tillbaka till egna kavaljerer på samma sätt som beskrivits i början på denna tur, men stannar framför och vända åt dem (9-12), varefter paren omdansar på egen plats (13-16).

B. Upprepande av A, varvid kavaljererna och damerna byter roller, dock att kavaljeren under klackstegen med tittut håller armarna i kors över bröstet (1-16).

TUR 3

Paren tar linjevis varandra i hand och båda linjerna dansar med sex springsteg emot varandra, varvid linjernas flyglar sammanknytes (1-2). Med sex steg dansar paren bakåt så att de bildar ring (3-4), på sex steg slås ringen ihop parallellt med fronten (5-6), på sex steg åter i ring (7-8), med sex steg slås ringen ihop vinkelrätt mot fronten (9-10), med sex steg ånyo ring (11-12), varefter paren omdansar till egen plats (13-16). Då flera par i olika grupper samtidigt dansar, varvid samtliga första och andra par bildar en linje och likaså tredje och fjärde paren, bör för utrymmets skull varannan grupp göra sammanslagningarna vinkelrätt mot bredvidstående grupp.

TUR 4

Damerna dansar med springsteg, kvarhållande i vänster hand sina kavaljerers högra händer, in mot varandra och fattar varandras högra handled och tar korsfattning. Korset rör sig med springsteg medsols (1-8), varefter kavaljererna med markering på vänster fot svänger sina damer ett halvt varv motsols och samtidigt fattar varandras händer och bildar kors. Korset rör sig motsols (9-16), varefter paren omdansar till egen plats (9-16).

TUR 5

Tredje och fjärde paren vänder sig, efter markering med vänster fot, mot fronten, bildar port och gör sparksteg, medan första och andra paren, efter markering med vänster fot, bildar sladd, som av första parets dam drages igenom portarna. Då andra parets kavaljer dansar igenom

tredje paret port förenar han detta par med sladden genom att med vänster hand fatta tredje paret dams högra hand och tredje paret kavaljer förenar sedan i sin ordning på liknande sätt fjärde paret med sladden. Första paret dam leder emellertid, då hon dansar igenom fjärde paret port, sladden över åt andra paret plats, första och andra paren stannar på egna platser, vänder sig mot fronten med sparksteg och bildar port, som tredje och fjärde paren i sladd dansar igenom. Tredje paret dam leder sladden vidare över tredje paret plats, där paret, svängande åt vänster, vänder sig mot fronten och med sparksteg bildar port, fjärde paret dansar igenom denna och bildar i sin ordning port med sparksteg, och samtliga paren avvaktar i denna ställning under sparksteg första reprisens slut. Paren omdansar på egen plats (1-16, 9-16). Musik för fyra par (1-16, 9-16), för åtta par (1-8, 9-16, 1-8, 9-16).

TUR 6

A. Första och andra paren tar i ring, likaså tredje och fjärde paren, och dansar med tre fryksdalssteg ett varv (1-3) varpå andra och tredje paret kavaljerer, vilka kommit tätt bakom varandra, under ett fryksdalssteg vänder sig ett halvt varv åt höger, hastigt svänger sina damer bakåt och närmar sig kvarstående paret på motsatt sida (4).

B. Första och tredje paren ringdansar ett halvt varv, samtidigt med att andra och fjärde paren ringdansar ett varv, allt med tre fryksdalssteg (5-7), varefter tredje och fjärde paret kavaljerer, som kommit tätt bakom varandra, på nyss beskrivet sätt svänger över sina damer till motsatta sidan (8).

C. Första och fjärde paren ringdansar ett halvt varv, medan andra och tredje paren ringdansar ett varv, allt med tre fryksdalssteg (9-11), varefter andra och fjärde paret kavaljerer svänger över sina damer till motsatta sidan (12).

D. Första och andra paren ringdansar ett och ett halvt varv, tredje och fjärde likaså, allt med fyra fryksdalssteg (13-16), varefter samtliga paren omdansar till egen plats (9-16).

Som stöd för minnet till tur 6 kan användas:

- 1:an behåller sin plats under hela turen
- 2:an svänger, plats, svänger
- 3:an svänger, svänger, plats
- 4:an plats, svänger, svänger.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Fryksdalspolskan synes tillhöra de över hela landet kända slängpolskorna, som i vissa trakter utvecklats till fyrpolska eller som den också kallas fyrmannadans. En äldre man i Fryksdalen har omtalat att han i sin ungdom dansat en polska som liknade de första turerna i Fryksdalspolskan. Han kände däremot ej till de senare turerna.

Takt

1- 4	Tur 1	Små ringar, ringfattning, fryksdalssteg.
5- 8		Kors med höger tumgrepp.
9-16		Omdansning parvis, slutna fattning nr 6.
1- 4	Tur 2	Dam höger hands kedja över till motstående kavaljer.
5- 8		4 klacksteg med tittut, springsteg.
9-12		Dam kedja tillbaka till egen kavaljer.
13-16		Omdansning parvis.
1-16		Upprepas av kavaljeren.
1- 2	Tur 3	6 springsteg linjevis mot varandra.
3- 4		6 springsteg bildar ring.
5- 6		6 springsteg parallella linjer med fronten.
7- 8		6 springsteg åter ring.
9-10		6 springsteg vinkelrätt mot fronten.
11-12		6 springsteg åter ring.
13-16		Omdansning parvis till utgångsplatsen.
1- 8	Tur 4	Dam höger korsfattning, springsteg medsols.
9-16		Kavaljer höger korsfattning springsteg motsols.
9-16		Omdansning parvis.
1- 8	Tur 5	Kavaljersidan bildar port, damsidan dansar sladd igenom.
9-16		Damsidan bildar port, kavaljersidan dansar sladd igenom.
9-16		Omdansning parvis.
1-16	Tur 6	Små ringar, svängningar.
9-16		Omdansning parvis.

Fyrmannadans

UTGANGSSTÄLLNING: Två parallella, mot fronten vinkelräta och mot varandra vända linjer, omkring fyra stegs avstånd mellan linjerna. Dansen kan utföras av hur många jämna antal par som helst. Indelning till 1-2, 1-2 o. s. v. görs linjevis och alla 1:or dansar först, sedan alla 2:or.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Sluten fattning nr 4 (dubbel handfattning). Livfattning.

STEG: Östgötasteg.

TUR 1

Paren dansar fram mot varandra samt bildar ring, som hastigt rör sig medsols (1-8). Alla gör under ett östgötasteg och med handklappning en hastig vändning ett helt varv runt på stället motsols samt bildar kors med höger hand och lägger den vänstra handen på den framförvarandes högra armbågsveck (1). Dansen fortsätter under denna fattning repri- sen ut (2-8).

TUR 2

Alla gör under ett östgötasteg och med handklappning en hastig vändning ett helt varv motsols på stället (9), kavaljererna tar, rörande sig medsols, slutan fattning nr 4 och damerna likaså över kavaljerernas händer, varefter damerna lyfter händerna över kavaljerernas huvuden och bakom deras ryggar och kavaljererna för på liknande sätt sina händer bakom damernas ryggar (10-12), samt dansar med denna fattning (13-16, 9-16). Under de sista åtta takterna ökas tempot något. Hela dansen upprepas nu av 2:orna (1-8, 1-8, 9-16, 9-16).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Det kan utan överdrift sägas, att denna enkla, hurtiga och vackra dans är en av våra allra äldsta och mest utbredda danser och en direkt fortsättning på slängpolskan, som dansades endast av ett par. En gammal jordbrukare i Kisatrakten berättade vid ett besök hos honom, »att man förr dansade parvis, men sedan Schaspolskan kom i svängen, var det fyra i dansen». Samma mans uppgifter om Schaspolskan visade sig vara vad vi kallar Fyrmannadans med östgötasteg.

Till dansen har använts ett stort antal melodier, anpassade efter orsaken till sammankomsten, såsom brudpolska, färdpolska, gubb- och gumpolska, och det finns ännu, enligt en berättelse från annat håll, gamlingar, som vid riktiga gillen och kalas kan taga ihop till en »sjudundrande slängpolska» fyra och fyra. Stegen har varierat något, beroende på om dansen gått medsols eller motsols. Det var endast de skickligaste som dansade åt båda hållen. De steg som använts för medsols omdansning har i alla kontrollerade fall varit östgötasteg.

Fyrtur

UTGANGSSTÄLLNING: Två par, stående mitt emot varandra.

FATTNINGAR: Ringfattning. I figuré har kavaljer hängande armar och dam nyper i kjolen.

STEG: Gångsteg, hoppsteg.

TUR 1

Paren bildar ring och dansar med början på vänster fot gångsteg medsols (1-8), därefter motsols (1-8).

TUR 2

De dansande släpper varandras händer och figurerar med hoppsteg, oberoende av egen dam eller kavaljer, mot motstående paret (dam mot kavaljer) (9-12), varefter de dansar emot och förbi varandra, intagande varandras plats (13-16). Det föregående upprepas men kavaljeren nu till höger om sin dam och alla återvänder till sina platser (9-16).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Dansen som härstammar från Skåne är upptecknad av Gerda Runnquist-Jakobson.

Fyrtur från Luggude härad

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i slutan ring, jämnt antal par som indelas 1-2. Medsols.

FATTNINGAR: Ringfattning. Slutna fattning nr 4 (dubbel handfattning). Vid figuré håller damen i kjolen, kavaljeren har löst hängande armar.

STEG: Gångsteg och sparksteg.

TUR 1

Alla bildar ring och dansar med början på vänster fot (32) gångsteg medsols (1-8, 1-8), motsols (9-16, 9-16).

TUR 2

A. Par 1-2 bildar små ringar och dansar med gångsteg åtta takter medsols (1-8), motsols (1-8), och stannar med första parets kavaljer och andra parets dam med ryggen mot ringens mitt, andra parets kavaljer och första parets dam med ansiktet mot ringens mitt.

B. Figuré. Alla släpper händerna och paren vänder sig mot varandra.

Varje par gör sparksteg mot varandra med början på vänster fot (9-12), alla klappar i händerna, tar slutan fattning nr 4, omdansar med gångsteg ett varv medsols (13-16). Kavaljererna gör vänster och damerna höger om. Figuré och omdansning upprepas nu av kavaljer nr 1 mot dam nr 2 och kavaljer nr 2 mot dam nr 1. Omdansning sker nu motsols (9-16).

TUR 3

Kavaljererna fattar varandras högra händer, damerna likaså, men ovanpå kavaljerernas, och dansar med gångsteg medsols (1-8), vänder medsols och går motsols med vänsterhandsfattning (1-8). Figuré som tur 2 B (9-16, 9-16).

TUR 4

Kavaljererna tar höger tumgrepp och lyfter händerna högt upp, damerna fattar med höger hand framförståendes högra handled underifrån och dansar med gångsteg medsols (1-8), vänder medsols och går motsols. Fattning med vänster hand (1-8). Figuré som tur 2 B (9-16, 9-16).

TUR 5

Kavaljererna tar slutan fattning nr 4, damerna likaså, men under kavaljerernas händer och dansar med gångsteg medsols (1-8). Kavaljererna lyfter armarna över damernas huvuden och sänker dem bakom deras ryggar. Kavaljererna böjer sig, damerna sätter sig på kavaljerernas armar och håller armarna om ryggen på kavaljererna, som nu bär damerna på sina armar. Ringen går i denna tur fortfarande medsols (1-8). Figuré som tur 2 B (9-16, 9-16).

TUR 6

Kavaljer nr 2 drar upp småringarna till en stor ring och turen fortsätter i likhet med tur 1 (1-8, 1-8, 9-16, 9-16).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Här beskrives fyrturen sådan den dansades 1870-1898 i Filborna, Helsingborg landsförsamling, Luggude härad, Skåne. Folkdansens Vänner i Helsingborg har upptagit dansen på sitt program, sedan det genom efterforskning klarlagts, att densamma hör till folkdanserna. Upplysningar om dansen har lämnats av lokförare Rönnerberg och hans hustru. I sin ungdom var Rönnerbergs de givna ledarna för denna dans vid festliga tillfällen och de mindes den mycket väl. Fru Rönnerberg är född i Filborna och kommer ihåg dansen från 1870 och på Rönnerbergs bröllop år 1882 i Filborna dansades bland andra danser även Fyrtur. Sista gången de med säkerhet kunde minnas att Fyrturen dansats var 1898. Även från andra håll har ingått meddelanden om att Fyrturen förekommit. Fru Petronella Nilsson, bosatt i Helsingborg, mindres dansen från omkring 1865, då den dansades vid festliga tillfällen i Barkåkra socken i närheten av Ängelholm. Sista turen kunde fru Nilsson inte minnas, men däremot var övriga turer enligt hennes minne lika med Fyrturen i Filborna. Fru Nilsson sade vidare, att musik ej alltid fanns att tillgå, »utan vi sjöng en ramsa, men på samma melodi». Uppt. av Ture Wallin.

Takt

1- 8, 1- 8	Tur 1	Stor ring medsols.
9-16, 9-16		Stor ring motsols.
1- 8	Tur 2	Små ringar medsols.
1- 8		Små ringar motsols.
9-12		Figuré, vänster sparksteg mot egen.
13-16		Omdansning medsols.
9-12		Figuré, vänster sparksteg mot vis a vis.
13-16		Omdansning motsols.
1- 8	Tur 3	Höger handfattning medsols.
1- 8		Vänster handfattning motsols.
9-16, 9-16		Figuré, omdansning lika med tur 2.
1- 8	Tur 4	Höger tumgrepp medsols.
1- 8		Vänster tumgrepp motsols.
9-16, 9-16		Figuré, omdansning lika med tur 2.
1- 6	Tur 5	Ring medsols, slutan fattning nr 4 dam med dam.
7- 8		Kavaljer med kavaljer.
1- 8		Fattning bakom rygg, dam lyftas.
1- 8		Ring medsols.
9-16, 9-16		Figuré, omdansning lika med tur 2.
1- 8, 1- 8	Tur 6	Kavaljer 2 drar upp till stor ring medsols.
9-16, 9-16		Stor ring motsols.

Gustafs skål

UTGANGSSTÄLLNING: Fyra par i fyrkant.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning), ledig hand i sidan. Sluten fattning nr 3 (dubbel midjefattning).

STEG: Gångsteg och omdansningssteg.

TUR 1

Premiärens par går fyra steg med början på ytterfoten mot varandra, bugar sig (1-2) och återvänder baklänges med fyra steg till sin plats (3-4). Sekonden dansar på liknande sätt (5-8). Det hela upprepas (1-8).

TUR 2

Sekondens par bildar port, premiärens kavaljerer går mot den till vänster och deras damer mot den till höger om dem varande porten, kavaljeren fattar mötande dams vänstra hand med egen höger och går med henne genom porten, båda viker därpå av åt var sitt håll mot egen plats (9-12). Kavaljererna klappar ett slag i händerna och paren omdansar med omdansningssteg på egen plats med sluten fattning nr 3 (13-16). Premiären bildar port och sekonden dansar på liknande sätt (9-16). När damen kom igenom porten hände det ofta att en kavaljer som ej deltog i dansen passade på och tog damen och dansade runt med henne. Damens förre kavaljer blev då utan till nästa gång portar bildades, då han kunde taga igen sin dam eller en ny.

TUR 3

Med korsfattning framför vänder sig paren motsols efter varandra och går med början på yttre foten femton steg motsols, varefter de på 16:e steget gör helt om med bibehållen fattning (1-8) och går med början på yttre foten sexton steg medsols tillbaka till sin plats (1-8), där de med sluten fattning nr 3 omdansar med omdansningssteg (9-16, 9-16). På de sista åtta takterna ökas tempot något.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN .

Dansen har utan tvivel sitt ursprung i högestånds-danserna och har hos allmogen varit omtyckt och vida utbredd, kanske mest som sånglek eller sångdans. Här beskrives hur dansen utföres på Skansen. Uppgifter har inkommit från flera platser, särskilt noggranna från Tvååkersbygden i Halland, där man förr allmänt dansade och sjöng:

»Gustafs skål, den bästa skål av alla skålar,

Gustafs skål den bästa skålen är.

Tra-lala - -> o. s. v.

Varifrån tur 3 i dansen kommit är obekant.

Takt

1- 8	Tur 1	Komplimang, premiär och sekund.
1- 8		Dito.
9-16, 9-16	Tur 2	Portar och omdansning.
1- 8, 1- 8	Tur 3	Promenad.
9-16, 9-16		Omdansning.

Huppleken

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: A. i Huppen (huppstegsturen): Kavaljeren fattar med egen vänster damens vänstra hand. Ledig hand i sidan.

Huppleken tur 1 handslaget

Handaftning Huppen

Handslag: När huppturen är slut lägger damen höger hand öppen ovanpå den vänstra, och kavaljeren slår med höger hand ett kraftigt slag i damens högra hand. De släpper med vänster hand och behåller högerhandsfattning. Kavaljeren för damen framför sig, med sin vänstra arm om hennes midja, över till sin högra sida, medan han själv står stilla.

B. Under omdansning: Båda, stående något till vänster om varandra, fattar med höger hand om partners överarm. Kavaljeren fattar med sin vänstra hand damens högra överarm, hon lägger sin vänstra hand i kavaljerens högra armbågsveck med fingrarna något isär riktade inåt-uppåt kavaljerens överarm. Vänstra armarna hålls utanför. Efter handklappning blir fattningen omvänd (spegelbild) mot den förut beskrivna.

C. I kringel: Samtliga sträcker armarna utåt och fattar varandras överarmar. Vid rörelse medsols håller alla högra armen innanför och vänstra utanför, vid rörelse motsols vänstra armen innanför och höger utanför. S. k. armslag utföres genom och alla högerarmar svänges nedåt-bakåt-uppåt och fattning sker ånyo.

D. Under förstegen: Kavaljeren lägger högra armen om damens liv, medan damen med sin vänstra hand fattar kavaljerens överarm vid armbållan. Ytterarmar hängande.

E. I polskan: Kavaljeren lägger höger hand om damens midja och fattar med vänster hand damens högra överarm. Damen fattar med vänster hand kavaljerens högra överarm och lägger sin högra hand på kavaljerens vänstra axel så att underarmen stöder mot hans bröstorg.

STEG: A. I huppen: Huppsteg dansas endast av kavaljeren. Med ett hopp jämfota framåt isättes båda fötterna under någon nigning, efter ett kort hopp isättes vänstra foten samtidigt som högra lyftes högt med krökt knä (knäna i jämbredd). Därefter göres åter ett jämfotahopp åtföljt av ett kort hopp på högra foten, medan den vänstra lyftes. Stegen är alltså: båda, vänster, båda höger o. s. v. De dansande rör sig hela tiden i ring framåt. Under det kavaljeren dansar huppsteg, går damen mjukt och vackert vid hans vänstra sida glatt seende på honom. Hon börjar med höger fot och går med dröjande steg, d. v. s. ett steg för varje takt.

B. Under omdansning: Försteg med början på innerfot, d. v. s. med höger fot under omdansning medsols och med vänster fot under omdans-

ning motsols. Märk att ytterfot ej flyttas förbi innerfot på takt del 3. (Se försteg i stegbeskrivningar.)

C. I kringel: Försteg liksom under omdansning.

D. I kroklek: Springsteg, varunder fötterna föres nära golvet (marken). Sladden bör röra sig jämnt och glidande.

E. Polskesteg: Kavaljeren. När paret fattar till polska, för kavaljeren under påbörjad vändning vänstra foten hastigt framåt i en vid båge och isätter den ett steg framför den högra med någon markering (takt del 1) varpå högra foten sättes bakom den vänstra med en obetydlig och hastig knäböjning (2). Under det kroppstyngden överföres på högra foten vrides denna utåt på klacken, vilken befinner sig i golvet sedan föregående takt del, varefter markering görs med högra fotsulan och vändningen fullbordas (3). Änjo isättes vänstra foten (1) o. s. v.

Damen. Just när polskefattningen tages isätter damen under obetydlig nigning högra tån vid sin vänstra klack (takt del 1), kroppstyngden på vänstra foten, högra foten isättes mellan kavaljerens tåspetsar och vändningen begynner (2), takt del 2 betonas. Med ett litet hopp föres vänstra foten i en halvcirkel framåt och vändningen fortsätter och fullbordas på fotsulan (3).

Förstegen som föregått polskan har ej varit bestämda till antalet. Dansparen har alltså omväxlat var för sig med försteg och polska. Tre försteg kan dock lämpligen inleda polskan i Huppleken. När Huppleken framföres som bröllopsdans skall ett »brudpar» utses. Lämpligen bör brudräkt användas och tärnor och marskalkar vara iförda enhetliga dräkter. När skänklåten till brudparet sjunges, skall brudparet gå runt i ringen och bjuda på förfriskning. Till »värdfolk» utses ett gift par, vilket bjuder på förtäring under dansen, och särskilt när skänklåten till spelmannen sjunges. Då eljest Huppleken dansas utses ett ledarpar i stället för brudpar.

INTAG

Musik: Gånglåt 1. Intåg parvis i kolonn, damen på kavaljerens högra sida, hand i hand med hängande armar. Paren formerar sig så småningom i stor ring vända motsols.

TUR 1

HUPPEN. Musik: Gånglåt 2.

Med början på yttre foten rör sig ringen med gångsteg de sex första tak-

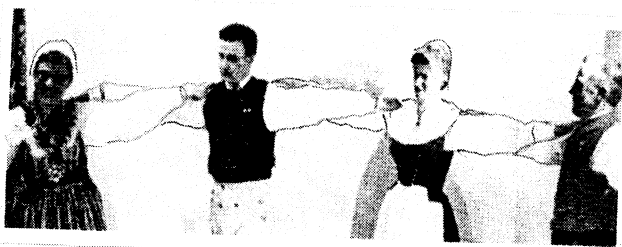
Huppleken tur 1
Huppen

terna (1-6). På tolfte steget för kavaljeren damen över till sin vänstra sida med sin högra hand om hennes midja och ringen fortsätter motsols (1-6). På sjunde taktén börjar kavaljeren göra huppsteg, medan damen går med ett steg på varje takt. Huppstegen fortsätter till gånglåten slut, då tolv sådana har utförts (7-12, 7-12). Musiken gör en kort paus, så att de dansande hinner göra ett handslag och damen föres över till kavaljerens högra sida. Fattningen höger i höger behålles.

TUR 2

VARTANNAT PAR. Musik: Polska 1.

Brudparet (ledarparet) börjar, och sedan omdansar vartannat par i ringen på plats, först medsols (1-8), klappar i händerna på nionde taktens taktedel 1 och dansar motsols med omvänd omdansfattning (10-16). De par som stått stilla med höger handfattning omdansar nu på samma sätt, medan de först omdansande står stilla (1-8, 9-16).

Huppleken tur 4
kringel motsols

Huppleken tur 4
kringel medsols

TUR 3

FÖRDANS. Musik : Polska 2.

A. När dansen framföres som bröllopsdans, skall de **par** bland bröllopsgästerna, som snart ämnar bilda hjonelag, gå fram till **brudparet**, ett par i sänder, och dansa »Fördansen» med omdansningssteg. **Brudparet**, som ställt sig framför spelmannen, deltar ej i Fördansen, ej heller övriga gäster.

B. När dansen ej framföres som bröllopsdans, går ledarparet fram till spelmannen (övriga dansande behåller sin plats i ringen, paren rör sig framåt med gångsteg) och skänker honom en styver eller flera. Paret har då rätt till Fördans, som det dansar utanför ringen framför spelmannen. De övriga passar nu på att omdansa på sina platser i ringen, medsols (1-8), handklappning och omvänd fattning (9). Omdansning motsols (10-16), ny handklappning och fattning som i början (17) samt omdansning medsols (18-24). Efter ledarparet kan den djärvaste kavaljeren med sin dam gå fram till spelmannen och »skänka», så får han sin Fördans (1-24). Ytterligare låtköpare fortsätter på samma sätt. Vid slutet av musiken, som spelas utan repriser drar sig paret som köpt en låt tillbaka in i ringen. Låtköpens antal varierar efter behag (men tre köp kan lämpligen ske vid uppvisning). Under det låtarna köpes går de dansande framåt i ringen.

TUR 4

KRINGEL. Musik: Polska 1.

Alla bildar ring med kringelfattning, ringen rör sig medsols med omdansningssteg (1-16). sedan motsols (1-16). Samtidigt som ringen ändrar rörelseriktning, gör de dansande armslag.

TUR 5

SKÄNKLAT. Musik: Skänklåt till spelman. Skänklåt till brud och brudgum.

SKÄNKLAT TILL SPELMAN: De dansande står i ring, eller, om det kan ordnas, sitter kring ett bord. Spelmannen spelar och alla sjunger. Under sången skall värdfolket gå omkring och bjuda på traktering eller också samla in pengar till spelmannen i ett gammalt tennstop eller dylikt.

SKÄNKLAT TILL BRUD OCH BRUDGUM:

Alla sitter till bords, brudparet reser sig, bruden tar en »sellkosa» (dryckeskål av silver), brudgummen »kannglasen», de går runt och bjuder på förtäring. Spelmannen spelar och alla sjunger skänklåt till brud och brudgum. Om så önskas sjunges den flera gånger, tills alla fått förtäring. Spelmannen spelar nu en gånglåt, och dansen dansas från början sålunda: Tur 1, tur 2, tur 3, tur 4.

TUR 6

KROKLEK. Musik: Polska 3.

Alla bildar sladd, ledarkavaljeren drar sladden med springsteg och med början på höger fot, i jämna bukter medsols. (Jämför Skrällåt, tur 8.) (1-4, 1-4, 5-8, 5-8, 1-4, 1-4, 5-8, 5-8.) Därefter drar ledarkavaljeren sladden motsols genom att dansa runt på stället så att sladden lindas runt honom själv till en »tobaksrulle» där alla vänder ansiktena utåt. Rullen löses upp genom att sista damen i sladden drar den motsols i stor ring (1-4, 1-4, 5-8, 5-8) (1-4, 1-4, 5-8, 5-8). Ringen upplöses under det musiken gör en kort paus och paren ställer sig motsols i öppen ring redo till försteg och polska. (Musiken i denna tur avpassad för 8 par.)

TUR 7

POLSKA. Musik: Polska 4.

Efter några försteg, kavaljer börjar med vänster och dam med höger fot,

dansas en typ av polska kännetecknande för Floda, den som dansades allmänt i socknen även vid andra tillfällen. – Polskan kan omväxla med försteg efter behag.

ANMÄRKNING: Vid uppvisning av Huppleken utan brudpar kan följande turer lämpligen dansas: 1, 2, 3 B, 4, 6 och 7.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Bröllopsdans från Floda socken i Dalarna, upptecknad av Gustav Karlsson.

»Huppletjen» (hopplek) är en mycket gammal dans och kanske Sveriges enda sockendans. Floda socken, som ligger efter Västra Dalälven, är en av Dalarnas vackraste socknar, och dess dräkter utmärker sig för den största färgprakt. På 1600-talet samlades gamla och unga till dansen på »Norsbron», en stor träbro, där landsvägen går över Flosjöns utlopp i Västra Dalälven. Till dansen kom kullorna med stora blombuketter, som de prydde de »grämmaste» gossarna med, och det hände ofta, att några av dessa blev översållade med blommor. Det dansades bara Hupplek, fördans och kringeldans. Sedermera byggdes »Norsbron» om ifrån träbro till stenbro, och »Norsbrodansen» var ett minne blott. Huppleken var nära att dela samma öde, men togs upp som bröllopsdans och dansades i många år såsom sådan. Det dansades i åtta, ja fjorton dygn, bara Hupplek, fördans och kringel, samt kroklek och polska, som då tillkommit, och ibland gammal vals. Det var folkmusikens, byaspelmännens och fiolens glansdagar. Ifrån kyrkan kom brudparen och bröllopsgästerna med fiolspel i täten, och inne i bröllopsgården väntade välfägnaden, och här hade även spelmannen sin hedersplats. Efter måltiden bar det med gånglåt av till »Lekstugan». I flera timmar gick dansen med liv och lust. Så spelades en gånglåt igen, och alla följer efter för att intaga bröllopsmåltid, då sjunges det till brudpar och spelman. Gånglåtar, skänklåtar, polskor och kringeldansmelodier avlöser varandra. En ny tid kom då alla gamla seder skulle bort, och då kom farornas stund för folkmusiken. Spelmännen anlitas ej, och många av dem var gamla och tog sina låtar med i graven. De unga lärde ej att spela fiol, och i synnerhet ej folkmusik. Hupplekens melodier räddades undan glömskan av riksspelmannen Olof Tillman, som även mindes dansen och har givit fullständig upplysning

om dansens gång. Därigenom har en lek = dans av värdefullaste slag bevaras åt svensk ungdom. Dansen är enkel och skall betraktas som flera danser samlade till ett helt.

Jämtpolska

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i slutna ring. Dansen beskriven för sju par.

FATTNINGAR: Ringfattning. Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning).

STEG: Springsteg. Vid varje turbyte en lätt markering på första steget. Handklapp utföres vid vändning i tur 1 och 6.

TUR 1

Alla dansar med ringfattning med början på vänster fot åtta takter medsols. Var för sig utföres en vändning åt vänster och paren bildar därmed en utåtvänd ring, dansen fortsätter medsols (1-8, 1-8).

TUR 2

Kvarhållande sin dam med vänster hand vänder kavaljeren ett halvt varv motsols och utför ett höger knäfall vänd mot ringens mitt samt släpper härefter damen. Denna har i sin tur dansat medsols runt egen kavaljer (9-10), sätter därefter händerna i sidan och fortsätter i motsols riktning bakom kavaljer 2 (11-12), medsols runt kavaljer 3 (13-14), bakom kavaljer 4 (15-16), medsols runt kavaljer 5 (9-10), bakom kavaljer 6 (11-12), medsols runt kavaljer 7 (13-14) och upp till egen kavaljers högra sida (15-16). Denne reser sig och paret fattar öppen fattning nr 1. Under tiden damerna dansar markerar kavaljererna takten med handklappning med början på 11:e taktens första taktedel.

TUR 3

Kavaljeren bildar - utan att släppa sina damer - en vänsterhandsstjärna genom att fatta med vänster hand på efterföljande kavaljers vänstra handled och dansa åtta takter motsols (1-8), varefter kavaljeren löser fattningen och dansar bakåt samtidigt som damen föres

framåt och in mot ringens mitt där de bildar en högerhandsstjärna genom att lägga sin högra hand på efterföljandes högra handled. Stjärnan rör sig nu i åtta takter medsols (1-8).

TUR 4

Damerna bildar en inre ring och kavaljererna en yttre ring, båda ringarna vända inåt, ringarna rör sig medsols i åtta takter. På sista takten skall dam vara vid respektive kavaljers högra sida (9-16).

TUR 5

Kavaljererna behåller ringfattningen och fattar varandra i ett stadigt handgrepp samtidigt som damerna sätter sig upp på deras händer, hållande de närmast stående kavaljererna på axlarna. Ringen rör sig hela tiden medsols (9-16), varefter damerna sättes ned.

TUR 6

Stor ring lika med tur 1. Sexton takter medsols (1-16).

Takt

1- 8	Tur 1	Stor ring medsols.
1- 8		Vändning helt om, vänster utåtvänd ring, medsols.
9-16, 9-16	Tur 2	Kavaljererna höger knäfall, dam dansar runt och bakom respektive kavaljerer.
1- 8	Tur 3	Kavaljererna bildar parvis vänster stjärna.
1- 8		Damerna bildar parvis höger stjärna.
9-16	Tur 4	Damerna bildar inre ring, kavaljererna en yttre ring, ringarna rör sig medsols.
9-16	Tur 5	Kavaljererna lyfter dam, ringen medsols.
1-16	Tur 6	Stor ring lika med tur 1.

Kadrilj från Bara härad

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant.

FATTNINGAR: Kavaljeren fattar med egen höger hand sin dams högra hand framför. Ledig arm hängande, dam nyper i kjolen. Om-dansning, slutet fattning nr 1 (valsfattning).

STEG: Gångsteg, hoppsteg, kadriljomdansningssteg.

TUR 1 A

Stora ringen. Samtliga par bildar ring på följande sätt: Kavaljer dansar innanför och framför förbi egen dam, bibehåller egen högerhandsfattning och fattar med vänster hand bredvidstående parets dams vänstra hand. Kavaljeren vänd utåt, damen inåt ringen. Alla håller således varandras händer och dansar med gångsteg, kavaljeren börjar på vänster och dam på höger fot, åtta takter motsols (1-8) och åtta takter medsols tillbaka till plats (1-8).

TUR 1 B

Komplimang. Premiärens par går med början på yttre foten åtta gångsteg mot varandra (komplimang på åttonde steget), de mötande gör helt om utan att släppa varandras händer, går tillbaka till plats. Sekonden upprepar detsamma (9-16, 9-16).

TUR 1 C

Figuré. Premiärens par släpper varandras händer och dam fattar i kjolen, kavaljeren hängande armar. Linjerna figurerar med fyra hoppsteg fram emot varandra, så tillbaka med fyra hoppsteg, därefter med åtta steg över till andra sidan vända upp mot varandra. (17-24). Upprepas (17-24). Därefter omdansar premiärens par med slutan fattning nr 1, kadriljomdansningssteg på plats (25-32).

TUR 1 D

Dambyte. Premiärsidans damer dansar över till motsatta sidan med hoppsteg, räcker höger hand till mötande dam och vänster hand till motstående kavaljer som fattar med egen vänster och för damen runt ett varv motsols. Damerna återvänder på liknande sätt till egna platser där kavaljererna för dem runt till utgångsplatsen (25-32).

TUR 2 A

»Var med sin.» Med slutan fattning nr 1 dansar paret om på stället med kadriljomdansningssteg (1-8, 1-8).

TUR 2 B

Lika med tur 1 B. Sekonden börjar.

TUR 2 C

Lika med tur 1 C. Dansas endast av sekund.

TUR 2 D

Lika med tur 1 D. Dansas endast av sekund.

TUR 3 A

Damerans ring. Damerna bildar ring och dansar med hoppsteg åtta takter medsols, vänder och dansar åtta takter motsols tillbaka till sina kavaljerer. Under tiden står kavaljererna stilla på sina platser och klappar händerna i takt med musiken (1-8, 1-8).

TUR 3 B

Lika med tur 1 B.

TUR 3 C

Lika med tur 1 C.

TUR 3 D

Lika med tur 1 D.

TUR 4 A

Kavaljerernas ring. Kavaljererna bildar en inre utåtvänd ring och dansar med hoppsteg åtta takter mot- och åtta takter medsols. Damerna står på plats och markerar takten med handklappningar. (1-8, 1-8).

TUR 4 B

Lika med tur 2 B.

TUR 4 C

Lika med tur 2 C.

TUR 4 D

Lika med tur 2 D.

TUR 5 A

Stora ringen. Lika med tur 1 A (1-8, 1-8).

Takt

- 1- 8, 1- 8 Tur 1 A Stor ring motsols och medsols, gångsteg.
 9-16 Tur 1 B Komplimang, premiär.
 9-16 Komplimang, sekond.
 17-24 Tur 1 C Figuré premiär, platsbyte, hoppsteg.
 17-24 Figuré premiär, tillbaka.
 25-32 Omdansning parvis, premiär.
 25-32 Tur 1 D Dambyte, premiär över och tillbaka.
 Musikindelningen i tur 2-3-4-5 är lika med tur 1.
 Tur 2 Var med sin. Omdansning parvis.
 Komplimang, sekond.
 Komplimang, premiär.
 Figuré, sekond platsbyte, hoppsteg.
 Figuré, sekond platsbyte, hoppsteg.
 Figuré, sekond tillbaka.
 Omdansning parvis, sekond.
 Dambyte sekond över och tillbaka.
 Tur 3 Damernas ring medsols och motsols, hoppsteg. I övrigt
 lika med tur 1.
 Tur 4 Kavaljerernas ring, motsols och medsols, hoppsteg. I öv-
 rigt lika med tur 2.
 Tur 5 Stora ringen, lika med tur 1.

UPPLYSNINGA OM DANSEN

Uppgift lämnad av fru Malin Holmström-Ingers, Akarp.

Till Svenska Ungdomsringens kurs påsken 1929 på folkhögskolan i Akarp hade rektorskan Malin Holmström-Ingers välvilligt inbjudit några äldre personer för att visa hur kadriljen brukade dansas på orten. De särskilda upplysningar som lämnats är följande: Kadriljer dansades 3, 5 och 6 på varje gille. Man bjöd upp en dam och skaffade ett par att dansa mot samt ställde upp sig längs väggarna i den på möbler tömda salen, oftast »sommarstugan». Stegens antal i varje tur av avpassade efter stugans storlek, som vanligtvis var 10 alnar (6 meter) i fyrkant. När på senare tid byggnadssättet ändrades och salen blev annorlunda till sin storlek, blev den regelmässiga skickligheten i denna dans utförande snart förstörd. Ursprungligen var de par, som dansade i jämn rörelse hela tiden, så att det ena steget avlöste det andra så länge turen räckte, inga »döda punkter» fick förekomma.

Det fanns många olika kadriljmelodier med från två till sex repriser, alla innehållande åtta takter i 2/4-takt. Den här upptecknade spelades oftast i Bara härad och kallades på senare tider för »den vanliga». Omedelbart efter kadriljen dansades »Köran» till melodi »Körepolska». KÖRAN utföres så att paren dansar med gångsteg motsols med öppen fattning nr 2 (vilningstur), därefter omdansning i likhet med tur 1 i Snurrebocken. Upprepas efter önskan.

Kadrilj från Ekeby socken

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant, beskrivningen avser åtta par.

FATTNINGAR: Kavaljeren fattar med vänster hand damens vänstra och lägger höger arm om damens rygg, damen nyper nätt i kjolen. Denna fattning bibehålles även vid komplimangens utförande. Vid omdansning sluten fattning nr 6 (liksidig fattning). Vid egna rörelser nyper damen nätt i kjolen och kavaljeren låter armarna hänga fritt ned.

Kadrilj från Ekeby tur 1 C omdansning med gångsteg

Kadrilj från Ekeby tur 1 D dambyte

Kadrilj från Ekeby tur 1 D detaljbild dambyte. Damerna har just svängt runt och skall gå till andra kavaljeren

STEG: Mjuka gångsteg, figurésteg beskrives under C. Komplimang utföres alltid på fjärde steget.

TUR 1 A

STOR RING. Alla bildar ring genom att kavaljererna vänder sig $1/2$ varv medsols kvarhållande sin dams vänstra hand och fattar med höger hand bredvidstående dams högra hand. Kavaljererna är nu vända utåt och damerna inåt ringen. Kavaljer börjar på vänster och dam på höger fot och dansar med gångsteg åtta takter medsols och åtta takter motsols tillbaka till plats. (1-8, 1-8).

TUR 1 B

KOMPLIMANG. Premiärens par börjar, båda med yttre foten, och med bibehållen fattning för kavaljeren damen från sin högra sida över till sin vänstra väder fyra steg fram och utför komplimang mot visavi. Kavaljer och dam vänder sig (mot varandra) helt om. Kavaljeren fattar damen till komplimang och går fyra steg till utgångsplatsen, där de vänder sig mot de par som dansar vid deras sida på premiärlinjen, går fyra steg mot detsamma och utför komplimang. Paren vänder sig sedan under fyra steg ut på linjerna (9-16). Upprepas av sekonden. Då dessa par återkommer till sin plats och utfört komplimang, drar sig sekundens par baklänges ut på närmaste premiärlinje och bildar flygelpar. Uppställningen blir då mot fronten vinkelräta linjer (9-16).

TUR 1 C (se bild sid 176)

FIGURÉ. Denna utföres linjewis mot varandra: Höger fot föres framför vänster med tåspetsen i golvet (1), sedan föres höger fot på liknande sätt bakom vänster vid klacken (2) takt 17, vilar på höger fot (1), vänster fot föres bakom höger samtidigt med att en obetydlig knäböjning och sträckning utföres på höger (2) takt 18.

Med början på vänster fot och till vänster förbi varandra går paren med gångsteg över till motsatta sidan, gör helt om och vilar i 4 takter. Hela figurén upprepas tillbaka till plats, där omdansning i $1\ 1/2$ varv utföres (17-24, 17-24).

TUR 1 D (se bild sid 177)

DAMBYTE. Kavaljeren fattar damens vänstra hand med egen vänster och lägger höger arm om damens liv och för damen, som börjar med

höger fot, något framåt vänster (1). Damerna svänger motsols runt på tredje steget, rygg om rygg och till vänster förbi mötande dam över till motsatta sidans kavaljer, som fattar damen på sätt som nyss beskrivits, och för damen motsols runt (2), svänger sedan på liknande sätt damen över till egen kavaljer. Upprepas. Då damen återkommer till egen kavaljer drager paren sig ut till utgångsplatsen (25-32, 25-32).

TUR 2

DAMERNAS RING. Damerna bildar ring och dansar med gångsteg åtta takter medsols (1-8) och åtta takter motsols (1-8). Kavaljererna står på plats och markerar takten med klappning i händerna. Dansen fortsätter därefter i likhet med tur 1 B till D, men med den skillnaden att sekund börjar. C och D utföres då parallellt med fronten (9-16, 9-16, 17-24, 17-24, 25-32, 25-32).

TUR 3

KAVALJERERNAS RING. Kavaljererna bildar en inre ring efter varandra och dansar med gångsteg åtta takter medsols (1-8), vänder motsols och dansar åtta takter tillbaka till plats (1-8). Damerna står på plats och markerar takten med klappning i händerna. Dansen fortsätter i likhet med 1 B till D. Premiär börjar.

Obs! Vid turens avslutning (dambyte) intager paren uppställning enligt skiss (9-16, 9-16, 17-24, 17-24, 25-32, 25-32).

```

      K   D
D K  D  K  D K
K  D  K  D  K  D
      D   K
  
```

D = dam

K = kavaljer

Ansiktet är vänt

åt det håll varifrån

bokstaven läses.

Front

TUR 4

VAR MED SIN. Figuré utföres lika med tur 1 C, men med den skillnaden att när paren kommer över till visavis plats omdansar de med gångsteg 2 1/2 varv i stället för att vila (1-8). Upprepas tillbaka till plats. Efter omdansningen intager paren utgångsställning (1-8). Dansen fortsätter sedan i likhet med tur 1 B, C och D. Sekund börjar (9-16, 9-16, 17-24, 17-24, 25-32, 25-32).

TUR 5

Lika med tur 1 A och B (1-8, 1-8, 9-16, 9-16), dock med den skillnaden att efter komplimangen utgångsställningen intages.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Upptecknad av Karl Paulsson.

Takt

1- 8	Tur 1 A	Stor ring medsols gångsteg.
1- 8		Stor ring motsols gångsteg.
9-16	Tur 1 B	Komplimang premiärsidan.
9-16		Komplimang sekondsidan, till premiärsidan.
17-24		Figuré, platsbyte med vis a vis.
17-24	Tur 1 C	Figuré, tillbaka, omdansning.
25-32	Tur 1 D	Dambyte, damen svänger motsols runt.
25-32		Dambyte, upprepas.

Musik till tur 2-3 är lika med tur 1.

	Tur 2 A	Damernas ring medsols och motsols.
	Tur 2 B	Komplimang sekondsidan. Komplimang premiärsidan, till sekondsidan.
	Tur 2 C	Figuré, platsbyte med vis a vis. Figuré, tillbaka omdansning.
	Tur 2 BD	Dambyte, damerna svänger motsols runt. Dambyte, upprepas.
	Tur 3 A	Kavaljerernas ring medsols och motsols.
	Tur 3 B	Komplimang premiärsidan. Komplimang sekondsidan, till premiärsidan.
	Tur 3 C	Figuré, platsbyte med vis a vis. Figuré, tillbaka, omdansning.
	Tur 3 D	Dambyte, damerna svänger motsols runt. Dambyte, upprepas.
	Tur 4 A	Var med sin. Figuré, platsbyte, omdansning. Var med sin. Figuré, tillbaka, omdansning.
	Tur 4 B	Komplimang sekondsidan. Komplimang premiärsidan, till sekondsidan.
	Tur 4 C	Figuré platsbyte med vis a vis. Figuré tillbaka, omdansning.
	Tur 4 D	Dambyte, damerna svänger motsols runt. Dambyte upprepas.
1- 8, 1- 8	Tur 5 A	Stor ring lika med tur 1 A.
9-16	Tur 5 B	Komplimang premiärsidan.
9-16		Komplimang sekondsidan.

Kadrilj från Fälleberga (förkortad)

Tur:	Musik:	linjevis:	parvis:	musik för paren som dansar parvis
1	A 1-8	STOR RING	medsols	
	1-8	STOR RING	motsols	
	B 9-16	Komplimang	premiär	sekond 9-12
	9-16	Komplimang	sekond	premiär 9-12
C	17-24	Figuré	premiär	sekond 17-24
	17-24	Figuré	premiär	sekond 17-24
D	25-32	Dambyte	premiär	sekond 25-32
2	A 1-8	»VAR MED SIN»		
	1-8	»VAR MED SIN»		
	B 9-16	Komplimang	premiär	sekond 9-12
	9-16	Komplimang	sekond	premiär 9-12
C	17-24	Figuré	premiär	sekond 17-24
	17-24	Figuré	premiär	sekond 17-24
D	25-32	Dambyte	premiär	sekond 25-32
3	A 1-8	FLICKORNAS RING	medsols	
	1-8	FLICKORNAS RING	motsols	
	B 9-16	Komplimang	premiär	sekond 9-12
	9-16	Komplimang	sekond	premiär 9-12
C	17-24	Figuré	premiär	sekond 17-24
	17-24	Figuré	premiär	sekond 17-24
D	25-32	Dambyte	premiär	sekond 25-32
4	A 1-8	POJKARNAS RING	medsols	
	1-8	POJKARNAS RING	motsols	
	B 9-16	Komplimang	sekond	premiär 9-12
	9-16	Komplimang	premiär	sekond 9-12
C	17-24	Figuré	sekond	premiär 17-24
	17-24	Figuré	sekond	premiär 17-24
D	25-32	Dambyte	sekond	premiär 25-32
5	A 1-8	»VAR MED SIN»		
	1-8	»VAR MED SIN»		
	B 9-16	Komplimang	sekond	premiär 9-12
	9-16	Komplimang	premiär	sekond 9-12
C	17-24	Figuré	sekond	premiär 17-24
	17-24	Figuré	sekond	premiär 17-24
D	25-32	Dambyte	sekond	premiär 25-32
6	1-8	STOR RING	medsols	
	1-8	STOR RING	motsols	

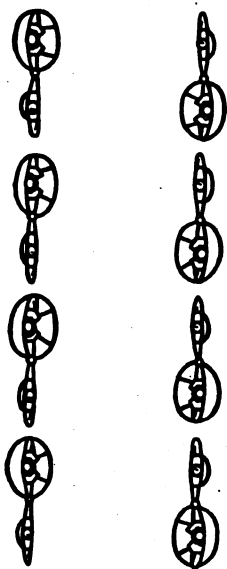
Kadrilj från Fälleberga

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant. 8, 12, 16, 20, 28 eller 32 par med jämnt antal på varje sida.

FATTNINGAR: Kavaljeren fattar med vänster hand sin dams vänstra och har höger hand hängande utmed sidan. Dam nyper i kjolen, denna fattning bibehålles vid komplimangs utförande. Vid omdansning slutet fattning nr 1 (valsfattning). I figurén låter kavaljeren armarna hänga utmed sidan, dam nyper i kjolen.

STEG: Gångsteg, hoppsteg, figurésteg.

FIGURÉSTEG: Börja med vänster och gå tre steg framåt, för där-
efter höger fots insida vid hålfoten, mot vänster fots häl med lätt tåstöd
(klacken ett par cm från golvet). Samtidigt vrides kroppen något åt
höger (17-18). Ett steg bakåt-utåt med höger och för vänster häl mot
höger fots insida (19). Ett steg bakåt-utåt med vänster och för höger

FRONT

Fällebergskadrilj, uppställningen efter det paren första gången gått förbi varandra då kadriljen dansas med 8 par.

häl mot vänster fots insida, kroppsvridning åt vänster (20). I »Var med sin» figurerar kavaljeren med samma steg som i figuren: Kavaljeren går tre gångsteg mot ringens mitt under tiden vridande sig 1/2 varv motsols så att kavaljeren blir vänd mot egen dam, för därefter höger fots häl mot vänster fots insida (1-2). Ett steg utåt-bakåt med höger och för vänster fots häl mot höger fots insida (3) o. s. v., efter omdansningen börjar kavaljeren figurésteget med motsatt (höger) fot. Dam figurerar genom att taga ett steg åt sidan med höger fot, sätter därpå vänster tå intill höger fot, därefter ett steg på vänster och höger tå intill vänster fot, upprepas till reprisens slut.

TUR 1 A

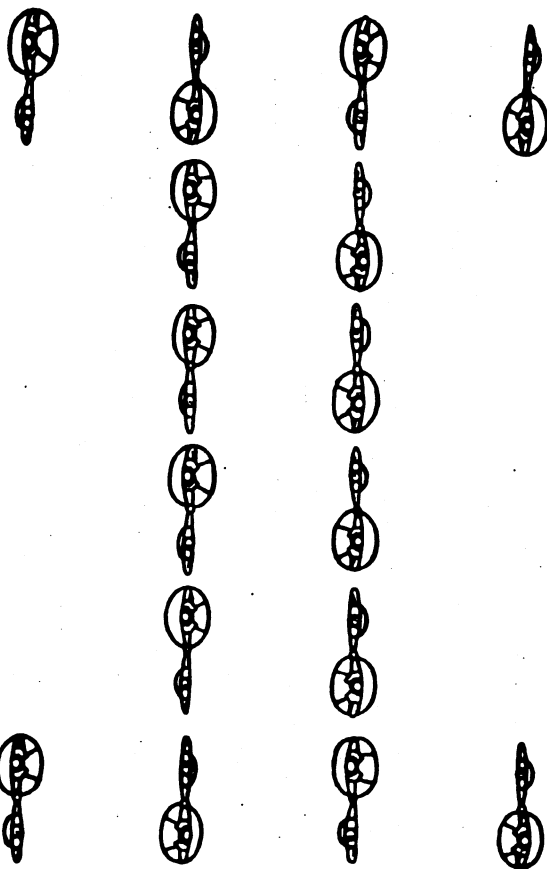
STOR RING: Kavaljeren vänder sig utåt i ringen och fattar med sin högra bredvidstående dams högra hand. Kavaljer börjar med vänster och dam med höger fot, dansar med gångsteg åtta takter medsols (1-8) och åtta takter motsols (1-8) till plats.

TUR I B

KOMPLIMANG: Premiärens par börjar med ytterfot och dansar med gångsteg linjevis mot visavi med halt på åttonde steget där paren bugar för varandra (9-12). Därefter gör paren helt om med bibehållen fattning och går till utgångsplats, där de jämna parens kavaljerer vänder 1/4 varv motsols samtidigt som de för damen till sin högra sida. De udda parens damer vänder 1/4 varv medsols samtidigt som kavaljerer går förbi och ställer sig på rätt sida (13-16). Paren står nu parallellt med fronten. Samtidigt med premiären utför sekondens par parvis komplimang för grannen. Fyra steg mot varandra (9-10) och fyra steg baklänges till plats (11-12), vila (13-16), utgångsställning. Komplimangen upprepas av sekonden som dansar linjevis mot visavi medan premiären dansar parvis mot grannen, utgångsställning. När sekondens par återkommer till sin plats vänder de i likhet med premiärens par och ställer sig vinkelrätt mot fronten.

TUR 1 C

FIGURÉ: Premiärens par börjar med ytterfot och figurerar linjevis mot visavi och sekonden parvis mot grannen (17-20), går till vänster förbi och gör helt om samt vilar ut takterna eller utför figurésteget på

Fällebergskadrilj
uppställning efter
det paren första
gången gått förbi
varandra då ka-
driljen dansas
med 16 par

stället (21-24). Obs. Premiärens par skall stanna inne i kadriljen, figurerar på nytt (17-20), går till vänster förbi varandra med fyra steg (21-22) samt omdansar med gångsteg ett varv medsols (23-24). Upprepas (25-32, 25-32). Med bibehållen fattning stannar paret med kavaljeren vänd mot visavi (sista omdansningen endast 3/4 varv).

TUR 1 D

DAMBYTE: Kavaljeren för damen som svänger 1/2 varv motsols på första steget (höger) samt utför handklapp på 2. Damerna fattar varandra med höger hand och dansar med hoppsteg över till motstående kavaljer, som fattar med vänster hand damens vänstra och höger om

livet och för henne runt (1-4). Damerna dansar därefter (kavaljer utför handklapp på 1) rakt över till egen kavaljer som fattar med vänster hand i vänster och höger om livet och för damen till utgångs-plats där paret svänger upp motsols (5-8). Alla har nu intagit utgångsställning.

TUR 1 E

KOMPLIMANG: Sekondens par dansar linjevis mot visavi och premiärens par parvis mot grannen. I övrigt som tur 1 B.

TUR 1 F

FIGURÉ: Sekondens par dansar linjevis och premiärens par parvis. I övrigt som tur 1 C.

TUR 1 G

Dansas i likhet med tur 1 D (sekondens par mot visavi och premiärens par mot grannen).

TUR 2 A

VAR MED SIN: Kavaljer dansar in med figurésteg, vänd mot sin dam, och båda figurerar för varandra (1-4), omdansning 1 1/2 varv medsols med gångsteg (5-8). Upprepas (1-8).

Avd. B, C, D, E, F och G dansas som i tur 1.

TUR 3 A

FLICKORNAS RING: Damerna fattar varandra i händerna och dansar med gångsteg med början på höger fot åtta takter medsols (1-8) och åtta takter motsols (1-8) till plats. Kavaljer markerar takten med handklapp.

Avd. B, C, D, E, F och G dansas som i tur 1.

TUR 4 A

POJKARNAS RING: Dansas i likhet med tur 3, men kavaljeren börjar med vänster fot (1-8, 1-8). Avd. B, C, D, E, F och G dansas som i tur 1, men med den skillnaden att sekondens par dansar linjevis mot visavi och premiären parvis mot grannen.

TUR 5 A

VAR MED SIN: Dansas i likhet med tur 2 A. Avd. B, C, D, E, F och G dansas som i tur 4 (sekonden linjevis) (1-8, 1-8).

TUR 6

STOR RING: Dansas i likhet med tur 1 A (1-8, 1-8).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Den 29 juli 1945 gjordes en unik uppvisning i Fälleberga hembygds-park. Det var 32 äldre Ortsbor från Norra Vram, Bjuv och Billesholm som hade kommit på idén att visa ungdomen en dans som dansades när de var unga. De kom inmarscherande parvis från Fälleberga Herrgård och gick upp på dansbanan där de par efter par svängde upp och ställde sig utmed dansbanan i kadriljuppställning. »Och sedan blev det dansa av», skrev Helsingborgs Dagblad, som fortsatte: »Orterna straxt utanför Hälsingborg som t. ex. Billesholm i Bjuv är de enda platser i Skåne som bevarat traditionen från kadriljens glansdagar. Vördnadsvärda gråhårsmän och kvinnor, alla klädda i tidstypiska kläder med bl. a. grönaktiga bonjourer och åtskilligt antikverade plommonstop, svängde om av hjärtans lust. Mången dansant ungdom hade anledning att spärra upp ögonen inför den spänst och dansskicklighet som dessa veteraner gav prov på under en maratondans som varade nästan en halvtimme. Bifallet blev också ovationsartat...» Något som speciellt utmärker kadriljen är att såväl premiär som sekond dansar komplimang, figuré och dambyte samtidigt. Det förekom även en hel del olika figurésteg. Samuel Johansson från Bjuv (f. 1871) använde det figurésteg som står i beskrivningen, han varierade dock detta steg t. ex. två gångsteg framåt (17) och för bakre foten intill främre. Två gångsteg bakåt och främre foten intill bakre (18-19), ytterligare ett steg bakåt och främre foten intill bakre (20).

Ett annat figurésteg dansades med druffsteg: vänster sida mot visavi (grannen). Framåt: ett vänster druffsteg (korta markerade steg) samt kroppsvidning 1/2 varv motsols (17), ett höger druffsteg (18). Bakåt: ett vänster druffsteg samt kroppsvidning 1/2 varv motsols (19) och ett höger druffsteg (20). Ett figurésteg påminde om Övrabykadriljens men i stället för tåstöd isättes foten med en stampning. Andra trampade ut figurésteget i likhet med tur 7 i Daldans, dock utan sparksteg.

Olika steg och fattningar förekom i omdansningarna. Sålunda användes gångsteg och »totrin» som danskarnas benämning är. Sluten fattning nr 1 användes med den skillnaden att handflatorna var vända mot varandra och sluten fattning nr 2. I ringarna och vid komplimangs utförande använde 5-6 dansare även tresteg. Två gångsteg och ett tresteg o. s. v.

Kadriljen dansades alltid i en uppställning hur många par som än ställde upp, på de första åtta takterna i figurén promenerade de och stannade inne i kadriljen, detta som en förklaring på hur de kunde hinna med trots stora uppställningar. Kadriljen avslutades som regel med »De lilla rolia». Men före denna dans promenerade dansarna parvis och tackade varandra i likhet med tur 1 E, detta gjordes utan musik. Uppt. av Börje Wallin.

Kadrilj från Gotland

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Sluten fattning nr 2 (hambofattning).

STEG: Gångsteg, hoppsteg och engelska steg.

TUR 1 A. STORA RINGEN.

Paren bildar sluten ring och dansar med gångsteg motsols. Kavaljer börjar på vänster fot och dam på höger (1-8). Sedan medsols till plats (1-8).

TUR 1 B. KOMPLIMANG.

Premiärens par går med början på yttre foten mot varandra med öppen fattning nr 1 och gör komplimang, vänder helt om mot varandra och går tillbaka till plats. Komplimangen upprepas av sekonden (9-16, 9-16).

TUR 1 C. FIGURÉ.

Premiär, kavaljererna på kavaljersidan och damerna på damsidan figurerar mot varandra med små korta hoppsteg (17-18), därefter engelska

steg bakåt (19-20). Sedan till vänster förbi varandra och över till motsatta sidan till visavis platser (21-24), återvänder på liknande sätt till egna platser där kavaljerer och damer omdansar med hoppsteg och slutent fattning nr 2 ett varv runt (17-24). Därefter upprepas figuren av premiärens kavaljerer på damsidan mot premiärens damer på herrsidan (25-32, 25-32).

TUR 1 D. DAMBYTE.

Premiärens par går ett kort steg emot visavi med öppen fattning nr 1, samtidigt som kavaljererna gör en komplimang för egna damer som besvarar komplimangen. Damerna fortsätter över i höger hands kedja med mötande damer och räcker vänster hand till visavi kavaljer, som med komplimang artigt fattar damens vänstra hand med egen vänster och med högra armen om damens midja svänger runt ett varv.

Upprepas till plats 1-8.

TUR 1 E. KOMPLIMANG.

Komplimang lika med tur 1 B. Sekond börjar (1-8, 9-16).

TUR 1 F. FIGURE.

Lika med tur 1 C. Sekondens kavaljerer på herrsidan figurerar mot damerna på damsidan. Figuré upprepas av kavaljererna på damsidan mot damerna på herrsidan (9-16, 17-24, 17-24, 25-32).

TUR 1 G. DAMBYTE.

Lika med tur 1 D, dansas av sekondens damer (25-32).

TUR 2. »VAR MED SIN.»

Kavaljererna bildar en yttre ring och står vända inåt med händer och armar efter sidorna. Damerna bildar ring innanför, vända mot kavaljererna, och nyper nätt i kjolen. Alla figurerar med engelska steg mot varandra (1-4). Därefter en handklappning och omdansning med hoppsteg och slutent fattning nr 2 (5-8). Upprepas (1-8).

Dansen fortsätter i likhet med 1 B t. o. m. G.

TUR 3. DAMERNAS RING.

Damerna bildar en utåtvänd, slutent ring vända mot kavaljererna och

dansar med gångsteg motsols (1-8) och medsols (1-8) till plats. Kavaljererna klappar i händerna i takt med musikens fjärdedelar. Dansen fortsätter i likhet med tur 1 B t. o. m. G.

TUR 4. KAVAJERERNAS RING.

Kavaljererna bildar en utåtvänd sluten ring vända mot damerna och dansar med gångsteg motsols (1-8), sedan medsols till plats (1-8). Damerna står på plats och klappar i händerna. Dansen fortsätter i likhet med tur 1 B t. o. m. G.

TUR 5

Lika med tur 1 A t. o. m. G.

AVSLUTNING

Monfarino, La chasse (»Assiass») eller en gammal gotländsk vals, som då skall dansas parvis vals i ring som ingen bryter, första reprisen medsols, andra motsols. Ringens rörelseriktning är motsols. Spelmannen eller ledaren utropar namnet på efterdansen. Om det gäller att uppvisa dansen med begränsat tidsutrymme är det nödvändigt att förkorta dansen i likhet med kadriljer från andra landskap. En förkortad beskrivning följer.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Under en lång följd av år har dansats en kadrilj från Gotland. I tidigare upplagor av denna bok stod den införd som Gotlandskadrilj. Det har emellertid visat sig att gotlänningarna ej velat kännas vid denna form av dansen som speciellt gotländsk. Vid senare forskning har en av gotlänningarna godkänd kadrilj framkommit som enligt trovärdiga källor dansats på Gotland.

Det har därför synts riktigt att låta den gamla kadriljen i denna upplaga kompletteras med ovanstående nya uppteckning. Denna uppfattning styrkes också av de uppgifter utgivaren fått av kapten John Wessman. Navigationsläraren, sjökaptenen m. m. John Wessman i Stockholm, född i Visby 1870, var under sin lärartid i Visby 1893-1912 den självskrivne anföraren för kadriljer, promenadpolonäser o. dyl. på alla festligheter och baler. Vid ett tillfälle, då dåvarande hertigen av Gotland, H.K.H. prins Oscar Bernadotte, bevistade en folkfest i Skolbetningen utanför Visby, utförde »löjtnant Wessman» det kraftprovet att samti-

digt anför tre gotlandskadriljer, som dansades i det fria av bondfolk från skilda delar av ön. Fyrtiofem år senare anförde han med bravur gotlandskadriljen vid Gutabröllopet på Skansen i Stockholm 1944, varvid han var den äldste av bröllopsgästerna. Kapten Wessman torde därför vara en god auktoritet på gotländska danser.

Kadrilj från Gotland

Förkortad kadrilj. Vid inövandets av dansen hänvisas till den detaljerade beskrivningen.

TUR 1

- A. Stor ring (allians) motsols (1-8), medsols till plats (1-8).
- B. Premiär komplimang. Sekond komplimang (9-16).
- C. Premiär figuré {
 - 1. Herrsidans kav. mot dams. dam (17-24, 17-24).
 - 2. Damsidans kav. mot herrsid. dam (25-32, 25-32).
- D. Premiär dambyte (33-40).

TUR 2

- A. Två ringar. De dansande håller ej varandra i händerna (1-8, 1-8).
- B. Sekond komplimang. Premiär komplimang (9-16).
- C. Sekond figuré {
 - 1. Herrsid. kav. mot damsid. damer (17-24, 17-24).
 - 2. Damsid. kav. mot herrsid. damer (25-32, 25-32).
- D. Sekond dambyte (33-40).

TUR 3

- A. Damernas ring (1-8, 1-8).
- B. Premiär komplimang. Sekond komplimang (9-16).
- C. Premiär figuré {
 - 1. Lika tur 1 C (17-24, 17-24).
 - 2. Lika tur 1 C (25-32, 25-32).
- D. Premiär dambyte (25-32).

TUR 4

A. Herrarnas ring (1-8, 1-8).

B. Sekond komplimang. Premiär komplimang (9-16).

C. Sekond figuré } 1. Lika tur 2 C (17-24, 17-24).
 } 2. Lika tur 2 C (25-32, 25-32).

D. Dambyte (33-40).

TUR 5

Lika med tur 1 A (1-8, 1-8). La Chasse (Assiass) eller Monfarino kan ingå som femte tur.

Gotlandskadrilj

UTGANGSSTÄLLNING: Två parallella, mot fronten vinkelräta och mot varandra vända linjer, omkring fyra stegs avstånd mellan linjerna lika många par i varje linje.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Ledig hand i sidan, halvt sluten, med handens yttersida vilande mot höften. Fattning nr 4 (arm i arm). Korsfattning framför. Sluten fattning nr 3 (dubbel midjefattning).

STEG: Jiggsteg, gångsteg, schottischsteg, sparksteg, hoppsteg. Obs. Kavaljeren börjar alltid med vänster och damen med höger fot, där ej anorlunda angives.

TUR 1

Gångsteg och hoppsteg. På upptakten vänder sig damen på vänster fot helt om åt vänster, för att på första taktens första takt del isätta höger fot, i kors över den vänstra samtidigt som kavaljeren isätter vänster fot, i kors över den högra, och fattar med höger hand egen dams högra hand samt med vänster hand den till vänster stående damens vänstra hand. Under första hälften av varje takt ser samtliga åt höger och svänger med armarna inåt ringen, under andra hälften av varje takt ser samtliga åt vänster och svänger med armarna utåt. Paren fortsätter så i ring med gångsteg åtta takter motsols (1-8). Ringen dansar sedan, med markering på första steget, med hoppsteg medsols till plats (1-6), där de parvis fattar varandras händer med åt sidan utsträckta armar och går ett varv runt medsols på plats, varefter utgångsställning intages (7-8).

TUR 2

Jiggsteg hela turen. Kavaljerlinjens kavaljerer och damlinjens damer dansar fyra steg mot varandra (9-10), därpå fyra steg baklänges till plats (11-12), två steg framåt (13) och förbi varandra åt vänster vändande sig på två steg ett halvt varv medsols (14) och intar med två steg baklänges varandras platser (15) där de stannar med tre trampsteg (16), dansar ånyo fyra steg framåt (17-18), fyra steg bakåt (19-20) samt fyra steg mot och förbi varandra till vänster utan att vända sig om (21-22), varefter samtliga omdansar parvis på egen plats med slutan fattning nr 1, så att alla när omdansningen är slut obehindrat kan intaga sina platser (23-24). Kavaljerlinjens damer och damlinjens kavaljerer dansar på liknande sätt (9-24).

TUR 3

Gångsteg. Paren fattar linjevis varandras händer, går tre steg fram mot varandra och gör halt med en lätt bugning (25-26), går därefter tre steg baklänges till egen plats och gör halt (27-28), går ånyo tre steg fram mot varandra och gör halt med djup bugning (29-30) samt återvänder med tre steg baklänges till egen plats, där de gör halt och intar utgångsställning (31-32).

TUR 4

Gångsteg och jiggsteg. Damen går tre steg mot motsatta linjen, stannar med höger fot framför den vänstra, klappar vid tredje steget, något framåt lutad över högra benet, tre slag i händerna (33-34), går efter vändning helt om åt vänster med början på höger fot tre steg tillbaka mot egen plats och klappar vid tredje steget tre slag i händerna mot kavaljeren (35-36). Under det damerna återintager sina platser i linjen, går kavaljererna tre steg fram och stannar med vänster fot framför höger och klappar på tredje steget tre slag i händerna (37-38), vänder sig åt höger helt om och isättande vänster fot omdansar (jiggsteg) med egen dam ett varv på plats (39-40).

TUR 5

A. Schottischsteg och gångsteg. Med slutan fattning nr 4 och något utsträckta armar dansar paren med schottischsteg, omväxlande vändande sig mot och från varandra, mot motlinjens par, släpper fattningen och

dansar över med två gångsteg till motsidans plats, där paren med två steg och med ovanstående fattning dansar om ett halvt varv medsols. (Damerna skall passera varandra rygg om rygg vid genomdansningen.) (41-44). Återvänder på liknande sätt till sina platser (45-48).

B. Jiggsteg. Paren omdansar på egen plats, först ett varv med händerna i sidan (49-52) och därpå två varv, med slutan fattning nr 1, varefter utgångsställning intages (53-56).

C. Återuppreparande av A (57-64).

TUR 6

Gångsteg och särskilda steg. Med korsfattning framför bildar paren ring och går parvis sju gångsteg motsols i ringen, med en lätt bugning mot varandra på första taktdelen i varje takt, gör därpå, i stället för att uttaga åttonde steget, helt om, utan att släppa varandras händer, så att damen kommer på kavaljeren vänstra sida (65-68). Kavaljeren isättande höger och damen vänster fot går åtta gångsteg medsols med halt på sista steget, kavaljeren och damen vänder mot varandra, så att kavaljererna bildar en inre utåtvänd ring och damerna en yttre inåtvänd ring (69-72). Kavaljererna isätter vänster, damerna höger fot och båda dansar, vända mot varandra på stället sparksteg, damen hållande händerna i sidan och kavaljeren armarna starkt krökt och händerna knutna med uppåtböjda tummar, höjande och sänkande händerna i takt med stegen (73-76), och paren omdansar slutligen med omdansningssteg och slutan fattning nr 3 på egen plats (77-84). Efter omdansningen släpper kavaljererna sina damer och turen upprepas från början med iakttagande av att kavaljeren vid promenadens början tar de två första stegen på stället, medan damen går fram till närmast framförstående kavaljer och på tredje steget tager korsfattning framför (65-84). Turen är avsedd att fortgå till kavaljeren dansat med alla damer, men för att undvika enformighet brukar den avslutas sedan den dansats tre gånger (65-84).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Beskrivningen upptecknad av Studenternas folkdanslag Philochoros, Uppsala. Sekonden har utelämnats med tanke på dansens framförande på scenen. Dansen godkännes ej som kadrilj från Gotland men har en följd av år dansats som Gotlandskadrilj.

Takt

1- 8	Tur 1	Stor ring motsols, gångsteg.
1- 6		Stor ring medsols, hoppsteg.
7- 8		Omdansning, gångsteg.
9-22	Tur 2	Figuré, kavaljersidans kavaljerer, damsidans damer, hoppsteg, trampsteg.
23-24		Omdansning, hoppsteg.
9-24		Upprepas av kavaljersidans damer, damsidans kavaljerer.
25-28	Tur 3	Linjevis lätt bugning.
29-32		Linjevis djup bugning.
33-34	Tur 4	Damerna mot varandra utför klappning.
35-36		Damerna mot egna kavaljerer utför klappning.
37-38		Kavaljererna mot varandra utför klappning.
39-40		Omdansning ,hoppsteg.
41-42	Tur 5	Schottischsteg med platsbyte.
43-44		Omdansning, gångsteg.
45-48		Upprepas till egen plats.
49-56		Omdansning på plats medsols, hoppsteg.
57-64		Schottischsteg, platsbyte, omdansning upprepas till egen plats.
65-68	Tur 6	Korsfattning framför, parvis efter varandra, motsols.
69-72		Gångsteg tillbaka till plats, kavaljer och dam vända mot varandra.
73-76		Figuré med sparksteg.
77-84		Omdansning, omdansningssteg.
65-84, 65-84	Tur 6	upprepas tre gånger.
65-84		

Kadrilj från Halland

UTGÅNGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant.

FATTNINGAR: I utgångsställning: Kavaljeren fattar med egen höger hand sin dams högra hand framför, ledig hand i sidan. Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning) och slutna fattning nr 4 (dubbel handfattning).

STEG: Hoppsteg, galoppsteg, polkasteg, gångsteg samt särskilt beskrivet figurésteg.

TUR 1 A

De båda premiärlinjerna går med början på ytterfoten fyra gångsteg

mot varandra och gör komplimang för visavi, kavaljer bugar, dam niger på fjärde steget utan att stanna (1-2), gör en helomvändning mot varandra och med bibehållen handfattning återvänder de till plats där de intager utgångsställning (3-4). Sekondens par upprepar samma komplimang (5-8).

TUR 1 B

Premiärens par figurerar, kavaljeren med hängande armar och dam nyper i kjolen, med början på ytterfoten två polkasteg mot motstående par. På första steget vända mot varandra, det andra steget rygg mot rygg (9-10). Återvänder på liknande sätt till plats (11-12), samt figurerar över till motsatt plats med två likadana steg (13-14) efterföljda av gångsteg, som övergår till ett halvt varvs omdansning på den nya platsen, med slutet fattning nr 4 (15-16). Detta upprepas till egen plats (9-16). Då motstående par passerar varandra i uppställningens mitt, vänder kavaljererna ryggarna mot varandra och damerna passerar mellan kavaljererna.

TUR 1 C

Premiärens damer dansar med början på höger polkasteg över till varandras platser. Fatta varandra vid mötet med höger hand (17-18), räcker därpå vänster hand åt motstående kavaljer vilken fattar damens hand med egen vänster, lägger höger arm om hennes midja och svänger henne runt ett halvt varv motsols (19-20), varefter damen på samma sätt dansar över till egen plats och kavaljer (21-24).

TUR 1 D

Samtliga damer, nypande i kjolen, dansar i en inre ring med gångsteg efter varandra ett varv medsols. Kavaljererna står under tiden på plats och klappar i händerna i takt med musiken (25-32). Med slutet fattning nr 4 omdansar paren med hoppsteg medsols på plats (25-32).

TUR 2 A

Lika med tur 1 A, sekond börjar (33-40).

TUR 2 B

Lika med tur 1 B men dansas endast av sekond (41-48, 41-48).

TUR 2 C

Lika som tur 1 C men dansas endast av sekonden (49-56).

TUR 2 D

Kavaljeren dansar med hoppsteg ett varv motsols utanför uppställningen, under det damerna liksom förut kavaljeren markerar takten med handklappning (57-64). Parvis omdansning medsols med hoppsteg (57-64).

TUR 3 A

Lika som tur 1 A (1-8).

TUR 3 B

Lika som tur 1 B (9-16, 9-16).

TUR 3 C

Lika som tur 1 C (17-24).

TUR 3 D

Damerna dansar med gångsteg medsols i ring innanför och kavaljererna motsols i ring utanför. Då dam och kavaljer mötes vänder kavaljer helt om motsols och går, med öppen fattning nr 1, tillsammans med sin dam åter till egen plats (25-32). Parvis omdansning medsols med hoppsteg (25-32).

TUR 4 A

Lika som tur 2 A (33-40).

TUR 4 B

Lika som tur 2 B (41-48, 41-48).

TUR 4 C

Lika som tur 2 C (49-56).

Dansen avslutas med att pären med slutten fattning nr 1 dansar galopp i ring (57-64).

TUR 4 D

Kavaljeren och damen fattar öppen fattning nr 1 och dansar med gångsteg ett varv medsols i stor ring (57-64). Parvis omdansning medsols med hoppsteg (57-64).

Dansen avslutas med att paren med slutten fattning nr 1 dansar galopp motsols i ring.

Takt

1- 4	Tur 1 A	Premiär, komplimang.
5- 8		Sekond, komplimang.
9-16	Tur 1 B	Premiär, figuré platsbyte.
9-16		Premiär, figuré till egen plats.
17-24	Tur 1 C	Premiär, dambyte.
25-32	Tur 1 D	Damernas ring, öppen ring medsols, kavaljer klappar.
25-32		Omdansning medsols slutten fattning nr 4.
33-40	Tur 2 A	Sekond, komplimang.
		Premiär, komplimang.
41-48	Tur 2 B	Sekond, figuré platsbyte.
41-48		Sekond, figuré till egen plats.
49-56	Tur 2 C	Sekond, dambyte.
57-64	Tur 2 D	Kavaljerernas ring, öppen ring motsols utanför, dam klappar.
57-64		Omdansning medsols slutten fattning nr 4.
1- 8, 9-16	Tur 3 A-C	Lika med tur 1 A, B och C.
9-16, 17-24		
25-32	Tur 3 D	Damerna öppen ring innanför, medsols. Kavaljerer öppen ring utanför, motsols, parvis medsols till plats, öppen fattning nr 1.
		Omdansning medsols, slutten fattning nr 4.
25-32		
33-40, 41-48	Tur 4	A-C. Lika med tur 2 A, B.
41-68, 49-56		
57-64	Tur 4 D	Promenad parvis, öppen fattning nr 1.
57-64		Omdansning medsols, slutten fattning nr 4.
57-64		Galopp.

Kadrilj från Holm och Ågarp socknar i Halland

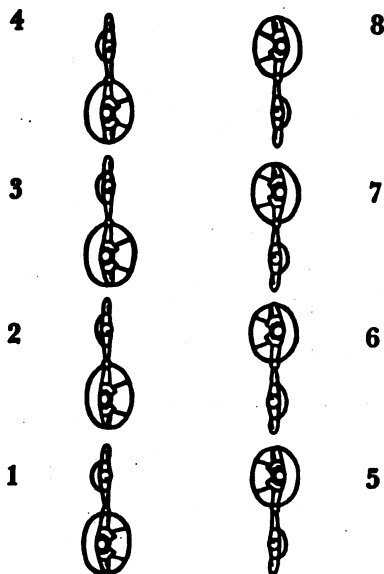
UTGANGSSTÄLLNING: Två parallella, mot fronten vinkelräta och mot varandra vända linjer, fyra par i varje linje, omkring fyra stegs avstånd mellan linjerna.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning), slutna fattning nr 4 (dubbel handfattning).

STEG: Gångsteg, hoppsteg och särskilt beskrivet figurésteg.

TUR 1 A

STORA RINGEN. Paret fattar varandras händer och dansar med gångsteg i slutna ring åtta takter medsols (1-8), därefter åtta takter motsols till plats (1-8).

FRONT

Kadrilj från Holm och Ågarp tur 1 B, första komplimangen

TUR 1 B

KOMPLIMANG. Damen lägger sin vänstra hand i kavaljerens högra, kavaljeren har ledig hand i sidan och dam nyper i kjolen. De båda linjerna går med fyra steg mot varandra, dam börjar med höger och kavaljer med vänster fot, gör komplimang mot visavi på fjärde steget utan att stanna samt därefter helomvändning, kavaljeren håller alltså sin dams vänstra hand i sin högra. Paren går med fyra steg tillbaka till sina platser, och omdansar där med slutan fattning nr 4 ett varv medsols med gångsteg (9-16). Obs! Under omdansningen skall paren ha ändrat platser, så att de vid reprisens slut står parallellt med fronten, paren 3, 4, 8, 7 står längst bort från fronten och paren 2, 1, 5, 6 står närmast fronten.

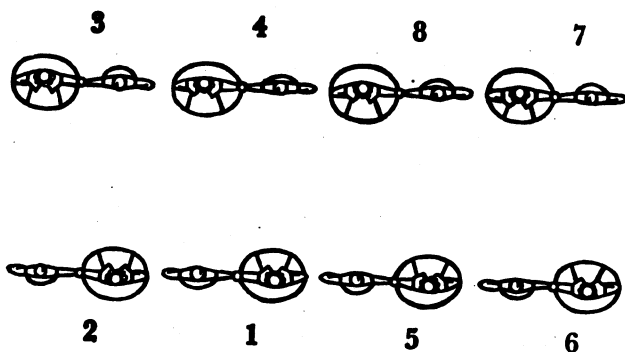
Samma komplimang upprepas nu med de parallellt med fronten stående linjerna (9-16).

TUR 1 C

FIGURÉ. Linjerna står nu parallellt med fronten, damerna nyper i kjolen och kavaljererna har armarna i kors över bröstet. På första taktdelen för alla högra foten snett framåt vänster till tåstöd, på andra taktdelen föres foten tillbaka. I nästa takt upprepas detsamma med vänster fot, vilken föres snett framåt höger (17-18). Upprepas (19-20). Under dessa figurésteg dansar paren mot varandra, går sedan med början på höger fot fyra gångsteg mot och till vänster förbi varandra (21-22), varefter paren fattar slutan fattning nr 4 och omdansar ett halvt varv medsols på de nya platserna (23-24). Detsamma upprepas varvid paren går tillbaka till sina platser (17-24).

TUR 1 D

DAMBYTE. På första taktdelen vänder sig damen mot sin kavaljer och båda klappar ett slag i händerna, samtidigt dansar damerna med hoppsteg mot varandra, när de mötes fattar de varandra i höger hand, räcker vänster till kavaljeren på motsatta sidan, vilken med vänster hand fattar damens vänstra hand och lägger högra armen om damens midja och för henne runt ett varv motsols (25-28). Båda klappar ett slag i händerna och damerna återvänder på liknande sätt till egna platser (29-32), upprepas (25-32).

Kadrilj från
Holm och Agarp
tur 1 B, andra
komplimangen

TUR 2 A

DUBBEL RING. Kavaljererna dansar med gångsteg och med händerna i kors över bröstet i en inre öppen ring medsols. Damerna nyper i kjolen och dansar i en yttre öppen ring motsols (1-8). Alla gör vändning åt vänster, varefter kavaljererna dansar motsols och damerna medsols tillbaka till sina platser (1-8).

TUR 2 B

KOMPLIMANG. Lika som tur 1 B, varvid iakttages att linjerna vid komplimangens början står parallellt med fronten och efter omdansningen vinkelrätt mot fronten (9-16, 9-16).

TUR 2 C

FIGURÉ. Lika som tur 1 C. Linjerna står nu vinkelrätt mot fronten.

TUR 2 D

DAMBYTE. Lika som tur 1 D. Linjerna står nu vinkelrätt mot fronten.

TUR 3 A

DUBBEL RING. Damerna bildar den inre öppna ringen, kavaljererna den yttre och turen dansas som tur 2 A (1-8, 1-8).

TUR 3 B

KOMPLIMANG. Lika som tur 1 B (9-16, 9-16).

TUR 3 C

FIGURÉ. Lika som tur 1 C (17-24, 17-24).

TUR 3 D

DAMBYTE. Lika som tur 1 D (25-32, 25-32).

TUR 4 A

STORA RINGEN. Lika som tur 1 A (1-8, 1-8).

TUR 4 B

KOMPLIMANG: Lika som tur 2 B (9-16, 9-16).

TUR 4 C

FIGURÉ. Lika som tur 2 C (17-24, 17-24).

TUR 4 D

DAMBYTE. Lika som tur 2 D (25-32, 25-32).

GALOPP OCH POLKA

Dansen avslutas efter särskild melodi, varvid paren med slutet fättning nr 1 dansar galopp utefter premiärsidan (1-4) och polka medsols på sekondsidan (5-8), galopp premiärsidan (9-12), polka sekondsidan (13-16). Rörelseriktningen är hela tiden motols.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Upptecknad av Astrid Bengtsén, Holm.

Noggranna uppgifter har lämnats av herr Nils Larsson, Ågarp, Vapnö, där han visats hela sin levnad. De lämnade uppgifterna har styrkts av spelmannen J. M. Kristianson, född i Killedal, Ågarp. På särskild förfrågan, om kadriljen alltid dansades med början på linjeuppställning i stället för fyrkant, har Larsson och Kristiansson svarat ett bestämt ja. Man kan draga den slutatsen, att vid familjefester o. dyl. då kadriljer enligt gammal god sed förekom, parens antal ej alltid räckte till både premiär och sekond. Därför dansade också samma par både premiär och sekond.

Takt

- 1- 8, 1- 8 Tur 1 A Stor ring, medsols och motsols, gångsteg.
 9-12 Tur 1 B Komplimang på vinkelräta linjer.
 13-16 Omdansning, slutan fattning nr 4 till parallella linjer.
 9-12 Komplimang på parallella linjer.
 13-16 Omdansning på parallella linjer.
 17-24 Tur 1 C Figuré med patsbyte och omdansning.
 17-24 Figuré tillbaka och omdansning.
 25-32 Tur 1 D Dambyte, höger hands kedja över och tillbaka, hoppsteg.
 25-32 Upprepas.

Musikdelning i tur 2-3-4 lika med tur 1.

- Tur 2 Kavaljerernas ring, inne medsols. Damerna ute motsols. Kavaljerernas ring, motsols, damerna medsols. Komplimang på parallella linjer. Omdansning till vinkelräta linjer. (I övrigt lika med tur 1.)
 TBur 3 Damernas ring, inte medsols, kavaljererna ute motsols, damerna motsols, kavaljererna medsols. Komplimang på vinkelräta linjer. Omdansning till parallella linjer. (I övrigt lika tur 1:)
 Tur 4 Lika med tur 1 A. Komplimang på parallella linjer. Omdansning till vinkelräta linjer. (I övrigt lika med tur 1.)
 1- 4 Galopp på premiär. Slutna fattning nr 1 (vinkelräta).
 5- 8 Polka på sekondsida (parallella).
 9-12 Galopp.
 13-16 Polka.

Kadrilj från Landskrona

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant.

FATTNINGAR: Kavaljeren fattar med egen höger hand sin dams högra hand, framför. Vid figuré har kavaljeren händerna ledigt utmed sidan och damen nyper lätt i kjolen. Vid omdansning slutna fattning nr 1 (valsfattning).

STEG: Gångsteg och hoppsteg omväxlande efter eget behag. Vid omdansning, Hurrar = Kadriljomdansningssteg.

TUR 1 A

STOR RING. Samtliga par bildar ring på följande sätt: Kavaljeren stiger innanför och framför, förbi egen dam, håller henne i handen hela tiden och fattar med vänster hand bredvidstående dams vänstra hand. Kavaljererna vända utåt och damerna inåt ringen, alla håller varandra i händerna och ringdansar med hoppsteg, först motsols (1-8) och därefter medsols (1-8), varefter kavaljererna återkommer till sina platser, fattar sina damer och omdansar med slutanfattning nr 1 (9-16).

TUR 1 B

STÖT. Premiärens kavaljerer fattar sina damers högra hand framför med egen höger, varefter linjerna går, med början på yttre foten, tre steg fram mot varandra. Kavaljer och dam gör helt om genom att vända på främre fotsulan, kavaljeren medsols och damen motsols, varefter paret med början på yttre foten med ytterligare tre steg återvänder till sin plats och gör helt om (17-20). Sekonden upprepar härpå stöten på samma sätt som beskrivits för premiären (21-24). Ofta brukar kavaljeren vid helomvändningen omväxla genom att, i stället för att snurra på främre fotsulan, göra helomvändningen med ett högt luftsprång och därvid samtidigt slänga upp med benen.

TUR 1 C

FIGURÉ. Här kan användas något av nedanstående alternativ.

Alternativ 1

a) Kavaljer och dam vänder sig mot varandra, kavaljeren med tumarna i armhålan och dam nyppande i kjolen, dansar med början på vänster fot för kavaljeren och höger fot för damen ett druffsteg mot visavi. På sista fjärdedelen i takten vänder sig kavaljeren ett halvt varv motsols, damen ett halvt varv medsols och dansar ytterligare ett druffsteg, nu med ryggarna mot varandra. Samma steg och rörelser upprepas tillbaka till plats men nu i omvänd ordning, således från varandra, mot varandra (17-20). Paret dansar ånyo två druffsteg mot visavi, vänder sig mot varandra, från varandra, varefter de med fyra gångsteg dansar till vänster förbi mötande och intager visavi plats. Damen står nu på sin kavaljers vänstra sida (21-24).

b) Samma steg och rörelser som under a) upprepas, men med skillnaden att kavaljeren nu börjar med höger och damen med vänster fot (25-32). Paret har vid figuréns slut kommit tillbaka till egen plats.

Alternativ 2

Dam och kavaljer dansar mot visavi par med början på yttre foten fyra hoppsteg framåt (17-18), därefter fyra hoppsteg tillbaka (19-20). Åter hoppsteg framåt till vänster förbi mötande och över till motsatta sidans platser där de vänder helt om, dam vänster och kavaljer höger om, kavaljeren har nu damen till vänster (21-24). Upprepas tillbaka till egen plats (25-32).

TUR 1 D

STÖT. Sekonden börjar (25-28), efterföljd av premiären (29-32).

TUR 2 A

DAMERNAS RING. Alla damer bildar en inre ring, fattar varandras händer samt dansar med hoppsteg, först medsols (1-8) och därefter motsols (1-8), under det kavaljererna kvarstående på sina platser markerar takten medelst handklappningar och stampningar med höger fot två gånger för varje takt. Då damerna återkommit till sina platser, fattar kavaljeren sin dam med sluten fattning nr 1 och omdansar medsols på stället (9-16).

TUR 2 B

STÖT. Sekonden börjar (17-24).

TUR 2 C

FIGURÉ. Dansas av sekond (17-24, 25-32).

TUR 2 D

STÖT. Premiär börjar (25-32).

TUR 3 A

KAVALJERERNAS RING. Medan damerna kvarstannar på sina platser och markerar takten med handklappning, dansar kavaljererna med gångsteg innanför damernas krets i en ring medsols med vänster

hand i sidan och angiver samtidigt takten genom vinkningar med höger hand, som hålles halvt upplyft med armbågen riktad inåt ringens mitt (1-8, 1-8).

Återkomna till sina platser fattar kavaljererna sina damer och omdansar med slutan fattning nr 1 medsols på stället (9-16).

TUR 3 B

STÖT. Premiären börjar (17-24).

TUR 3 C

FIGURÉ. Dansas av premiären (17-24, 25-32).

TUR 3 D

STÖT. Sekonden börjar (25-32).

TUR 4 A

»VAR MED SIN.» Varje kavaljer ställer sig framför sin dam varefter båda figurerar mot varandra med hoppsteg och fritt valda gester (1-8, 1-8). Parvis omdansning (9-16).

TUR 4 B

STÖT. Sekonden börjar (17-24).

TUR 4 C

FIGURÉ. Dansas av sekonden (17-24, 25-32).

TUR 4 D

STÖT. Premiären börjar (25-32).

TUR 5

Lika med tur 1 A (1-8, 1-8, 9-16).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Beskrivningen av denna dans har lämnats av musikdir. C. Carlberg i Landskrona, som sett den dansas i Landskronatrakten. Dansen utfördes då i fyra egentliga turer (avdelningarna A här ovan) med mellan

turerna inpassade serier av »stötter och figuréer» (avdeln. B-D). Dessa serier hade vanligast den ordningsföljden: stöt, figuré, stöt, figuré, stöt, men kunde även ökas eller minskas i antal och längd allt efter som lusten föll på. Musiken utgjordes av växlande kadriljmelodier, men stöt och figuré skulle helst dansas på sina särskilda melodier, vilket nödvändiggjorde att någon av de dansande med kommandorop angav tureernas ordning.

Takt

1- 8	Tur 1 A	Stor ring motsols, hoppsteg.
1- 8		Stor ring medsols, hoppsteg.
9-16		Parvis kadriljomedansningsteg.
17-20, 21-24	Tur 1 B	Stöt, premiär börjar.
17-32	Tur 1 C	Figuré av premiär.
25-28, 29-32	Tur 1 D	Stöt, sekund börjar.
1- 8, 1- 8	Tur 2 A	Damernas ring med- och motsols, hoppsteg.
19-16		Omdansning.
17-20, 21-24	Tur 2 B	Stöt, sekund börjar.
17-32	Tur 2 C	Figuré av sekund.
25-28, 29-32	Tur 2 D	Stöt, premiär börjar.
1- 8, 1- 8	Tur 3 A	Kavaljerernas ring, gångsteg mot- och medsols.
9-16		Omdansning.
17-24	Tur 3 B	Stöt, premiär börjar.
17-32	Tur 3 C	Figuré av premiär.
25-28, 29-32	Tur 3 D	Stöt, sekund börjar.
1- 8, 1- 8	Tur 4 A	Var med sin, hoppsteg.
9-16		Omdansning.
17-24	Tur 4 B	Stöt, sekund börjar.
17-32	Tur 4 C	Figuré av sekund.
25-28, 29-32	Tur 4 D	Stöt, premiär börjar.
1- 8, 1- 8	Tur 5 A	Lika som tur 1 A.
9-16		Omdansning.

Kadrilj från Oxie härad, Skåne

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant.

FATTNINGAR: I utgångsställningen: kavaljeren fattar med egen höger hand sin egen dams högra hand framför. Slutna fattning nr 1 (valsfattning).

STEG: Gångsteg, hoppsteg, kadriljomdansningssteg.

TUR 1 A

STORA RINGEN. OMDANSNING. Samtliga par bildar ring på följande sätt: Kavaljeren stiger innanför och framför förbi egen dam, behåller egen högerhandsfattning, fattar med vänster hand bredvidstående dams vänstra hand. Kavaljererna vänder utåt, damerna vänder inåt, alla hållande varandras händer, och dansar med hoppsteg åtta takter motsols (1-8), medsols tillbaka till plats (1-8). Med slutna fattning nr 1 omdansar paren med kadriljomdansningssteg på plats (9-16).

TUR 1 B

STÖT. Alla kavaljerer fattar sina damers högra hand med egen höger. Premiärens kavaljerer svänger med bibehållen handfattning sina damer, varvid båda börjar med yttre foten, över till sin vänstra sida och går tre steg framåt samt gör komplimang på det fjärde steget för motsatta linjens par. Paren går, kavaljeren baklänges förande sin dam över till höger sida, tillbaka till sina platser (9-12). Söten upprepas av sekonden (13-16), därefter ånyo av premiären (17-20). När premiärens par kommer tillbaka till sina platser, byter premiärens sidor plats med hoppsteg, damerna nyper nätt i kjolen och kavaljererna har hängande armar. När paren uppnått motsatta sidan dansar kavaljeren till vänster om sin dam medsols och upp till hennes vänstra sida (21-24). Därefter ånyo stöt endast av premiären och med hoppsteg tillbaka till plats där kavaljeren fattar med höger arm om damens midja och med vänster hand damens vänstra hand och för henne runt ett halvt varv motsols (17-24).

TUR 1 C

DAMBYTE. Damerna dansar i direkt fortsättning av föregående tur, med hoppsteg över till motsatta sidan, räcker höger hand till mötande dam och vänster hand till motstående kavaljer som fattar med egen vänster och för damen runt ett varv motsols. Damerna återvänder på liknande sätt till egna platser där kavaljererna för dem runt till utgångsplatsen (25-32).

TUR 1 D

STÖT. Stöten dansas därefter av sekonden och omedelbart därefter av premiären (25-32).

TUR 2 A

DAMERNAS RING. OMDANSNING. Damerna bildar en inre sluten ring och dansar med hoppsteg åtta takter medsols (1-8), motsols tillbaka till plats (1-8). Kavaljererna står under tiden på plats och klappar i händerna och med markering med fotsulan. Parvis omdansning på plats (9-16).

TUR 2 B

STÖT. Lika som tur 1 B men sekonden börjar (9-16, 17-24, 17-24).

TUR 2 C

DAMBYTE. Lika som tur 1 C men dansas endast av sekonden (25-32).

TUR 2 D

STÖT. Lika som tur 1 D men premiär börjar stöten (25-32).

TUR 3 A

KAVAJJERERNAS RING, OMDANSNING. Kavaljererna dansar med gångsteg, under livliga åtbörder och vinkningar med höger hand, åtta takter motsols i inre öppna ring, vänder helt om medsols och dansar åtta takter medsols, markerande eller vinkande med vänster hand. Damerna står under tiden på plats och markerar takten med handklappningar (1-8, 1-8). Parvis omdansning (9-16).

TUR 3 B

STÖT. Lika som tur 1 B (9-16, 17-24, 17-24).

TUR 3 C

DAMBYTE. Lika som tur 1 C (25-32).

TUR 3 D

STÖT. Lika som tur 1 D (25-32).

TUR 4 A

»VAR MED SIN», OMDANSNING. Kavaljererna ställer sig framför sina damer varefter båda figurerar mot varandra med hoppsteg. Här skall den egna humorn och lustigheten göra sig gällande utan att behöva slå över. Kavaljererna skall visa sin skicklighet och vighet för damen (1-8, 1-8). Parvis omdansning (9-16).

TUR 4 B

STÖT. Lika som tur 2 B (9-16, 17-24, 17-24).

TUR 4 C

DAMBYTE. Lika som tur 2 C (25-32).

TUR 4 D

STÖT. Lika som tur 2 D (25-32).

TUR 5 A

STORA RINGEN, OMDANSNING. Lika som tur 1 A (1-8, 9-16, 17-24).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Uppgifterna har lämnats av Nils Rasmusson, Arlööv.

Takt

1- 8, 1- 8	Tur 1 A	Stor ring, mot- och medsols, hoppsteg.
9-16		Kadriljomdansning.
9-12	Tur 1 B	Stöt, premiär.
13-16		Stöt, sekond.
17-24		Stöt, premiär, platsbyte.
17-24		Stöt, premiär tillbaka.
25-32	Tur 1 C	Kedja, dambyte.
25-28	Tur 1 D	Stöt, sekond.
29-32		Stöt, premiär.

Musikindelningen till tur 2-3-4 är lika med tur 1.

Tur 2 A Damernas ring, med- och motsols hoppsteg. Kadriljomsdansning. Stöt, sekond. Stöt, premiär. Stöt, sekond, platsbyte. Stöt, tillbaka Kedja, dambyte. Stöt, premiär. Stöt, sekond.

Tur 3 A Kavaljerernas ring, mot- och medsols, gångsteg. Kadriljomsdansning. Stöt, premiär. Stöt, sekond. Stöt, premiär, platsbyte. Stöt premiär, tillbaka. Kedja, dambyte. Stöt, sekond. Stöt, premiär.

Tur 4 A Var och en för sin, figuré med hoppsteg. Kadriljomsdansning. Stöt sekond. Stöt premiär. Stöt, sekond, platsbyte. Stöt, sekond tillbaka. Kedja, dambyte. Stöt, premiär. Stöt, sekond.

1-16
17-24

Tur 5 A Lika med tur 1 A.
Kadriljomsdansning.

Kadrilj från Torna härad, Skåne

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant.

FATTNINGAR: Ringfattning. Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). I figuré har kavaljer hängande armar och dam nyper i kjolen.

STEG: Hoppsteg och gångsteg.

TUR 1 A

STOR RING. Kavaljererna vänder sig ett halvt varv medsols och fattar med vänster hand egen dams vänstra hand och bredvidstående dams högra hand med egen höger hand. Alla dansar med hoppsteg, kavaljeren börjar med vänster och damen med höger fot, åtta takter medsols (1-8) och därefter åtta takter motsols (1-8).

TUR 1 B

KOMPLIMANG. Med öppen fattning nr 1 dansar premiärens par mot varandra med gångsteg och göra på åttonde steget komplimang för visavi, återvänder baklänges till sina platser (9-16). Upprepas av sekonden (9-16).

TUR 1 C

FIGURÉ. Premiären, par figurerar nu var för sig med hoppsteg, oberoende av egen dam eller kavaljer emot det motstående paret, med

fritt valda gester, dansar förbi och intar varandras platser (17-24). Paren återvänder på liknande sätt, kavaljeren nu till höger om sin dam, till egen plats (17-22), där kavaljeren med vänster hand fattar damens vänstra hand och med sin högra arm om damens midja fattar hennes högra hand och »hurrar» om med henne ett varv motsols (23-24). Hela figurén upprepas av premiärsidans par (25-32, 25-32).

TUR 1 D

DAMBYTE. Premiärens par fortsätter figurén omedelbart, i det att kavaljeren ännu en gång »hurrar om», d. v. s. kavaljeren för sin dam ytterligare ett varv motsols varefter damerna dansar mot varandra, när de mötes fattar de varandra i höger hand, räcker vänster hand till kavaljeren på motsatta sidan som för damen runt på nyss beskrivet sätt, ett varv motsols. Damerna återvänder på samma sätt till egen kavaljer, som för henne runt ett varv (1-8).

TUR 1 E

KOMPLIMANG. Lika som tur 1 B, sekonden börjar (1-8, 9-16).

TUR 1 F

FIGURÉ. Lika som tur 1 C, men endast av sekonden (9-16, 17-24, 17-24, 25-32).

TUR 1 G

DAMBYTE. Lika som tur 1 D, men endast av sekonden (25-32).

TUR 2 A

DAMERNAS RING. Damerna fattar varandras händer och bildar en inre sluten ring och dansar med gångsteg åtta takter medsols (1-8), därefter åtta takter motsols (1-8). Kavaljererna står under tiden på plats och markerar takten med handklappningar och stundom även med en lätt markering med ena foten.

TUR 2 B

KOMPLIMANG. Lika som tur 1 B, sekonden börjar (9-16, 9-16).

TUR 2 C

FIGURÉ. Lika som tur 1 C, men endast av sekonden (17-24, 17-24, 25-32, 25-32).

TUR 2 D

DAMBYTE. Lika som tur 1 D, men endast av sekonden (1-8).

TUR 2 E

KOMPLIMANG. Lika som tur 1 B (1-8, 9-16).

TUR 2 F

FIGURÉ. Lika som tur 1 C (9-16, 17-24, 17-24, 25-32).

TUR 2 G

DAMBYTE. Lika som tur 1 D (25-32).

TUR 3 A

KAVALJERERNAS RING. Kavaljererna fattar varandras händer och bildar en inre slutna ring och dansar med hoppsteg åtta takter medsols (1-8), därefter åtta takter motsols (1-8). Damerna står under tiden på plats och markerar takten med handklappningar.

TUR 3 B-G

Lika som tur 1 B-G och med samma musikindelning.

TUR 4 A

»VAR MED SIN.» Var och en figurerar på stället för sin egen dam resp. kavaljer med fritt valda steg och gester (1-8, 1-8).

TUR 4 B-G

Lika som tur 2 B-G och med samma musikindelning.

TUR 5 A

STOR RING. Lika som tur 1 A (1-8, 1-8).

TUR 5 B-G

Lika som tur 1 B-G och med samma musikindelning.

Dansen avslutas med komplimang först för motstående par, sedan för egen dam.

På många håll var det vanligt att man avslutade kadriiljen med en galopp eller med dansen »Kiviks marknad». Den sistnämnda dansen

var den vanligaste avslutningen på kadriljen i sydöstra Skåne. På andra platser, t. ex. i trakten av Slimminge, dansades »Fria valen» omedelbart efter kadriljen.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Upptecknad av Gerda Runnquist-Jakobsson.

Kadriljen har av allt att döma varit en över hela Skåne utbredd och mycket omtyckt dans. I nordvästra Skåne tycks den ha vunnit insteg först på 1870-talet, då den utträngde den där ännu vanliga »Fyrturen». Kadriljen har utformat sig olika på flera platser, det finns en mångfald variationer. Den här beskrivna har jag lärt mig av den gamle spelmannen Aug. Chronholm (född 1850 i Iglösa socken, Torna härad), sådan han mindes den från sin tidigaste barndom och under alla de år han spelade på »julagillen» m. m. Han ansåg att kadriljen i hans hembygd hade sin glanstid på 1860–1870-talet. Frammot 1880-talet började den »sätta av» och förekom endast en, högst två gånger på ett gille. Det var polkan och mazurkan som trängde ut den, enligt Cronholm därför att de var mera taktfasta. Även musiken har varierat mycket, det finns en mängd olika kadriljmelodier. Den som här meddelas är också lämnad av Chronholm och upptecknad av Rudolf Hansson, spelman i Tomelilla.

Takt

1- 8, 1- 8	Tur 1 A	Stor ring, mot- och medsols, hoppsteg.
916	Tur 1 B	Stöt, premiär.
9-16		Stöt, sekond.
17-24	Tur 1 C	Figuré, premiär, platsbyte.
17-24		Figuré, premiär, tillbaka, parvis svängom motsols.
25-32, 25-32		Figuré, premiär, upprepas.
1- 2	Tur 1 D	Premiär parvis svängom motsols.
3- 8		Premiär dambyte med höger hands kedja.
1- 8	Tur 1 E	Sekond, stöt.
9-16		Premiär, stöt.
9-16	Tur 1 F	Sekond figuré, platsbyte.
17-24		Sekond figuré, tillbaka parvis svängom, motsols.
17-24, 17-24		Sekond figuré, upprepas.
25-28		Sekond parvis svängom motsols.
29-32		Sekond dambyte med höger hands kedja.

Musikindelning lika med tur 1.

- Tur 2 Damernas tur, med- och motsols, gångsteg. Sekond börjar.
Tur 3 Kavaljerernas tur, med- och motsols, hoppsteg. Premiär börjar.
Tur 4 Var med sin, parvis figuré för egen dam. Sekond börjar.
Tur 5 Stor ring, lika med tur 1.

Kadrilj från Vessige socken, Halland

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant.

FATTNINGAR: I utgångsställning, kavaljeren fattar med vänster hand damens vänstra hand och lägger högra handen om damens midja, damen håller ledig hand i sidan. Slutent fattning nr 1 (valsfattning) och nr 4 (dubbel handfattning). Vid figuré har kavaljeren hängande armar och damen nyper i kjolen.

STEG: Gångsteg, polkasteg, hoppsteg samt engelska steg.

TUR 1 A

STORA RINGEN. Paren bildar ring genom att kavaljeren vänder sig ett halvt varv medsols kvarhållande sin dams vänstra hand, och fattar med höger hand bredvidstående dams högra hand. Kavaljeren är nu vänd utåt och damen inåt. På första takt delen börjar kavaljeren på vänster fot och damen på höger fot, och dansar med gångsteg medsols, vilar på åttonde taktens sista takt del och dansar åtta takter motsols till plats (1-8, 9-16).

TUR 1 B

KOMPLIMANG. Med bibehållen handfattning dansar premiärsidorna mot varandra med fyra gångsteg, börjar med yttre foten, kavaljen bugar och damen niger på fjärde steget utan att stanna (17-18), och dansar baklänges tillbaka till sina platser (19-20). Upprepas av sekonden (21-24).

TUR 1 C

FIGURÉ. Premiärsidans par figurerar med polkasteg. Kavaljeren dansar åt vänster och höger, börjande på vänster fot, damen åt höger - vänster börjande med höger fot (25-26). I samma vinkel figurerar

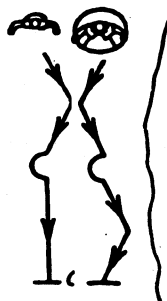
25-26

27-28

29-32

Skissen visar ett
par
Kadrilj från Ves-
sige tur 1 C
figuré

damerna baklänges till sina platser, under det kavaljererna med isätande av vänster fot dansar engelska steg baklänges till egna platser (27-28). Paren figurerar ånyo mot varandra (29-30). Kavaljeren vänder ett halvt varv motsols och dansar med engelska steg till motsatta sidan, under det damen vänder ett halvt varv motsols, till höger förbi varandra och figurerar åt höger och vänster över till motsatta sidan (31-32). Paren figurerar ånyo mot varandra, kavaljeren börjande på vänster och damen på höger fot, och dansar över till egen plats som ovan beskrivits (25-32).

TUR 2 A

DAMERNAS RING. Damerna dansar i öppen ring efter varandra inne i uppställningen ett varv medsols, börjande med höger polkasteg, under det att kavaljeren stående på plats med höger fot markerar takten och klappar händerna i takt med musiken (1-8). Då damerna kommit tillbaka till sina platser, omdansar paren med hoppsteg medsols och med slutna fattning nr 4 (9-16).

TUR 2 B

KOMPLIMANG. Lika som tur 1 B, sekond börjar (17-24).

TUR 2 C

FIGURÉ. Lika som tur 1 C, dansas endast av sekonden (25-32, 25-32).

TUR 3 A

KAVALJERERNAS RING. Kavaljererna vänder sig mot egna damer och dansar i öppen ring efter varandra utanför uppställningen ett varv motsols, börjande med vänster polkasteg, under det att damen stående på plats med vänster fot markerar takten och klappar händerna i takt med musiken (1-8). Parvis omdansning medsols med hoppsteg (9-16).

TUR 3 B

KOMPLIMANG. Lika som tur 1 B (17-24).

TUR 3 C

FIGURÉ. Lika som tur 1 C (25-32, 25-32).

TUR 4 A

DUBBEL RING. Damerna dansar med gångsteg i öppen ring innanför medsols och kavaljererna i öppen ring utanför motsols. Då kavaljeren möter sin dam fattar han med vänster hand damens vänstra och lägger höger arm om hennes midja och svänger henne runt ett varv motsols varefter båda dansar med gångsteg i kavaljerernas rörelseriktning tillbaka till sina platser (1-8, 9-12). Parvis omdansning medsols med hoppsteg (13-16).

TUR 4 B

KOMPLIMANG. Lika som tur 2 B (17-24).

TUR 4 C

FIGURÉ. Lika som tur 2 C (25-32, 25-32).

TUR 5 A

GALOPP, POLKA. Paren dansar med slutten fattning nr 1 galopp i ring efter varandra motsols (1-8), varefter paren med samma fattning dansar polka medsols i ringens rörelseriktning till plats (9-16).

TUR 5 B

AVTACKNINGSKOMPLIMANG. Lika som tur 1 B (17-24).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Uppgifterna delgivna av konduktör Edv. Jansson, Halmstad, som vid 15 års ålder deltog i de äldres kadrilj i Vessige socken. Jansson såg sin farfar, Johannes Jansson, f. 1818, dansa kadriljen vid 75 års ålder. Uppptecknad av Eric Järnklev.

Takt

- 1- 8 Tur 1 A Stor ring medsols, gångsteg.
 9-16 Stor ring motsols, gångsteg.
 15-20 Tur 1 B Komplimang, premiär.
 21-24 Komplimang, sekund.
 25-32 Tur 1 C Figuré, premiär, polkasteg, platsbyte.
 25-32 Figuré, premiär, polkasteg, tillbaka.
 1- 8 Tur 2 A Damernas ring medsols, höger polkasteg.
 9-16 Omdansning slutet fattning nr 4, hoppsteg.
 17-20 Tur 2 B Komplimang, sekund.
 21-24 Komplimang, premiär.
 25-32 Tur 2 C Figuré sekund, polkasteg, platsbyte.
 25-32 Figuré sekund, polkasteg, tillbaka.
 1- 8 Tur 3 A Kavaljerernas ring, motsols vänster polkasteg.
 9-16 Omdansning, slutet fattning nr 4, hoppsteg.
 17-20 Tur 3 B Komplimang, premiär.
 21-24 Komplimang, sekund.
 25-32 Tur 3 C Figuré, premiär, polkasteg, platsbyte.
 25-32 Figuré, premiär, polkasteg, tillbaka.
 1- 8 Tur 4 A Lilla ringen, dam medsols, kavaljer motsols, gångsteg.
 9-16 Omdansning slutet fattning nr 4, hoppsteg.
 17-20 Tur 4 B Komplimang sekund.
 B21-24 Komplimang premiär.
 25-32 Tur 4 C Figurésekund, polkasteg, platsbyte
 25-32 Figurésekund, polkasteg, tillbaka.
 1- 8 Tur 5 A Parvis galopp i ring motsols,
 9-16 Parvis polka slutet fattning nr 1 motsols.
 17-20 Tur 5 B Komplimang, premiär.
 21-24 Komplimang, sekund.

Kadrilj från Västerbotten

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Sluten fattning nr 4 (dubbel handfattning). I figuré har kavaljeren hängande armar och dam nyper i kjolen.

STEG: Hoppsteg, gångsteg och polkasteg.

TUR 1 A

STORA RINGEN. Paren fattar varandras händer och dansar med hoppsteg i slutna ring sex takter medsols (1-6), därefter sex takter motsols till plats (1-6).

TUR 1 B

KOMPLIMANG. Under takt sju och första takt delen i takt åtta utför alla parvis djup komplimang för varandra (7-8). Premiärens par går med början på yttre foten fyra steg mot varandra (9-10), gör en djup komplimang för visavi (11-12). Med början på yttre foten går paren tillbaka till plats (13-14) och samtliga gör, parvis mot varandra, en djup komplimang (7-8). Sekondens par går mot varandra och dansar i likhet med ovanstående (9-14).

TUR 1 C

FIGURÉ. Kavaljerssidans kavaljerer och damsidans damer på premiärsidan figurerar till vänster förbi varandra över till motsatta sidan under fyra polkasteg, vid varje polkasteg vänder man sig ett halvt varv på fjärde takt delen. Med en lätt komplimang för egen dam eller kavaljer börjar damen med höger och kavaljeren med vänster fot, på tredje steget då de möts vänder damen ryggen åt kavaljeren (15-18), kommen över till motsatta sidan omdansar kavaljer med kavaljer och dam med dam, med slutna fattning nr 4 sex gångsteg, ett och ett halvt varv medsols (19-21). Vila (22). Figurén upprepas tillbaka till plats, men nu börjar även damen med vänster fot och när de mötes gör kavaljer och dam en lätt komplimang för varandra på tredje steget och fortsätter över till egen kavaljer resp. dam samt omdansar där med gångsteg medsols (15-22).

Kavaljerssidans kavaljerer och damsidans damer på sekondsidan upprepar figurén (15-22, 15-22).

TUR 1 D

DAMBYTE. Premiärens par vänder sig mot varandra och klappar ett slag i händerna, samtidigt som premiärsidans damer dansar med hoppsteg och med början på höger fot över till motsatta sidan, räcker höger hand till mötande dam och vänster hand till motstående kavaljer, som fattar damen med vänster hand och höger hand om damens midja och för henne runt motsols. Damerna dansar på samma sätt tillbaka till plats (23-30). Upprepas av sekonden (23-30).

TUR 2 A

DAMERNAS RING. Damerna fattar varandras händer och bildar en inre sluten ring och dansar med hoppsteg sex takter medsols (1-6), därefter sex takter motsols till plats (1-6). Kavaljererna står under tiden på plats och markerar takten med att klappa i händerna.

TUR 2 B

KOMPLIMANG. Lika som tur 1 B. Sekond börjar (7-14, 7-14).

TUR 2 C

FIGURÉ. Lika som tur 1 C, sekond börjar med damsidans kavaljerer och kavaljerssidans damer (15-22, 15-22, 15-22, 15-22).

TUR 2 D

DAMBYTE. Lika som tur 1 D, sekonden börjar (23-30, 23-30).

TUR 3 A

KAVALJERERNAS RING. Kavaljererna fattar varandras händer och bildar en inre sluten ring och dansar med hoppsteg sex takter medsols (1-6), därefter sex takter motsols till plats (1-6). Damerna står under tiden på plats och markerar takten med att klappa i händerna.

TUR 3 B

KOMPLIMANG. Lika som tur 1 B (7-14, 7-14).

TUR 3 C

FIGURÉ. Lika som tur 1 C (15-22, 15-22, 15-22, 15-22).

TUR 3 D

DAMBYTE. Lika som tur 1 D (23-30, 23-30).

TUR 4

STOR RING. Lika som tur 1 A (1-6, 1-6).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Uppgifterna om dansen har lämnats av konditor Eric Öhgren.

Takt

1- 6	Tur 1 A	Stor ring, medsols, hoppsteg.
1- 6		Upprepa, motsols.
7- 8	Tur 1 B	Komplimang för varandra, alla parvis.
9-10		Premiär, 4 gångsteg fram.
11-12		Komplimang mot varandra.
13-14		Premiär, 4 gångsteg tillbaka.
7- 8		Komplimang alla parvis för varandra.
9-14		Sekond, upprepar gångsteg och komplimang lika med premiär.
15-22	Tur 1 C	Figuré premiär, kavaljersidans kavaljerer, damsidans damer polkasteg, omdansning dam med dam, kavaljer med kavaljer.
15-22		Tillbaka till plats, omdansning parvis.
15-22, 25-22		Sekond upprepar figurén.
23-30	Tur 1 D	Premiär dambyte, båda klappar, höger hands kedja, hoppsteg.
23-30		Sekond upprepar dambytet.
1- 6, 1- 6	Tur 2	Damernas ring, medsols och motsols, hoppsteg kavaljeren klappar.
7- 8, 9-10		Komplimang alla, sekond börjar. Övrigt lika med tur 1 B, C. D.
o. s. v.		
1- 6, 1- 6	Tur 3	Kavalernas ring, lika med tur 2, dam klappar.
7- 8, 9-10		
o. s. v.		Komplimang alla, lika med tur 1 B, C, D.
1- 6, 1- 6	Tur 4	Stor ring, lika med tur 1.

Kadrilj från Åland

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Slutentfattning nr 4 (dubbel handfattning).

STEG: Hoppsteg.

TUR 1 A

STOR RING (rond). Kavaljererna vänder sig genast helt om medsols utan att släppa sina egna damer och fattar med vänster efterföljande dams högra hand. Kavaljererna är då vända utåt i ringen och med armarna i kors över bröstet, vänster över höger. Damerna är vända inåt i ringen. Alla dansar med hoppsteg fyra takter medsols, vänder med markering och dansar fyra takter motsols till plats (1-4, 1-4).

TUR 1 B

SKÅL (komplimang). Premiärens par fattar lanjevis varandras händer och dansar mot varandra med små hoppsteg. När de mötes på mitten, gör kavaljererna en djup bugning och damerna en nigning på sista fjärdedelen i takt sex, varefter de återvänder linjevis baklänges med små hoppsteg till sina platser och gör små hoppsteg på stället till taktens slut (5-8). Upprepas av sekonden (5-8).

TUR 1 C

FIGURÉ. Kavaljererna på premiärens herrsida och damerna på premiärens damsida dansar med ledig hand i sidan med små hoppsteg mot varandra så att de vid nionde taktens slut står något förbi varandra och till höger om varandra. På takt tio gör de två hoppsteg bakåt ifrån varandra, fortsätter emot varandra och till vänster om varandra över till andra sidan, där de omdansar medsols med motstående kavaljer respektive dam med slutentfattning nr 4 (9-12). Samma kavaljer och dam gör likadan figuré tillbaka och omdansar parvis på plats (9-12). Upprepas av kavaljererna på damsidan och damerna på kavaljersidan (13-16, 13-16).

TUR 1 D

SKÅL. Av premiären, lika med B (1-4). Skål av sekonden, lika med B (1-4, 1-4).

TUR 1 E

FIGURÉ. Av sekonden lika med C (5-8, 5-8, 9-12, 9-12).

TUR 1 F

SKÅL. Av sekonden lika med B (13-16). Av premiären lika med B (13-16).

TUR 2 A Kallas även för »åttan».

STOR RING (rond). Lika med tur 1 A (17-20, 17-20).

TUR 2 B

Premiärens par omdansar på plats med slutanfattning nr 4 svängande med armarna i takt med musiken (21-24).

TUR 2 C

SKÄL. Premiärens par mötes, som till skäl i första turen men gör ingen hälsning. Kavaljerssidans kavaljerer fattar med ledig vänster hand den mötande damens högra hand och dansar baklänges tillbaka med en dam i var hand. Damsidans kavaljerer återvänder ensamma baklänges till sina platser med händerna i sidorna (21-24).

TUR 2 D

Damsidans kavaljerer och damer dansar figuré i likhet med tur 1 C. Då damen kommer över till sin plats har hon ingen att dansa med. Hon ser då på när hennes kavaljer dansar med den motsatta sidans dam, men gör hela tiden små hoppsteg på stället. De fortsätter figuré mot varandra, två steg bakåt, ånyo mot varandra och när de nu mötes omdansar de till egen plats (17-20, 17-20).

TUR 2 E

Dans med egen dam. Lika med tur 2 B (21-24).

TUR 2 F

SKÄL. Premiärens damsida dansar nu lika med tur 2 C och D (21-24, 17-20, 17-20).

TUR 2 G

Dans med egen dam av sekonden. Lika med tur 2 B (21-24).

TUR 2 H

SKÄL OCH FIGURÉ. Sekonden lika med tur 2 C och D, sekondens kavaljerssida först (21-24, 17-20, 17-20). Dans med egen dam av sekonden (21-24).

TUR 2 I

SKÄL OCH FIGURÉ. Sekonden lika med tur 2 C och D, damsidan (21-24, 17-20, 17-20).

TUR 2 J

SKÄL. Sekonden, lika med tur 1 B (21-24). Skäl av premiären, lika med tur 1 B (21-24).

TUR 3 A

RING (rond). Lika med tur 1 A (1-4, 1-4).

TUR 3 B

Handklappning, alla står stilla på plats, ser på sin visavi och klappar händerna i takt med musiken (25-28).

TUR 3 C

MARSCH. Kavaljererna bjuder sina damer höger arm och dansar med gångsteg i öppen ring efter varandra medsols (29-32).

Ledaren bör tillse att de par, som kommer till sina platser innan musiken är slut, hela tiden dansar små hoppsteg på stället.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Uppgifterna är lämnade av fröken Ruth Lindfors, Åland, efter anteckningar av spelmannen R. Silvander, Saltvik, Åland.

Takt

1- 4	Tur 1 A	Stor ring medsols, hoppsteg.
1- 4		Stor ring motsols, hoppsteg.
5- 8	Tur 1 B	Premiär, komplimang.
5- 8		Sekond, komplimang.
9-12	Tur 1 C	Premiär, kavaljer på kavaljersidan, dam på damsidan figuré och omdansning.
9-12		Upprepas till plats.
13-16		Premiär, dam på kavaljersidan, kavaljer på damsidan, figuré och omdansning.
13-16		Upprepas till plats.
1- 4	Tur 1 D	Premiär, komplimang.
1- 4		Sekond, komplimang.

Takt

5- 8	Tur 1 E	Sekond figuré lika med C.
5- 8		Upprepas till plats.
9-12		Sekond figuré lika med C.
9-12		Upprepas till plats.
13-16	Tur 1 F	Sekond komplimang.
13-16		Premiär komplimang.
17-20, 17-20	Tur 2 A	Stor ring lika med tur 1 A.
21-24	Tur 2 B	Premiär parvis omdansning på plats.
21-24	Tur 2 C	Premiär linjevis fram, kavaljersid. kavaljerer med dam tillbaka.
17-20, 17-20	Tur 2 D	Premiär, damsidas kavaljerer och damer figurerar lika med tur 1 C.
21-24	Tur 2 E	Premiär parvis omdansning på plats.
21-24, 17-20	Tur 2 F	Premiär damsida lika med tur 2 C och D.
17-20		
21-24	Tur 2 G	Sekond, parvis omdansning på plats.
21-24	Tur 2 H	Sekond linjevis fram kavaljersid. kavaljerer med damer tillbaka.
17-20, 17-20		Figuré lika med tur 2 C och D.
21-24		Sekond parvis omdansning på plats.
21-24, 17-20	Tur 2 I	Sekond linjevis fram, damsida, kavaljerer med damer tillbaka.
17-24		
21-24	Tur 2 J	Sekond komplimang lika med tur 1 B.
21-24		Premiär komplimang lika med tur 1 B.
1- 4, 1- 4	Tur 3 A	Stor ring lika med tur 1 A.
25-28	Tur 3 B	Samtliga klappar händerna i takt med musiken.
29-32	Tur 3 C	Marsch arm i arm parvis medsols.

Kadrilj från Öland

Sexengelskan

UTGANGSSTÄLLNING: Två fyrkanter om 4 par i varje. Parens nummer blir i fyrkanten närmast fronten: premiärens damsida 1, sekondens kavaljerssida 2, premiärens kavaljerssida 3 och sekondens damsida 4. I fyrkanten längst bort från fronten blir motsvarande pars nummer: 5, 6, 7, 8. I dansbeskrivningen bibehålles parens nummer. I de tre första turerna dansar uppställningarna var för sig, medan de från och med tur 4 dansar tillsammans i en fyrkant om åtta par.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning), i omdansningarna slutet fattning nr 4 (dubbel handfattning) och svagt svängande armar med början inåt, i polkan slutet fattning nr 5 (mazurkafattning), livfattning och i figurén ledig hand i sidan, vilket gäller hela dansen utom i marschen, tur 4 A, där den lediga handen naturligt följer kroppens rörelser. I slingern håller kavaljeren armarna i kors över bröstet och damen nyper lätt i kjolen.

STEG: Mjuka gångsteg, hoppsteg, engelska steg, kadriljomdansningssteg och polkasteg.

Slingern eller »åtta» tillgår så: Två par vänder sig mot varandra på linje så att kavaljer respektive dam står bakom sin egen partner. (x- o- -x -o = kavaljerlinjen och o- x- -o -x = damlinjen, allt från fronten sett, x = kavaljer, o = dam, - visar ansiktsriktningen.) Slingern börjar med att kavaljer och dam i mitten med markering på vänster fot dansar förbi varandra till höger, alla fyra dansar i »åtta» tills samtliga återkommit till sina platser.

TUR 1 A (se ill sid 226)

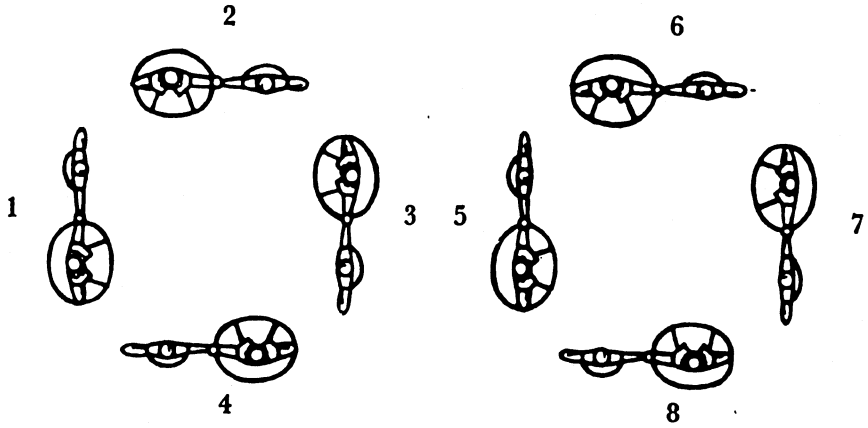
Paren i respektive uppställningar tar ringfattning och dansar med gångsteg och början på vänster fot medsols (1-4), vänder och dansar i ring motsols med hoppsteg tillbaka till plats (5-6), där de med slutet fattning nr 4 omdansar parvis med hoppsteg ett varv medsols på plats (7-8).

TUR 1 B

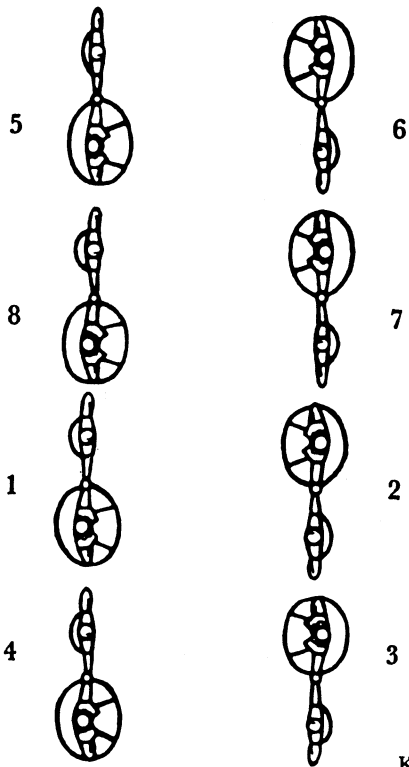
KOMPLIMANG. Med öppen fattning nr 1 och med början på vänster fot dansar premiärens par med hoppsteg mot varandra, gör på andra taktens sista takt del lätt komplimang och dansar därefter baklänges tillbaka till plats (1-4). Upprepas av sekonden (5-8).

TUR 1 C

SIDBYTE. Med händerna i sidan och med början på vänster fot dansar premiärens par med hoppsteg mot varandra. På andra takten slår mötande lätt högerhandflatorna mot varandra, vänder ett halvt varv medsols samt dansar med engelska steg baklänges till varandras platser. Upprepas tillbaka till egen plats, under tiden dansar sekonden med öppen fattning nr 1 och början på vänster fot engelska steg på plats (9-16). Upprepas av sekonden medan premiär dansar engelska steg på plats (9-16).

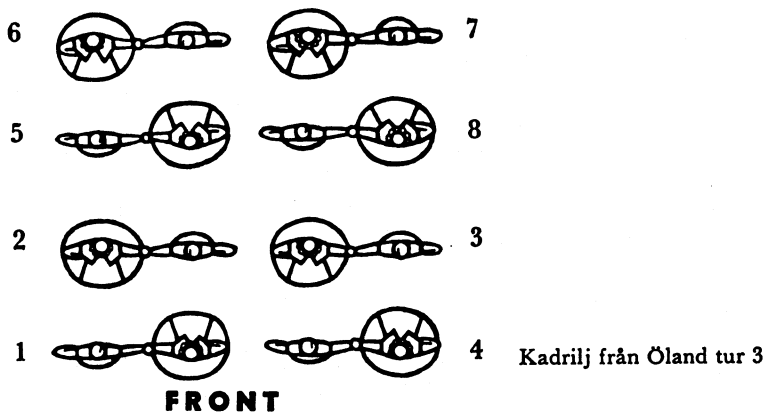

Kadrilj från Öland tur 1 A utgångsställning

FRONT

Kadrilj från Öland tur 2 A

Kadrilj från Öland tur 3

TUR 2 A

KEDJA. Med hoppsteg och början på vänster fot dansas vänsterhandskedja, kavaljer motsols och dam medsols. Återkomna till plats fattar paret sluten fattning nr 4 och omdansar ut till linjer vinkelrätt mot fronten, så att i damsidan första uppställningen står paret 4 och 1, och i andra uppställningen står paret 8 och 5. På kavaljerssidan i första uppställningen står paret 3 och 2, i andra uppställningen 7 och 6 (1-8).

TUR 2 B

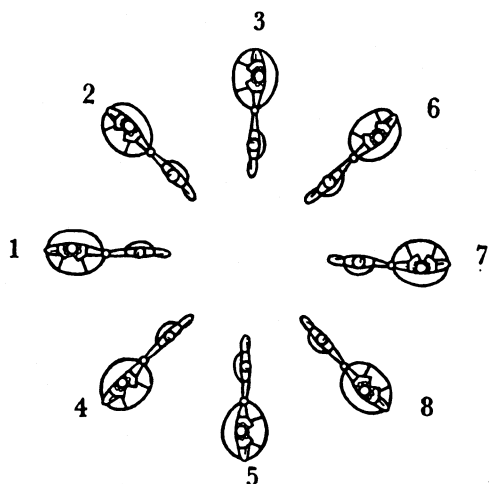
SIDBYTE. Kavaljererna på kavaljersidan och damerna på damsidan dansar lika med premiären i tur 1 C. Damerna på kavaljerssidan och kavaljererna på damsidan dansar engelska steg på stället (9-16). Damerna på kavaljerssidan och kavaljererna på damsidan sidbyte likt ovan. Kavaljererna på kavaljerssidan och damerna på damsidan engelska steg på stället (9-16).

TUR 2 C

SLINGER. Med hoppsteg och början på vänster fot med markering dansas en slinga på varje sida i båda uppställningarna. På damsidan dansar par 4 och 1 samt 8 och 5 mot varandra. På kavaljerssidan dansar par 3 och 2 samt 7 och 6 mot varandra (1-8).

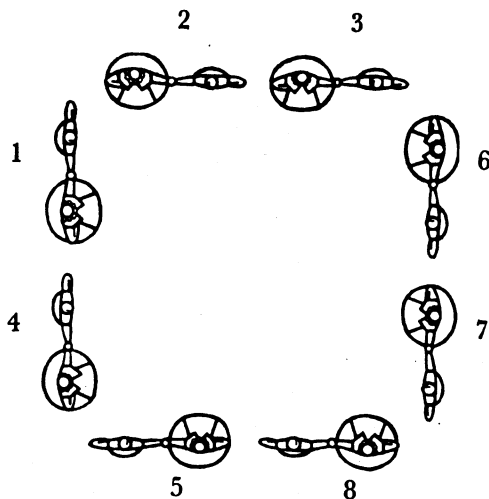
TUR 3 A

LIVFATTNING. Paret i respektive uppställningar dansar med livfattning och kadriljomdansningssteg medsols $1 \frac{3}{4}$ varv. Vid reprisens slut

FRONT

Kadrilj från Öland tur 4

FRONT

Kadrilj från Öland tur 4

har alla paren ändrat front, släpper livfattningen och står nu på fyra linjer parallellt med fronten. Par 1 och 4 står i första linjen vända från fronten, par 5 och 8 i tredje linjen vända från fronten och par 6 och 7 i fjärde linjen vända mot fronten (1-8).

TUR 3 B

SIDBYTE. Sidbyte lika med tur 2 B. De par som står med ryggen mot fronten är damsidor och de par som har ansiktet mot fronten är kavaljerssidor (9-16, 9-16).

TUR 3 C

SLINGER. Lika med tur 2 C, fast nu parallellt med fronten (1-8).

TUR 4 A

PROMENAD till stor kadrilj. Vändning parvis höger. Med början på yttre foten går de par, som stått med ryggen mot fronten (1-4-5-8) bort från fronten, och de par som stått vända mot fronten fram mot fronten (2-3-6-7) och bildar omedelbart parvis snäv ring och dansar med gångsteg två varv motsols varvid ordningsföljden blir: 8-5-4-1-2-3-6-7. Vid reprisens slut har samtliga par bildat en stor fyrkant. På premiärens damsida står paren 4 och 1, på sekondens kavaljerssida 2 och 3, på premiärens kavaljerssida 6 och 7 och på sekondens damsida 8 och 5 (1-8, 1-8).

TUR 4 B

SIDBYTE. Premiär och sekond lika med tur 1 C (9-16, 9-16).

TUR 4 C

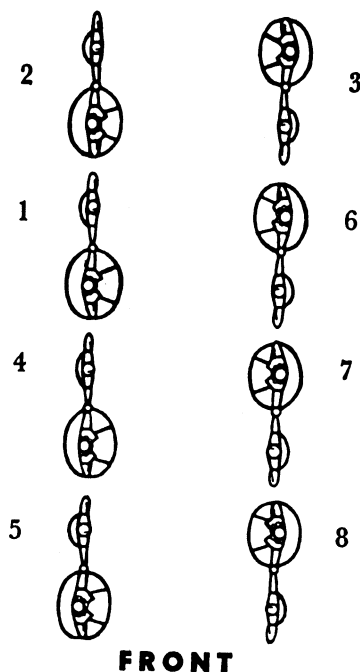
SLINGER. Dansas på var och en av fyrkantens sidor (1-8).

TUR 5 A (se ill sid 230)

KEDJA. Med hoppsteg och början på vänster fot dansas vänsterhandskedja, kavaljer motsols och dam medsols. När de återkommer till plats omdansar de parvis med hoppsteg. Under omdansningen bildas två linjer vinkelrätt mot fronten, varvid delningen sker rakt genom sekondsidorna. På damsidan står paren 5-4-1-2 och på kavaljerssidan paren 8-7-6-3, allt från fronten räknat (1-8, 1-8).

TUR 5 B

SIDBYTE. Lika med tur 2 B (9-16, 9-16).

Kadriļj från Öland tur 5

TUR 5 C

SLINGER. Lika med tur 2 C (1-8). Obs. Slingern dansas nu mot nya par. På damsidan dansar från fronten sett paren 5 och 4 en slinger samt paren 1 och 2 en slinger. På kavaljerssidan dansar från fronten sett paren 8 och 7 en slinger samt paren 6 och 3 en slinger.

TUR 6

POLKA. Med sluten fattning nr 5 dansar paren polka i ring åtta takter medsols och åtta takter motsols. Ringens rörelseriktning hela tiden motsols (1-8, 9-16). Musiken i polkan något livligare.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Upptecknad år 1948 av Gustav Johansson.

Takt

- 1- 8 Tur 1 A Små ringar medsols, hoppsteg tillbaka, motols.
 1- 8 Tur 1 B Komplimang, premiärsid. par med hoppsteg, upprepas av sekond.
 9-16, 9-16 Tur 1 C Sidbyte premiärens par, upprepas av sekonden.
 1- 8 Tur 2 A Kedja.
 9-16, 9-16 Tur 2 B Sidbyte.
 1- 8 Tur 2 C Slinger.
 1- 8 Tur 3 A Livfattning.
 9-16, 9-16 Tur 3 B Sidbyte.
 1- 8 Tur 3 C Slinger.
 1- 8, 1- 8 Tur 4 A Promenad.
 9-16, 9-16 Tur 4 B Sidbyte.
 1- 8 Tur 4 C Slinger.
 1- 8, 1- 8 Tur 5 A Kedja.
 9-16. 9-16 Tur 5 B Sidbyte.
 1- 8 Tur 5 C Slinger.
 1- 8, 9-16 Tur 6 Polka, 8 takter medsols, 8 takter motsols.

Kadrilj från Övraby socken

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Sluten fattning nr 6 (liksidig fattning).

STEG: Gångsteg och figurésteg, som beskrives i samband med figuré.

TUR 1 A

STORA RINGEN. Kavaljererna vänder sig ett halvt varv medsols och fattar med vänster hand egen dams vänstra hand och bredvidstående dams högra hand med egen höger hand och alla dansar med gångsteg åtta takter medsols (1-8) därefter åtta takter motsols (1-8).

TUR 1 B

KOMPLIMANG. Med öppen fattning nr 1 går premiärens par emot varandra med tre steg och gör på fjärde steget komplimang för visavi vänder därefter helt om utan att släppa varandras händer och går tillbaka till sina platser (9-12). Upprepas av sekonden (13-16).

TUR 1 C

FIGURÉ. Premiärens par dansar mot varandra, damen nyper i kjolen, kavaljererna har armarna i kors över bröstet. På första taktdelen föres högra foten snett framåt till tåstöd, på andra taktdelen föres foten tillbaka. Kroppstyngden är under steget på vänstra foten. Nästa takt är det vänstra foten som gör tåstöd o. s. v. Linjevis dansas sex beskrivna figuré-steg mot varandra. Paren mötes och fattar varandra med höger hand. fingrarna snett framåt-uppåt, vänder ett halvt varv medsols och går med fyra steg baklänges över till varandras platser. Paren går ånyo linjevis mot varandra på sex steg och på fyra steg förbi varandra och är därmed tillbaka på sina platser (17-24, 17-24). Upprepas av sekonden (17-24, 17-24).

TUR 1 D

DAMBYTE. Damerna på premiärsidan vänder sig på första takten mot egen kavaljer och båda klappar ett slag i händerna, samtidigt dansar premiärens damer med gångsteg mot varandra, när de mötes fattar de varandra i höger hand, räcker vänster hand till kavaljeren på motsatta sidan, vilken med vänster hand fattar damens vänstra hand och lägger högra armen om damens midja och för henne runt ett varv motsols. Båda klappar ett slag i händerna och damen återvänder på liknande sätt till egen kavaljer, vilken för henne runt på plats (25-32). Upprepas av sekonden (25-32).

TUR 1 E

PORTARNA. Paren numreras enligt skiss i »Allmänna bestämmelser» Alla udda par bildar port, de jämna paren skiljes varefter kavaljer går till vänster och dam till höger fram till närmaste port, där de möter en ny kavaljer respektive dam med vilken de med öppen fattning nr 1 går genom porten. De skiljes därpå med en liten komplimang utan att stan-

na och fortsätter med gångsteg till egen plats där de omdansar med egen dam respektive kavaljer ett varv medsols med gångsteg och med slutan fattning nr 6 (33-40). Turen upprepas varvid de jämna paren bildar port och de udda paren går igenom portarna (33-40).

TUR 2 A

DUBBEL RING. Med gångsteg och ledig hand nypande i kjolen bildar damerna en inre öppen ring och dansar sexton takter medsols till plats. Kavaljererna bildar samtidigt en yttre öppen ring och dansar med hängande armar åtta takter motsols, vänder motsols och bjuder egen dam armen och promenerar tillbaka till egen plats (1-8, 1-8).

TUR 2 B

KOMPLIMANG. Lika som tur 1 B (9-16).

TUR 2 C

FIGURÉ. Lika som tur 1 C (17-24, 17-24, 17-24, 17-24).

TUR 2 D

DAMBYTE. Lika som tur 1 D (25-32, 25-32).

TUR 2 E

PORTARNA. Lika som tur 1 E (33-40, 33-40).

GALOPP, POLKA

Dansen avslutas med att paren med slutan fattning nr 1 dansar galopp utefter premiärsidan och polka medsols runt på sekondsidan. Rörelseriktning för hela uppställningen är motsols.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Upptecknad av Eric Järnklev. Uppgifterna har delgivits av Johanna Pettersson, f. 1863, Torup, och Johanna Tullgren, f. 1865, Övraby. Kadrljen dansades av dessa under slutet av 1800-talet å Sperlingsholms gods i Övraby församling, Halland.

Takt

- 1- 8, 1- 8 Tur 1 A Stora ringen, gångsteg 8 takter medsols, 8 motols.
 9-12 Tur 1 B Komplimang, premiär.
 13-16 Upprepas av sekonden.
 17-24, 17-24 Tur 1 C Figuré, premiär.
 17-24, 17-24 Upprepas av sekonden.
 25-32 Tur 1 D Dambyte, premiär.
 25-32 Upprepas av sekonden.
 33-40, 33-40 Tur 1 E Portar.
 1- 8, 1- 8 Tur 2 A Dubbel ring.
 Tur 2 B Lika med tur 1 B-E. Dansen avslutas med galopp, polka.

Kiviks marknad

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i öppen ring.

FATTNINGAR: Arm i arm. Sluten fattning nr 1 (valsfattning). Sluten fattning nr 3 (dubbel midjefattning).

STEG: Gångsteg, hoppsteg.

TUR 1

Paren dansar arm i arm med gångsteg i öppen ring efter varandra var- under kavaljererna stundom under musikens fyra första takter sjunger: »Kommen pågå, kommen pågå, ska vi gå te Hanna» (1-8). På vissa håll togs musikens första repris om, varunder marschen antingen fort- sattes i samma riktning, eller också gjordes helt om, och marschen gick medsols under åtta takter.

TUR 2 A

Var och en figurerar på stället för sin egen dam eller kavaljer med hopp- steg och fritt valda gester (9-12), därefter omdansning parvis med hopp- steg och sluten fattning nr 3 (13-16).

TUR 2 B

DAMBYTE, som tillgår så att varje kavaljer nu i stället figurerar mot den dam, som under tur 1 i marschen gick bakom hans egen dam (9–12), därefter omdansning som ovan med den nya damen (13–16).

De båda turerna upprepas med de nybildade paren och dansen fortsätter så många gånger, att slutligen »var fått sin».

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

I nordvästra Skåne kallas denna dans »Monfarino» eller »De lilla rolia». Namnet »Kiviks marknad» förmodas vara en skämtsam anspelning på ombytet av dam. I södra Åby kallas dansen »Skynda på». Tur 1 utföres där lika, men i tur 2 förekom endast avdelning A, varefter dambyte äger rum utan någon figuré och dansen omedelbart börjar på nytt o. s. v. Till dansen sjöngs följande visa: Tur 1: »Skynda på, skynda på vi har långa vägar gå.» Tur 2: »Hopp, min Anika, hopp min Anika, hopp min lilla Anika.» Härtill användes ungefär samma melodi som ovanstående till Kiviks marknad, men i stället för takterna 9–12 togs takterna 13–16 två gånger. Enligt Chronholm (se Kadrilj från Torna härad) skulle bruket att dansa »Kommen påga» (namnet »Kiviks marknad» kände han inte till) efter kadriljen ha tillkommit på senare tid än galoppaden och runtenom och förekom ej så ofta i hans hemort. Dans uppptecknad av Gerda Runnquist-Jakobson.

Takt

- 1– 8 Tur 1 Parvis gångste.
- 9–16 Tur 2 A Figuré med omdansning.
- 9–16 Tur 2 B Dambyte med omdansning.

La Chasse

(ASCHASEN eller ASSIASS)

UTGÅNGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant.

FATTNINGAR: Arm i arm.

STEG: Gångsteg, hoppsteg, engelska steg.

TUR 1 A

STOR RING. Paren dansar arm i arm med gångsteg i ring efter varandra motsols (1-8), parvis höger om och medsols tillbaka till sin plats i fyrkanten (1-8). Alla börjar med vänster fot.

TUR 1 B

Damerna går med början på vänster fot två korta steg in i fyrkanten, varje steg i takt med musikens fjärdedelar, stannar vända mot varandra och klappar i händerna i takt med musikens åttondelar. Därefter gör de helt om åt vänster, går två steg tillbaka till plats och klappar i händerna mot egna kavaljerer (9-12). Kavaljererna går med början på höger fot två korta steg in i fyrkanten och klappar i händerna mot varandra, vänder helt om åt höger och går två steg tillbaka där kavaljer och dam klappar i händerna mot varandra varefter kavaljeren intar utgångsställning (13-16).

TUR 1 C

FIGURÉ. Kavaljerssidans kavaljerer och damsidans damer på premiärsidan figurerar mot varandra med små hoppsteg, kavaljer med hängande armar och dam nyper i kjolen, därefter engelska steg bakåt till plats. Hoppsteg till vänster förbi varandra och över till motsatta sidan där paren vänder upp emot varandra (17-24). Upprepas så att paren kommer tillbaka till egen plats (17-24).

TUR 2 A

STOR RING. Lika som tur 1 A (1-8, 1-8).

TUR 2 B

Lika som tur 1 B (9-16).

TUR 2 C

FIGURÉ. Lika som tur 1 C, men dansas av kavaljerssidans damer mot damsidans herrar på premiärsidan (17-24, 17-24).

TUR 3 A

STOR RING. Lika som tur 1 A (1-8, 1-8).

TUR 3 B

Lika som tur 1 B (9-16).

TUR 3 C

Lika som tur 1 C, men dansas av kavaljerssidans kavaljerer mot damsidans damer på sekondsidan (17-24, 17-24).

TUR 4 A

STOR RING. Lika som tur 1 A (1-8, 1-8).

TUR 4 B

Lika som tur 1 B (9-16).

TUR 4 C

Lika som tur 1 C, men dansas av kavaljerssidans damer mot damsidans herrar på sekondsidan (17-24, 17-24).

Dansen avslutas med komplimang mot visavi följd av komplimang parvis mot varandra. Dansen kan även avslutas med en gammal gotländsk vals i ring, rörelseriktningen i ringen är motsols och paren dansar den första reprisen medsols och den andra reprisens motsols. Dansen avslutas med parvis komplimang.

Takt

1- 8	Tur 1	Marsch i ring motols, parvis höger om.
1- 8		Marsch i ring medsols.
9-12		Damerna utför klappning.
13-16		Upprepas av kavaljererna.
17-24, 17-24		Premiär figuré, kavaljerer på kavaljersidan, damerna på damsidan.
1- 8, 1- 8	Tur 2	Marsch lika tur 1.
9-16		Klappning lika tur 1.
17-24, 17-24		Premiär figuré, kavaljerer på damsidan, damer på kavaljersidan.
1- 8, 1- 8	Tur 3	Marsch lika med tur 1.
9-16		Klappning lika med tur 1.
17-24, 17-24		Sekond figuré, kavaljerer på kavaljersidan, damer på damsidan.
1- 8, 1- 8	Tur 4	Marsch lika med tur 1.
9-16		Klappning lika med tur 1.
17-24, 17-24		Sekond figuré, kavaljerer på damsidan, damer på kavaljersidan.

Långdans från Orsa

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i slutan ring, obegränsat antal par.

FATTNINGAR: Ringfattning med låg handfattning.

STEG: Särskilt beskrivna.

TUR 1

Ringan rör sig medsols, samtliga tager på första taktens taktadel ett steg framåt med vänster fot, hela foten isättes (1-2), på taktadel 3 flyttas högra foten i jämbredd med den vänstra (3). Upprepas en gång. På tredje takten tages ett steg bakåt med vänster fot (1-2), höger fot flyttas intill och tåhävning göres (3). På fjärde taktens taktadel 1 sker nedsänkning med markerad isättning av klackarna (vila på 2-3). Upprepas fem gånger (1-4, 1-4, 5-12, 5-12).

TUR 2

Utan att upplösa fattningen vänder sig alla 1/4 varv medsols och dansar mot ringens mitt med förut beskrivna steg (13-20). De fortsätter under ytterligare 3 takter, dock så att alla tre förflyttningarna göres framåt (21-23). På takt 24, taktadel 1 upplöses fattningarna och under ett ljudligt »Hej» sträckes armarna hastigt uppåt, varvid samtliga gör markering med vänster fot (1). Denna ställning bibehålles under taktdelarna 2-3. Alla gör helomvändning medsols på höger fot - ansiktena utåt - och återtager fattningarna, varpå ringen vidgas under det man dansar utåt på samma sätt som mot ringens mitt, dock utan markering, armsträckning och hej (13-23). På takt 24 sker helomvändning medsols och ånyo fattning, varefter hela turen upprepas (13-24, 13-24). Turerna 1-2 kan omtagas en eller flera gånger.

TUR 3

AVSLUTNING. Efter sista omtagningen då ringen vidgats, förblir deltagarna vända utåt, varefter dansen avslutas med dans i ring medsols med springsteg (1-4, 1-4, 5-12).

Monfarino

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant.

FATTNINGAR: Arm i arm, sluten fattning nr 2 (hambofattning).

STEG: Gångsteg, engelska steg, hoppsteg.

TUR 1 A

Paren dansar arm i arm med gångsteg i ring efter varandra motsols (1-8). Alla vänder helt om, kavaljeren åt höger och damen åt vänster, varefter paren dansar medsols tillbaka till sina platser (1-8).

TUR 1 B

Kavaljer och dam vänder sig mot varandra och figurerar med engelska steg, vänster bakom höger, kavaljer med hängande armar och dam nyper i kjolen (9-12), paren fattar därefter sluten fattning nr 2 och om-dansar medsols med hoppsteg (13-20). Kavaljer gör komplimang för egen dam och överlämnar henne till framförvarande kavaljer, som med en komplimang bjuder den nya damen armen och dansen fortsätter som från början.

Dansen vilken är avsedd att fortgå tills kavaljererna dansat med alla damer och återkommitt till egen dam, bör för undvikande av enformighet avslutas sedan den dansats tre gånger.

Nigdansen från Gotland

Spelmannen börjar ensam, spelande första reprisen, springa på golvet. Vid andra reprisens början niger han mot en person, denne fattar tag i hans rockskört och springer efter honom i takt efter melodin. När andra reprisen börjar igen stannar spelmannen och den efterföljande och niger mot varandra, varefter den efterföljande, som vi kan kalla nr 2, niger till en i laget: denne blir nu nr 3 av de springande på golvet. Så fortsättes med att niga mot varandra, och för var gång som nigningen försiggår ökas antalet med en person, som tillkommer. När första reprisen spelas springer alla. När nu »rumpan» blivit tillräckligt lång, eller ej flera vill vara med i dansen, upphör man att hålla varandra i rockskörten

eller i klänningen men i stället skall man hålla varandra i händerna, utom närmaste man efter spelmannen, som måste hålla »spelmansrocken» med den ena handen och med den andra handen i tredje mans hand. Och nu börjar spelmannen och alla efter honom, springande i takt efter musiken, »krypa under arm» under alla armar som är med i dansen, vilket skall ske i rätt ordning.

När allt detta är genomgånet, tar vanligen spelmannen hela sin »rumpa» med sig på en utflykt på gården alltjämt spelande på samma melodi. När sällskapet då slutligen kommer in så skall spelmannen »rullas in», d. v. s. hela sällskapet nystas upp kring spelmannen, tills det hela slutligen har formen av en spiralfjäder, varefter spelmannen under hurrarop hivas i tak och leken slutar. Dansen upptecknad av Aug. Fredin.

Ryska polskan

UTGANGSSTÄLLNING: Tre parallella linjer vända mot fronten, en kavaljer och två damer i varje linje, kavaljeren i mitten.

FATTNINGAR: Vid omdansning sluten fattning nr 6 (liksidig fattning). Vid figuré har kavaljeren hängande armar och damen nyper lätt i kjolen.

STEG: Gångsteg och engelska steg. I tur 13 hoppsteg.

6 C 5

4 B 3

2 A 1

Ryska polskan, utgångsställning

FRONT

TUR 1 A

MARSCH. Samtliga dansar med början på vänster fot åtta gångsteg framåt (1-4). Upprepas baklänges till plats (5-8). Det hela upprepas (1-8). Linje 1-A-2 vänder helt om.

TUR 1 B

FIGURÉ. Damerna 3 och 4 vänder sig mot varandra samtidigt som kavaljer B dansar med början på vänster fot, fyra gångsteg fram till dam 1 (9-10). Båda figurerar mot varandra med engelska steg (11-16), varefter kavaljer B upprepar figurén med dam 6 (9-16).

TUR 1 C

SVÄNGOM. Kavaljer B förflyttar sig till dam 2 och omdansar med gångsteg (17-24). Kavaljer B upprepar nu omdansningen med dam 5 (17-24).

TUR 2 A

MARSCH. Lika med tur 1 A (1-8, 1-8).

TUR 2 B

FIGURÉ. Först kavaljer B för dam 2 (9-16) och sedan för dam 5 (9-16).

TUR 2 C

SVÄNGOM. Kavaljer B med dam 1 (17-24) och sedan med dam 6 (17-24).

TUR 3 A

MARSCH. Lika med tur 1 A (1-8, 1-8).

TUR 3 B

FIGURÉ. Kavaljer B för dam 3 (9-16), sedan för dam 4 (9-16).

TUR 3 C

SVÄNGOM. Kavaljer B för kavaljer A (17-24), sedan kavaljer B med kavaljer C (17-24).

TUR 4 A

MARSCH. Lika med tur 1 A (1-8, 1-8).

TUR 4 B

FIGURÉ. Kavaljer B för A (9-16), sedan kavaljer B för kavaljer C (9-16).

TUR 4 C

SVÄNGOM. Kavaljer B med dam 3 (17-24), sedan kavaljer B med dam 4 (17-24).

TUR 5-8

Då femte turen börjar byter linje B plats med linje A, när linjerna dansar framåt släpper de varandras händer och linjen B passerar till vänster förbi framförvarande och intager linje A:s plats. Varefter tur 1-4 upprepas i sin helhet med A-linjen som mittenlinje.

TUR 9-12

Då nionde turen börjar byter linje C och A plats i likhet med tur 5 och nu blir linje C mittenlinje. Tur 1-4 upprepas.

TUR 13

Polskan avslutas med hoppsteg i ringen, varvid kavaljererna bildar en inre och damerna en yttre ring, alla vända inåt. Rörelseriktningen för damerna är medsols, för kavaljererna motsols (1-8).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Denna dans har enligt Nils Andersson förekommit rätt allmänt i Skåne. I södra delen av provinsen har jag icke lyckats få fatt på den men väl i nordvästra Skåne och södra Halland. I dessa trakter har dansen en livlig och lustig karaktär. I dansen deltog nämligen ännu en person, som kallades »hållkarl» eller »löshäst». Under marschen deltog han ej i dansen utan fick driva omkring utanför. Men under figurén och svängom skulle han utföra precis detsamma som kavaljeren inne i fyrkanten. Om denne t. ex. figurerade för dam 2, så skulle »löshästen» figurera för dam 5 o. s. v. Löshästen hade det stundom rätt ansträngande, ty kavaljeren i fyrkantens mitt, som efter behag kunde dansa först med 1 eller 6, 2 eller

5 o. s. v., sökte ständigt narra löshästen. Han vände sig t. ex. mot 1 och låtsades vilja figurera för henne, men svängde sig plötsligt om och figurerade i stället för 6. Nu fick löshästen brått att komma över på andra sidan till 1 och dansa med henne.

En egendomlighet med ryska polskan är, att musiken trots polskennamnet hela dansen igenom går i 2/4-takt.

Under namn av »Treparspolska» dansades i Södertörn denna dans på 1860-talet till samma musik som Sextur nr 1. Alltså även denna polska i 2/4-takt. Däremot går ju »Trekarspolskan», som i mycket påminner om Ryska polskan, i 3/4-takt.

Om denna dans utföres i sin helhet, är den mycket lång och kräver tålmod av åskådarna. Turerna är icke mindre än tretton och bjuder ej på så stor omväxling. Likväl är dansen intressant och kan göras trevlig, om de dansande inlägger gott lynne i den. Varje tur utom den trettonde indelas i tre avdelningar: marsch, figuré och svängom. Vad figurén beträffar, så lämnas här samma frihet som förut framhållits och som för övrigt gäller i alla skånska danser. Svängom går medsols. För att förtydliga beskrivningen hur dansen utföres, lämnas här en teckning av uppställningen.

Dansen upptecknad av Gerda Runnquist-Jakobson.

Variant av "RYSKA POLSKAN"

I den variant från Södertörn som dansas i Stockholm utföres dansen liksom ovanstående beskrivning utom i figurén där kavaljeren figurerar med ett hoppsteg med början på vänster fot varvid högra fotens häl isättes något snett till vänster framför den vänstra, fotombyte medels bensvängning bakåt-framåt. Damerna samma rörelse som »var med sin» i de skånska kadriljerna. Omdansningen med slutan fattning nr 3 och omdansningssteg. Bytet i figurén och omdansning utföres med hoppsteg.

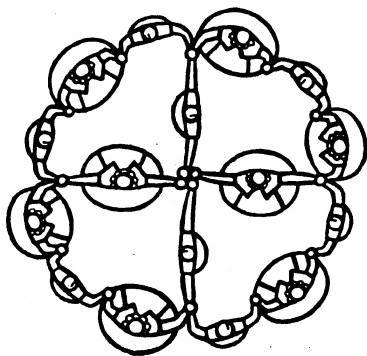
Uppgifterna lämnade av Anders Andersson.

1- 4	Tur 1	Marsch framåt.
5- 8		Marsch tillbaka.
1- 8		Upprepas.
9-16		B figurerar för 1.

9-16		B figurerar för 6.
17-24		B omdansar med 2.
17-24		B omdansar med 5.
1- 8, 1- 8	Tur 2	Lika med tur 1.
9-16		B figurerar för 2.
9-16		B figurerar för 5.
17-24		B omdansar med 1.
17-24		B omdansar med 6.
1- 8, 1- 8	Tur 3	Lika med tur 1.
9-16		B figurerar för 3.
9-16		B figurerar för 4.
17-24		B omdansar med A.
17-24		B omdansar med C.
1- 8, 1- 8	Tur 4	Lika med tur 1.
9-16		B figurerar för A.
9-16		B figurerar för C.
17-24		B omdansar med 3.
17-24		B omdansar med 4.
1- 4	Tur 5	Marsch. A och B-linjerna byter plats.
5- 8, 1- 8		Lika med tur 1.
1- 8	Tur 13	Övriga turér samma indelning.
Två ringar, damerna ytterring, medsols, kavaljerer, inner-
ring, motsols.

Ränningen

UTGANGSSTÄLLNING: Dansen börjar med uppställning i ring (se skiss).

Ränningen utgångsställning

Paren numreras 1-8 (såsom t ex. i Skrällåt) och första paret står alltså vid fronten. Paren ett och åtta bildar kors på så sätt att kavaljererna tager tumgrepp med höger hand och damerna fattar bakomvarande kavaljers handled Första och åttonde kavaljeren fattar med vänster hand andra resp. sjunde dams handled och deras damer sjätte resp. tredje kavaljers högra handled. Det blir sålunda tre dansare mellan varje eker Se skissen. Obs! Hjulet rör sig icke under förspelet.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Vid om-dansning sluten fattning nr 4 (dubbel handfattning).

TUR 1

Paren som nu bildat ett hjul med ekrar dansar, med början på vänster fot, med mjuka gångsteg två varv medsols i långsam takt och med händerna i axelhöjd (1-12).

TUR 2 A

Hjulet upplöses och alla paren bildar sladd och dansar med springsteg i följande ordning: par 4, 3, 2, 1, 5, 6, 7 och 8. Fjärde paret kavaljer drager sladden mot fronten medsols och upp i en snäcka (13-28). Springsteg hela turen.

TUR 2 B

Paren vänder helt om och dansar motsols med springsteg, nu är det åttonde paret dam som drager sladden genom att springa runt motsols, snäckan vidgas under sista varvet och vid turens slut har paren bildat två mot fronten vinkelräta linjer vända mot varandra och med fjärde och åttonde paret stående längst bort från fronten (13-28).

TUR 3 A

Paren fattar linjevis varandras händer och dansar med början på vänster fot tre springsteg mot varandra och stannar med en markering. Fjärde paret kavaljer fattar med vänster hand åttonde paret dams högra hand och bildar »skytteln». Samtidigt som linjerna dansar med tre springsteg baklänges till plats och stannar med två markeringar höger, vänster, dansar »skytteln» med springsteg mellan linjerna mot fronten, vänder och står stilla (29-32). Linjerna slår ånyo tillsammans och

stannar med en markering. Linjerna dansar tre springsteg baklänges till plats och stannar med två markeringar höger, vänster. Samtidigt som »skytteln» springer tillbaka till egen kavaljer resp. dam (33-36).

TUR 3 B

Alla, även skytteln, omdansar parvis med fyra östgötasteg, sluten fattning nr 4, två varv runt och upp på linje (37-40).

TUR 3 C

TUR 3 A upprepas (41-48).

TUR 3 D

Tur 3 B upprepas (49-52).

TUR 3 E

Avslutning med en sammanslagning och en markering. När paren springer bakåt bildas samtidigt en ring som slutas av fjärde och åttonde paret samt första och femte paren, varefter göres två markeringar (53-56).

Hela turen är fem sammanslagningar, skytteln två gånger fram och tillbaka samt två omdansningar.

TUR 4

Paren dansar i sluten ring med lätta springsteg ett varv medsols (57-64), med markering vänder paren och dansar motsols tillbaka till plats, där de på sista takten släpper ringfattningen och stannar parvis vända mot fronten i två parallella kolonner (57-64).

TUR 5

Alla dansar parvis med gångsteg efter varandra i kolonn. Par ett väker av till höger och par fem till vänster. På fjärde resp. åttonde paret tidigare platser möts först par ett och fem, därefter två och sex o. s. v. och dansar linjevis upp mot fronten (65-74). Ledig hand i sidan. På de sista fyra takterna sjunger alla med till musiken.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Uppgifterna om dansen har lämnats av spelmannen Karl Gustavsson i Brännkyrka gille, han har även upptecknat musiken. Ränningen är en danslek, som symboliserar »rännstolens» (vävstolens) arbete. Spel-

man Gustavsson erinrar sig, att sista gången han såg den dansas var 1894 i Uppland. Hjulet som bildas vid dansens början är avsett att föreställa »varpträt» med garn pålindat. Hjulet upplöstes i en lång sladd, garnet lindas upp på en bobina, nystas av bobinan, och vävstolen är i gång med sitt dunk, dunk. Därefter illustreras skyttelns gång och i sista turen visas även väven färdig med sin randiga våd.

Takt

- 1-12 **Tur 1** Ring med kors medsols, gångsteg.
 13-28 **Tur 2 A** Sladd, upp till snäcka. Springsteg.
 13-28 **Tur 2 B** Upplösning av snäckan, stannar i linjeuppställning.
 29-32 **Tur 3** Sammanslagning mot och från varandra, springparet genom.
 33-36 Sammanslagning upprepas.
 37-40 Omdansning, östgötasteg, slutan fattning nr 4.
 41-48 Sammanslagningen upprepas.
 49-52 Omdansningen upprepas.
 53-56 Sammanslagning, alla bildar ring.
 57-64 **Tur 4** Ring, medsols, springsteg.
 57-64 Ring, motsols, springsteg.
 65-74 **Tur 5** Gångsteg.

Sextur

Nr 1 från Skåne

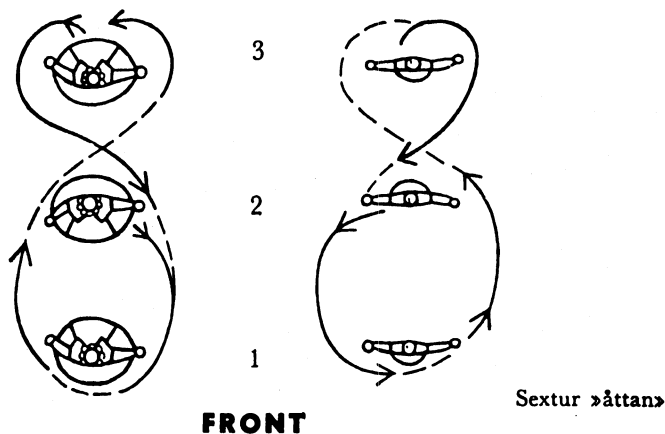
UTGANGSSTÄLLNING: Paren, tre till antalet, är uppställda på två mot varandra vända linjer, kavaljererna på den högra och damerna på den vänstra sidan från fronten sett. Paren numreras 1, 2 och 3.

FATTNINGAR: Kavaljeren hängande armar. Dam nyper i kjolen.

STEG: Gångsteg, engelska steg, hoppsteg.

TUR 1 A

Med fyra små gångsteg, börjande på vänster fot, dansar båda linjerna mot varandra. Dansar tillbaka till plats med fyra små gångsteg (1-4). Linjerna dansar åter mot varandra och nu förbi varandra till vänster och vänder medsols på motsatta linjens plats (5-8). Upprepas till egen plats (1-8).

TUR 1 B

Medan kavaljeren står kvar på egen plats och dansar engelska steg, dansar damerna med fyra gångsteg fram mot kavaljererna, dansar sedan baklänges fyra gångsteg till egen plats (9-12). Båda linjerna byter nu plats med hoppsteg med början med vänster fot enligt tur 1 A (13-16). Det hela upprepas med utgångspunkt från de nya platserna (9-16).

TUR 2 A

Lika med tur 1 A (1-8, 1-8).

TUR 2 B

Varje led för sig dansar med gångsteg i slinger, 1:an, 3:an vänder sig från fronten, 2:an vänder sig mot densamma, och kavaljererna går med början åt höger växelvis förbi varandra och skall på sextonde takten vara på egen plats. Damerna gör samtidigt samma rörelser med början åt vänster (9-16, 9-16).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Dansen upptecknad av Gerda Runnquist-Jakobson.

Sextur

Nr 2 från Södra Aby, Skåne

UTGANGSSTÄLLNING och FATTNINGAR: Lika som Sextur nr 1.

STEG: Gångsteg.

TUR 1 A

Lika som tur 1 A i Sextur nr 1 (1-8, 1-8).

TUR 1 B

Paret längst bort från fronten dansar mellan leden med gångsteg och åtskiljes sedan de passerat sista paret, varvid kavaljeren svänger av åt vänster bakom kavaljeren och damen åt höger bakom damen och tillbaka till utgångsplatsen, varefter de fortsätter på nytt samma väg. Övriga par följer samma väg omedelbart efter varandra (9-16, 9-16). Dansen upprepas lämpligt antal gånger.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Dansen upptecknad av Gerda Runnquist-Jakobson.

Som musik användes antingen samma melodi som till Sextur nr 1 eller också »Ritsch, ratsch, filibombom bom».

Skokar

UTGANGSSTÄLLNING: Fyra par i fyrkant.

FATTNINGAR: Ringfattning. Vid omdansning slutet fattning nr 6 (liksidig fattning). Vid slinger och figuré har kavaljeren armarna ledigt utmed sidan och damerna nyper lätt i kjolen.

STEG: Mjuka gångsteg och sparksteg med början på vänster fot, omdansningssteg. Obs! I omdansningsstegen skall vänster fot föras efter golvet i stället för att lyftas.

TUR 1 A

STOR RING. Kavaljererna vänder sig ett halvt varv medsols och fattar med vänster hand egen dams vänstra hand och med höger hand bredvidstående dams högra hand och med denna fattning dansar paren

med gångsteg åtta takter medsols (1-8), därefter åtta takter motsols till plats (1-8). Vid ringfattning iakttages att högra handen hålles i axelhöjd och vänstra handen i vanlig höjd för ringfattning.

TUR 1 B

FIGURÉ. Kavaljer och dam vänder sig mot varandra och figurerar med sparksteg (9-16). Båda vänder helt om inåt och dansar samma figuré mot den nya damen resp. kavaljeren (9-16).

TUR 1 C

SLINGER ett varv. Kavaljer och dam vänder helt om åt höger och börjar slingor till vänster och förbi varandra, sedan till höger o. s. v. (17-24, 17-24). Utföres med små gångsteg. En nätt bugning utföres på första takt delen vid mötet med varandra i slingern.

TUR 1 D

PROMENAD. Då paren mötes andra gången efter slingern vänder damen. Kavaljeren bjuder damen armen och promenerar åtta takter motsols (25-32). Vänder parvis helt om motsols och promenerar åtta takter medsols till utgångsplatsen (25-32).

TUR 1 E

Omdansning med egen dam (33-40, 33-40).

TUR 2

VAR MED SIN. Avdelningarna B, C, D, E upprepas (9-40). Därefter slingor med figuré lika med tur 1 C men endast till egen dam (41-48). Figuré med sparksteg (49-52). Upprepas så att paren kommer till egen plats (41-52). Omdansning lika med tur 1 E (53-60, 53-60).

TUR 3

TÖSERNA I KARED. Damerna tager ett steg in mot ringens mitt med ringfattning i axelhöjd, står stilla med denna fattning medan kavaljerna bildar ring utanför och dansar med gångsteg åtta takter medsols (61-68). Därefter går damerna baklänges under kavaljerernas upplyftade armar ut ur kavaljerernas ring och bakom egna kavaljerer och fattar med egen höger hand om kavaljerens högra handled. Ringen fortsätter medsols (61-68), därefter promenad först medsols (69-76), sedan motsols (69-76).

TUR 4

PÅGARNA I KARED. Kavaljererna tar ett steg in mot ringens mitt och står stilla hand i hand med låg handfattning, medan damerna bildar ring utanför och dansar åtta takter medsols med gångsteg (61-68). Kavaljererna går i likhet med damerna i föregående tur ut ur ringen framför egen dam och fattar med egen höger hand om damens vänstra handled. Ringen fortsätter medsols (61-68). Promenad lika med tur 3 (69-76, 69-76). Slinger lika med tur 1 C (77-84, 77-84). Omdansning lika med tur 1 E (85-92, 85-92). (Vid promenaden iakttages: Efter promenad motsols vänder paren motsols. Efter promenad medsols vänder paren medsols.)

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Kristian Schönhult, Viken, har 1934 lämnat uppgifter om denna dans som är en lokal Vikensdans och sannolikt inte dansats på någon annan plats. Dansen är mycket gammal. Upptecknad av Kurt Bengtsson, Höganäs.

Takt

1- 8	Tur 1 A	Stor ring medsols, gångsteg.
1- 8		Stor ring motsols, gångsteg.
9-16	Tur 1 B	Figuré, med sparksteg mot egen.
9-16		Figuré, med sparksteg mot bakomstående.
17-24, 17-24	Tur 1 C	Slinger, kavaljer, motsols, dam medsols.
25-32, 25-32	Tur 1 D	Promenad motsol. Promenad medsol.
33-40, 33-40	Tur 1 E	Omdansning.
9-40	Tur 2	Var med sin. B. C. D. E. upprepas.
41-48		Slinger till egen.
49-52		Sparksteg mot egen.
41-52		Slinger till plats, sparksteg.
53-60, 53-60		Omdansning.
61-68	Tur 3	Damerna i kared står stilla, kavaljererna medsols.
61-68		Höger handfattning i kavaljerernas ring.
69-76, 69-76		Promenad medsols, promenad motsols.
61-68	Tur 4	Kavaljererna i kared, står stilla, damerna medsols.
61-68		Höger handfattning i damerna ring.
69-76, 69-76		Promenad medsols, promenad motsols.
77-84, 77 84		Slinger lika med tur 1 C till plats.
85-92, 85-92		Omdansning.

Skrälåt

UTGÅNGSSTÄLLNING: Två parallella, mot fronten vinkelräta och mot varandra vända linjer, omkring fyra stegs avstånd mellan linjerna, fyra par i varje linje. Parens nummerordning är, från fronten räknat, 1-4 i linjen till vänster eller damlinjen och 5-8 i motsatta linjen eller kavaljerlinjen, första och femte paren står sålunda främst.

För att undvika uppställning på linje vid dansens början kan lämpligen, under det musiken spelar hela första reprisen, bildas en sladd, som drages av fjärde parets kavaljer ett varv runt medsols så att alla paren är på sina platser vid första turens början.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning), slutna fattningar nr 3 (dubbel midjefattning), ledig hand i sidan.

STEG: Skrälåtsteg, dalsteg, utslagssteg, särskilda steg som särskilt beskrives.

Vid omdansningarna slutna fattningar nr 3. Omdansningssteget i Skrälåten utföres så, att på första takt delen isättes båda fotbladen i golvet, klackarna upplyftade, på andra takt delen göres ett litet hopp och höger fot isättes samtidigt som vänster ben svänges upp bakåt och på tredje takt delen göres åter ett litet hopp och vänster fot isättes samtidigt som höger ben svänges upp bakåt. Båda, höger, vänster, båda o. s. v.

SKRÄLÅTSTEG: Med höger fot tages på första takt delen ett ytterst kort steg framåt med samtidig nigning; på andra takt delen tages ett längre steg framåt med vänster fot, på tredje takt delen tages ett kort steg med höger fot i jämnhöjd med vänster. (Höger skrälåtsteg.) Vänster skrälåtsteg utföres på liknande sätt med den skillnaden att nigningen här sker på vänster fot.

TUR 1

Skrälåtsteg hela turen. Inom första och andra paren fattar kavaljeren sin egen dams högra hand med tumgrepp och paren dansar medsols på egen plats (1-4), varefter båda sträcker sin högra hand i den andres armbågsveck, bakom dennes rygg, där båda med höger hand fattar den andres vänster, samt dansar på plats, första paret ett och andra paret ett och ett halvt varv, så att damerna blir vända mot varandra (5-8).

Under det att kavaljererna fortsätter i rörelseriktningen ett halvt varv, byter damerna plats på så sätt att första parets dam omdansar ett och ett halvt varv med andra parets kavaljer, och andra parets dam ett och ett halvt varv med första parets kavaljer, under samma fattning som nyss beskrivits (9-12). På liknande sätt byter damerna åter plats, så att de återkommer till egna kavaljerer med vilka de dansar ett och ett halvt varv samt intager utgångsställning (13-16). Paren 3 och 4, 8 och 7 samt 6 och 5 dansar samtidigt på samma sätt.

TUR 2

Under de första tjugofyra takterna i turen (vilken omfattar sammanlagt trettiotvå takter) dansar alla i båda linjerna, där ej annorlunda anges, dalsteg på stället, linjevis hållande varandra i händerna.

DAMLINJEN: Första parets dam isätter höger fot och dansar med springsteg bakom sin kavaljer (1), fattar andra parets dams högra hand med egen höger (2) och dansar - medan denna med springsteg dansar medsols omkring första parets kavaljer och sedan åter kommit till sin plats, fortsätter med dalstegen - framför och förbi andra kavaljeren mot tredje parets dam, fattar dennas vänstra hand med egen vänster hand (3-4) och fortsätter - medan tredje parets dam dansar ett varv motsols omkring andra parets kavaljer med springsteg och sedan hon återkommit till sin plats, fortsätter med dalstegen - bakom och förbi tredje parets kavaljer mot fjärde parets dam, samt fattar dennas högra hand med egen höger hand (5-6) och dansar - medan fjärde parets dam dansar ett varv medsols omkring tredje parets kavaljer och återtager sin plats och fortsätter med dalstegen - framför och förbi fjärde parets kavaljer samt intager plats i linjen vid hans vänstra sida med dalsteg på stället (7-8). Första parets kavaljer isätter härefter höger fot och dansar framför och förbi andra parets dam, fattar med vänster hand andra parets kavaljers vänstra hand och fortsätter på motsvarande sätt, som ovan beskrivits, till egen dam samt intager platsen i linjen med dalsteg på stället vid dennas vänstra sida (9-16). Kavaljererna 2, 3 och 4 dansar i tur och ordning fyra springsteg runt egna damer, kavaljererna 2 och 4 motsols och kavaljer 3 medsols. För såväl dam som kavaljer gäller, att de ej intager plats i sina respektive luckor förrän nästföljande dansare hunnit passera luckan. Första paret bildar port och går med springsteg, dam bakom kavaljer framför lin-

jen, över fjärde paret mot tredje paret som bildar port med ryggarna mot fronten och som första paret går igenom samt bildar ånyo port över andra paret och intager sin ursprungliga plats i linjen med höger och vänster dalsteg på stället (1-8). Paren omdansar medsols på egen plats precis ett halvt varv för varje takt, varefter kavaljerer och damer stannar mot varandra, kavaljeren innanför linjen (9-16).

KAVALJERLINJEN: Åttonde parets dam isätter höger fot och dansar bakom sin kavaljer och dansen fortsätter på samma sätt som för damlinjen beskrivits, samtidigt med denna (1-8, 9-16, 1-8, 9-16).

TUR 3

Kavaljer och dam fattar varandra i höger hand och dansar åtta dalsteg på stället med början på höger. Vid varje höger dalsteg höjes högerhänderna i jämnhöjd med pannan och vid vänster dalsteg sänkes de. De dansande står hela tiden vända mot varandra (1-8) samt omdansar därefter på egen plats och intar utgångsställning (9-16).

TUR 4

Paren fattar linjevis varandras händer, linjerna dansar med åtta dalsteg mot varandra, börjande på höger med markering på första steget (1-8), varefter kavaljererna omdansar med de damer på motsatta linjen, som möter dem, damlinjens kavaljerer till egen plats och de övriga på stället (9-16). Under det paren i kavaljerlinjen, vända mot damlinjen, fattar varandras händer och dansar sexton dalsteg på stället, vänder sig damlinjens par på kolonn från fronten och dansar med fjorton dalsteg parvis förbi åttonde paret, bakom kavaljerslinjen, förbi femte paret, över första parets plats och åter till egen plats (1-14), där paren på två dalsteg svänger upp i linje vänd mot kavaljerslinjen och samtliga fattar varandras händer (15-16), samt dansar sexton dalsteg på stället, medan paren i kavaljerslinjen vänder sig på kolonn mot fronten och dansar med tolv dalsteg, anförda av femte parets kavaljer, viker av åt vänster i båge bort från fronten samt ånyo viker av åt vänster och dansar fram mot fronten (1-12), svänger upp på linje, vända mot damlinjen (13-14) samt dansar två dalsteg bakåt till kavaljerlinjens utgångsplats (15-16). Linjerna dansar ånyo mot varandra, börjande på höger med markering på första steget, åtta dalsteg (1-8); kavaljererna

återtar sina damer och omdansar med dem till egen plats samt stannar där innanför linjerna, vända mot damerna och med händera i sidorna (9-16).

TUR 5

Kavaljer och dam lyfter samtidigt vänstra fotens klack och högra fotens tå samt vrider båda fötterna ett fjärdedels varv åt vänster, så att tåspetsarna kommer intill varandra, lyfter därpå vänstra tåspetsen och vrider den ett fjärdedels varv utåt, samt lyfter slutligen högra foten och nedsätter den med markering bredvid den vänstra (1). Upprepas tre gånger, varigenom kavaljer och dam avlägsnar sig från varandra (2-4), varefter de med fyra motsvarande steg åt höger återvänder och stannar framför varandra (5-8). Då kavaljererna vrider tåspetsarna intill varandra, för de samtidigt upp armarna, händerna knutna, tummarna nedåtvända, över bröstet i jämnhöjd med axlarna, och då vänstra foten vrides utåt flyttas händerna en bit ifrån varandra och armbågarna sänkes något samt föres sedan då högra foten flyttas intill den vänstra, händerna fortfarande knutna, i båge utåt med armarna halvt krökta. Paren omdansar på egen plats, varvid flygelparen på de två sista takterna drager sig inåt, så att samtliga par vid omdansningens slut bildar ring, kavaljererna något innanför damerna vända motsols och damerna vända medsols (9-16).

TUR 6

Kavaljerer och damer dansar med mjuka springsteg till vänster om och förbi varandra, varvid kavaljer med vänster kedjefattning fattar närmast mötande dam, därefter sätter samtliga händerna i sidorna, och kavaljererna drager sig något inåt så att de bildar en inre utåtvänd ring (1-2), omdansar därpå med slutna fattning nr 3 med följande dam ett varv på stället (3-4). Kavaljer och dam, som omdansat med varandra, passerar åt vänster förbi varandra och dansen fortsätter tills kavaljererna motsols, damerna medsols, hunnit runt ringen ett varv och efter sammanlagt åtta omdansningar kommit tillbaka till sin plats (5-16, 1-16).

TUR 7

Med händerna i sidan tar kavaljerlinjens kavaljerer och damlinjens damer två dalsteg mot varandra (1-2), fattar varandras högra händer

med tumgrepp och omdansar med tre dalsteg ett varv medsols (3-5). Damen sätter sig ned vilande på högra fotens häl, med händerna i sidorna och huvudet djupt nedböjt, vända åt motlinjen (6), kavaljeren svänger med ett hopp först högra och omedelbart därefter vänstra benet åt höger över damens huvud (7), varefter damen reser sig upp, kavaljerer och damer gör helt om åt höger mot egen linje och alla gör ett utslagssteg mot varandra (8). Paren omdansar på egen plats (9-16). Kavaljersidans damer och damsidans kavaljerer dansar härefter på samma sätt (1-16). De som icke dansar står under tiden vända mot motstående linje och med händera i sidorna.

TUR 7 B

(Denna tur kan uteslutas såsom för svår att utföra.)

Kavaljererna ställer sig innanför sina damer, med dubbel handfattning påbörjas en »pannkaksfattning» varvid kavaljeren vänder ett halvt varv motsols och damen vänder ett halvt varv medsols och stannar med ryggarna mot varandra och med bibehållen hög handfattning (1). Vila (2), damen böjer sig framåt och kavaljeren bakåt över henne, varefter kavaljerer, vilande på damens rygg, gör en kullerbytta baklänges över damen (3), nedkommer framför damen (4). Upprepas tillbaka till plats där utslagssteg utföres på takt åtta (5-8). Parvis omdansning på plats (9-16).

TUR 8

Parer fattar linjevis varandras händer, fjärde parets kavaljer och åttonde parets dam förenar linjerna till sladd, vilken anförd av första parets dam ledes i bukter över femte, andra, sjätte, tredje, sjunde, fjärde och åttonde parets platser (1-16) och sedan i stor båge över damlinjens platser fram mot fronten, där sladdens sista par på sista takten stannar och bildar port halvt vänd mot fronten (1-8). Sladden drages genom porten och i ring motsols fram mot fronten där första paret bildar port, likaledes halvt vänd mot fronten (9-16). Femte parets kavaljer drar sladden genom sistnämnda port och i ring medsols ånyo mot fronten, där sladden sammanslutes till ring, som rör sig medsols (1-16).

TUR 9 A

Kavaljerer för in damen i ringen, där dessa fattar varandra (vänster arm under höger, »Färöfattning») och ringdansar med skrlätsteg med-

sols. Kavaljererna vända åt vänster fattar varandras händer och bildar en yttre utåtvänd ring och dansar skrällåtsteg motsols (1-8). Då paren för tredje gången möter varandra, byter de plats, rygg om rygg vändande sig åt vänster så att kavaljererna i en inre inåtvänd ring hållande varandra arm i arm (vänster under höger) dansar medsols, och damerna i en yttre ring vända utåt dansar motsols ett och ett halvt varv (9-16). Kavaljerer och damer byter därpå ånyo plats, så att damerna under vändning ett halvt varv åt vänster bildar en inre ring och kavaljererna under vändning ett helt varv åt vänster bildar en yttre ring, båda ringarna inåtvända och rörande sig medsols varvid damerna tillser att de snarast möjligt kommer in i luckan och till höger om egen kavaljer. Kavaljererna får ej sträcka ut händerna för mycket (1-8).

TUR 9 B

Kavaljererna, hållande varandras händer, går med upplyfta armar, efter början på vänster fot, sex steg in mot ringens mitt samt släpper på sjätte steget varandras händer och på tredje steget därefter, sätter dem i sidorna. Under de tre första stegen går de uppåtsträckta och under de tre följande böjer de sig långsamt framåt-nedåt. Damerna går samtidigt, med början på vänster fot, sex mycket korta steg bakåt, de första stegen något nedåtlutande och de tre sista långsamt rätande sig upp (9-10). Kavaljererna går sex steg baklänges till sin plats i ringen, de tre första stegen nedåtlutade och långsamt resande sig upp på de tre följande. Damerna fattar samtidigt i ring och går med upplyftade armar sex steg in mot ringens mitt, de tre första stegen uppåtsträckta och de tre följande stegen under långsam böjning framåt-nedåt (11-12). Upprepas tre gånger (13-16, 1-8).

TUR 9 C

Kavaljererna fattar ett stadigt grepp i varandras händer. Damerna sätter sig upp på kavaljerernas händer, lägger sina händer på de närmast stående kavaljerernas axlar och kavaljererna ringdansar med springsteg medsols (9-16), varvid de dansande brukar sjunga med i musiken. Obs! Kavaljererna skall vid dansens slut sakta böja sig ned så att damerna lätt kan inta sina platser.

PS

I stora delar av Sverige dansas i turerna 2, 6 och 9 C skrällåsteg i stället för springsteg. Vilket som är det ursprungliga är numera svårt att avgöra, då de få befintliga äldre beskrivningarna tolkas olika av experterna.

Svenska Ungdomsringens Riksstyrelse har bestämt att dansbeskrivningen skall vara oförändrad från den tidigare upplagan och hoppas att fortsatt forskning skall bringa full klarhet i hur den fordom dansades.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Någon gång ger musiken namn åt dansen. »Skrällåten» är en kvarnlåt, enligt Värmlands storspelman, Dan Danielsson. När skörden slog fel i landskapet var man tvungen att dryga ut brödsäden. När blandsäd och agnar maldes till mjöl var det som bondpojken med fiolen i kvarnkammaren fick musiken att ljuda i vemodiga molltoner, och när malden var färdig, var också låten – »Skrällåten» – färdig. Dansen, sådan den här beskrivs efter Philochoros uppteckningar, är också en skapelse i glädjens molltonart. Någon kännedom om dansens ursprung finnes ej, endast gissningar. Första gången Skrällåten veterligt framfördes var på Kungl. Operan år 1846 i Fredrik Dahlgrens »Värmlänningarne», inövad av Anders Selinder. Fröken Lotten Dahlgren, dotter till Fredrik Dahlgren har till mig, på direkt förfrågan om dansen, betvivlat att hennes fader, som var en av Värmlands styvaste »Jössehäradsdansare», anmodat en balettmästare att helt skapa en dans till »Värmlänningarne». Fröken Dahlgren berättade även att hennes fader skrivit till Värmland efter en dam som skulle resa ner till Stockholm för att delta i dansen vid premiären. Svarebrevet var emellertid nekande – »vilket vållade Fredrik Dahlgren stor oro». Brevet finns bevarat. Några anteckningar om huru stor del Selinder har i dansen finns ej. En jämförelse mellan Skrällåten och Huppleken är intressant och styrker även att grunden för Skrällåten vilar på smådanser, sammanfogade till ett helt, medelst dalsteg. Vid Bygdeungdomsstämman i Bergen 1928 var det en »Färing» som bestämt påstod att några äldre personer där hemma dansade en dans som liknade Skrällåten. De personer, kända och okända, som bidragit

till skapandet av Skrälåten, bör ha tacksamt erkännande för sin medverkan till uppkomsten av vår utan tvekan värdefullaste och mest krävande dans. Skrälåten innesluter något av den högtidliga glädjens mystik och ryttn.

Takt

1- 4	Tur 1	Höger tumgrepp.
5- 8		Kortfattning bakom.
9-12		Dambyte.
13-16		Damerna åter.
1- 8	Tur 2	Damernas springtur.
9-16		Kavaljerernas springtur.
1- 8		Portar.
9-16		Omdansning.
1- 8	Tur 3	Dalsteg, höger handfattning.
9-16		Omdansning.
1- 8	Tur 4	Dalsteg, linjevis mot varandra.
9-16		Dambyte med omdansning.
1-16		Damlinjen dalsteg i kolonn.
1-16		Kavaljerlinj. dalsteg i kolonn.
1- 8		Dalsteg, linjevis mot varandra.
9-16		Dambyte med omdansning.
1- 4	Tur 5	Markeringssteg åt vänster.
5- 8		Markeringssteg åt höger.
9-16		Omdansning.
1-16, 1-16	Tur 6	Slinger med vänster kedjefattning och omdansning.
1- 8	Tur 7	Överspark, kavaljersidans kavaljerer, damsid. damer.
9-16		Omdansning.
1- 8		Överspark, damsidans kavaljerer, kavaljersidans dam.
9-16		Omdansning.
1- 8, 9-16.	Tur 7 8	Kullerbytta med omdansning.
1-16, 1-16	Tur 8	Sladd och portar vid fronten.
1-16		Ring medsols.
1- 8	Tur 9	Damerna in till inre ring.
9-16		Kavaljererna in till inre ring.
1- 8		Damerna in till inre ring.
9-16, 1- 8		Kyrkan, med början kavaljererna in, damerna ut.
9-16		Stor ring med upplyfta damer.

Skördedans

UTGÅNGSSTÄLLNING: Med liar och räfsor står de dansande parvis vända mot varandra uppställda på kolonn. Kavaljer håller damen i sin högra hand och lien på sin vänstra axel. Damen har räfsan på sin högra axel och håller om räfsskafet med högra handen.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning).

STEG: Skördesteg, vaggsteg och gångsteg.

SKÖRDESTEG

Deltagarna står parvis vända mot varandra, kavaljeren hållande damens vänstra hand i sin högra. På första taktdelen flyttar kavaljeren vänstra foten ett kort steg åt vänster. På andra taktdelen flyttas högra foten intill, på tredje taktdelen göres åter ett kort steg åt vänster med vänstra foten, varefter på fjärde taktdelen högra foten föres i en halvcirkel framåt under det att paret med armrörelse framåt vänder sig med ryggarna mot varandra. Damen gör samma steg fastän med motsatt fot. Steget fortsätter sedan med början på resp. höger (kavaljer) och vänster (dam) och på fjärde taktdelen vänder sig paren åter mot varandra.

TUR 1

Paren dansar med sex skördesteg in på banans mitt, fortsätter därefter med ytterligare sex skördesteg bort från fronten (1-12), där paren skiljas åt, kavaljererna viker av till vänster och damerna till höger. Då de mötes vid fronten fattar kavaljeren damens högra hand och de gör parvis genomtåg bort från fronten (1-12). Åter skiljes de från varandra (1-6). Då de ånyo mötes vid fronten börjar de på sjunde steget slingertåg till vänster förbi varandra. Är slingertåget rätt utfört, skall kavaljeren vid varje möte se damen i nacken (7-12). När de träffas på nytt återupprepas slingertåget på beskrivet sätt och när de mötes vid fronten göres genomtåg (1-12). Paren skiljes åter och går nu med korta skördesteg i raka linjer mot fronten. De stannar på två led, vända mot varandra, kavaljererna på den ena och damerna på andra sidan (1-12).

(Obs! Musik till första turen 1-12 fem gånger.)

TUR 2 A

På förtaktens långa ton svänger kavaljeren ned lien från axeln och går med fyra vaggsteg framåt mot damernas led. De lutar kropparna framåt och utför lieslagen med rörelser, så lika skördemannens som möjligt. Under det första steget, som börjar med vänster fot, föres lien med ett kraftigt tag tätt intill golvet eller marken från höger till vänster. Under nästa steg (höger vaggsteg) rätar den dansande på sig och för lien tillbaka åt höger (13-14). Samma steg och rörelser under följande två takter (15-16). Ännu ett vaggsteg med lieslag från höger till vänster utföres under sjuttonde takten. Därefter svänges lien upp på vänster axel, höger hand sätts i sidan under det vaggstegen fortsätter bakåt de två nästföljande takterna. Vaggstegen bakåt utföres på samma sätt som vaggstegen framåt med undantag av att höger fot nu sättes bakåt och vänster fot korsas över denna (höger vaggsteg) o. s. v. På tjugonde takten tages ett steg bakåt med höger fot och vänster sättes intill (17-20).

TUR 2 B

Damen som under A stått stilla med räfsan på axeln, svänger ned den på tjugonde takten. De utför samma steg som kavaljeren under A och svänger med räfsorna på samma sätt som kavaljeren fört lien. De återvänder baklänges till sina platser, allt under det de räfsar (13-20).

TUR 2 C

A och B upprepas (13-20, 13-20).

TUR 2 D

När damerna på tjugonde takter är tillbaka på sina platser, tar de i stället för att stanna ett vaggsteg åt höger och slänger samtidigt upp räfsan på sin högra axel. På tjugoförsta takten gör alla vaggsteg med början på vänster fot och vända mot fronten går de nu på led efter varandra ned mot denna. Första paret leder. De går mot varandra med två steg; på tredje steget börjar slingertåget (här går de dansande rygg om rygg med varandra). Då första parets kavaljer slingrat förbi alla damer och första parets dam förbi alla kavaljerer, fortsätter de med vaggsteg på raka led bort från fronten till reprisens slut (21-28). Första paret går åter mot varandra på de två första stegen och

förbi varandra på det tredje. Slingertåget upprepas. Första paret, följt av alla de dansande, går därefter upp mot fronten så, att alla vid reprisens slut står på led med tre stegs avstånd från varandra. På tjugonde takten tar alla ett höger vaggsteg, men på stegets sista taktdel gör de en vändning åt vänster. Kavaljererna står då vända mot damerna, men dessa vänder ryggen åt kavaljererna (21-28).

TUR 3 A

Damerna som satt räfsans skaft i marken med pinnarna i räfsan ifrån sig, står nu stilla på sina platser. Kavaljererna går på rakt led med fyra vaggsteg mot damledet (29-32). Var och en av dem lägger sin högra hand på sin dams högra axel och söker under en hävning på tå att få se hennes ansikte, men hon vänder bort huvudet, kavaljeren ser då över hennes vänstra axel, men nu ser damen stramt åt höger (33-34). Modfällda går då kavaljererna med fyra vanliga gångsteg tillbaka till sina platser (35-36). Detsamma upprepas, men nu med bättre lycka, ty nu ser damerna glatt mot kavaljererna först åt höger och sedan åt vänster (29-34). Kavaljererna stannar kvar på damernas platser, ställer ned liarna med bladen vända åt höger och stöder armarna mot dessa, damerna går på höger sida om kavaljererna fyra gångsteg baklänges till kavaljerernas ursprungliga platser (35-36).

TUR 3 B

Damerna utför nu samma steg och rörelser som kavaljererna i A, men de lägger sin vänstra hand på kavaljerens vänstra axel och ser först på kavaljeren från vänster sida, medan kavaljeren ser åt höger (29-34). Modfällda går då damerna fyra vanliga gångsteg tillbaka till sina platser (35-36). Upprepas men nu med bättre lycka (29-34). Damerna stannar nu kvar och kavaljererna fattar deras vänstra hand med egen höger (35-36).

TUR 4

Musiken börjar från början, de dansande går med skördesteg medsols, första och fjärde paret leder upp i två trekanter (1-8). Parvis sträcker de dansande sina redskap mot varandra, så att de korsas, och går med två skördesteg ett varv runt medsols (9-10). Därefter sträcker damerna, som nu är innanför trekanten, räfsorna mot varandra och bildar kors

i trekantens mitt. De går med fyra små skördesteg ett och tredjedels varv motsols. När damen går runt med kavaljeren har hon höger hand överst på räffskaftet, när hon går runt med en dam har hon vänster hand överst (11-12, 1-2). Damerna har nu gått förbi egen kavaljer och hunnit fram till nästa. De sträcker redskapen mot varandra och går med två skördesteg runt ett varv medsols (3-4). Alla tre damerna sträcker räfsorna mot varandra och går återigen med fyra skördesteg runt $1\frac{1}{3}$ varv motsols inne i trekanten (5-8). Med den tredje kavaljeren utföres detsamma (9-10). Damerna dansar ånyo in $1\frac{1}{3}$ varv runt, men nu med 6 skördesteg (11-12, 1-4). Damerna har nu hunnit fram till egen kavaljer som fattar deras vänstra hand med egen höger. Så dansar de med skördesteg först ett varv runt i trekanten, så att fjärde paret skall kunna falla in efter tredje, och trallande och glada lämnar de därefter platsen (5-12).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Enligt mångas önskan har skördedansen medtagits i samlingen. Vem som komponerat dansen är obekant. Ledarinnan för folkdans i Finland, Anni Collan, har omtalat att dansen kommit till Finland i samband med teater i slutet på 1800-talet. Dansen har även i kortfattad form beskrivits i samband med en sångsamling utgiven i Stockholm.

Takt

1-12	Tur 1	Parvis efter varandra skördesteg medsols.
1- 6		Vid fonden, kavaljeren åt vänster, dam åt höger.
7-12		Från fronten, parvis genomtåg.
1- 6		ter, kavaljer åt vänster, dam åt höger.
7-12, 1- 6		Slingertåg, börjar till vänster förbi.
7-12		Från fronten parvis genomtåg.
1-12		Åter, kavaljer åt vänster, dam åt höger.
13-20	Tur 2 A	Slåttern, kavaljeren börjar.
13-20	Tur 2 B	Upprepas av dam.
13-20, 13-20	Tur 2 C	Slåttern upprepas av kavaljer och dam.
21-28, 21-28	Tur 2 D	Slingertåg till vänster förbi, rygg om rygg.
29-36	Tur 3	Kavaljer utför tittut hos dam, åter till plats.
29-36		Upprepas, platsbyte, dam på kavaljersidan.
29-36		Dam utför tittut hos kavaljeren, åter till kavaljersidan.
29-36		Upprepas, parvis uppställning.

Takt

1- 8	Tur 4	Parvis skördesteg medsols, två st. 3pars uppställningar.
9-10		Skördesteg på plats.
11-12, 1- 2		Dam 4 skördesteg där inne.
3- 4		Dam och kavaljer 2 skördesteg på plats 2.
5- 8		Dam 4 skördesteg där inne.
9-10		Dam och kavaljer 2 skördesteg på plats 3.
11-12, 1- 4		Dam 6 skördesteg där inne.
5-12		Med egen kavaljer skördesteg till utgångsplats.

Långdans från Närke

UTGANGSSTÄLLNING: Hand i hand i sladdfattning med damen till vänster om kavaljeren. Dansen beskriven för åtta par.

FATTNINGAR: Ringfattning, kringelfattning.

STJÄRNA: Fattning i framförvarandes armbågsveck.

STEG: Mazurkasteg och springsteg.

TUR 1

Första parets kavaljer drar under indansning med mazurkasteg medsols upp till utåtvänd ring (1-8). Samtliga vänder medsols med handklappning till inåtvänd ring och dansar fortfarande medsols (9-16). (Om indansning ej göres med sladd sker uppställning direkt i en stor ring varvid man på förspelet vänder till utåtvänd ring, varefter första turen dansas enl. ovan.) Börja med vänster mazurkasteg.

TUR 2

Samtliga drar sig med handklappning något inåt ringens mitt och tar kringelfattning samt dansar med mazurkasteg medsols (1-8). Därefter åter till stor ring medsols (9-16).

TUR 3

STJÄRNA: Damerna dansar in med mazurkasteg och fattar framförvarande dam i armbågsvecket kvarhållande kavaljerens högra hand med egen vänster. Ledig hand i sidan, stjärnan rör sig medsols (17-24). Paren vänder motsols med bibehållen fattning så att kavaljeren kommer innerst, varefter stjärnan fortsätter motsols (17-24). Stjärnan avslutas med stor ring motsols med mazurkasteg (25-32).

TUR 4

Kavaljererna utför höger knäfall vända inåt ringens mitt. Med mazurkasteg dansar damen motsols runt egen kavaljer hållande i dennes uppsträckta högra hand med egen vänster (4 takter), förflyttar sig därefter till nästa kavaljer medsols och fattar denne med höger hand och dansar medsols runt honom (4 takter). Damerna fortsätter så, växelvis motsols och medsols ringen runt till egen kavaljer (1-16, 1-16). Obs! Kavaljeren har hela tiden höger hand uppsträckt, ledig hand i sidan. Samtliga bildar åter ring och dansar med mazurkasteg åtta takter medsols (17-24).

TUR 5

Damerna bildar en inre sluten ring och dansar med mazurkasteg medsols, samtidigt som kavaljererna bildar en yttre utåtvänd sluten ring, vilken med mazurkasteg rör sig motsols (17-24). Kavaljererna bildar därefter med handklappning inåtvänd ring genom helomvändning motsols. Den nu av kavaljererna bildade ringen rör sig med mazurkasteg medsols. Damernas inre ring rör sig hela tiden medsols. Kavaljererna och damerna anpassar nu ringarnas hastighet så, att kavaljererna kommer i luckan till vänster om egen dam (25-32). Kavaljererna har under tiden fattat varandra i stadigt handgrepp och damerna sätter sig upp på deras händer hållande kavaljererna på axlarna. Kavaljerern dansar med mjuka springsteg medsols (25-32). Damerna sitter kvar på kavaljerernas händer några ögonblick till dess full stillhet nåtts varefter de sättes ned och dansen avslutas med avtackning.

Takt

1-8	Tur 1	Ring utåtvänd, vändning medsols, klappning, mazurkasteg.
9-16		Ring inåtvänd.
1-8	Tur 2	Kringelfattning, klappning.
9-16		Stor ring.
17-24	Tur 3	Stjärna, höger för damerna.
17-24		Stjärna, vänster för kavaljererna, motsols vändning.
25-32		Stor ring medsols.
1-16	Tur 4	Kavaljeren knäfall vända inåt.
1-16		Damerna dansar mazurkasteg medsols runt egen, 4 takter medsols kring nästa o. s. v.
17-24		Stor ring medsols.

Takt

- 17-24 Tur 5 Damerna bildar en inre ring medsols. Kavaljererna en utåtvänd ring motsols.
25-32 Kavaljererna vänder motsols till inåtvänd ring medsols.
25-32 Damerna lyftes, springsteg.

Smålandspolska

UTGANGSSTÄLLNING: Två parallella mot fronten vinkelräta linjer, fyra par i varje linje.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Vid omdansning sluten fattning nr 3 (dubbel midjefattning). Slutens fattning nr 4 (dubbel handfattning).

STEG: Mazurkasteg, dalsteg och springsteg. Vid omdansning östgöta-steg.

TUR 1

Alla börjar med vänster mazurkasteg och dansar parvis mot mitten, där kavaljeren med handfattning på tredje steget bildar stjärna genom att fatta bakomvarandes handled. Stjärnan svänger runt motsols (1-8). Parvis med bibehållen fattning göres helt om (motsols), så att damerna bildar stora stjärnan i likhet med kavaljererna, stjärnan svänger runt medsols (1-8) till utgångsplatsen. Omdansning (9-16) så att kavaljererna stannar innanför vända mot sina damer.

TUR 2

Parerna dansar höger och vänster dalsteg samtidigt som kavaljer och dam slår respektive vänster och höger hands innersida emot varandra, fattar därefter varandras händer med slutens fattning nr 4 och båda gör två utslagssteg med bibehållen fattning (9-12). Omdansning med östgöta-steg så att damerna stannar innanför (13-16). Det hela upprepas (1-8). Obs! Vid sista omdansningens slut stannar kavaljeren på kavaljerssidan utanför damsidans kavaljerer innanför.

TUR 3

Med början på höger dalsteg bildar damsidans par portar vända mot fronten. Kavaljerssidans par dansar med vänster mazurkasteg parvis genom portarna och tillbaka till plats (1-8). Kavaljerssidan bildar

portar och damsidans par dansar igenom som ovan beskrivits (9-16). Omdansning så att paren vid reprisens slut stannar i ring vända mot varandra, kavaljer vänd motsols, dam medsols (9-16).

TUR 4

Paren dansar i likhet med andra turens första del. Omdansning ett varv medsols varefter kavaljeren springer motsols innanför egen dam, därefter utanför förbi mötande dam och stannar framför tredje damen. Damen springer samtidigt medsols utanför egen kavaljer och innanför nästa kavaljer samt stannar framför den tredje kavaljeren (1-8). Upprepas så många gånger att respektive kavaljer och dam mötes (1-8, 9-16, 9-16). Därefter dansas hambo utan försteg (1-8).

Takt

1- 8	Tur 1	Parvis bildar kavaljerna vänster hands stjärna, maurkasteg.
1- 8		Parvis bildar damerna höger hands stjärna, tillbaka.
9-16		Omdansning parvis, kavaljeren stannar innanför, östgötagsteg.
9-12	Tur 2	Parvis höger-vänster dalsteg, resp. vänster-höger, händerna mot varandra, 2 utslagssteg.
13-16		Omdansning dam stannar innanför.
1- 8		Upprepas, stannar parvis vända mot fronten.
1- 8	Tur 3	Damsidan bildar port, dalsteg på plats, kavaljersidan dansar genom.
9-16		Kavaljersidan bildar port, dalsteg på plats, damsidan dansar genom.
9-16		Omdansning, alla stannar i ring, kavaljeren motsols, dam medsols.
1- 8	Tur 4	Dalsteg, klappning, utslagssteg och omdansning, lika tur 2.
1- 8		Under 5 springsteg förflyttar sig kavaljeren motsols, dam medsols.
9-16, 9-16		Vid möte med den 3 resp. dam och kavaljer, upprepas detsamma.
1- 8	Tur 5	Hambo parvis i ring.

Trekarlspolska

UTGANGSSTÄLLNING: Tre parallella mot fronten vinkelräta linjer, de båda yttre vända mot varandra och mittlinjen vänd mot den högra från fronten sett eller högerlinjen, omkring fyra stegs avstånd mellan linjerna. En kavaljer och två damer i varje linje, kavaljeren håller sina damer en i vardera handen, händerna i axelhöjd.

FATTNINGAR: Sluten fattning nr 3 (dubbel midjefattning . Ringfattning.

STEG: Springsteg med början på vänster fot, östgötasteg och särskilda steg, som beskrives i avd. B.

TUR 1 A

Mittlinjen och högerlinjen dansar tre springsteg fram mot varandra (1), stannar med markering på höger fot (2) och återvänder med tre steg baklänges till sina platser (3), där högerlinjen gör halt. Mittlinjens kavaljer släpper sina damers händer och alla tre gör helt om, kavaljer åt vänster och damerna mot kavaljeren (4). Kavaljeren fattar åter damernas händer, mittlinjen och vänsterlinjen dansar tre steg mot varandra (5), stannar med markering på höger fot (6) och återvänder med tre steg baklänges till sina platser (7), varefter mittlinjens kavaljer gör helt om åt vänster och damerna stannar vända mot varandra (8). Samtliga med ledig hand i sidan.

TUR 1 B

Mittlinjens kavaljer dansar tre steg fram mot högerlinjens vänstra dam, d. v. s. den dam som står vid sin kavaljers vänstra sida (9), båda gör tre steg mot varandra enligt följande beskrivning: På första taktdelen isättes båda fotbladen med markering, den högra foten något framflyttad, i vilken ställning båda fötterna förblir under andra taktdelen; på tredje taktdelen tillbakaflyttas den högra foten på så sätt, att man gör ett obetydligt hopp på båda fötterna och klackarna sättes intill varandra (10), på liknande sätt göres åter markering men med vänster fot framflyttad (11) och därpå ånyo markering med höger fot framflyttad (12). Båda omdansar med slutan fattning nr 3 två varv på plats med östgötasteg (13-16). Medan damen återtager sin plats, springer kavaljeren tre steg mot vänsterlinjens vänstra dam (9), båda gör tre steg mot varandra på nyss beskrivet sätt (11-12) och omdansar två varv, varvid kavaljeren mot slutet av omdansningen drager sig något inåt mitten (13-16). Kvarhållande damen i höger hand fattar kavaljeren därpå med vänster hand den dam i högerlinjen, för vilken han nyss figurerat, och alla tre ringdansar med östgötasteg i mitten, samtidigt med att de båda andra kavaljererna på likande sätt ring-

dansar med sina högerdamer och den till höger framför dem i mittlinjen stående damen, därefter återtager alla utgångsställning (1-8).

TUR 2 A

Lika med tur 1 A (1-8).

TUR 2 B

Mittlinjens kavaljer dansar på samma sätt som i tur 1 B, men med den skillnaden att han först dansar med höger- och sedan med vänsterlinjens högerdam (9-16, 9-16) samt ringdansar därefter med båda, samtidigt med att de båda andra kavaljererna ringdansar med egen vänsterdam och till vänster framför dem i mittlinjen stående dam, varpå alla återtager utgångsställning (1-8).

TUR 3 A

Lika med tur 1 A (1-8).

TUR 3 B

Mittlinjens kavaljer vänder sig mot egen högerdam, som om han hade för avsikt att figurera för henne, men ångrar sig och dansar med steg som i tur 1 B beskrivits först med egen vänsterdam och sedan med sin högerdam (9-16, 9-16). Ringdansar därpå med dem samtidigt som de andra kavaljererna ringdansar med sina damer och alla återtager utgångsställning (1-8).

TUR 4 A

Lika med tur 1 A (1-8).

TUR 4 B

Mittlinjens kavaljer dansar som beskrivits i tur 1 B först med höger- och sedan med vänsterlinjens kavaljer (9-16, 9-16), varefter han fattar de båda andra kavaljererna om midjan och vänsterlinjens kavaljer lägger vänster hand på mittlinjens kavaljers högra axel och höger hand om midjan på högerlinjens kavaljer. Högerlinjens kavaljer lägger sina händer på de andra kavaljerernas axlar, kavaljererna ringdansar medsols med östgötasteg, medan samtliga damer håller varandra i händerna och ringdansar med springsteg motsols kring kavaljererna (1-8).

Takt

- 1- 4 Tur 1 A Sammanslagning mot och med, mittlinjen, högra linjen.
 5- 8 Sammanslagning mot och med, mittlinjen, vänstra linjen.
 9-12 Tur 1 B Figuré högra linjens vänstra dam.
 13-16 Omdansning, östgötasteg.
 9-12 Figuré vänstra linjens vänstra dam.
 13-16 Omdansning.
 1- 8 Tre små ringar omdansning.
 1- 8 Tur 2 Tur 1 A Upprepas.
 9-12 Figuré, högra linjens högra dam.
 13-16 Omdansning.
 9-12 Figuré, vänstra linjens högra dam.
 13-16 Omdansning.
 1- 8 Tur 1 A Upprepas.
 1- 8 Tur 3 Tre små ringar, omdansning.
 9-12 Figuré mittlinjens vänstra dam.
 13-16 Omdansning.
 1- 8 Tur 1 A Upprepas.
 1- 8 Tur 4 Tre små ringar, omdansning.
 9-12 Figuré med högra linjens kavaljer.
 13-16 Omdansning.
 9-12 Figuré med vänstra linjens kavaljer.
 13-16 Omdansning.
 1- 8 Kavaljeren omdansning i mitten, östgötasteg. Damerna i ring motsols springsteg.

Vindmölledans

UTGANGSSTÄLLNING: Fyra par i fyrkant.

FATTNINGAR: Ringfattning. Sluten fattning nr 1 (valsfattning). Öppen fattning nr 2 (enkel midjefattning).

STEG: Tresteg valssteg och gångsteg.

TUR 1 A

Alla dansar i sluten ring två varv med tresteg, medsols sexton takter, så att alla paren kommer till sina utgångsplatser (1-16).

TUR 1 B

Med slutten fattning nr 1 dansar premiärlinjens par vals till höger förbi varandra och stannar mitt mellan linjerna, damerna rygg mot rygg. Kavaljererna släpper sina damer och tager ett steg tillbaka och står på visa-vis plats. Ledig hand i sidan (17-24). Sekonden upprepar detsamma (17-24).

TUR 1 C

Nu står damerna i fyrkantens mitt, med ryggarna mot varandra, och håller varandra i händerna, armarna efter sidorna nedåt, under det kavaljererna började med höger dalsteg dansar åtta dalsteg medsols ett varv runt damerna. Kavaljererna klappar i händerna ett slag för varje dalsteg (25-32). Kavaljeren fattar sedan med höger hand egen dams högra hand och med vänster hand den till vänster stående damens vänstra hand. Damerna behåller platsen i mitten av fyrkanten, men alla dansar med tresteg medsols åtta takter (25-32). Därefter dansas höger hands kedja. Obs. Damerna måste vid kedjans början gå ut i ring på första steget, när de går förbi egen kavaljer (25-32). Då kavaljeren möter egen dam, fattar de öppen fattning nr 2 och alla paren går motsols i ring med mjuka, sirliga gångsteg. Vid promenadens början tar kavaljeren vänster och damen höger fot på första steget (33-40). Promenaden benämnes i uppgifterna »Månskenstrippen», vilket antyder det mimiska i dansen. Efter promenaden dansas vals med slutten fattning nr 1 till utgångsplat (33-40).

TUR 2

DAMERNAS KORS: Damerna dansar med tresteg in i fyrkanten, bildar höger kors och fattar med vänster hand framförvarandes högra armbågsveck. Korset rör sig medsols, så att damerna vid reprisens slut är vid egen kavaljer. Under tiden står kavaljer kvar på plats med ledig hand i sidan (1-16). Tur 1 B och C upprepas.

TUR 3

KAVALJERERNAS KORS: Utföres lika som tur 2, men med den skillnaden att det är kavaljererna som bildar kors.

Tur 1 B och C upprepas.

TUR 4

Alla håller varandra i händerna och dansar i sluten ring med tresteg medsols (1-16).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Var »Vindmölledansen» (Väderkvarnsdans) hör hemma är för närvarande oklart. Troligen har vi denna dans gemensamt med Tyskland, där den utföres lika som i Sverige. Även Danmark har den bland sina danser under namnet »Svensk vindmölledans». Dansen är nätt, påminnande om »Fyrtur» eller norsk »Ottetur». Som folkdans har den även i sydliga Sverige varit en tillgång av omtyckt slag. Uppgifterna är inlämnade av Hembygdsgillet, Malmö, genom Thoralf Borglin. Dansen bör dansas lungt, mjukt och utan markeringar.

Takt

- 1-16 Tur 1 A Stor ring, medsols.
 17-24 Tur 1 B Premiärsidan parvis vals, platsbyte.
 17-24 Sekondsidan parvis vals, platsbyte.
 25-32 Tur 1 C Kavaljersidan dalsteg kring damerna.
 25-32 Handfattning, tresteg medsols.
 25-32 Högerhands kedja.
 33-40 Promenad öppen fattning nr 2, motsols.
 33-40 Vals parvis slutens fattning nr 1 till utgångsplats.
 Tur 2-3 Samma indelning som tur 1.
 Tur 2 Damernas kors, höger kors. B och C lika med tur 1 B och C.
 Tur 3 Kavaljerernas kors, höger kors. B och C lika med tur 1 B och C.
 1-16 Tur 4 Lika med tur 1 A.

Västgötapolska

UTGÅNGSSTÄLLNING: Två parallella, mot fronten vinkelräta och mot varandra vända linjer, fyra par i varje linje, omkring fyra stegs avstånd mellan linjerna. Damsidans par numreras från fronten, 1, 2, 3 och 4, kavaljerssidans par 5, 6, 7 och 8.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Slutens fattning nr 4 (dubbel handfattning). Slutens fattning nr 5 (mazurka-fattning).

STEG: Med början på vänster mazurkasteg där ej annat anges, dalsteg och springsteg.

TUR 1 A

Paren fattar varandras händer, bildar slutan ring och dansar med mazurkasteg åtta takter motsols, vänder och dansar medsols tillbaka till sina platser, där damerna stannar innanför linjerna ett steg ifrån och vända mot kavaljererna (1-8, 1-8).

TUR 1 B

Paren fattar varandra med slutan fattning nr 4 och dansar höger och vänster dalsteg på stället samt därefter ett varv medsols på stället med mazurkasteg (9-12). Upprepas (13-16).

TUR 2 A

Samtliga damer dansar med mazurkasteg över till motstående linje, vid mötet med motstående dam fattas höger tumgrepp och de omdansar ett varv på stället medsols (1-4), och fortsätter sedan till motstående kavaljer, samt omdansar två varv med slutan fattning nr 4 (5-8). Kavaljeren dansar därefter på samma sätt över till egen dam och linjerna har alltså bytt plats (1-8).

TUR 2 B

Paren 5, 6, 7 och 8 vänder sig nu mot fronten och bildar portar samt dansar åtta dalsteg på stället med början på höger fot. Paren 1, 2, 3 och 4 bildar samtidigt sladd, som dansas med mazurkasteg och av kavaljer nr 1 drages genom portarna. Då paren kommit genom portarna fortsätter de till utgångsplatsen, där sladden upplöses. Paren vänder sig mot fronten och bildar portar (9-16). Tur 2 B upprepas, men med den skillnaden att de par som nyss bildade portar i stället bildar sladd. Sladden drages av femte parets dam. Obs. Portarna börjar även nu med höger dalsteg, sladden med vänster mazurkasteg (9-16).

TUR 2 C

Lika med A. Linjerna har således kommit tillbaka till de platser de innehade vid dansens början (1-8, 1-8).

TUR 3

Samtliga par bildar slutan ring och dansar sex dalsteg med början på höger in mot mitten, varunder damen så småningom föres framför kavaljeren, så att de på sjätte steget har bildat en inre ring, varefter samtliga med fem springsteg bakåt återgår till stor ring (9-16). Upprepas (9-16).

TUR 4

Kavaljeren fattar med vänster hand egen dams vänstra hand och paren dansar kedja med mazurkasteg (1-8, 1-8). På sista takt delen intages utgångsställning.

TUR 5

Med slutten fattning nr 5 dansar första paret med mazurkasteg, kavaljeren börjar med höger och damen med vänster fot och markering på första steget, in mellan linjerna mitt mellan första och femte parets plats, och kavaljeren stannar med vänstra och damen med högra sidan mot fronten och slutten fattning nr 4 (9-12). Därefter dansar paret nr 5 på samma sätt in mellan linjerna och ställer sig bredvid och bakom paret nr 1 från fronten sett (13-16). Sedan följer på samma sätt paren nr 2-6 (9-16), 3-7 (9-16), 4-8 (9-16).

TUR 6

Paren höjer armarna och bildar dubbel valvbåge. Första parets dam omedelbart följd av sin kavaljer, samt därefter femte parets dam omedelbart följd av sin kavaljer o. s. v. dansar med mazurkasteg igenom valvbågen. När de dansande kommit igenom valvbågen, viker damen av åt vänster och kavaljeren åt höger och dansar fram mot fronten, dit paren samtidigt anländer, mötes och ånyo viker av från fronten, kavaljeren fattande med vänster hand egen dams högra, ledig hand i sidan (1-8, 1-8). Med markering svänger paren helt om, kavaljeren åt vänster och damen åt höger, och kavaljeren fattar med höger hand egen dams vänstra. Samtliga dansar mot fronten, där kavaljerssidan viker av åt vänster och damsidan åt höger, så att alla återkommer till utgångsplatsen (9-16).

TUR 7

Paren 1 och 2 bildar höger korsfattning med tumgrepp, samtliga har ledig hand i sidan. Med mazurkasteg dansas åtta takter medsols, alla gör helomvändning motsols med handklappning och markering, med samma fattning men med vänster hand dansas åtta takter motsols. Detsamma utföres samtidigt av paren 3 och 4, 5 och 6 samt 7 och 8 (1-8, 1-8). Kavaljererna 2, 4, 5 och 7 bildar högerkors, samtidigt som de med utsträckt vänster hand fattar resp. kavaljer 1, 3, 6 och 8:s utsträckta högra hand

och samtliga dansar åtta takter medsols. Med helomvändning motsols och handklappning fattar innerkavaljer vänsterkors samt med den högra handen ytterkavaljerens vänstra hand och korset rör sig motsols åtta takter. Samtidigt som kavaljererna bildar högerkors sätter sig damerna ned vilande på högra fotens häl i ring motsols och klappar i händerna (9-16, 9-16).

TUR 8

Lika med tur 1 (1-8, 1-8, 9-16).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

År 1906 fanns i Göteborg en förening »Norden», som till en större festlighet önskade få en ny folkdans på programmet, enär man ansåg att likaväl som det fanns en Östgotapolska, kunde det väl också finnas en Västgotapolska. Fru Lotten Åström, Selinders elev, fick i uppdrag att komponera en dans, vilken måste sägas återspegla något av Selinderska danskonsten. Den innesluter i sig inga nya rörelser; ringar, dalsteg, portar, sladd och tresteg, trevligt och lätt ordnade, gör dansen omtyckt och lättfattlig. Uppdansningen par efter par skiljer däremot denna dans från övriga. Dansen har bevarats genom »Gammalsvenskarne» i Borås, som år 1912 lämnade beskrivning på densamma till »Brage Gille» i Stockholm. Samma år upptogs den på Skansens program. Efterforskningen av dansens ursprung har utförts av hembygdsföreningen »Västergyllen», Borås.

Takt

1-8	Tur 1 A	Stor ring motsols, mazurkasteg.
1-8		Stor ring medsols, mazurkasteg.
9-10	Tur 1 B	Höger vänster dalsteg parvis.
11-12		Omdansning.
13-16	B	Upprepar.
1-4	Tur 2 A	Damerna dansar mot varandra, höger tumgrepp och omdansning.
5-8		Dam över till motstående kavaljer, omdansning parvis.
1-8		Kavaljeren upprepar 2 A.
9-16	Tur 2 B	Kavaljersidan bildar port mot fronten, höger dalsteg. Damsidan bildar sladd och dansar igenom.
9-16		Damsidan bildar port mot fronten, höger dalsteg. Kavaljersidan bildar sladd och dansar igenom.

Takt

- 1- 8, 1- 8 Tur 2 C Lika med tur 2 A.
 9-16 Tur 3 Alla bildar ring, 6 dalsteg fram, 5 springsteg tillbaka.
 9-16 Upprepas.
 1- 8, 1- 8 Tur 4 Vänster hands kedja till utgångsplatsen, mazurkasteg.
 9-16, 9-16,
 9-16, 9-16 Tur 5 Parvis uppdansning.
 1- 8, 1- 8 Tur 6 Dubbel valvbåge med genomdansning, kolonn mot fronten.
 9-16 Alla vänder helt om, parvis till plats.
 1- 8, 1- 8 Tur 7 Lilla korset med och motsols.
 9-16, 9-16 Stora korset med- och motsols.
 1- 8, 1- 8 Stor ring lika med tur 1 A.
 9-16 Dalsteg, omdansning lika med tur 1 B.

Västgötapolska

(Variant från Göteborgstrakten)

UTGANGSSTÄLLNING: Två mot fronten vinkelräta linjer med fyra par i varje. Damsidans par numreras från fronten 1, 2, 3 och 4, kavaljersidans par 5, 6, 7 och 8.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Vid omdansning slutet fattning nr 4 (dubbel handfattning). Ledig hand i sidan.

STEG: Tresteg med nigning på första takt delen, dalsteg och springsteg. Där ej annorlunda beskrives dansas tresteg, börjande med nigning på höger fot.

TUR 1 A

Alla bildar stor ring och dansar åtta takter medsols och åtta takter motsols, varvid kavaljererna vid återkomst till plats stannar innanför linjerna vända mot sina damer (1-8, 1-8).

TUR 1 B

Parerna fattar dubbel handfattning och dansar ett vänster och ett höger dalsteg samt omdansar ett varv medsols (9-12). Upprepas. Efter omdansningen bildas åter två linjer (13-16).

TUR 2 A

Damerna dansar mot varandra (1-2). Då de mötas fattar de höger tumgrepp samt omdansar ett varv medsols (3-4) och fortsätter sedan till motstående kavaljer (5-6) samt omdansar ett varv medsols (7-8). Upprepas av kavaljererna (1-8).

Linjerna har nu bytt plats.

TUR 2 B

Paren som nu bildar damsida vänder sig mot fronten och bildar portar, samt dansar åtta dalsteg med början på vänster fot. Kavaljerssidan bildar sladd och dansar genom portarna tillbaka till plats (9-16). Kavaljerssidan bildar nu portar och damsidan sladd och dansar liksom förut under B beskrivits (9-16).

TUR 2 C

Lika med A, så att linjerna vid turens slut intagit samma platser som vid dansens början (1-8, 1-8).

TUR 3

Alla bildar stor ring och dansar med början på vänster fot sex dalsteg in mot ringens mitt, med damerna något framför kavaljererna. Återvänder ut till stor ring med fem springsteg baklänges och gör halt. Upprepas (9-16, 9-16).

TUR 4

Paren fattar höger handfattning och dansar kedja tills de mötas (1-8). Här fattar de höger tumgrepp, dansar om ett varv medsols, samt återvänder med kedja till egen plats (1-8).

TUR 5

Med dubbel handfattning och något till vänster om varandra dansar par 8 in mellan linjerna och stannar, med samma fattning, kavaljeren med vänster och damen med höger sida mot fronten (9-12). Upprepas av par 4, 7, 3 o. s. v. tills alla paren dansat in (13-16, 9-16, 9-16, 9-16).

TUR 6

Alla höjer armarna och par 1 dansar igenom de nu bildade bågarna med damen före kavaljeren. Därefter följer par 5, 2 o. s. v. När paren kommit igenom valvbågarna viker dam åt vänster och kavaljer åt höger till-

baka till fronten, där de på nytt bildar valvbåge. Par 5 dansar igenom och bildar båge o. s. v. tills alla paren åter kommit upp på kolonn (1-8, 1-8).

TUR 7

Par 1 börjar nu att dansa ut till utgångsplatsen (9-12), följs av par 5 (13-16) o. s. v., tills alla paren kommit ut på två linjer, som vid dansens början (9-16, 9-16, 9-16).

TUR 8

Par 1 och 2 fattar höger korsfattning med tumgrepp och ledig hand i sidan och dansar åtta takter medsols. Gör därefter helt om åt vänster med ett tresteg och handklappning, samt fattar vänster kors och dansar motsols. Detsamma utföres samtidigt av par 3-4, 5-6 samt 7-8 (1-8, 1-8).

TUR 9

Kavaljererna 2, 4, 5 och 7 bildar höger kors samt fattar med vänster hand resp. kavaljer 1, 3, 6 och 8:s högra hand. Under tiden kavaljererna bildar kors sätter sig damerna ner i en ring under kavaljerernas utsträckta händer, vända medsols. Kavaljererna dansar nu åtta takter medsols. Vänder helt om åt vänster med en handklapp och bildar vänster kors. Samtidigt vänder damerna helt om åt höger och sitter nu vända motsols. Kavaljeren dansar nu sju takter motsols och på åttonde takten bildar alla stor ring (9-16, 9-16). Under hela turen klappar damen i takt med musiken.

TUR 10

Lika med tur 1 A och B (1-8, 1-8, 9-16).

Uppt. av Erik Betz. Enligt uppgift var det en mycket omtyckt dans hos folkdanslagen i Göteborg under slutet av 1800-talet. Dansens ursprung har inte kunnat spåras.

Takt

1- 8	Tur 1 A	Stor ring, medsols, tresteg.
1- 8		Stor ring, motsols, tresteg.
9-10	Tur 1 B	Parvis vänster-höger dalsteg.
11-B12		Parvis, omdansning.
13-16		Upprepas.

- 1- 4 Tur 2 A Damerna dansar mot varandra, höger tumgrepp och omdansar.
 5- 8 Dam över till motstående kavaljer, omdansning parvis.
 1- 8 Kavaljeren upprepar 2 A.
 9-16 Tur 2 B Damsidan bildar port mot fronten, höger dalsteg. Kavaljersidan bildar sladd och dansar igenom.
 9-16 Kavaljersidan bildar port mot fronten, vänster dalsteg. Damsidan bildar sladd och dansar igenom.
 1- 8, 1- 8 Tur 2 C Lika med tur 2 A.
 9-16 Tur 3 Alla bildar ring, 6 dalsteg fram, 5 springsteg tillbaka.
 9-16 Upprepas.
 1- 8 Tur 4 Kedja, höger handfattning till egen dam.
 1- 8 Omdansar $\frac{1}{2}$ varv tillbaka till egen plats.
 9-16, 9-16, Tur 5 Uppdansning med slutten fattning nr 4 in mellan linjerna i ordningsföljd från båda sidor.
 9-16, 9-16 Tur 6 Dubel valvbåge med genomdansning. Och stannar på kolonn.
 9-16, 9-16 Tur 7 Parvis uppdansning till egna platser i ordningsföljd från båda sidor.
 9-16, 9-16 Tur 8 Lilla korset med tumgrepp, medsols och motsols.
 1- 8, 1- 8 Tur 9 Stora korset korsfattning, medsols och motsols. Dam, nigsittande vända medsols och motsols.
 1- 8, 1- 8 Tur 10 Lika med tur 1 A.
 9-16 Lika med tur 1 B.

Väva vadmål

UTGANGSSTÄLLNING: Kavaljerer och damer på var sin, mot fronten vinkelrät linje, vända mot varandra, ungefär fyra stegs avstånd mellan linjerna. Kavaljerslinjen till höger och damlinjen till vänster från fronten sett. Parens ordningsföljd anges med bortersta paret som nr 1, det närmast fronten stående paret som nr 8. Paret nr 1 är springpar.

FATTNINGAR: Beskrives nedan under varje tur. Då ej annat föreskrives ledig hand i sidan.

STEG: Springsteg med början på vänster fot, där ej annat föreskrives, samt östgötasteg.

TUR 1

Omedelbart efter anslaget fattar de dansande linjevis varandras händer och springer med noga iakttagande av rättningen tre små steg fram mot varandra (1) och stannar med markering på höger fot (2), »slår tillsammans», varefter alla, med undantag av springparet, linjevis med tre små springsteg dansar baklänges till sina platser (3-4). Medan linjerna springer bakåt tar springparets kavaljer och dam öppen fattning nr 1 och springer med sex steg mellan linjerna fram mot fronten (3-4), där de omedelbart vänder, kavaljeren medsols och damen motsols, kavaljeren med sin vänstra hand fattande damens högra. I denna ställning stannar springparet två takter på stället med ryggen mot fronten, medan de båda linjerna som nyss beskrivits »slår tillsammans» (5-6). Då linjerna därefter, såsom nyss beskrivits, ånyo springer bakåt, dansar springparet mellan linjerna med sex steg bort från fronten (7-8), och vänder kavaljer motsols och dam medsols, samt fattar öppen fattning nr 1, och paret stannar sedan i denna ställning i två takter, medan linjerna ånyo slår tillsammans (9-10). Linjerna springer nu åter baklänges ifrån varandra och alla släpper varandras händer samt iakttar rättning och sätter händerna i sidorna, medan springparet dansar sex korta springsteg mellan linjerna fram mot fronten (11-12). Komna ungefär halvvägs fattar så springparets kavaljer och dam höger armkrok och omdansar på stället fyra takter (13-16), varvid tillses att vid omdansningens slut kavaljeren är vänd i riktning mot fronten och damen i riktning från fronten. Springparets kavaljer springer så med markering på första steget mot dam nr 8, vilken med samtidig markering sträcker sin vänstra arm mot honom, båda fattar vänster armkrok och omdansar ett varv på stället (1-2), varefter dam nr 8 intar sin plats i linjen och kavaljeren springer mot mitten och möter samt omdansar med egen dam, men utan markering i höger armkrok, ett varv (3-4). Springparets dam har på samma sätt som nyss beskrivits för kavaljeren omdansat i vänster armkrok med kavaljer nr 2 (1-2), vilken därefter intar sin plats i linjen, medan damen springer mot sin egen kavaljer mitt mellan linjerna och med honom omdansar i höger armkrok (3-4). På samma sätt fortsätter nu springparets kavaljer och dam att omdansa med linjernas damer och kavaljerer i vänster armkrok och med varandra i höger armkrok, tills samtliga i linjerna omdansat med springparet (5-16, 1-10), springparets kavaljer och dam omdansar därefter med varandra i höger armkrok till reprisens slut,

varvid de drar sig bort och i riktning mot kavaljer nr 2 (11-16). Springparet tar där portfattning och kavaljerlinjens samtliga kavaljerer sätter sig ned på första taktdelen, vilande på högra fotens häl (nigsittande), kroppen rakt upp, och klappar sedan med tolv slag i händerna, medan springparet, kavaljeren bakom och damen framför kavaljererna springer fram mot fronten (1-4). På fjärde taktens sista takt-del, då porten har passerat kavaljererna, reser de sig på en gång och sätter händerna i sidorna, varefter damerna på femte taktens första takt-del sätter sig ned på hämlarna och därefter klappar tolv slag i händerna, medan springparet, fortfarande i portfattning, och kavaljeren bakom samt damen framför damlinjen springer bort från fronten (5-8). På åttonde taktens sista takt-del, då porten skall ha hunnit passera damerna, reser sig dessa på en gång och sätter händerna i sidorna, och springparet fortsätter nu, under vanlig öppen fattning nr 1, fram mellan linjerna mot fronten, där kavaljeren släpper damens hand och under vridning motsols och dam under vridning medsols ställer sig bredvid respektive kavaljer nr 8 och dam nr 8, varvid samtliga linjevis fattar varandras händer (9-12). Linjerna springer nu som i turens början beskrivits tre små steg fram mot varandra och gör halt (13-14) samt stannar där reprisen ut, varvid udda kavaljer fattar med vänster hand egen dams högra hand och vänder sig från fronten, samt jämn kavaljer fattar med höger egen dams vänstra hand och vänder sig mot fronten, ledig hand i sidan (15-16).

TUR 2

Alla udda paren bildar port och springer med markering på första steget och med början på yttre foten tre små steg bort från fronten, samtidigt som alla jämna paren med markering på första steget och med början på yttre foten med tre små steg dansar igenom de av de udda paren bildade portarna fram mot fronten (1). De jämna paren bildar nu port och fortsätter med markering och tre små springsteg mot fronten, under det att de udda paren på samma sätt dansar igenom portarna från fronten (2). Så fortsätter nu turen med att paren ömsevis bildar port och ömsevis dansar igenom, varvid iakttages, att då ett par under dansen kommit framdansande igenom porten närmast fronten, paret under en taks vila på stället vänder helt om, kavaljeren medsols och damen motsols, och byter hand, varefter paret på följande takt bildar port och springer bort från fronten. På samma sätt skall varje par, som under

dansen bildar port längst bort från fronten, under en takts vila på stället vända helt om, kavaljeren mot- och damen medsols, och byta hand samt på följande takt dansa fram mot fronten under den port som näst-följande par bildar o. s. v. Varje port och varje genomgång av en port skall verkställas på en takt och skall samtliga par, sedan de passerat och vänt vid de båda flyglarna, på sexton takter vara åter på sina platser (3-8, 9-16).

TUR 3

Denna tur följer omedelbart och utan något som helst uppehåll på föregående tur. Så snart paren i tur 2 återkommit till sina platser, tar samtliga par slutna fattning nr 4, Alla udda par dansar nu med springsteg och med markering på första steget, sex små steg snett bakåt åt höger något bort från fronten, samtidigt som de jämna kavaljererna, skjutande sina damer framför sig, springer sex små steg framåt åt vänster något fram mot fronten (1-2). De udda kavaljererna springer därefter, skjutande sina damer framför sig, sex steg in i luckorna mellan de båda närmast kommande jämna paren, snett framåt åt höger samtidigt som de jämna kavaljererna, dragande sina damer med sig, springer sex steg in i luckorna mellan de båda närmast kommande udda paren, snett bakåt åt vänster (3-4). Så fortsattes dansen varvid kavaljererna ömsevis springer baklänges, dragande sina damer med sig, och ömsevis springer framlänges, skjutande sina damer framför (1-16, 1-16, 1-6), på vilken tid samtliga par skall ha återkommit till sina platser. Härvid måste dock iakttagas, att då en kavaljer under baklängesspringningen åt vänster dragit sin dam med sig till platsen närmast fronten, detta par stannar över två takter till höger om mittlinjen från fronten sett, varefter samma kavaljer på nästa takt skjuter sin dam framför sig in i närmaste lucka åt höger. På samma sätt skall en kavaljer som under framlängesspringningen åt höger skjutit sin dam framför sig till platsen längst bort från fronten, med sin dam stanna över två takter, till vänster om mittlinjen från fronten sett, samt därefter på nästa takt dra sin dam med sig in i närmaste lucka åt vänster. Under de två första takterna rör sig samtliga åtta par, fyra åt vardera hållet, under de därpå följande två takterna rör sig också alla åtta paren, fyra åt vardera hållet. Under de därpå följande två takterna rör sig däremot endast sex par, tre åt vardera hållet, under det att de båda flygelparen står stilla. Under de två följande takterna rör

sig ånyo samtliga par o. s. v. När de sex mellersta paren efter att ha passerat de båda flyglarna återkommit till sina platser, springer de över dessa ut i jämbredd med de båda stillastående flygelparen, varefter samtliga par intager sina platser vid turens början. Kavaljeren släpper nu med vänster hand sin dams högra hand och damen sträcker sin lediga högra hand under fattningen med egen kavaljer och fattar med denna den närmast till vänster stående kavaljerens lediga vänstra hand. Damen nr 2 sätter sin lediga högra hand i sidan, och kavaljeren nr 1 sin lediga vänstra hand i sidan och alla inväntar så reprisens slut (7-8).

TUR 4

Alla höjer på första takt delen sina händer till en valvbåge vilken dam nr 2 dansar igenom fram emot fronten följd i sladdfattning av egen kavaljer, denne av dam nr 3 o. s. v. När dam nr 2 kommit igenom valvbågen viker hon av samt drager sladden motsols mot egen plats (9-16). På första taktens första takt del vänder sig andra paret först rygg mot rygg och därefter, fortfarande under sladdfattning och vridande sig, kavaljer motsols och dam medsols runt, så att de efter vridningen och på den plats de intogo vid turens början kommer att vända sig mot varandra. Under vridningen föres damens vänstra och kavaljerens högra hand över huvudet och förbliva sedan i den upplyfta ställningen (1-2). Damen nr 3 kommer nu fram i den port, som bildats av paret nr 2, och dröjer där, tills hennes kavaljer är omedelbart bakom hennes rygg, och båda vrider sig på första takt delen av takt 3 på samma sätt som beskrivits för par nr 2, tills de kommer att stå vända mot varandra och bredvid paret nr 2 (3-4). Dam nr 4 kommer så fram i valvbågsmynningen och inväntar där sin kavaljer, varefter paret nr 4 intager sin plats bredvid paret nr 3, på samma sätt som beskrivits för par nr 3 (5-6). Paren nr 5, 6, 7, 8 och 1 gör därefter liknande vändningar och intager sina platser vid turens början, varefter samtliga på en gång för ett ögonblick sänker sina händer (7-16).

Obs. Under vridningarna och händernas förande över huvudet måste kavaljeren hålla sin dams händer mycket löst för att undvika att vrida händerna ur led.

TUR 5

Dam nr 2 drar, som beskrivits i första delen av tur 4, sladden genom valvbågen samt motsols mot egen plats, men fortsätter sedan att dra

runt motsols mot fronten och åter mot egen plats o. s. v. När kavaljer nr 8 kommit ut ur valvbågen drager sig kavaljer nr 1 med sin dam in mot mitten, men fortfarande med sin vänstra sida vänd mot fronten, och sladden lindar sig nu runt kavaljer nr 1, varvid dock iakttages, att sladden ej får åtdragas hårt. Då dam nr 2 på tjugofjärde takten hunnit till fronten, stannar paret nr 2 med ryggen mot fronten och bildar där port. Kavaljer nr 1 drar nu sladden ut genom denna port och viker av medsols samt fortsätter i en stor båge tills hela spiralen blivit upplindad, då kavaljer nr 1 fattar med sin lediga vänstra hand damen nr 2:s lediga högra hand och alla bildar stor ring, som rör sig medsols (1-16, 1-16, 1-8).

TUR 6

Samtliga kavaljerer fattar samt omdansar med egen dam i höger armkrok två varv medsols (9-12), kavaljererna släpper därefter sina damer samt fattar nästkommande dam i riktning motsols och omdansar med henne två varv motsols i vänster armkrok (13-16), byter så dam och omdansar i höger armkrok o. s. v. tills kavaljererna omdansat med samtliga damer och återkommit till egen dam (9-16, 1-16, 1-8), då paret först dansar två varv höger armkrok (9-12) och därefter med slutet fattning nr 4 omdansar med ötgötasteg (13-16). Kavaljerernas rörelseriktning i ringen mellan armkrokarna i denna tur är motsols och damernas medsols.

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Bland alla våra gamla folkdanser och lekar torde ingen vara mera känd och utbredd inom vårt land än »VÄVA VADMAL». Var denna dans ursprungligen uppkommit torde vara svårt att numera avgöra, men då den tillkommit för att symbolisera en urgammal svensk hemslöjd, vadmalsvävningen, har den så småningom blivit en omtyckt lek av såväl gammal som ung och särskilt vid julgillena har den lepts i de flesta av våra landskap. Folkdansarna har tagit upp leken bland sina danser och har ordnat de olika turerna, som i olika landsändar utförts på olika sätt och i olika inbördes ordning, så att dansen skulle få en bestämd karaktär och de olika turerna lätt flyter ihop med varandra.

Konstnären Wallander (1821-1888) återger en bild av dansen i sin vackra tavla »Väva vadmal, danslek i Delsbo», signerad 1875, av vilken

framgår att dansen redan tidigare varit en av bygdeungdomen i Delsbo mycket omtyckt danslek. Om dansen uppstått i Delsbo är inte lätt att ta reda på nu, men den verkar något tam för dellbornas friska och livliga lynne. Polskan efter vilken den dansas tyder icke på någon hälsingemelodi, snarare en melodi från Östergötland eller Skåne. Dansen finns beskriven i Arvidssons arbete »Svenska Fornsånger», utgiven år 1842, del 3 sid. 196, där text, melodi och beskrivning finns.

Dansen kan utföras av hur många jämna antal par som helst, men de olika turerna går bäst ihop med musiken, om de utförs av åtta par, varför beskrivningen kommit att hänföra sig till nämnda antal par. Vi vill dock påpeka, att om dansen utförs av flera eller färre par, bör varje tur börja på ny repris i musiken.

Takt

1-12	Tur 1	Sammanslagning, springparet fram och åter.
13-16		Springparet höger armkrok.
1-16, 1-16		Armkrok med övriga.
1- 8		Springparet över Kavaljer- och damlinjerna.
9-12		Springparet mellan linjerna.
13-16		Sammanslagning.
1-16	Tur 2	Ettan port, tvåan igenom.
1-16, 1-16	Tur 3	Skjutningar, ettan bakåt, tvåan framåt.
1- 8		
9-16, 1-16	Tur 4	Tunnelgång.
1-16, 1-16	Tur 5	Lindar på och lindar av spiralen.
1-8		Stor ring medsols.
9-16, 1-16	Tur 6	Höger armkrok, vänster armkrok o. s. v.
1-12		
13-16		Omdansning östgötasteg.

Åstorpastycket

UTGANGSSTÄLLNING: Två parallella mot fronten vinkelräta linjer vända mot varandra med en kavaljer och två damer i varje linje, kavaljeren i mitten linjevis hållande i hand.

FATTNINGAR: Vid omdansning i tur 1 B slutet fattning nr 6 (lik-sidig fattning), i övrigt har kavaljer händerna utmed sidorna och dam nyper nätt i kjolen. I polska slutet fattning nr 5 (mazurkafattning).

STEG: Gångsteg, hoppsteg, sparksteg och polkasteg.

TUR 1 A

Med fyra små gångsteg med början på vänster fot dansar båda linjerna mot varandra och utför liten komplimang på fjärde steget, dansar tillbaka till plats med fyra små gångsteg (1-4). Linjerna dansar åter mot varandra, vid mötet släpper de varandras händer, dansar till vänster förbi och över till motsatta sidan där samtliga vänder helt om åt höger (5-8). Det hela upprepas tillbaka till egna platser (1-8).

TUR 1 B

Båda kavaljererna börjar med vänster fot och dansar fram med fyra gångsteg till motsatta linjens högerdamer (9-10), där paren figurerar mot varandra med fyra spaBrksteg, börjande på vänster fot (11-12). Omdansar därefter med åtta gångsteg två varv medsols (13-16). Det samma upprepas med egna högerdamer (9-16). Tur 1 A upprepas (1-8, 1-8). Tur 1 B upprepas denna gång med vänsterdamerna (9-16, 9-16).

TUR 2

Med egen vänsterdam dansar båda kavaljererna polka medsols, rörelseriktningen motsols, samtidigt dansar högerdamerna hoppsteg, med början på höger fot, efter motsatta linjens kavaljer och utför en handklappning på varje första takt del (17-24), därefter dansar kavaljererna med motsatta linjens högerdamer och resp. vänsterdamer dansar då efter med hoppsteg och handklappning (17-24). Detta upprepas med motsatta linjens vänster och egen högerdam. Vid reprisens slut åter på egen plats (17-24, 17-24).

Takt

1- 4	Tur 1 A	Linjevis mot varandra, komplimang. Linjevis tillbaka.
5- 8		Linjevis till vänster förbi, byter plats.
1- 8		Upprepas tillbaka till plats.
9-16, 9-16	Tur 1 B	Kavaljer figuré och omdansning med höger damerna.
1- 8, 1- 8	Tur 1 A	Upprepas.
9-16, 9-16	Tur 1 B	Upprepas med vänster damerna.
17-24, 17-24	Tur 2	
17-24, 17-24,		Omdansning börjar med egen vänster dam.

Östgotapolskan

UTGANGSSTÄLLNING: Parvis i fyrkant.

FATTNINGAR: Öppen fattning nr 1 (enkel handfattning). Vid omdansning slutet fattning nr 4 (dubbel handfattning).

STEG: Östgötasteg, sidsteg, springsteg och tresteg, ledig hand i sidan.

TUR 1 A

PREMIÄR: Kavaljersidans kavaljerer ställer sig bakom sina damer med händerna på deras axlar, samtidigt som damsidans damer ställer sig bakom sina kavaljerer med händerna på deras axlar; båda svänger huvudet i takt efter musiken och tittar fram omväxlande till vänster och höger över den framför ståendes axlar, (6 st. »tittut») (1-2), de figurerande klappar ett slag i händerna, dansar fram med östgötasteg och markering på första steget, till vänster om den framför stående, och fattar då de mötas varandras händer (3), omdansar 1 1/2 varv (4-6), dansar tillbaka till sina respektive kavaljerer och damer, vilkas händer de fattar (7), samt omdansar med dem på plats (8-10) och intager utgångsställning.

Damsidans kavaljerer och kavaljersidans damer dansar på samma sätt samt intager utgångsställning (1-10).

TUR 1 B

SEKOND: Lika med premiären (11-20, 11-20). Östgötasteg i hela turen.

TUR 2 A

PREMIÄR: Kavaljersidans kavaljerer och damsidans damer dansar med sex sidsteg åt vänster (1-2) och dansar tillbaka till sin partner och gör tittut (3-4) de figurerande klappar ett slag i händerna samt dansar med östgötasteg fram till vänster om egen dam respektive kavaljer och fattar då de mötas varandras händer (5), omdansar ett och ett halvt varv (6-8), dansar tillbaka till egna damer eller kavaljerer vilkas händer de fattar (9) samt omdansar med egen dam på plats (10).

Damsidans kavaljerer och kavaljersidans damer dansar på samma sätt (1-10).

TUR 2 B

SEKOND: Lik med premiären (11-20, 11-20).

TUR 3 A

PREMIÄR: Kavaljererna framflyttar vänster fot ett steg med markering på första takt delen och faller samtidigt på höger knä med högra handen upplyft över huvudet, hållande sin dams vänstra hand, damerna springer med springsteg börjande på vänster fot ett varv motsols omkring sina kavaljerer (1-3), springer därpå över i riktning mot motsatta sidan (4), därvid göra de höger kedjefattning med mötande dam (5) samt fortsätter över till motsidans kavaljer vilkens upplyfta högra hand de fattar med egen vänster (6), springer ett varv motsols omkring honom, stannar framför honom, varpå kavaljeren reser sig upp på sista takt delen i åttonde takten (7-8) och omdansar på plats ett varv med damen (9-10).

Kavaljererna gör ånyo knäfall och damerna återvänder till egen kavaljer på samma sätt som beskrivits ovan (1-10).

TUR 3 B

SEKOND: Lika med premiären (11-20, 11-20).

TUR 4 A

Kavaljerer och damer fattar varandra med vänster hand varpå de dansar kedja med tresteg ett varv, börjande på vänster fot med markering på första takt delen i varje takt och ledig hand i sidan. Kavaljer dansar motsols och dam medsols varefter alla vilar på plats under de två återstående takterna av repriserna, kavaljer och dam parvis vända mot varandra, kavaljer med vänster och dam med höger sida vänd inåt fyrkanten (1-10, 1-10).

TUR 4 B

Premiärens par dansar efter markering på första steget sex sidsteg över till motsatta sidans plats, varvid kavaljerer och damer från damsidan skiljer sig så mycket (öppnar), att paret från herrsidan kan komma emellan (11-12). Sekondens par byter på samma sätt plats (13-14). Premiärens par byter ånyo plats varvid kavaljersidans par nu »öppnar» (15-16). Sekondens par gör på samma sätt platsbyte

(17-18). Samtliga par omdansar parvis på plats (19-20), så att vid omdansningens slut damerna står innanför i en utåtvänd ring och kavaljererna utanför i en inåtvänd ring, kavaljeren mitt emot sin dam, alla med händerna i sidan.

TUR 5 A

Samtliga par dansar med sidsteg, med iakttagande av sammanhållning inom paren, så att ringen svänger medsols ett varv och så att paren på åttonde takten återkommer till egen plats (11-18), där de uppställer sig på linje såsom i fjärde turen A senare del anges (19-20).

TUR 5 B

Lika med fjärde turen avd. B t. o. m. omdansningen, varefter utgångsställning intages (11-20).

UPPLYSNINGAR OM DANSEN

Under två olika namn har dansen förekommit i Östergötland och Närke. I det förstnämnda landskapet är det »Östgötapolska» och i det senare »Bondkadrilj». Dessa värdefulla upplysningar har lämnats av grevinnan Louise Montgomery på Herrborum, som i en uppsats om dansen skrivit följande:

»En gubbe ute i vår skärgård kunde tala om att i hans ungdom brukade man dansa Östgötapolska i stugorna på Vikbolandet. Han kunde dock ej visa mig stegen. Men i min ungdom, då man hade s. k. skördefester med dans vid herrgårdarna, såg jag äldre personer dansa fyrmannapolska. Och i denna dans tog de samma steg som i Östgötapolskan. Den sistnämnda dansen lärde jag mig även som barn av min mor. Hon var närkingska och hade lärt den av personalen på den gård där hon var född. Den kallades där 'Bondkadrilj' och dansades efter melodin: 'Kalle lilla, Kalle lilla, kom, kom, kom.'»

Takt

1- 2	Tur 1 A	Tittut kavaljersidans kavaljerer, damsidans damer.
3- 6		Östgötasteg och omdansning.
7-10		Östgötasteg och omdansning på plats.
1-10		Tittut, upprepas av damsidans kavaljerer och kavaljersidans damer.
11-20, 11-29	Tur 1 B	Sekond lika med premiärsidan.

- 1- 2 Tur 2 A Sidsteg åt vänster, kavaljersidans kavaljerer och damsidans damer.
- 3- 4 Sidsteg åt höger tillbaka.
- 5- 8 Östgötasteg och omdansning.
- 9-10 Östgötasteg och omdansning på plats.
- 1-10 Sidsteg upprepas av damsidans kavaljerer och kavaljersidans damer.
- 11-20, 11-20 Tur 2 B Sekond lika med premiärsidan.
- 1- 8 Tur 3 A Premiär, kavaljer knäfall, dambyte.
- 9-10 Omdansning.
- 1- 8 Kavaljer knäfall, dambyte.
- 9-10 Omdansning.
- 11-20, 11-20 Tur 3 B Sekond lika med premiärsidan.
- 1-10, 1-10 Tur 4 A Vänster hands kedja.
- 11-12 Tur 4 B Sidsteg, premiärsidan platsbyte.
- 13-14 Sidsteg, sekondsidan platsbyte.
- 15-16 Sidsteg, premiärsidan till egen plats.
- 17-18 Sidsteg, sekondsidan till egen plats.
- 19-20 Omdansning.
- 11-18 Tur 5 Sidsteg i ring medsols.
- 11-20 Utgångställning vila.
- 11-20 Tur 5 B Lika med tur 4 B utgångställning.

REGISTER

	Text sid.	Musik sid.
Allmänna bestämmelser	13	-
Att iakttaga vid instruktion	10	-
Armbågsleken	125	1
Bakmes i tre turer från Idre	81	53
Bakmes från Särna	80	53
Berlinskan	37	2
Bleking	38	2
Bodapolska	38	51
Bosk	39	15
Bruddans från Evertsberg, Älvdalen	126	3
Daldans	128	4
Dansa fyra	136	3
Dansa på strå	40	-
Dockedansen	138	5
Dubbel fyrtur eller fyrtur med keding	139	6
Ekebypolska	139	5
Engelska för tre par	143	7
Fan - i-banko	41	6
Fattningar	16	-
Fingerpolkett	42	8
Fjällnäspolska	146	9
Fjäskern	42	10
Folkdansens pionjärer	5	-
Fria valen	150	10
Fryksdalsdans	151	14
Fryksdalspolska	155	11
Fyrmannadans	158	7, 56
Fyrtur	160	13
Fyrtur från Luggude härad	160	12
Förord	3	-

	Text sid.	Musik sid.
Galopp	-	39
Gammalvänster	43	23, 24
Gladers polska	-	15
Gotlandskadrilj, Philochoros	191	16
Gruppdanser	125	-
Gubben Noak I	45	15
Gubben Noak på loftet II	47	15
Gustafs skål	163	22
Hallingen	48	17
Huppleken	164	18
Instruktionstips	11	-
Jämtpolska	171	23, 24
Jösse Häradspolska, bearb. för scenen	52	25
Jösse Häradspolska	58	26
Kadrilj från Bara Härad	172	26, 27
> > Ekeby socken	176	28
> > Fälleberga	182	29
> > Fälleberga, förkortad	181	29
> > Gotland	187	30
> > Gotland, förkortad	190	32
Kadrilj från Halland	194	33
> > Holm och Agarp socknar	198	34
> > Landskrona	202	35
> > Oxie härad	207	36
> > Torna härad	210	36
> > Vessige socken	214	37
> > Västerbotten	218	40
> > Åland	220	77
> > Öland, Sexengelskan	224	38
> > Övraby socken	231	38
Kiviks marknad	234	41
Klappdans	61	41
Kopparslagarn	62	42
Kringellek från Gagnef	63	43
Kristin, Kristin	64	45
Kulldans I	64	46

	Text sid.	Musik sid.
Kuldans II	65	46
Körepoliska	-	44, 46
Lachats	66	44
La Chasse (Aschasen eller Assiass)	235	43
Laditå (Lott is tod)	67	47
Leksandslåten	67	47, 48
Lilla Lotten	69	48
Limmerhults gammelpolska	69	55
Litteratur om folkdans	291	-
Långdans från Närke	264	55
» » Orsa	238	49
Mazurka från Jämtland	70	50
Monfarino	239	51
Möllaredansen	71	52
Nigdansen från Gotland	239	49
Orsapolska	73	51
Oxdansen	74	52
Pardanser	37	-
Posisdanser, upplysningar	79	
Polsdans I	83	53
» II	84	
Polka från Knäred	-	53
Polska efter Lapp-Nils	-	54
Rillen	85	
Ringländer	86	
Ryska polskan	240	
» » variant	243	
Räknaren	88	
Ränningen	244	
Schottisch	89	
» från Idre	-	62
» från Härjedalen	-	62
Sexengelskan, se Kadrilj från Öland	-	
Sextur	247, 249	
Sjuspring	91	
Skarva	95	

	Text sid.	Musik sid.
Skobodansen	97	
Skokar	249	
Skrälåt	252	66
Skåningen eller Stoppen	100	66
Skördedans	260	67
Slutna fattningar	19	-
Slängpolska	101	69
» från Gotland	103	68
Sme-Gräbban	106	69
Smålandspolska	266	57
Snurrebocken	107	70
Steg	27	-
Stigvals - Bakmes	108	70
Tantoli	110	71
Tosingadansen	111	71
Trekarlspolska	267	72
Tretur	112	72
Träskodansen	113	73
Utgångsställningar	13	-
Varsovienne	-	73
Vindmölledans	270	74
Vingåkersdans	118	75
Västgotapolska	272	75, 76
» Från Göteborgstrakten	276	15
Väva vadmal	279	78, 79
Astorpastycket	285	80
Älvdalspolska	82	53, 79, 80
Öppna fattningar	17	-
Östgotapolskan	287	81